

**T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HADİS BİLİM DALI**

**HZ. PEYGAMBER'İN (S.A.S.) VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ İSİM,
LAKAP VE KÜNYELER**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**Hazırlayan
Hatice ARSLAN**

**Danışman:
Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN**

ŞANLIURFA - 2015

**HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HADİS BİLİM DALI**

**HZ. PEYGAMBER'İN (S.A.S.) VERDİĞİ VEYA
DEĞİŞTİRDİĞİ İSİM, LAKAP VE KÜNYELER**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hatice ARSLAN

ŞANLIURFA - 2015

Hatice ARSLAN

**HZ. PEYGAMBER'İN (S.A.S.) VERDİĞİ VEYA
DEĞİŞTİRDİĞİ İSİM, LAKAP VE
KÜNYELER**

**TEMEL İSLAM
BİLİMLERİ
ANABİLİM DALI**

**ŞANLIURFA
2014**

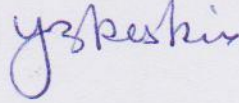
T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı'nda 115202008 numaralı Hatice ARSLAN'ın hazırladığı "Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Verdiği veya Değiştirdiği İsim, Lakap ve Künyeler" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 26/12/2014 tarihinde, saat 13.30'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (başarılı) olduğuna oybirliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

11/03/2015

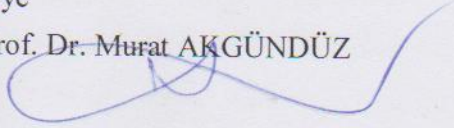
(Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN

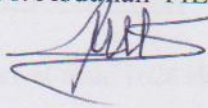
Üye

Prof. Dr. Murat AKGÜNDÜZ

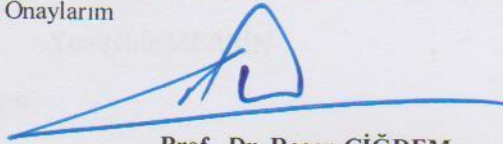

Üye

Doç. Dr. Abdullah YILDIZ

Bu Tezin Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı'nda Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım

Prof. Dr. Recep ÇİĞDEM
Enstitü Müdürü

30.3.2015

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

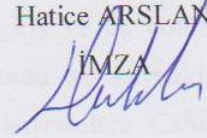
Enstitünüz Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalına bağlı Hadis Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Hazırlamış olduğum “Hz. Peygamber’in (s.a.s.) Verdiği veya Değiştirdiği İsim, Lakap ve Künyeler” konulu tezdeki bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin bu tezde yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, bu tezimin ve diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

11/03/2015

Hatice ARSLAN

İMZA

YAZIŞMA ADRESİ

Cumhuriyet mah. 1628 sk. Temiz apt. B blok

23/2

Yenişehir/MERSİN

Tlf. (0543) 3991309

e-mail : haticearslan25@hotmail.com

ÖNSÖZ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın (c.c.) adıyla. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a (c.c.) mahsustur. Salât ve selâm âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed'e (s.a.s.), onun ailesine, ashâbına ve kıyamete kadar onun yolunda gidenlerin üzerine olsun.

Sünnet, Kur'ân-ı Kerîm'den sonra İslâm'ın ikinci temel kaynağıdır. Allah'ın kendisine itaatten sonra Resûlu'ne itaati emrettiği ayetlerin yanında, “Onda sizin için en güzel bir örnek vardır” buyurduğu Hz. Peygamber'in bu örnek yaşantısını model olarak kendi hayatında tatbik etmek, her Müslüman için bir vazifedir. Bu vazifeyi yerine getirebilmek için onun sünnetini öğrenmelidir.

Kur'ân-ı Kerîm'in ifadesiyle konuşması bile kendi hevâsından olmayan Hz. Peygamber'in, bir sünnetinin daha öğrenilmesine ve yaşatılmasına katkı sağlayacağını umduğumuz “*Hz. Peygamber'in Verdiği veya Değiştirdiği İsim, Lakap ve Künyeler*” başlığı altında ele aldığımız bu çalışma bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. **Giriş bölümünde** tezin önemi, amacı, metodu ve kaynaklarına değindikten sonra, isim-lakap-künye kavramlarına ve bu kavramlara Câhiliyye Arapları'nın ve Kur'ân-ı Kerîm'in bakışına kısaca değindik. **Birinci bölümde**, Hz. Peygamber'in isim verdiği veya ismini değiştirdiği erkek ve hanım sahâbîleri; **ikinci bölümde**, Hz. Peygamber'in lakap verdiği veya lakâbını değiştirdiği erkek ve hanım sahâbîleri; **üçüncü bölümde** ise; Hz. Peygamber'in künye verdiği veya künyesini değiştirdiği erkek ve hanım sahâbîleri ele aldık. Çalışmamızı, araştırmamız boyunca ulaştığımız kanaatlerimizi özetlediğimiz değerlendirme ve sonuç bölümüyle tamamladık.

Hız. Peygamber'in sünnetinin bir yönüne daha ışık tutacağına inandığım bu çalışmanın hazırlanması esnasında, engin hoşgörüsüyle, değerli fikirlerinden ve tecrübelerinden istifade ettiğim saygıdeğer hocam Prof. Dr. Yusuf Ziya Keskin'e, ilminden istifade ettiğim tüm hocalarıma ve üzerimde emeği olan herkese şükranlarımı arz ederim.

Çalışmak bizden tevfiğ Allah Teâlâ'dandır.

Hatice ARSLAN
Şanhurfa-2014

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	xviii
ÖZET.....	xx
ABSTRACT	xxi
GİRİŞ	1
ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	1
Araştırmanın Önemi.....	1
Araştırmanın Amacı.....	1
Araştırmanın Yöntemi.....	2
Araştırmanın Kaynakları.....	2
ARAŞTIRMADA KULLANILACAK KAVRAMLAR	3
İsim.....	3
Lakap	3
Künye	3
CÂHİLİYYE'DE VE KUR'ÂN-I KERİM'DE İSİM, LAKAP VE KÜNYE.....	3
Câhiliyye'de İsim, Lakap ve Künye.....	3
Kur'ân-ı Kerîm'de İsim, Lakap ve Künye	5

BİRİNCİ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER'İN (S.A.S.) VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ İSİMLER

1.1. HZ. PEYGAMBER'İN VERDİĞİ İSİMLER

1.1.1. Hz. Peygamber'in İsim Verdiği Erkek Sahâbîler.....	7
1.1.1.1. Abdullah b. Ebû Ahmed.....	7
1.1.1.2. Abdullah b. Habbâb	7
1.1.1.3. Abdullah b. Mutî'	8
1.1.1.4. Abdullah b. Osmân	9
1.1.1.5. Abdullah b. Zeyd.....	10
1.1.1.6. Abdullah b. Zübeyr	11
1.1.1.7. Abdurrahman b. Abdullah.....	13
1.1.1.8. Abdülmelik b. Nubeyt.....	13
1.1.1.9. Ali b. Ebû Râfî	14
1.1.1.10. Ali b. Ebû Tâlib.....	14
1.1.1.11. Dînâr b. Hayyân	15
1.1.1.12. Es'ad b. Sehl	16
1.1.1.13. Hafs b. es-Sâib	16
1.1.1.14. Hamza el-Ensârî	17
1.1.1.15. İbrâhîm b. Abdullah	17
1.1.1.16. İbrâhîm b. Muhammed.....	17
1.1.1.17. İmrân b. Talha	18
1.1.1.18. Mîsem.....	18
1.1.1.19. Muhammed b. Abbas	19
1.1.1.20. Muhammed b. Abdullah.....	19
1.1.1.21. Muhammed b. Amr	20
1.1.1.22. Muhammed b. Ca'fer	20

1.1.1.23. Muhammed b. Cedd	21
1.1.1.24. Muhammed b. Damre.....	21
1.1.1.25. Muhammed b. Hâtıb.....	21
1.1.1.26. Muhammed b. Hattâb	23
1.1.1.27. Muhammed b. Hilâl	23
1.1.1.28. Muhammed b. Mahled	23
1.1.1.29. Muhammed b. Nubeyt.....	24
1.1.1.30. Muhammed b. Sâbit	24
1.1.1.31. Muhammed b. Talha	25
1.1.1.32. Muhammed b. Umâre.....	26
1.1.1.33. Mûsâ b. Talha.....	26
1.1.1.34. Musri‘ b. Yâsir	27
1.1.1.35. Sa‘d b. Ebu’l-Gâdiye.....	27
1.1.1.36. Sinân b. Seleme	27
1.1.1.37. Yahyâ b. Hallâd.....	28
1.1.1.38. Yûsuf b. Abdullah	29
1.1.2. Hz. Peygamber’in İsim Verdiği Hanım Sahâbîler	29
1.1.2.1. Meryem el-Ğassânîyye	29
1.1.2.2. Sehle bt. Âsım	29
1.2. HZ. PEYGAMBER’İN DEĞİŞTİRDİĞİ İSİMLER	30
1.2.1. Hz. Peygamber’in İsmi Değiştirdiği Erkek Sahâbîler.....	30
1.2.1.1. Abduhayr.....	30
1.2.1.2. Abdurabbih b. el-Murakka‘	30
1.2.1.3. Abdullah.....	30

1.2.1.4. Abdullah.....	30
1.2.1.5. Abdullah el-Adevî.....	31
1.2.1.6. Abdullah el-Cinnî.....	31
1.2.1.7. Abdullah el-Gıfârî	31
1.2.1.8. Abdullah et-Temîmî.....	32
1.2.1.9. Abdullah b. Abdullah.....	32
1.2.1.10. Abdullah b. Abdünühm.....	33
1.2.1.11. Abdullah b. Abdülesed.....	34
1.2.1.12. Abdullah b. Abdülmeddân	35
1.2.1.13. Abdullah b. Amr	35
1.2.1.14. Abdullah b. Amr	36
1.2.1.15. Abdullah b. Amr	37
1.2.1.16. Abdullah b. Asram	38
1.2.1.17. Abdullah b. Bedr	38
1.2.1.18. Abdullah b. Ebû Avf	38
1.2.1.19. Abdullah b. Ebû Rebîa	39
1.2.1.20. Abdullah b. Ebû Sebre	40
1.2.1.21. Abdullah b. Hakîm.....	40
1.2.1.22. Abdullah b. Hâris	40
1.2.1.23. Abdullah b. Hâris	41
1.2.1.24. Abdullah b. Küleyb	42
1.2.1.25. Abdullah b. Kurre.....	42
1.2.1.26. Abdullah b. Kurt	42
1.2.1.27. Abdullah b. Minkâr	43
1.2.1.28. Abdullah b. Müslim	43
1.2.1.29. Abdullah b. Osman	43

1.2.1.30. Abdullah b. Ömer.....	44
1.2.1.31. Abdullah b. Râfi‘	45
1.2.1.32. Abdullah b. Saîd.....	45
1.2.1.33. Abdullah b. Saîd.....	45
1.2.1.34. Abdullah b. Safvân.....	46
1.2.1.35. Abdullah b. Selâm.....	46
1.2.1.36. Abdullah b. Şihâb.....	48
1.2.1.37. Abdullah b. Şihâb.....	48
1.2.1.38. Abdullah b. Vehb	49
1.2.1.39. Abdullah b. el-Velîd.....	49
1.2.1.40. Abdullah b. Zeyd.....	49
1.2.1.41. Abdullah b. Zübeyr en-Nadrî	50
1.2.1.42. Abdurrahman el-Ensârî	50
1.2.1.43. Abdurrahman el-Eşcaî.....	51
1.2.1.44. Abdurrahman b. Abd.....	51
1.2.1.45. Abdurrahman b. Abdullah.....	51
1.2.1.46. Abdurrahman b. Abdullah.....	53
1.2.1.47. Abdurrahman b. Avf	53
1.2.1.48. Abdurrahman b. Avvâm.....	55
1.2.1.49. Abdurrahman b. Cebr.....	55
1.2.1.50. Abdurrahman b. Ebû Sebre.....	56
1.2.1.51. Abdurrahman b. Îsâ	57
1.2.1.52. Abdurrahman b. Kârib	57
1.2.1.53. Abdurrahman b. Mâlik	57
1.2.1.54. Abdurrahman b. Mâlik	58
1.2.1.55. Abdurrahman b. Mâlik	58

1.2.1.56. Abdurrahman b. Meşnû.....	58
1.2.1.57. Abdurrahman b. Mukarrin	59
1.2.1.58. Abdurrahman b. Safvân	59
1.2.1.59. Abdurrahman b. Saîd	59
1.2.1.60. Abdurrahman b. Semüre	60
1.2.1.61. Abdülazîz b. Bedr.....	62
1.2.1.62. Abdülazîz b. Sahbera	62
1.2.1.63. Abdülazîz b. Seyf.....	62
1.2.1.64. Abdülcabbâr b. Abdülhâris	62
1.2.1.65. Abdülcabbâr b. Hâris	63
1.2.1.66. Abdülkayyûm (Ebû Râşid'in Mevlâsı)	63
1.2.1.67. Afif.....	63
1.2.1.68. Âkil b. Bükeyr.....	63
1.2.1.69. Amr	64
1.2.1.70. Âsım (Zür'â'nın Mevlâsı)	64
1.2.1.71. Bekr b. Cebele.....	65
1.2.1.72. Bekr b. Habîb	65
1.2.1.73. Beşîr	65
1.2.1.74. Beşîr b. Ma'bed.....	66
1.2.1.75. Bişr b. Akraba el-Cühenî.....	66
1.2.1.76. Ebû Hureyre	67
1.2.1.77. Ebyad.....	70
1.2.1.78. Habîb b. Habîb	70
1.2.1.79. Habîb b. Mervân.....	70
1.2.1.80. Halâl	70
1.2.1.81. Hasan b. Ali.....	71

1.2.1.82. Hazn b. Ebû Vehb	73
1.2.1.83. Hişâm	74
1.2.1.84. Hişâm b. Âmir	74
1.2.1.85. Hüseyin b. Ali	75
1.2.1.86. Hüseyin b. Urfutâ	77
1.2.1.87. İbn Ümmü Mektûm	77
1.2.1.88. İslâm es-Sülemî	78
1.2.1.89. İsmet b. Kays	79
1.2.1.90. Kesîr b. Salt	79
1.2.1.91. Ma‘rûf	80
1.2.1.92. Mahşî b. Humeyyir	80
1.2.1.93. Muhâcir b. Ebû Ümeyye	81
1.2.1.94. Muhammed (Resûlullah’ın Mevlâsı)	82
1.2.1.95. Muhammed b. Halîfe	82
1.2.1.96. Muhammed b. Yefdîduveyh	82
1.2.1.97. Muhassin b. Ali	83
1.2.1.98. Mukarreb	84
1.2.1.99. Mutâ‘	84
1.2.1.100. Mutî‘ b. Âmir	85
1.2.1.101. Mutî‘ b. el-Esved	85
1.2.1.102. Mut’im/Hâzim b. Harâm	85
1.2.1.103. Mükrem	86
1.2.1.104. Mükrem	86
1.2.1.105. Mükrem el-Gıfârî	86
1.2.1.106. Münbaîs	87
1.2.1.107. Münbaîs	87

1.2.1.108. Münzir b. Ebû Useyd	87
1.2.1.109. Müslim	88
1.2.1.110. Müslim b. Abdullah	88
1.2.1.111. Müslim b. Alâ	89
1.2.1.112. Müslim b. Hayşene	89
1.2.1.113. Nâciye b. Cündeb	89
1.2.1.114. Nuaym b. Abdullah	90
1.2.1.115. Nübeyşetülhayr	91
1.2.1.116. Râşid b. Abdurabbih	92
1.2.1.117. Râşid b. Hafs	93
1.2.1.118. Râşid b. Şihâb	94
1.2.1.119. Reşdân el-Cühenî	94
1.2.1.120. Saîd b. Yerbû'	95
1.2.1.121. Sâlih b. en-Nahhâm	95
1.2.1.122. Sehl b. Sa'd	96
1.2.1.123. Selm	97
1.2.1.124. Selîm	97
1.2.1.125. Sirâc et-Temîmî	97
1.2.1.126. Süleymân b. Surad	98
1.2.1.127. Sürrak	98
1.2.1.128. Şerîd b. Suveyd	99
1.2.1.129. Tayyib b. Abdullah	100
1.2.1.130. Utbe b. Abd	101
1.2.1.131. Ya'fûr b. Şihâb	102
1.2.1.132. Zeyd b. Hârise	102
1.2.1.133. Züeyb b. Şu'sem	103

1.2.1.134. Zür‘â.....	104
1.2.2. Hz. Peygamber’in İsmi Değiştirdiği Hanım Sahâbîler	104
1.2.2.1. Ankûde.....	104
1.2.2.2. Cemîle bt. Ömer.....	104
1.2.2.3. Cemîle bt. Sâbit.....	104
1.2.2.4. Cüveyriye bt. Hâris	105
1.2.2.5. Hassâne el-Müzenîyye	106
1.2.2.6. Leylâ es-Sedûsîyye.....	107
1.2.2.7. Meserrâ.....	107
1.2.2.8. Meymûne bt. Hâris.....	108
1.2.2.9. Mutî‘a bt. Nu‘mân.....	109
1.2.2.10. Zeynep bt. Cahş.....	109
1.2.2.11. Zeynep bt. Ebû Seleme	110

İKİNCİ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER’İN (S.A.S.) VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ LAKAPLAR

2.1. HZ. PEYGAMBER’İN VERDİĞİ LAKAPLAR	112
2.1.1. Hz. Peygamber’in Lakap Verdiği Erkek Sahâbîler.....	112
2.1.1.1. Aduvvü’l-Evsân.	112
2.1.1.2. el-A‘rec	112
2.1.1.3. Atîk.....	113
2.1.1.4. el-Birbir	113
2.1.1.5. Ca‘de	113

2.1.1.6. el-Cûd.....	114
2.1.1.7. Emînü'l-Ümme	115
2.1.1.8. Esedullah.....	117
2.1.1.9. Fâruk.	118
2.1.1.10. el-Feyyâz.....	120
2.1.1.11. Hâsir	120
2.1.1.12. Hâsir/Câsir.	121
2.1.1.13. el-Hayr.....	122
2.1.1.14. el-Helib.....	122
2.1.1.15. Mis‘ab	123
2.1.1.16. Muhâcir	123
2.1.1.17. Mü‘min.....	124
2.1.1.18. Sefîne.....	124
2.1.1.19. Seyfullâh	126
2.1.1.20. Seyyid.....	127
2.1.1.21. Seyyidü’ş-Şühedâ	128
2.1.1.22. Sıddîk.	128
2.1.1.23. Tayyâr	128
2.1.1.24. Zâhid/Zâhir.....	129
2.1.1.25. Zülbicâdeyn.....	130
2.1.1.26. Zülcenâhayn.	131
2.1.2. Hz. Peygamber’in Lakap Verdiği Hanım Sahâbîler.	131
2.1.2.1. Evvâhe.....	131
2.1.2.2. eş-Şehîde	132
2.1.2.3. Zâtünnitâkayn.....	133

2.2. HZ. PEYGAMBER'İN DEĞİŞTİRDİĞİ LAKAPLAR.....	134
2.2.1. Hz. Peygamber'in Lakâbını Değiştirdeği Erkek Sahâbîler	134
2.2.1.1. el-Hayr.....	134
2.2.1.2. el-Hayr.....	135
2.2.1.3. Zülyedeyn (Züşşimâleyn).....	136
2.2.1.4. el-Fâsık (Hz. Peygamber'in Müşrike Lakap Vermesi)	136

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER'İN (S.A.S.) VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ KÜNYELER

3.1. HZ. PEYGAMBER'İN KÜNYE VERDİĞİ SAHÂBÎLER.....	137
3.1.1. Hz. Peygamber'in Künye Verdiği Erkek Sahâbîler	137
3.1.1.1. Ebû Abdullah.	137
3.1.1.2. Ebû Abdullah	138
3.1.1.3. Ebû Abdullah	140
3.1.1.4. Ebû Abdurrahman	140
3.1.1.5. Ebû Basîr	142
3.1.1.6. Ebû Bekir	142
3.1.1.7. Ebû Bekre.....	143
3.1.1.8. Ebû Hamza	144
3.1.1.9. Ebû Îsâ.....	146
3.1.1.10. Ebû Îsâ.....	146
3.1.1.11. Ebû İshâk.....	148
3.1.1.12. Ebu'l-Kâsım	148
3.1.1.13. Ebu'l-Kâsım	148

3.1.1.14. Ebu'l-Mesâkîn.....	149
3.1.1.15. Ebû Muhammed.....	149
3.1.1.16. Ebû Sâlih.....	150
3.1.1.17. Ebû Suffe.....	150
3.1.1.18. Ebû Süleymân.....	151
3.1.1.19. Ebû Türâb.....	152
3.1.1.20. Ebû Ubeyde.....	153
3.1.1.21. Ebû Umâme.....	153
3.1.1.22. Ebu'l-Verd.....	153
3.1.1.23. Ebû Yahyâ.....	154
3.1.2. Hz. Peygamber'in Künye Verdiği Hanım Sahâbîler.....	155
3.1.2.1. Ümmü Abdullah.....	155
3.2. HZ. PEYGAMBER'İN DEĞİŞTİRDİĞİ KÜNYELER.....	156
3.2.1. Hz. Peygamber'in Künyesini Değiştirdiği Erkek Sahâbîler.....	156
3.2.1.1. Ebû Abdullah.....	156
3.2.1.2. Ebû Abdurahmân el-Ensârî.....	158
3.2.1.3. Ebû Abdülmelik.....	158
3.2.1.4. Ebû Râşid.....	159
3.2.1.5. Ebû Hureyre.....	159
3.2.1.6. Ebû Şureyh.....	160
3.2.1.7. Ebû Cehîl (Hz. Peygamber'in Müşrike Künye Vermesi).....	160
GENEL DEĞERLENDİRME.....	162
SONUÇ.....	169
KAYNAKÇA.....	171

KISALTMALAR

a. mlf.	: Aynı müellif
a.s.	: Aleyhisselâm
b.	: Bin/İbn
Bkz.	: Bakınız
bt.	: Bint
bs.	: Baskı
c.c.	: Celle celâluhu
<i>DİA</i>	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H., h.	: Hicrî
h.n.	: Hadis Numarası
Hz.	: Hazreti
M., m.	: Milâdî
M. Ü.	: Marmara Üniversitesi
r.a.	: Radiyallâhu anh
r.anha	: Radiyallâhu anha
r.anhüm	: Radiyallâhu anhum
s.	: Sayfa
s.a.s.	: Sallallâhu Aleyhi ve Sellem
TDK	: Türk Dil Kurumu
thk.	: Tahkik
trc.	: Mütercim, Tercüme eden

t.y. : Basım tarihi yok

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

ÖZET

HZ. PEYGAMBER'İN VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ İSİM, LAKAP VE KÜNYELER

Bu araştırma, Hz. Peygamber'in verdiği veya değiştirdiği isim, lakap ve künyeleri içermektedir. Araştırmanın temel amacı, Hz. Peygamber'in verdiği veya değiştirdiği isim, lakap, künyeleri tespit etmek ve bunların sebeplerini araştırmaktır.

Araştırma sonucunda, putperest bir topluma gönderilen Hz. Peygamber'in, tevhid inancını yerleştirmek maksadıyla, Allah'a (c.c.) kulluğu ifade eden isimleri tercih ettiği, ismin kişi üstündeki etkisine inandığından ashâbına isim, lakap ve künye verirken daima anlamı güzel olanları tercih ettiği, hatta bu bağlamda şehir, belde, arazi, kuyu ve hayvan isimlerine de müdâhale ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca Hz. Peygamber'in, kişide yanlış anlamaya neden olan ve kişiyi kibre sevk edecek anlamı güzel isimleri de daha uygunu ile değiştirdiği, ashâbından çok az bir istisna dışında ona itiraz eden kimsenin bulunmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Peygamber, isim, lakap, künye.

ABSTRACT

NAMES, NICKNAME AND PATRONYMIC GIVEN AND CHANGED BY THE PROPHET MUHAMMED

This study examines the names, nicknames and patronymic given or changed by the Prophet Muhammed. It aims to find out the names, nicknames and patronymic given and changed by the Prophet and to investigate the reasons lying behind.

The study has showed that the Prophet preferred the names indicating the obedience to Allah on the ground of stressing the principles of monotheism, and since the names, nicknames, patronymic have impact on people, he chose the ones which have good meaning and he intervened in the names of city, town, land, well, and animals. Moreover, he replaced the names which may cause to misunderstanding or lead people to arrogance with the ones which are appropriate. In doing so, he did not face opposition except for few.

Key Words: Prophet, name, nickname, patronymic.

GİRİŞ

ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Araştırmanın Önemi

İnsana doğduğunda verilen ismi, onun ayrılmaz bir parçasıdır. Allah (c.c.), insanoğlunu yaratmadan, yarattığı herşeye isim vermiş ve bunları Hz. Âdem'e (a.s.) öğretmiştir. Kur'ân'da, “*Âdem'e bütün eşyanın ismini öğretti*”¹ buyuran Yüce Allah, ismin önemine dikkat çekmiştir. Varlıkları tanımaya, birbirinden ayırmaya yarayan özelliği ile ismin önemi daha iyi ortaya çıkmaktadır. Arap toplumunda yaygın olan, insanlara çeşitli özellikleri dolayısıyla toplum tarafından sonradan verilen lakap ve künye de bu bağlamda ismin görevini görmektedir ve bu yüzden önemlidir.

Allah Resûlü bir hadis-i şerîflerinde, “*Sizler Kıyâmet Günü'nde kendi isimlerinizle ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız, o halde isimlerinizi güzel yapın*”² buyurarak ismin dünya hayatının yanı sıra, ahiretteki önemine de dikkat çekmiştir. Ashâbına isim, lakap ve künye verirken anlamı güzel olanları tercih etmiş, anlamı çirkin olan isim, lakap ve künyelere müdahale etmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in ifadesiyle konuşması bile kendi hevâsından olmayan Hz. Peygamber'in, bu sünnetinde de birçok hikmetler gizlidir. Resûlullah'ın (s.a.s.) şefâatine nail olabilmek için, ona ümmet olan herkesin, Hz. Peygamber'in sünnetini anlayıp, yaşantısına geçirmeye ihtiyacı vardır.

Araştırmanın Amacı

Hz. Peygamber'in verdiği veya değiştirdiği isim, lakap ve künyeleri tespit etmek, bunların sebeplerini araştırmak ve Hz. Peygamber'in unutulmuş veya gereken değeri görmemiş bir sünnetini gün yüzüne çıkartmaktır.

¹ el-Bakara 2/31.

² İbn Hanbel, Ebû Abdullah b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybâni, *el-Müsned*, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1982, Cilt 5, s. 194; Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman, *es-Sünen*, 1. bs. Riyâd, Dâru'l-muğnî, 1421/2000, *İsti'zân* 59, Cilt 1, s. 1766, h.n. 2736; Ebû Dâvud, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *es-Sünen*, İstanbul, Çağrı Yayınları, ty., *Edeb* 69, Cilt 5, s. 236, h.n. 4948.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada sayı itibariyle en fazla sahâbî biyografisi içeren İbn Hacer el-Askalânî'nin (852/1448) *el-İsâbe fî temyizi's-sahâbe* adlı eserini esas aldık. Tespit ettiğimiz bilgileri, ulaşabildiğimiz kaynaklardan edindiğimiz bilgilerle birleştirerek, isim-lakap-künyelere konu olan sahâbîleri ayrı başlıklar altında sunduk. Hz. Peygamber'in bir sahâbîye birden fazla isim, lakap ve künye vermesi durumunda her biri için ayrı başlıklar kullandık. Karşılaştığımız ihtilafları gerek metinde gerekse dipnotlarda belirttik. Şayet bir sahâbînin birden fazla yerde ismi geçiyorsa, o sahâbî hakkında hazırladığımız öz bilgileri isminin ilk geçtiği yerde verdik.

Çalışmamızda ricâl kaynaklarından ve İslâm Tarihi Eserleri'nden yaptığımız nakillerde cilt ve sayfa numarasını; *Kütüb-i tis'a*'dan yaptığımız nakillerde ise, *Concordance*³ usulünü esas alarak Buhârî'nin *Sahîh*'i ile Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî, İbn Mâce ve Dârimî'nin *Sünenler*'inde kitap adı ve bâb numaralarını, Müslim'in *es-Sahîh*'i ile İmam Mâlik'in *el-Muvattâ*'sında kitap adı ve hadis numaralarını, Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde cilt ve sayfa numaralarını verdik.

Araştırmanın Kaynakları

Çalışmamızda yararlandığımız kaynaklar, en fazla sahâbî biyografisi içeren İbn Hacer el-Askalânî'nin (852/1448) *el-İsâbe fî temyizi's-sahâbe* adlı eseri başta olmak üzere; İbn Sa'd'ın (230/845) *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, Buhârî'nin (256/870) *et-Târîhu'l-kebîr*, Belâzurî'nin (279/892) *el-Ensâbu'l-eşraf*, İbn Abdülberr'in (463/1071) *el-İstî'âb fî ma'rifeti'l-ashâb*, İbnu'l-Esîr'in (630/1233) *Üsdü'l-ğâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*, Zehebî'nin (748/1374) *Tezkiretü'l-huffâz* ve *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Vâkıdî'nin (207/823) *el-Meğâzî*, İbn Hişâm'ın (218/833) *es-Sîre*, Taberî'nin (310/923) *et-Târîh*, Zehebî'nin *et-Târîh* ile *Kütüb-i tis'a* ve *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*'dir.

³ Arapça *el-Mu'cemu'l-müfehres li elfâzi'l-hadisi'n-nebevi* adını taşır. Kütüb-i Sitte'ye ilâveten Dârimî'nin *es-Sünen*, İmam Mâlik'in *el-Muvatta* ve İbn Hanbel'in *el-Müsned*'ini de içeren, Müsteşriklerce hazırlanmış hadis bulma klavuzudur. İsmail Lütfi Çakan, *Hadis Edebiyatı*, 7. bs. İstanbul, M. Ü. İlâhiyat Vakfı Yayınları, 2009, s. 247.

ARAŞTIRMADA KULLANILACAK KAVRAMLAR

İsim

İsim sözlükte, “varlıklara verilen ad” olarak tanımlanır. Müsemmâ “adlandırılan varlık”, tesmiye de; “adlandırma” demektir. Bu hakikate delâlet eden mutlak lafıza da, isim denir.⁴ Terim olarak ise; “canlı-cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime”, “birşeyi anlatmaya, bildirmeye yarayan söz”⁵ demektir.

Lakap

Bir kimseye asıl adından ayrı olarak sonradan takılan ikinci adı, şeref pâyesi, halife ve sultanların hâkimiyet âlameti demektir. Arapça bir kelime olan lakâbı (çoğulu elkâb) dilciler “nebez” ile açıklarlar. Nebez, “bir kimseye gizli kalmasını istediği bir ayıbıyla hitap etmek” anlamına gelir. Aslında “sıfat, vasıf” demek olan, genellikle “kişinin severek aldığı, onu toplum içinde yücelten ad” anlamındaki na‘t da lakap karşılığında kullanılmaya başlanmış, böylece lakap, “övgü veya yergi ifade eden isim ve sıfat” manası kazanmıştır.⁶

Künye

Arap toplumunda kişiler için kullanılan ve genelde “Ebû” kelimesiyle yapılan tanıtıcı ibâredir. Sözlükte, “Maksadı üstü kapalı ve dolaylı şekilde anlatma, kinâyeli söz seyleme” mânâsındaki kinâyeye ile aynı kökten gelen künye, Ebu’l-Kâsım, Ebû, Bekir, Ümmü Seleme gibi kişinin daha çok ilk çocuğuna izâfetle anılmasını ifâde eder. Künye, yazım geleneğinde lakaptan sonra, isimden önce yazılır.⁷

CÂHİLİYYE’DE VE KUR’ÂN-I KERÎM’DE İSİM, LAKAP VE KÜNYE

Câhiliyye’de İsim, Lakap ve Künye

Canlı cansız herşeyi tanıtmaya yarayan isimlerin, ilk insan olan Hz. Âdem’e (a.s.) Allah (c.c.) tarafından öğretildiği Kur’ân-ı Kerîm’in bir ifadesidir.⁸ İnsanlık yaratılmadan önce var olduğu görülen isim verme kavramı, her toplum için büyük

⁴ İlyas Çelebi, “İsim-Müsemmâ,” *DİA*, Cilt 22, s. 548.

⁵ Hasan Eren, Nevzat Gözaydın, İsmail Parlatur, Talat Tekin ve Hamza Zülfikar, *Türkçe Sözlük*, Ankara, TDK Yayınları, 1988, s. 12.

⁶ Nebi Bozkurt, “Lakap,” *DİA*, Cilt 27, s. 65.

⁷ Nebi Bozkurt, “Künye,” *DİA*, Cilt 26, s. 558.

⁸ el-Bakarâ 2/33.

önem arzettiği gibi, İslâm'dan önceki Arap toplumu için de büyük ehemmiyet arzemiştir. Çocuklarına, inandıkları dinin bir tezahürü olarak Abdullât, Abdumenât, Abdüşems, Abdülhacer, Abdülcân gibi isimleri verirken, kendileri için yine büyük önem arzettiği görülen yiğitlik, cesaret, savaş, başkasına üstün gelme gibi kavramlardan dolayı da Hazn, Harb, Zâlim, Hacer vb. isimleri verdikleri görülür. Hatta bu düşünce onlara o kadar yerleşmiştir ki, İslâmiyet'ten sonra bile bu alışkanlıklarını devam ettirmek istemişlerdir. Hz. Ali'nin doğan üç oğlu için de "Harb" ismini vermek istemesi ve Hazn b. Ebû Vehb'in ismini "Sehl" olarak değiştirmek isteyen Hz. Peygamber'e, "*Sehl ayaklar altında ezilir*" diyerek, kabul etmemesi bunun örnekleridir. Kısaca, Câhiliyye Arapları'nın çocuklarına verdikleri isimler, onların önem verdikleri hususların, hayata bakış açılarının ve hayattan beklentilerinin dışı yansımasıdır, diyebiliriz.

Câhiliyye döneminde, kişiye doğduğunda verilen isminin yanında toplumun sonradan o kişiye bazen fizik veya karakter yapısını yansıtan bazen de tahkir yahut takdir ifade eden ve yeri geldiğinde isminin dahi önüne geçebilen lakaplar verilirdi. el-A'rec (topal, aksak), Esedullah (Allah'ın Aslanı), yahut Hz. Peygamber'in daha İslâm'dan önce "*el-Emîn*" lakâbını taşıması gibi. Kişiye yaşadığı toplum tarafından verilen bu lakapların birden fazla olduğu da vâkidir. Hz. Ebû Bekir'in "Atîk", "Evvâh", "Zülhilâl", "es-Siddîk" lakaplarını alması gibi.⁹

Arap geleneğinde künyeye de büyük önem atfedilmiş yaş, mevki ve fazilet bakımından üstün olan kimselere künyeleriyle hitâp, adâptan sayılıp, aksine davranış hakaret kabul edilmiştir. Genelde kişi ilk çocuğuna nispeten - ister kız ister erkek olsun - künye almıştır. Hz. Peygamber'in oğlu Kâsım'a nispetle, "Ebu'l-Kâsım;" Temîm ed-Dârî'nin, ilk çocuğu olan kızı Rukayye'ye nispetle, "Ebû Rukayye" şeklinde künyelenmesi gibi.

Bunun dışında, çocuksuz kimselere yahut çocuklara da künye verilirdi. Hz. Âişe'nin, yeğeni Abdullah'ın adıyla "Ümmü Abdullah"; Abdullah b. Zübeyr'in, daha çocukken Hz. Peygamber tarafından ona verilen "Ebû Bekir" künyesini alması gibi. Ayrıca kişiye, kendine has bir özellik sebebiyle, insan dışı bir varlık yahut cansız bir nesneye izâfeten, çevresindekiler tarafından künye verilmesi de söz konusu idi. Ebû

⁹ Nebi Bozkurt, "Lakap," *DİA*, Cilt 27, s. 65.

Hureyre'nin kedi sevgisinden dolayı, "Kedicik Babası" anlamındaki "Ebû Hureyre" künyesini; Hz. Ali'nin de, "Toprak Babası" anlamındaki "Ebû Tûrâb" künyesini alması gibi. Yine kişinin öne çıkan bazı maharet ve kabiliyetine göre de künyelerin verildiği görülmektedir. "Ebu's-Seyf" (Kılıç babası-ustası) gibi. O dönemde, lakaplarda olduğu gibi bir kişi birden fazla künye de alabilmiştir.¹⁰

İsmin, kişiyi başka varlıklardan ayıran özelliği dikkate alındığında, özetle şunu söyleyebiliriz: Kişinin doğumunda ona verilen isminin dışında, toplumun sonradan ona verdiği lakap ve künye de, aslında birer isimdir ve aynı kategoride değerlendirilmelidir.

Kur'ân-ı Kerîm'de İsim, Lakap ve Künye

Kur'ân-ı Kerîm'de "ism" kavramı, isim ve fiil halinde yetmiş bir yerde geçmektedir. Bunların yarısından fazlası isim veya çoğulu olan esmâ, ikisi adaş anlamındaki semiy, geri kalanları da tesmiye masdarına bağlı isimlerdir.¹¹

Yüce Allah (c.c.) Kur'ân'da, "*Âdem'e bütün eşyanın ismini öğretti*"¹²; "*En güzel isimler Allah'ındır. O'na o isimlerle dua edin*"¹³, "*Hangi isimle çağırırsanız, en güzel isimler O'nundur...*"¹⁴, "*En güzel isimler O'nundur*"¹⁵ vb. ayetleri ile isme verdiği önemi göstermektedir.

Kur'ân-ı Kerîm'de inananların birbirlerini çirkin lakaplarla çağırılmaları yasaklanmış ve bu davranış tövbe edip vazgeçilmesi gereken fâsıklık kapsamında değerlendirilmiştir.¹⁶ İslâm ahlâkına göre bir kişiye, aynı ismi taşıyan başka kişilerden ayırmak ve onun tanındığı özelliğini vurgulamak amacıyla lakap takmakta bir sakınca görülmemektedir.

Kur'ân'da çeşitli kimselere verilen lakaplar da mevcuttur. Zülkifl, Zülkarneyn gibi bazı isimler aslında lakaptır. Ayrıca Hz. İsmâ'nın "*Mesih*" (Âli İmran 3/45; en-Nisâ 4/157, 171, 172); el-Mâide (5/17, 72, 75); Hz. Yûnûs'un, "*Zü'n-nûn*" (el-Enbiyâ 21/87), Hz. Ya'kûb'un "*İsrâîl*" (Âl-i İmrân 3/93; Meryem 19/58) isimleri, onların

¹⁰ Nebi Bozkurt, "Künye," *DİA*, Cilt 26, s. 558-59.

¹¹ İlyas Çelebi, "İsim-Müsemma," *DİA*, Cilt 22, s. 548.

¹² el-Bakara 2/31.

¹³ A'râf 7/180.

¹⁴ İsrâ 17/110.

¹⁵ Haşr 59/24.

¹⁶ el-Hucurât 49/11.

Kur'ân'da geçen lakaplarıdır. Bunlar gibi başka lakaplar da mevcuttur. Hz. Peygamber'e bi'setten (610) sonra, Kur'ân'daki birçok ayetin delâliyetiyle “*en-Nebiyü'l-Ümmî, Hâtemü'n-Nebiyîn, Hatemü'l-Enbiyâ, Seyyidü'l-Mürselîn*” lakapları takılmıştır.¹⁷

Kur'ân-ı Kerîm'de, şahsa künyesi ile hitap da söz konusudur. Allah'ın (c.c.), İslâm'a olan azılı düşmanlığından dolayı, Hz. Peygamber'e her fırsatta eziyetten kaçınmayan amcası Ebû Leheb'e (alev babası), bu künyesi ile hitap etmesi gibi.¹⁸

¹⁷ Nebi Bozkurt, “Lakap,” *DİA*, Cilt 27, s. 65.

¹⁸ Tebbet 111/1.

BİRİNCİ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER'İN VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ İSİMLER

1.1. HZ. PEYGAMBER'İN VERDİĞİ İSİMLER

1.1.1. Hz. Peygamber'in İsim Verdiği Erkek Sahâbîler

1.1.1.1. Abdullah b. Ebû Ahmed

Abdullah b. Ebû Ahmed b. Caş¹⁹ el-Esedî. Hz. Peygamber zamanında doğmuş, babası tarafından Resûlullah'a getirilmiş, Allah Resûlü de ona, "Abdullah" ismini vermiştir.²⁰

Benû Abduşems b. Abdumenâf'ın halîfidir.²¹ Abdullah'ın babası ilk Müslümanlardan olup, Ümmü'l-Mü'minîn Zeynep bt. Caş'ın kardeşidir.²² İbn Sa'd'ın Medinelî Tâbiûn'un birinci tabakasında ismini saydığı²³ Abdullah b. Ebû Ahmed, Hz. Peygamber vefât ettiğinde henüz temyiz çağına ulaşamamıştır.

O, "Ergenlik çağına erdikten sonra artık yetimlik yoktur..." meâlinde bir de mürsel rivâyette bulunmuştur.²⁴

1.1.1.2. Abdullah b. Habbâb

Abdullah b. Habbâb b. el-Erett²⁵ et-Temîmî. İlk Müslümanlardan Habbâb b. el-Erett'in oğludur.²⁶ Hz. Peygamber zamanında doğmuş²⁷ hatta Abdullah b. Zübeyr

¹⁹ İbn Sa'd, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd ez-Zührî, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, Kahire, Mektebetü'l-hancî, 2001, Cilt 7, s. 65; İbn Hacer, Şihâbuddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî, *el-İsâbe fi temyizi's-sahâbe*, Kahire, el-Mektebetü't-tevfikiyye, ty., Cilt 5, s. 6.

²⁰ İbn Hacer, Cilt 5, s. 6.

²¹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 622.

²² Belâzurî, Ebu'l-Hasen Ahmed b. Yahya b. Câbir b. Dâvûd el-Belâzurî, *Ensâbü'l-eşraf*, 1. bs., Beyrût, Dâru'l-fikr, 1417/1996, Cilt 1, s. 199; İbnu'l-Esîr, İzzuddîn Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Cezerî, *Usdu'l-ğâbe fi ma'rifeti's-sahâbe*, Kahire, el-Mektebetü't-tevfikiyye, ty., Cilt 6, s. 5; İbn Hacer, Cilt 7, s. 5.

²³ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 622.

²⁴ İbn Hacer, Cilt 5, s. 6.

²⁵ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 242; İbn Abdülber, Ebû Ömer b. Abdullah el-Kurtubî, *el-İstîâb fi ma'rifeti'l-ashâb*, 2. bs., Beyrut, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 2010, Cilt 3, s. 30; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 207; İbn Hacer, Cilt 4, s. 60.

ile birlikte İslâm devrinde doğan ilk çocuklar olduğu söylenmiştir.²⁸ Hz Peygamber ona “Abdullah” ismini vermiş, babasını da onun ismine nispeten “Ebû Abdullah” olarak künyelemiştir.²⁹

Abdullah b. Habbâb Hz. Peygamber’i görmüş,³⁰ bu sebeple onu sahâbe arasında sayanlar olmuştur.³¹ 37/658 yılında³² bir yolculuk sırasında Hâricîler’in eline düşmüş, Hulefâ-i Râşidîn hakkındaki görüşlerini sorduklarında, Abdullah’ın bu sahâbîleri övmesi üzerine, kendisini ve beraberindeki hamile karısını şehit etmişlerdir.³³ Abdullah b. Habbâb, babasından³⁴ ve Ubey b. Kâ’b’dan rivâyette bulunmuştur.³⁵

1.1.1.3. Abdullah b. Mutî‘

Abdullah b. Mutî‘ b. el-Esved³⁶ el-Kureşî el-Adevî.³⁷ Hz. Peygamber zamanında doğmuştur.³⁸ Babası Mutî‘ b. el-Esved, kendisine bir dağarcık hurma hediye edildiğini gördüğü rüyasını, Hz. Peygamber’e anlatmış, Allah Resûlü, hanımlarının içinde hamile olan olup olmadığını sormuş, Mutî b. el-Esved’den var olduğu cevabını alınca, onun bir erkek çocuk doğuracağını müjdesini vermiştir. O da oğlu doğunca Hz. Peygamber’e getirmiş,³⁹ Allah Resûlü hurma ile tahnik⁴⁰ yapmış, bereketle dua etmiş ve ona “Abdullah” ismini vermiştir.⁴¹

²⁶ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 151; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340-41.

²⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 30; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 207; İbn Hacer, Cilt 4, s. 60.

²⁸ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 208; İbn Hacer, Cilt 4, s. 60.

²⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 30; İbn Hacer, Cilt 4, s. 61.

³⁰ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 207; İbn Hacer, Cilt 4, s. 60.

³¹ İbn Hacer, Cilt 4, s. 60.

³² İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 141; Zehebî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Beyrût, Müessesetü’r-risâle, 1401/1981, Cilt 2, s. 323; İbn Hacer, Cilt 2, s. 229; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340-41.

³³ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 208; Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 341.

³⁴ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 242; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 323; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 341.

³⁵ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 208.

³⁶ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 143; Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil, *et-Târîhu’l-kebîr*, 2. bs. Beyrût, el-Mektebetü’l-ilmîyye, 1429/2008, Cilt 5, s. 98; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 116; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 362; İbn Hacer, Cilt 5, s. 19; Mustafa Fayda, “Abdullah b. Mutî‘,” *DİA*, Cilt 1, s. 122.

³⁷ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 5, s. 98; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 116; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 362; İbn Hacer, Cilt 5, s. 19; Mustafa Fayda, “Abdullah b. Mutî‘,” *DİA*, Cilt 1, s. 122.

³⁸ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 144; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 116; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 362; İbn Hacer, Cilt 5, s. 20.

³⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 116; İbn Hacer, Cilt 5, s. 20.

Kureyş'in cesur, kahraman, atılgan adamlarından olan⁴² Abdullah b. Mutî', Abdullah b. Zübeyr'in (64-73/683-692) hilâfetinde ona biat etmiş, onun döneminde Kûfe valiliği yapmış,⁴³ 74/694'te,⁴⁴ Haccâc'ın Mekke'yi kuşatmasında, Abdullah b. Zübeyr'in yanında yer almış ve onunla beraber öldürülmüştür.⁴⁵

Abdullah b. Mutî'nin babası yoluyla rivâyet ettiği İbn Hanbel'in *Müsned*'inde,⁴⁶ Müslim'in *es-Sahîh*'inde,⁴⁷ Dârimî'nin *es-Sünen*'inde⁴⁸ yer alan ve bilinen bir tek hadisi mevcuttur.⁴⁹

1.1.1.4. Abdullah b. Osman

Abdullah b. Osman b. Affân.⁵⁰ Hz. Peygamber'in kızı Rukıyye ile Hz. Osman çiftinin oğlu; Hz. Peygamber'in torunudur.⁵¹

Onun, Abdullah ismini alışı ve doğum tarihi ile ilgili iki farklı rivâyet mevcuttur. Birincisi, Hz. Osman ve Hz. Rukıyye'nin Habeşistan'a hicreti sırası dünyaya geldiği,⁵² Hz. Osman'ın ona "Abdullah" ismini verip ona nispeten, "Ebû Abdullah" künyesini kullanmaya başladığı⁵³ rivâyeti; diğeri ise, Hz. Peygamber'in

⁴⁰ Tahnik, ağızda birşeyi yumuşattıktan sonra anne sütünden önce yeni doğan çocuğun ağızına aktarılması, onunla damağının oğulmasıdır. İbrahim Canan, *Kütüb-i Sitte*, İstanbul, Akçağ Yayınevi, t.y., Cilt 1, s. 291 (Zaman Gazetesi).

⁴¹ İbn Hacer, Cilt 5, s. 20.

⁴² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 116; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 362; İbn Hacer, Cilt 5, s. 20; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Mutî'," *DİA*, Cilt 1, s. 122.

⁴³ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 146; Belâzurî, Cilt 10, s. 481; İbn Hacer, Cilt 5, s. 20; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Mutî'," *DİA*, Cilt 1, s. 122.

⁴⁴ İbn Hacer, Cilt 5, s. 21; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Mutî'," *DİA*, Cilt 1, s. 122.

⁴⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 116-17; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 362; İbn Hacer, Cilt 5, s. 20-21; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Mutî'," *DİA*, Cilt 1, s. 122.

⁴⁶ İbn Hanbel, Cilt 4, s. 213.

⁴⁷ Müslim, Ebu'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmi'u's-sahîh*, İstanbul, Çağrı Yayınları, ty., *Cihâd* 88, Cilt 2, s. 1409.

⁴⁸ Dârimî, *Diyât* 24, Cilt 3, s. 1542.

⁴⁹ Mustafa Fayda, "Abdullah b. Mutî'," *DİA*, Cilt 1, s. 122.

⁵⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 306; Cilt 7, s. 106; Mücteba Uğur, "Abdullah b. Osman b. Affân," *DİA*, Cilt 1, s. 126.

⁵¹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 36; Belâzurî, Cilt 5, s. 481, 600; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; Cilt 4, s. 399; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 306; Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 152; Mücteba Uğur, "Abdullah b. Osman b. Affân," *DİA*, Cilt 1, s. 126; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

⁵² İbn Sa'd, Cilt 10, s. 36; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; Cilt 4, s. 399; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 152; Mücteba Uğur, "Abdullah b. Osman b. Affân," *DİA*, Cilt 1, s. 126; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

⁵³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 36; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; Cilt 4, s. 399; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 306; Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 152.

ona “Abdullah” ismini verdiği⁵⁴ ve Hz. Osman’a da, oğluna nispeten “Ebû Abdullah” künyesini verdiği⁵⁵ rivâyetidir.

Abdullah’ın 6 yaşındayken,⁵⁶ hicretin dördüncü yılı (625-626) Cemâziyelevvel ayında vefât ettiği⁵⁷ rivâyetine göre, onun Habeşistan hicretinden (615) iki yıl önce (613) doğmuş olması gerekir.⁵⁸ Bu da Hz. Peygamber’in ona “Abdullah” ismini; Hz. Osman’a da oğluna nispeten, “Ebû Abdullah” künyesini verdiği rivâyetinin doğruluğunu güçlendirir.

Abdullah, bir horozun onun yüzünü gagalaması sonucu hastalanıp vefât etmiş,⁵⁹ cenaze namazını da Hz. Peygamber kıldırılmıştır.⁶⁰

1.1.1.5. Abdullah b. Zeyd

Abdullah b. Ebû Talha Zeyd b. Sehl⁶¹ el-Ensârî⁶² el-Hazrecî.⁶³ Meşhur sahâbî Ebû Talha’nın, Ümmü Süleym bt. Milhân ile evliliğinden olan oğludur. Enes b. Mâlik’in anne-bir kardeşidir.⁶⁴ Huneyn Savaşı sonrasında doğmuş,⁶⁵ Hz. Peygamber’e getirilmiştir. Allah Resûlü birkaç hurmayı ağzında çiğneyip, onun ağzına verip tahnik yapmış, dua buyurmuş, sonra ona “Abdullah” ismini vermiştir.⁶⁶

⁵⁴ Belâzurî, Cilt 10, s. 481; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 307; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

⁵⁵ Belâzurî, Cilt 10, s. 481; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 307.

⁵⁶ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 51; Cilt 10, s. 36; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 399; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 307; Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 251; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

⁵⁷ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 399; İbnu’l-Esîr, Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 251; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

⁵⁸ Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

⁵⁹ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 51; Cilt 10, s. 36; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 399; İbnu’l-Esîr, Cilt 7, s. 106; İbn Hacer, Cilt 8, s. 152; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

⁶⁰ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 399; İbnu’l-Esîr, Cilt 7, s. 106; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

⁶¹ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 78; Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 5, s. 4; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 62; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 264; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 482; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Akif Köten, “Abdullah b. Ebû Talha,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶² Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 5, s. 4; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 62; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 264; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 482; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Akif Köten, “Abdullah b. Ebû Talha,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶³ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 264; Akif Köten, “Abdullah b. Ebû Talha,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶⁴ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 78; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 62; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 264; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 482-83; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Akif Köten, “Abdullah b. Ebû Talha,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶⁵ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 77; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Akif Köten, “Abdullah b. Ebû Talha,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶⁶ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 78; Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil, *el-Câmi’u’s-sahîh*, Türkiye/İstanbul, el-Mektebetü’l-İslâmiyye, ty., *Akika* 1, Cilt 6, s. 216; Müslim, *Âdâb* 22-23, Cilt 2, s.

Künyesi Ebû Yahyâ olan⁶⁷ Abdullah b. Ebû Talha, Hz. Ali ile Sıffîn'a katılmış,⁶⁸ İran fetihleri sırasında Fâris'te şehit düştüğü yahut 84/703 tarihinde Medine'de vefât ettiği rivâyet edilmiştir.⁶⁹

Babası ve kardeşi Enes'ten rivâyette bulunan⁷⁰ Ebû Talha'dan, iki oğlu⁷¹ İshâk ve Abdullah,⁷² torunu Yahya b. İshak,⁷³ Ebû Tuvâle ve başkaları rivâyette bulunmuştur.⁷⁴

1.1.1.6. Abdullah b. Zübeyr

Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm⁷⁵ el-Kureşî el-Esedî⁷⁶ Hicretten sonra Medine'de muhâcirlerin doğan ilk çocuğudur.⁷⁷ Doğduğunda Hz. Peygamber'e getirilmiş, Allah Resûlü hurma ile tahnik yapmış, dua buyurmuş⁷⁸ ve ona "Abdullah" ismini vermiştir.⁷⁹ Medine'li Yahudiler'in, "Biz size sihir yaptık,

1689-90; *Fedâilu's-sahâbe* 107, Cilt 2, s. 1909-10; Ebû Dâvûd, *Edeb* 69, Cilt 5, s. 237-38, h.n. 4951; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 62; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 264; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 310-11; Cilt 3, s. 483; Akif Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 264; Akif Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 62; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 265; Akif Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁶⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 265; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Akif Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁷⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 482; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁷¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 62; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 265; *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 483; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Akif Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁷² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 62; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 265; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁷³ İbn Hacer, Cilt 5, s. 12; Akif Köten, "Abdullah b. Ebû Talha," *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁷⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 483; İbn Hacer, Cilt 5, s. 12.

⁷⁵ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 473; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 5, s. 73; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

⁷⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 5, s. 73; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

⁷⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 474; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh, Menâkıbu'l-ensâr* 45, Cilt 4, s. 259; *Akika* 1 Cilt 6, s. 216; Müslim, *Âdâb* 25, Cilt 2, s. 1691; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 40; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 4, s. 74-5; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

⁷⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 474-75; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh, Menâkıbu'l-ensâr* 45, Cilt 4, s. 259; *Akika* 1, Cilt 6, s. 216; Müslim, *Âdâb* 25, Cilt 2, s. 1691; Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ, *es-Sünen*, İstanbul, Çağrı Yayınları, ty., *Menâkıb* 45, Cilt 5, s. 680-81; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 40; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 74-5.

⁷⁹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 474-75; Müslim, *Âdâb* 25, Cilt 2, s. 1691; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39-40; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 75; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

çocuğunuz olmaz” sözleri boşa çıktığı için doğumu Müslümanlar arasında büyük sevinç oluşturmuştur.⁸⁰

Künyesi Ebû Bekir’dir.⁸¹ Ona bu künye, doğduğunda Hz. Peygamber tarafından verilmiştir. Sonra büyük oğluna nispeten⁸² Ebû Hubeyb künyesini de kullanmıştır.⁸³

Hz. Peygamber’den sonra Yermûk Savaşı’na,⁸⁴ Afrika’nın Fethi’ne,⁸⁵ Hz. Âişe ile beraber Cemel Savaşı’na katılmış, Muâviye’nin, oğlu Yezîd’i halîfe yapmak istemesine karşı çıkmış, Yezîd ölünce halifeliğini ilan etmiş (64/683), Abdümelik b. Mervân’ın (65-86/685-705) Mekke üzerine gönderdiği Haccâc b. Yûsuf ile yaptığı savaşta, 73/692 tarihinde öldürülmüştür.⁸⁶

Hamâmetü’l-mescid (mescit güvercini) lakâbı ile tanınan Abdullah b. Zübeyr, Hz. Peygamber’den 33 hadis rivâyet etmiş, bunların bir tanesini Buhâri ve Müslim ittifâken; 6’sını yalnız Buhâri, 2 tanesini de yalnız Müslim, *Sahîh*’lerine almışlardır. Hz. Peygamber’den başka annesi Esmâ bt. Ebû Bekir, dedesi Hz. Ebû Bekir, teyzesi Hz. Âişe; Hz. Ömer ve Hz. Osman gibi sahâbîlerden de rivâyette bulunmuştur. Abdullah b. Zübeyr’den kardeşi Urve; oğulları Âmir ve Abbâdi; kardeşinin oğlu Muhammed b. Urve; Tâvûs, İbn Ebû Müleyke, Atâ ve başkaları rivâyette bulunmuştur.⁸⁷

⁸⁰ Buhârî, *el-Câmi’u’s-sahîh, Akika* 1, Cilt 6, s. 216; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 40; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 225.

⁸¹ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 473; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73-74; Hakkı Dursun Yıldız, “Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm,” *DİA*, Cilt 1, s. 145.

⁸² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 225; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73-74.

⁸³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73.

⁸⁴ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 76; Hakkı Dursun Yıldız, “Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm,” *DİA*, Cilt 1, s. 145.

⁸⁵ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 226; İbn Hacer, Cilt 4, s. 76; Hakkı Dursun Yıldız, “Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm,” *DİA*, Cilt 1, s. 145.

⁸⁶ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 476-500; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 40-41; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 226-27; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 364-79; İbn Hacer, Cilt 4, s. 76-77; Hakkı Dursun Yıldız, “Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm,” *DİA*, Cilt 1, s. 145-46.

⁸⁷ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 363-64, 367; Hakkı Dursun Yıldız, “Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm,” *DİA*, Cilt 1, s. 146.

1.1.1.7. Abdurrahman b. Abdullah

Abdurrahman b. Abdullah b. Mes'ûd el-Huzelî.⁸⁸ Meşhur sahâbî, Abdullah b. Mes'ûd'un oğludur.⁸⁹ Hz. Peygamber, Abdullah b. Mes'ûd'un daha çocuğu yokken ona "Ebû Abdurrahman" künyesini⁹⁰ vermiş, oğlu doğduğunda oğluna da "Abdurrahman" ismini vermiştir.⁹¹

Abdurrahman b. Abdullah sikâ bir râvi olup,⁹² babası Abdullah b. Mes'ûd⁹³ ve Hz. Ali'den rivâyette bulunmuştur.⁹⁴

1.1.1.8. Abdülmelik b. Nübeyt

Abdülmelik b. Nübeyt b. Câbir⁹⁵ el-Ensârî⁹⁶ en-Neccârî.⁹⁷ Doğduğunda, babası Nübeyt tarafından Hz. Peygamber'e getirilmiş, Allah Resûlü ona, "Abdülmelik" ismini vermiş ve bereketle dua buyurmuştur.⁹⁸

Abdülmelik b. Nübeyt, Ümmü Külsüm bt. Yahyâ ile evlilik yapmış, bu evlilikten Amr, Muhammed ve Nübeyt adında oğulları olmuştur. Abdülmelik, 63/683 yılında Harre Vak'ası'nda öldürülmüştür.⁹⁹

İbn Sa'd'ın, ismini Medîneli Tâbiûn'un ikinci tabakasında zikrettiği Abdülmelik b. Nübeyt, Üsâme b. Zeyd, Abdullah b. Ömer, Câbir b. Abdullah, Ebû Saîd el-Hudrî, Râfi' b. Hadîc, Abdullah b. Amr, Ebû Hureyre, Seleme b. el-Ekvâ, Abdullah b. Abbas, Hz. Âişe, Ümmü Seleme, Meymûne bt. Hâris vb. kimselerden rivâyette bulunmuştur.¹⁰⁰

⁸⁸ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 300; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 180.

⁸⁹ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 300; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 180; İsmâil Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

⁹⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 462-63; İsmâil Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

⁹¹ İsmâil Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

⁹² İbn Sa'd, Cilt 8, s. 301.

⁹³ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 301; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 180.

⁹⁴ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 301.

⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 262; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 55; İbn Hacer, Cilt 5, s. 38.

⁹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 55; İbn Hacer, Cilt 5, s. 38.

⁹⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 55.

⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 262; Cilt 10, s. 410; İbn Hacer, Cilt 5, s. 38; Cilt 8, s. 287.

⁹⁹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 262.

¹⁰⁰ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 627, 629.

1.1.1.9. Ali b. Ebû Râfi‘

Hz. Peygamber’in mevlâsı Ebû Râfi‘¹⁰¹ el-Kıptî’nin,¹⁰² yine Hz. Peygamber’in mevlâsı Selmâ’dan olan¹⁰³ oğlu olup,¹⁰⁴ ona “Ali” ismini Allah Resûlü vermiştir.¹⁰⁵

Babası Ebû Râfi‘in isminde ihtilaf edilmiş, kaynaklarda Eslem,¹⁰⁶ İbrahim,¹⁰⁷ Hürmüz, Sabit,¹⁰⁸ Sâlih,¹⁰⁹ Sinân, Yesâr, Abdurrahman, Yezîd, Kuzmân gibi adlar kaydedilmiştir.¹¹⁰ İçlerinde en meşhur olanı ise, Eslem’dir.¹¹¹

Hakkında fazla bilgiye ulaşamadığımız Ali b. Ebû Râfi‘in, Ubeydullah¹¹² ve Abdullah adlarında oğulları bulunmaktadır.¹¹³

1.1.1.10. Ali b. Ebû Tâlib

Ali b. Ebû Tâlib b. Abdülmüttalib¹¹⁴ el-Kureşî el-Hâşimî.¹¹⁵ Hz. Peygamber otuz yaşında iken dünyaya gelmiş, bir rivâyete göre doğduğu zaman ona “Ali” ismini Hz. Peygamber vermiş ve dilini de onun ağzına vererek uyuyuncaya kadar emdirmiştir.¹¹⁶

¹⁰¹ İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 67; Cilt 7, s. 503; Buhârî, *et-Târihu’l-kebîr*, Cilt 8, s. 394; Belâzurî, Cilt 1, s. 477; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 219; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 98; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 16; İbn Hacer, Cilt 5, s. 52.

¹⁰² Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 16.

¹⁰³ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 503.

¹⁰⁴ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 503; İbn Hacer, Cilt 5, s. 52; Cilt 7, s. 122.

¹⁰⁵ İbn Hacer, Cilt 5, s. 52; Cilt 7, s. 122.

¹⁰⁶ İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 67; Buhârî, *et-Târihu’l-kebîr*, Cilt 8, s. 394; Belâzurî, Cilt 1, s. 477; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 219; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 98; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 16; İbn Hacer, Cilt 7, s. 122.

¹⁰⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 219; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 98; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 16; İbn Hacer, Cilt 7, s. 122.

¹⁰⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 219; İbn Hacer, Cilt 7, s. 122.

¹⁰⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 98; İbn Hacer, Cilt 7, s. 122.

¹¹⁰ İbn Hacer, Cilt 7, s. 122.

¹¹¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 219; İbn Hacer, Cilt 7, s. 122.

¹¹² İbn Hacer, Cilt 5, s. 52; Cilt 7, s. 122.

¹¹³ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 503.

¹¹⁴ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 17; Buhârî, *et-Târihu’l-kebîr*, Cilt 6, s. 93; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 197; İbnu’l-Esîr, Cilt 4, s. 81; İbn Hacer, Cilt 4, s. 459; Ethem Ruhi Fığlalı, “Ali,” *DİA*, Cilt 2, s. 371.

¹¹⁵ Buhârî, *et-Târihu’l-kebîr*, Cilt 6, s. 93; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 197; İbnu’l-Esîr, Cilt 4, s. 81; İbn Hacer, Cilt 4, s. 459; Ethem Ruhi Fığlalı, “Ali,” *DİA*, Cilt 2, s. 371.

¹¹⁶ Âsım Köksal, *İslâm Tarihi*, İstanbul, Şamil Yayınevi, 1987, Cilt 1-2, s. 171.

Onun künyesinin Ebu'l-Hasan,¹¹⁷ muhtemelen Hz. Hüseyin'in doğumundan sonra Ebu'l-Hasaneyn olduğu¹¹⁸ rivâyet edilmiştir. Ayrıca Hz. Peygamber tarafından ona "Ebû Türâb" künyesi verilmiştir ki, bu onun en sevdiği künyedir.¹¹⁹

Hz. Ali, 40/661 yılında¹²⁰ Abdurrahman b. Mülcem'in yaralaması sonucu¹²¹ şehit olmuştur.¹²²

Ashâb-ı Kirâm arasında Kur'ân, hadis, fıkıh alanında otorite kabul edilen Hz. Ali, Hz. Peygamber'den 586 hadis rivâyet etmiş, bunların 20 tanesinde Buhâri ve Müslim ittifak edip, 9'unu sadece Buhâri, 15 tanesini sadece Müslim *es-Sahîh*'lerine almışlardır.¹²³ Ondan da Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Ebû Saîd el-Hudrî, Abdullah b. Mes'ûd, İbn Abbas, Abdullah b. Ömer,¹²⁴ Abdurrahman b. Ebû Leylâ, Şa'bî, Zirr b. Hubeş gibi birçok sahâbî ve tâbî rivâyette bulunmuştur.¹²⁵

1.1.1.11. Dînâr b. Hayyân

Dînâr b. Hayyân er-Ribâî. Kendisinden şöyle dediği rivâyet edilmiştir: *"Babam Resûlullah'a geldi, ben de beraberindeydim, bana "Dînâr" ismini verdi. Babamı gönderdi, o da şehit oldu."*¹²⁶

Hakkında fazla bilgiye ulaşamadığımız Dînâr'ın, Hz. Peygamber'in ona bu ismi vermesinden önce adının ne olduğu bilinmemektedir.

¹¹⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 17; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 197; İbnu'l-Esir, Cilt 4, s. 81; Zehebî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed, *Tezkiretü'l-huffâz*, 3. bs., Beyrût, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1433/2012, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 519; Ethem Ruhi Fığlalı, "Ali," *DİA*, Cilt 2, s. 371.

¹¹⁸ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 93; Belâzurî, Cilt 2, s. 89.

¹¹⁹ İbn Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, Kâhire, Dâru'l-hadîs, 1427/2006, Cilt 1-2, s. 446-7; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, *Edeb* 113, Cilt 7, s. 119; *Fedâilu'l-ashâb* 9, Cilt 4, s. 207-8; *İsti'zân* 40, Cilt 7, s. 140; Müslim, *Fedâilu's-sahâbe* 38, Cilt 2, s. 1874-75; Belâzurî, Cilt 2, s. 89; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 215; M.Yaşar Kandemir, "Ebû Türâb," *DİA*, Cilt 10, s. 243.

¹²⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 36; Belâzurî, Cilt 2, s. 491, 496; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 217; İbnu'l-Esir, Cilt 4, s. 102-3; İbn Hacer, Cilt 4, s. 463; Ethem Ruhi Fığlalı, "Ali," *DİA*, Cilt 2, s. 374.

¹²¹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 35-36; Belâzurî, Cilt 2, s. 488-97; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 217; İbnu'l-Esir, Cilt 4, s. 102-3; Ethem Ruhi Fığlalı, "Ali," *DİA*, Cilt 2, s. 374.

¹²² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 36; Belâzurî, Cilt 2, s. 491-97; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 217; İbnu'l-Esir, Cilt 4, s. 102-3; İbn Hacer, Cilt 4, s. 463; Ethem Ruhi Fığlalı, "Ali," *DİA*, Cilt 2, s. 374.

¹²³ M. Yaşar Kandemir, "Ali," *DİA*, Cilt 2, s. 375.

¹²⁴ İbnu'l-Esir, Cilt 4, s. 86; İbn Hacer, Cilt 4, s. 460; M. Yaşar Kandemir, "Ali," *DİA*, Cilt 2, s. 375.

¹²⁵ İbnu'l-Esir, Cilt 4, s. 87; M. Yaşar Kandemir, "Ali," *DİA*, Cilt 2, s. 375.

¹²⁶ İbn Hacer, Cilt 2, s. 340.

1.1.1.12. Es‘ad b. Sehl

Es‘ad b. Sehl b. Huneyf¹²⁷ el-Ensârî.¹²⁸ Hz. Peygamber’in vefâtından iki yıl önce (8/630) dünyaya gelmiştir.¹²⁹ Doğunca Hz. Peygamber’e getirilmiş, Allah Resûlü ona tahnik yapmış,¹³⁰ anne tarafından dedesinin ismi olan¹³¹ “Es‘ad” adını ona vermiş¹³² ve yine dedesinin künyesi olan “Ebû Ümâme” ile de onu künyelemiştir.¹³³

H. 100/M. 719 yılında vefât eden¹³⁴ Es‘ad b. Sehl, Medîne’de Tâbiûn’un büyüklerinden olup, Hz. Peygamber’den hadis işitmemiştir.¹³⁵ Babası Sehl b. Huneyf, Hz. Ömer, Hz. Osman, Zeyd b. Sâbit, Muâviye gibi sahâbenin büyüklerinden rivâyette bulunmuş,¹³⁶ ondan da oğulları Sehl ve Muhammed ile Zührî,¹³⁷ Yahya b. Said el-Ensârî, Sa‘d b. İbrahim ve başkaları rivâyette bulunmuştur.¹³⁸

1.1.1.13. Hafs b. es-Sâib

Oğlu Hârûn b. Hafs’ın, babasından rivâyet ettiğine göre ona “Hafs” ismini Hz. Peygamber vermiştir.¹³⁹ Kaynaklarda bunun dışında başka bilgiye rastlayamadık.

¹²⁷ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 84-85; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 2, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176; İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 517; İbn Hacer, Cilt 1, s. 164.

¹²⁸ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 2, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 517; İbn Hacer, Cilt 1, s. 164.

¹²⁹ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176; İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; İbn Hacer, Cilt 1, s. 164.

¹³⁰ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176; Cilt 4, s. 368; İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; Cilt 7, s. 56; İbn Hacer, Cilt 1, s. 164; Cilt 8, s. 87.

¹³¹ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 85; Cilt 10, s. 409; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176; Cilt 4, s. 368; İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; Cilt 7, s. 56; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 517; İbn Hacer, Cilt 1, s. 164; Cilt 8, s. 87.

¹³² İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 85; Cilt 10, s. 409; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 2, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176; Cilt 4, s. 368; İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; Cilt 7, s. 56; İbn Hacer, Cilt 1, s. 164; Cilt 8, s. 87.

¹³³ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 85; Cilt 10, s. 409; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176; Cilt 4, s. 368; İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; Cilt 7, s. 56; İbn Hacer, Cilt 1, s. 164; Cilt 8, s. 87.

¹³⁴ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 177; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 519; İbn Hacer, Cilt 1, s. 165.

¹³⁵ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 176.

¹³⁶ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 85; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 518.

¹³⁷ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 2, s. 51; İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 518.

¹³⁸ İbnü’l-Esîr, Cilt 1, s. 98; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 518.

¹³⁹ İbnü’l-Esîr, Cilt 2, s. 41; İbn Hacer, Cilt 2, s. 84.

1.1.1.14. Hamza el-Ensârî

Nesebine ulaşamadığımız Hamza el-Ensârî, babası tarafından Hz. Peygamber'e götürülmüş, “*Ona ne isim vereyim?*” deyince Hz. Peygamber, “*En sevdiğim insanın ismini, “Hamza” ismini ona ver*” buyurmuş ve ona “Hamza” ismini vermiştir.¹⁴⁰

1.1.1.15. İbrâhîm b. Abdullah

İbrâhîm b. Ebû Mûsâ Abdullah b. Kays¹⁴¹ el-Eş‘arî.¹⁴² Resûlullah (s.a.s.) döneminde doğmuş, babası tarafından Hz. Peygamber'e götürülmüş, Allah Resûlü tahnîk yapmış, dua buyurmuş ve ona “İbrâhîm” ismini vermiştir. İbrâhîm, Ebû Mûsâ el-Eş‘arî'nin en büyük oğlu olup,¹⁴³ babasından rivâyette bulunmuştur.¹⁴⁴

1.1.1.16. İbrâhîm b. Muhammed (Seyyidü'l-Beşer)

H. Peygamber'in câriyesi Mâriye el-Kıptiyye'den hicretin 8. yılı Zilhicce ayında (Mart 630) doğan oğludur.¹⁴⁵ Doğumunun yedinci günü Allah Resûlü saçını kestirmiş, saçının ağırlığına sadaka vermiş¹⁴⁶ ve ona “İbrâhîm” ismini koymuştur.¹⁴⁷

Ümmü Bürde bt. Münzir'in süt-anneliğini yaptığı¹⁴⁸ İbrâhîm b. Muhammed Seyyidü'l-Beşer, h. 10/m. 632 yılında vefât etmiş,¹⁴⁹ cumhûr-u ulemâya göre namazını Hz. Peygamber kıldırması ve Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.¹⁵⁰

¹⁴⁰ İbn Hacer, Cilt 2, s. 134.

¹⁴¹ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 98; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 337; İbn Hacer, Cilt 4, s. 171.

¹⁴² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 337; İbn Hacer, Cilt 4, s. 171.

¹⁴³ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 100; Buhârî, *el-Câmi'u's-sâhîh*, *Akîka* 1, Cilt 6, s. 216; *Edeb*, 109, Cilt 7, s. 118; Müslim, *Âdâb* 24, Cilt 2, s. 1690; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 55; İbn Hacer, Cilt 1, s. 161.

¹⁴⁴ İbn Hacer, Cilt 4, s. 171.

¹⁴⁵ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 112; Cilt 10, s. 201; Belâzurî, Cilt 1, s. 448-50; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 153; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 48-49; İbn Hacer, Cilt 1, s. 156; Asri Çubukçu, “İbrahim,” *DİA*, Cilt 21, s. 273.

¹⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 112; Belâzurî, Cilt 1, s. 449; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 153; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 49; Asri Çubukçu, “İbrahim,” *DİA*, Cilt 21, s. 274.

¹⁴⁷ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 112-13; İbn Hanbel, Cilt 3, s. 194; Buhârî, *el-Câmi'u's-sâhîh*, *Edeb* 109, Cilt 7, s. 118, Müslim, *Fedâil* 62, Cilt 2, s. 1807; Ebû Dâvûd, *Cenâiz* 28, Cilt 3, s. 492-93, h.n. 3126; Belâzurî, Cilt 1, s. 449; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 153; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 49; İbn Hacer, Cilt 1, s. 159; Asri Çubukçu, “İbrahim,” *DİA*, Cilt 21, s. 274.

¹⁴⁸ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 113; Belâzurî, Cilt 1, s. 449; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 154; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 49; Asri Çubukçu, “İbrahim,” *DİA*, Cilt 21, s. 274.

¹⁴⁹ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 119; Belâzurî, Cilt 1, s. 451; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 154; İbn Hacer, Cilt 1, s. 159; Asri Çubukçu, “İbrahim,” *DİA*, Cilt 21, s. 273-4.

¹⁵⁰ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 116-17, 119; Belâzurî, Cilt 1, s. 450-51; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 154; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 50; İbn Hacer, Cilt 1, s. 157; Asri Çubukçu, “İbrahim,” *DİA*, Cilt 21, s. 274.

1.1.1.17. İmrân b. Talha

İmrân b. Talha b. Ubeydullah¹⁵¹ et-Teymî.¹⁵² Mü'minlerin annesi Zeynep bt. Cahş'ın kız kardeşi¹⁵³ Hamne bt. Cahş ile Talha b. Ubeydullah'ın oğludur.¹⁵⁴ Talha b. Ubeydullah'tan zayıf bir senedle nakledildiğine göre, Talha b. Ubeydullah'ın çocukları Mûsâ ve İmrân'ın isimlerini Hz. Peygamber vermiştir.¹⁵⁵

İbn Sa'd'ın, Medineli Tâbiûn'un birinci tabakasında saydığı¹⁵⁶ sikâ bir tâbiî olan İmrân b. Talha; babası Talha b. Ubeydullah, annesi Hamne bt. Cahş ve Hz. Ali'den rivâyette bulunmuş, ondan da kardeşinin oğlu İbrâhîm b. Muhammed; Muâviye b. İshâk ve Sa'd b. Tarîf hadis nakletmiştir.¹⁵⁷

1.1.1.18. Mîsem

Mîsem et-Temmâr el-Esedî. Ona "Mîsem" ismini Hz. Peygamber vermiştir. Kûfe'ye yerleşenlerden olup, Hz. Ali'ye yakınlığı ile bilinir.

Mîsem et-Temmâr, Benû Esed kabilesinden bir kadının kölesi idi. Hz. Ali onu o kadından satın alıp azad etti ve ona, "İsmin nedir?" diye sordu. "Adım, Sâlim'dir" diye cevap verince, Hz. Ali şöyle dedi: "Ama Resûlullah bana, anne ve babanın Acemistan'da sana "Mîsem" ismini verdiğini bildirdi!" Mîsem, "Allah Resûlü ve Mü'minlerin Emiri doğru söylediler. Vallâhi gerçekten benim ismim Mîsem'dir", dedi. Bunun üzerine Hz. Ali: "Resûlullah'ın sana verdiği isme geri dön, Sâlim'i terk et" dedi. Mîsem, ismine döndü ve "Ebû Sâlim" diye künyelendi.

H. Peygamber, Hz. Ali'ye onu tavsiye ederdi. Bir gün Hz. Ali ona, "Sen birgün benden sonra yakalanıp asılacaksın, mızrakla vurulacaksın, üçüncü gün olunca boğazından ve ağızından kan gelecek sakalın kana bulanacak" demiş, nihayetinde Hz. Ali'nin dediği olmuş, Ubeydullah b. Ziyâd onu hapsetmiş, sonra da idam etmiştir.¹⁵⁸

¹⁵¹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 165; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 212; Belâzurî, Cilt 10, s. 130; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 4, s. 370; İbn Hacer, Cilt 5, s. 54.

¹⁵² Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 212; İbn Hacer, Cilt 5, s. 54.

¹⁵³ Belâzurî, Cilt 10, s. 130; İbn Hacer, Cilt 5, s. 54.

¹⁵⁴ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 165; Belâzurî, Cilt 10, s. 130; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 4, s. 370; İbn Hacer, Cilt 5, s. 54.

¹⁵⁵ İbn Hacer, Cilt 5, s. 54.

¹⁵⁶ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 621.

¹⁵⁷ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 4, s. 370.

¹⁵⁸ İbn Hacer, Cilt 6, s. 264-65.

1.1.1.19. Muhammed b. Abbâs

Muhammed b. Abbâs b. Nadle. Ona “Muhammed” ismini Hz. Peygamber vermiştir. Muhammed, Allah Resûlü ile Mekke Fethi’ne katılmıştır.¹⁵⁹

1.1.1.20. Muhammed b. Abdullah (Ebû Bekir)

Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk¹⁶⁰ Abdullah b. Osmân¹⁶¹ el-Kureşî et-Teymî.¹⁶² Hz. Ebû Bekir’in, Esmâ bt. Umeys el-Has‘amiyye’den Vedâ Haccı (10/632) yolculuğunda doğan oğludur.¹⁶³ Hz. Peygamber, doğduğunda ona “Muhammed” ismini vermiştir.¹⁶⁴ Ablası Hz. Âişe’nin ona “Muhammed” ismini verdiği de rivâyet edilmiştir.¹⁶⁵

Künyesi Ebu’l-Kâsım’dır.¹⁶⁶ Hz. Ebû Bekir vefât edince annesi, Hz. Ali ile evlendiği için¹⁶⁷ onun himayesinde büyümüş, Cemel ve Sıffîn Savaşları’nda onun yanında yer almıştır. Hz. Ali’nin, Mısır vâililiğini yapmış, h. 38/m. 658 yılında Muâviye’nin Mısır’a, Amr b. el-Âs komutasında görevlendirdiği ordu ile yaptığı savaş sonucu mağlup olmuş ve yakalanıp öldürülmüştür.¹⁶⁸

Muhammed b. Ebû Bekir, babasından¹⁶⁹ ve annesinden mürsel hadis rivâyet etmiş, ondan da oğlu Kâsım b. Muhammed rivâyette bulunmuştur.¹⁷⁰

¹⁵⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 18.

¹⁶⁰ İbn Sa’d, Cilt 10, s. 265; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 90; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 183; Cilt 3, s. 481; İbn Hacer, Cilt 6, s. 205; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶¹ İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 90; İbn Hacer, Cilt 6, s. 205; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶² Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶³ İbn Sa’d, Cilt 10, s. 265-6; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; İbnu’l-Esîr Cilt 5, s. 90-91; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 183; Cilt 3, s. 481; İbn Hacer, Cilt 6, s. 205; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶⁴ Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Hacer, Cilt 6, s. 12.

¹⁶⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶⁶ Belâzurî, Cilt 1, s. 538; Cilt 10, s. 110; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 91; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶⁷ İbn Sa’d, Cilt 10, s. 270; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; Cilt 4, s. 348; İbnu’l-Esîr Cilt 5, s. 91; Cilt 7, s. 12; İbn Hacer, Cilt 6, s. 205; Cilt 8, s. 16; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 91; Cilt 7, s. 12; İbn Hacer, Cilt 6, s. 205; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁶⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 205; Adem Apak, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁷⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 205.

1.1.1.21. Muhammed b. Amr

Muhammed b. Amr b. Hazm¹⁷¹ el-Ensârî.¹⁷² H. 10/M. 632'de,¹⁷³ babası Nocrân'da vâli iken doğmuş, Hz. Peygamber, babasına gönderdiği mektupta oğluna "Muhammed" ismini ve "Ebû Abdülmelik" künyesini vermesini buyurarak, onun ismini ve künyesini vermiştir.¹⁷⁴

Hz. Peygamber döneminde Medîne'ye gelmediği için sahâbî arasında sayılmayan¹⁷⁵ Muhammed b. Amr, Yezîd b. Muâviye (60-64/680-683) devrinde, h. 63/m. 683'te¹⁷⁶ Harre Vak'ası'nda,¹⁷⁷ Hazrec'in kumandanı iken,¹⁷⁸ Şamlılar tarafından öldürülmüştür.¹⁷⁹

Sikâ bir tâbîf olan¹⁸⁰ Muhammed b. Amr, babasından¹⁸¹ ve Amr b. el-Âs'tan hadis nakletmiş,¹⁸² ondan da Medîneli bir grup ile kendisi gibi fakîh olan oğlu Ebû Bekir b. Muhammed ve Zührî rivâyette bulunmuştur.¹⁸³

1.1.1.22. Muhammed b. Ca'fer

Muhammed b. Ca'fer b. Ebû Tâlib el-Hâşimî.¹⁸⁴ Esmâ bt. Umeys el-Has'amiyye ile¹⁸⁵ Hz. Ca'fer-i Tayyâr'ın oğlu olup, Abdullah ve Avn'ın

¹⁷¹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 72; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 1, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 94; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁷² Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 1, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 94; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁷³ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 72; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁷⁴ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 72; Belâzurî, Cilt 1, s. 538-39; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁷⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁷⁶ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 74; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95.

¹⁷⁷ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 73-74; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 1, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 213.

¹⁷⁸ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 1, s. 189; İbn Hacer, Cilt 6, s. 213.

¹⁷⁹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 73; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 213.

¹⁸⁰ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 72; İbn Hacer, Cilt 6, s. 213.

¹⁸¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁸² İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁸³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 95.

¹⁸⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 73; İbn Hacer, Cilt 6, s. 7.

¹⁸⁵ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 266; Belâzurî, Cilt 1, s. 198; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 423; Cilt 4, s. 348; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 73; Cilt 7, s. 12; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 282-83; İbn Hacer, Cilt 8, s. 16.

kardeşleridir. Habeşistan'da doğmuş,¹⁸⁶ muhâcirlerden, “Muhammed” ismini alan ilk çocuk olduğu rivâyet edilmiştir. Ona “Muhammed” ismini Hz. Peygamber vermiştir.

Abdülmelik b. Umeyr'den gelen bir rivâyete göre; Ömer b. el-Hattâb'a elbiseler götürülünce, “*Bana Muhammed ismindeki kişileri getirin!*” demiş, bunun üzerine Muhammed b. Ebû Bekir, Muhammed b. Ca'fer, Muhammed b. Talha, Muhammed b. Amr b. Hazm, Muhammed b. Hâtıb ve amcasının oğlu Muhammed b. Hattâb'ı getirmişler, çünkü onlara “Muhammed” ismini Resûlullah (s.a.s.) vermişti.¹⁸⁷

Künyesi Ebu'l-Kâsım olan Muhammed b. Ca'fer, Hz. Ömer'in vefâtından sonra Hz. Ali'nin kızı Ümmü Gülsüm ile evlilik yapmış, Tüster'de¹⁸⁸ veya Hz. Ali'nin saflarında iken Sıffîn Savaşı'nda (37/657) şehit düşmüştür.¹⁸⁹

1.1.1.23. Muhammed b. el-Cedd

Muhammed b. el-Cedd b. Kays el-Ensârî.¹⁹⁰ Benû Seleme'dendir. İslâm döneminde Ensâr arasında, ilk kez “Muhammed” ismini alan olduğu rivâyet edilmiştir.¹⁹¹ Ona “Muhammed” ismini Hz. Peygamber vermiştir. Allah Resûlü ile beraber Mekke'nin Fethi'ne katılmıştır.¹⁹²

1.1.1.24. Muhammed b. Damre

Muhammed b. Damre b. Esved b. Abbâd b. Ganm b. Sevâd. Ona “Muhammed” ismini Hz. Peygamber vermiştir. Allah Resûlü ile beraber Mekke'nin Fethi'ne katılmıştır.¹⁹³

1.1.1.25. Muhammed b. Hâtıb

Muhammed b. Hâtıb b. Hâris¹⁹⁴ el-Kureşî¹⁹⁵ el-Cumahî.¹⁹⁶ Habeşistan'da dünyaya gelmiş,¹⁹⁷ İslâm'da “Muhammed” ismini alan ilk kişi olduğu rivâyet edilmiştir.¹⁹⁸ Bir rivâyete göre ona “Muhammed” ismini Hz. Peygamber vermiştir.¹⁹⁹

¹⁸⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 266; Belâzurî, Cilt 1, s. 198; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 423; Cilt 4, s. 348; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 73; Cilt 7, s. 12; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 2, s. 283; İbn Hacer, Cilt 6, s. 7; Cilt 8, s. 16.

¹⁸⁷ İbn Hacer, Cilt 6, s. 7, 12.

¹⁸⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 73; İbn Hacer, Cilt 6, s. 7.

¹⁸⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 7.

¹⁹⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 73; İbn Hacer, Cilt 6, s. 6.

¹⁹¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 7.

¹⁹² İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 73; İbn Hacer, Cilt 6, s. 6.

¹⁹³ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 15.

Künyesinin Ebu'l-Kâsım²⁰⁰ yahut oğluna nispeten Ebû İbrâhîm²⁰¹ olduğu rivâyet edilmiştir. Abdullah b. Ca'fer b. Ebû Tâlib süt-kardeşi olup, Esmâ bt. Umeys de süt-annesidir.²⁰² Küçük yaşta iken vücudundaki yanıklar için annesi tarafından Hz. Peygamber'e getirilmiş, Allah Resûlü de ona dua buyurmuştur.²⁰³

Cemel Vak'ası, Sıffin ve Nehravân Savaşları'na Hz. Ali ile katılan Muhammed b. Hâtıb'ın,²⁰⁴ vefât tarihi ve yeri hakkında farklı rivâyetler mevcuttur. Onun, 74/694²⁰⁵ veya 80/700 yılında²⁰⁶ Ömer b. Abdülazîz'in (99-101/717-720) hilâfetine²⁰⁷ Mekke'de veya Kûfe'de vefât ettiği rivâyet edilmiştir.²⁰⁸

Kûfeli sayılan²⁰⁹ Muhammed b. Hâtıb Hz. Peygamber'den, annesi Ümmü Cemîl bt. el-Mücellil²¹⁰ ve Hz. Ali'den rivâyette bulunmuş,²¹¹ ondan da Ebu Belc Yahyâ b. Süleym, Simâk b. Harb;²¹² oğulları Hâris, Ömer, İbrahim, Lokman; torunu Osman b. İbrahim ve başkaları hadis nakletmiştir.²¹³

¹⁹⁴ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 537; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 74; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 435; İbn Hacer, Cilt 6, s. 7.

¹⁹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 74; İbn Hacer, Cilt 6, s. 7.

¹⁹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 74; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 435; İbn Hacer, Cilt 6, s. 7.

¹⁹⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 537; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 19; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 74; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 435; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

¹⁹⁸ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 20; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 425; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 74-75; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 436; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

¹⁹⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 12.

²⁰⁰ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 74; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²⁰¹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 537; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 74; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 436; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²⁰² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 425; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 436; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²⁰³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 425; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 436; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²⁰⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75.

²⁰⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²⁰⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²⁰⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 539; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75.

²⁰⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75.

²⁰⁹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 19; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424.

²¹⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²¹¹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 19; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 424; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 435; İbn Hacer, Cilt 6, s. 8.

²¹² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 425; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 75; Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 436.

²¹³ Zehebî, *Siyeru â'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 436.

1.1.1.26. Muhammed b. Hattâb

Muhammed b. Hattâb b. Hâris el-Cumahî.²¹⁴ Habeşistan'a hicretten önce²¹⁵ yahut Habeşistan'da doğmuş,²¹⁶ ona "Muhammed" ismini Hz. Peygamber vermiştir.

Abdûlmelik b. Umeyr'den gelen bir rivâyete göre, Ömer b. el-Hattâb'a elbiseler götürülünce, "*Bana Muhammed adındaki kişileri getirin!*" demiş, Muhammed b. Ebû Bekir, Muhammed b. Ca'fer, Muhammed b. Talha, Muhammed b. Amr b. Hazm, Muhammed b. Hâtıb ve amcasının oğlu Muhammed b. Hattâb'ı getirmişler, çünkü onların hepsine "Muhammed" ismini Resûlullah (s.a.s.) vermişti.²¹⁷

1.1.1.27. Muhammed b. Hilâl

Muhammed b. Hilâl b. Muallâ²¹⁸ el-Ensârî el-Hazrecî.²¹⁹ Babası Hilâl b. Muallâ, Bedir Savaşı'na (2/624) katılmış²²⁰ ve orada şehit olmuştur.²²¹

Hz. Peygamber'in Medine'ye hicretinden kısa bir süre sonra doğduğu anlaşılan Muhammed b. Hilâl'e, "Muhammed" ismini Hz. Peygamber vermiştir. Muhammed, Allah Resûlü ile beraber Mekke'nin Fethi'ne katılmıştır.²²²

1.1.1.28. Muhammed b. Mahled

Muhammed b. Mahled²²³ b. Suhaym²²⁴ el-Hazrecî el-Ensârî el-Evsî. Resûlullah döneminde doğmuş ve ona "Muhammed" ismini Hz. Peygamber vermiştir.²²⁵ Muhammed, Allah Resûlü ile beraber Mekke'nin Fethi'ne katılmıştır.²²⁶

²¹⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 426; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 78; İbn Hacer, Cilt 6, s. 12.

²¹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 426; İbn Hacer, Cilt 6, s. 12.

²¹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 426; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 78; İbn Hacer, Cilt 6, s. 12.

²¹⁷ İbn Hacer, Cilt 6, s. 12.

²¹⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 102; İbn Hacer, Cilt 6, s. 31.

²¹⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 104; İbn Hacer, Cilt 6, s. 454.

²²⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 556; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 104; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 454.

²²¹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 556; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 454.

²²² İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 102; İbn Hacer, Cilt 6, s. 31.

²²³ İbnu'l-Esîr, babasının ismini "Muhalled" olarak kaydetmiştir. İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 99.

²²⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 99; İbn Hacer, Cilt 6, s. 28.

²²⁵ İbn Hacer, Cilt 6, s. 28.

²²⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 99; İbn Hacer, Cilt 6, s. 28.

1.1.1.29. Muhammed b. Nubeyt

Muhammed b. Nubeyt b. Câbir²²⁷ el-Ensârî²²⁸ el-Hazrecî en-Neccârî.²²⁹ Es'ad b. Zûrâre'nin kızı Furey'a ile Nubeyt b. Câbir'in oğludur.²³⁰ Doğduğunda, Hz. Peygamber'e getirilmiş, o da tahnîk yapıp ona, "Muhammed" ismini vermiştir.²³¹ Muhammed b. Nübeyt'in Abdülmelik, Abdullah, İbrahim, Zeynep adında kardeşleri olup Zeynep, Enes b. Mâlik'in zevcesidir.²³² Sahâbe arasında ismini sayanlar olmuştur.²³³

İbn Sa'd'ın (230/845), Medineli Tâbiûn'un ikinci tabakasında saydığı Muhammed b. Nubeyt, Neccâr'dan Ümmü Abdullah bt. Umâre ile evlilik yapmış, ondan Osman, Ebû Umâme, Abdullah, Ümmü Gülsüm adında çocukları olmuştur.

Harre Vak'ası'nda (63/683) öldürüldüğü rivâyet edilen Muhammed b. Nubeyt; Usâme b. Zeyd, Abdullah b. Ömer, Câbir b. Abdullah, Ebû Saîd el-Hudrî, Râfi b. Hadîyc, Abdullah b. Amr, Ebû Hureyre, Seleme b. el-Ekvâ, Abdullah b. Abbas, Hz. Âişe, Ümmü Seleme, Meymûne (r. anhüm) ve başkalarından rivâyette bulunmuştur.²³⁴

1.1.1.30. Muhammed b. Sâbit

Muhammed b. Sâbit b. Kays²³⁵ el-Ensârî.²³⁶ Annesi Abdullah b. Übey'in kızı Cemîle olup,²³⁷ Hz. Peygamber döneminde doğmuş, babası tarafından Allah Resûlü'ne getirilmiş, Allah Resûlü tahnîk yapmış ve ona "Muhammed" ismini vermiştir.²³⁸

²²⁷ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 262; İbn Hacer, Cilt 6, s. 213, 352.

²²⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 55; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 278; İbn Hacer, Cilt 6, s. 352.

²²⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 278.

²³⁰ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 262; İbn Hacer, Cilt 6, s. 352.

²³¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 213.

²³² İbn Hacer, Cilt 6, s. 352.

²³³ İbn Hacer, Cilt 6, s. 213.

²³⁴ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 262, 625, 629.

²³⁵ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 83; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 1, s. 52; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 423; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 72; İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²³⁶ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 1, s. 52; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 423; İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²³⁷ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 83-4; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 73; İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²³⁸ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 1, s. 52; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 423; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 72; İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

Gâsilu'l-melâike lakaplı Abdullah b. Hanzala'nın anne bir kardeşi olan²³⁹ Muhammed, babasından şöyle rivâyet etti: Babası Sâbit, Abdullah b. Übey'in kızı Cemîle'den Muhammed'e hamileliği sırasında ayrıldı. Cemîle, doğurduğu zaman ona süt vermeyeceğine dair yemin etti. Sâbit, doğunca çocuğu Resûlullah'a getirdi. Hz. Peygamber, mübârek tükürüğünü onun ağzına koyup ona "Muhammed" ismini verdi ve şöyle buyurdu: "*Haydi onu götür, Allah mutlaka onun rızkını verecektir!*"²⁴⁰ Sâbit dedi ki: "Araplardan bir kadın bana rastlayıp Sâbit b. Kays'ı (beni) sordu. 'Ben Sâbit b. Kays'ım. Ne istiyorsun?' dedim. Şu cevabı verdi: 'Bu gece rüyamda Muhammed adında bir çocuğu emziriyordum.'" Sâbit: "*İşte o rüyada gördüğün oğlumdur. Kadın hemen çocuğu aldı, adeta kadından süt fişkırtıyordu.*"²⁴¹

Yezîd b. Muâviye (60-64/680-683) döneminde²⁴² Harre Vak'ası'nda (63/683) öldürüldüğü²⁴³ rivâyet edilen Muhammed b. Sâbit'in ismi, Medîneli Tâbiûn'un birinci tabakasında zikredilmiştir.²⁴⁴ Babası tarîkiyle Hz. Peygamber'den ve Sâlim mevlâ Ebû Huzeyfe'den rivâyette bulunmuş, ondan da iki oğlu İsmâil ve Yûsuf; Zührî ve daha nice kimseler hadis nakletmişlerdir.²⁴⁵

1.1.1.31. Muhammed b. Talha

Muhammed b. Talha b. Ubeydullah²⁴⁶ el-Kureşî et-Teymî.²⁴⁷ Talha b. Ubeydullah ile Hamne bt. Cahş'ın çocukları olup, Hz. Peygamber döneminde doğmuştur. Doğduğunda Hz. Peygamber'e getirilmiş,²⁴⁸ Allah Resûlü de ona, "Muhammed" ismini vermiştir.²⁴⁹

²³⁹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 84.

²⁴⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 72-3; İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²⁴¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²⁴² İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 72.

²⁴³ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 72; İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²⁴⁴ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 621, 623; İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²⁴⁵ İbn Hacer, Cilt 6, s. 206.

²⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 57; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 19; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 15.

²⁴⁷ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 19; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 15.

²⁴⁸ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 56-57; Belâzurî, Cilt 10, s. 130-31; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 15-16.

²⁴⁹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 57; İbn Hanbel, Cilt 4, s. 216; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 19; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; Cilt 10, s. 131; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87-88; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

Çok ibadet edip çok namaz kıldığı için,²⁵⁰ “Seccâd” lakâbıyla tanınan²⁵¹ Muhammed b. Talha, Hz. Peygamber’in verdiği bu isme o kadar sahiplenmiştir ki, bir keresinde Hz. Ömer, Muhammed b. Zeyd el-Hattab’a birinin sövdüğünü duyunca, “*Vallâhi senin isminle Muhammed’e (s.a.s.) sövülmesine razı gelemem*” deyip Muhammed b. Zeyd’in ismini Abdurrahman olarak değiştirmişti. Aynı endişeden dolayı Talha b. Ubeydullah’ın oğlu Muhammed b. Talha’ya da isminini değiştirmek için haber göndermiş, Muhammed b. Talha ise Hz. Ömer’e: “*Ey mü’minlerin emiri! Sana Allah’ı hatırlatırım. Vallâhi, bana “Muhammed” ismini veren Muhammed’dir (s.a.s.)!*” demiş ve isminin değiştirilmesine müsaade etmemiştir.²⁵²

Muhammed b. Talha, babası ile Cemel Savaşı’na (36/656) katılmış ve orada ölmüştür.²⁵³ Sikâ bir râvi olan Muhammed b. Talha, az sayıda hadis rivâyet etmiş ve Hz. Ömer’den hadis işitmiştir.²⁵⁴

1.1.1.32. Muhammed b. Umâre

Muhammed b. Umâre b. Hazm el-Ensârî.²⁵⁵ Doğduğu zaman ona “Muhammed” ismini Hz. Peygamber vermiştir.²⁵⁶

1.1.1.33. Mûsâ b. Talha

Mûsâ b. Talha b. Ubeydullah²⁵⁷ el-Kureşî²⁵⁸ et-Teymî.²⁵⁹ Talha b. Ubeydullah ile Havle bt. Ka’ka’a’nın oğludur.²⁶⁰ Künyesi Ebû Îsâ’dır.²⁶¹ Künyesinin

²⁵⁰ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 58; Belâzurî, Cilt 10, s. 131; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 87; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 368; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

²⁵¹ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 58; Belâzurî, Cilt 10, s. 131; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 428; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 87; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 368; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

²⁵² İbn Sa’d, Cilt 7, s. 58; İbn Hanbel, Cilt 4, s. 216; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

²⁵³ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 58; Belâzurî, Cilt 10, s. 131; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 428; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 87; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 368; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

²⁵⁴ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 58.

²⁵⁵ Buhârî, *et-Târîhu l-kebîr*, Cilt 1, s. 187; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

²⁵⁶ İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

²⁵⁷ Buhârî, *et-Târîhu l-kebîr*, Cilt 7, s. 163; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 364; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

²⁵⁸ Buhârî, *et-Târîhu l-kebîr*, Cilt 7, s. 163; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 364.

²⁵⁹ Buhârî, *et-Târîhu l-kebîr*, Cilt 7, s. 63; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 364; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

²⁶⁰ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 160; Belâzurî, Cilt 10, s. 130; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 364; İbn Hacer, Cilt 6, s. 222.

²⁶¹ Buhârî, *et-Târîhu l-kebîr*, Cilt 7, s. 163; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 4, s. 364; İbn Hacer, Cilt 6, s. 222.

Ebû Muhammed olduğu da söylenmiştir.²⁶² Hz. Peygamber döneminde doğmuş ve ona “Mûsâ” ismini Allah Resûlü (s.a.s.) vermiştir.²⁶³

Kûfe’ye yerleşen Mûsâ b. Talha, tâbiûnun sikâ ve seçkin râvilerinden olup babasından, Hz. Osman, Hz. Ali, Ebû Zer, Ebû Eyyûb el-Ensârî gibi sahâbîlerden hadis almış, ondan da oğlu İmrân, torunu Süleymân b. Îsâ; kardeşinin oğlu Mûsâ b. İshâk, diğer kardeşinin oğlu İshâk b. Yahyâ, Abdûlmelik b. Umeyr, Simâk b. Harb ve başkaları rivâyette bulunmuştur.²⁶⁴

Mûsâ b. Talha’nın 103/722,²⁶⁵ 104/723²⁶⁶ veya 106/725²⁶⁷ tarihinde vefât ettiği rivâyet edilmiştir.

1.1.1.34. Mûsri‘ b. Yâsir

Mûsri‘ b. Yâsir b. Süveyd el-Cühenî.²⁶⁸ Hz. Peygamber’e annesi tarafından getirilmiş, ona “Mûsri’” ismini Allah Resûlü vermiştir.

Mûsri‘, babası Yâsir’den şöyle rivâyet etmiştir. Resûlullah kendisini bir müfreze içerisinde göndermişti. Eşi yeni doğan çocuğunu Hz. Peygamber’e getirmişti. Resûlullah (s.a.s.), elini onun vücudunda gezdirip şöyle dua buyurdu: *“Allah’ım onların adımlarını artır! Günahlarını azalt! Onları zor duruma düşürme!”* Şöyle devam etti: *“Acele olarak İslâm’a koşup kabul ettiği için ona Mûsri‘ ismini ver!”* buyurdu.²⁶⁹

1.1.1.35. Sa‘d b. Ebu’l-Gâdiye

Sa‘d b. Ebu’l-Gâdiye Yesâr b. Sebu‘ el-Müzenî, el-Cühenî. Doğunca “Sa‘d” ismi ona Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.

Sa‘d b. Ebu’l-Gâdiye babasından şöyle dediğini nakletti: Resûlullah namazda Ebu’l-Gâdiye’yi göremedi. Gelince ona, *“Seni namazdan geri bırakan nedir?”* diye sordu. *“Bir çocuğum oldu”* dedi. Hz. Peygamber, *“İsmini koydun mu?”*

²⁶² İbn Hacer, Cilt 6, s. 222.

²⁶³ İbn Hacer, Cilt 5, s. 54; Cilt 6, s. 222.

²⁶⁴ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 4, s. 364; İbn Hacer, Cilt 6, s. 222.

²⁶⁵ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 161; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 4, s. 366; İbn Hacer, Cilt 6, s. 222.

²⁶⁶ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 161; Buhârî, *et-Târihu’l-kebîr*, Cilt 7, s. 163; İbn Hacer, Cilt 6, s. 222.

²⁶⁷ İbn Hacer, Cilt 6, s. 222.

²⁶⁸ İbnü’l-Esîr, Cilt 5, s. 410; İbn Hacer, Cilt 6, s. 216.

²⁶⁹ İbnü’l-Esîr, Cilt 5, s. 139-40, 410; İbn Hacer, Cilt 6, s. 530.

dedi. “Hayır” dedi. “Onu hemen getir!” buyurdu. Bunun üzerine çocuğu getirdi. O da mübarek eli ile başını sıvazladı ve ona “Sa’d” ismini verdi.²⁷⁰

1.1.1.36. Sinân b. Seleme

Sinân b. Seleme b. el-Muhabbik el-Huzelî.²⁷¹ Bir savaş sırasında²⁷² doğmuştur.²⁷³ Babası Seleme b. el-Muhabbik’e, oğlunun doğduğu müjdesi verildiğinde, “Allah yolunda düşmana karşı sallayacağım kılıç, bence ondan daha sevimlidir” demişti. Onun, cesur ve kahraman²⁷⁴ oluşundan dolayı Hz. Peygamber, oğluna “Sinân” ismini vermiştir.²⁷⁵

Sinân b. Seleme, Hindistan’ın Fethi (50/671) için gönderilen orduda komutanlık yapmış ve Haccâc’ın vâililiğinin son günlerinde vefât etmiştir.²⁷⁶

İbn Sa’d’ın (230/845), Basralı Tâbiûn’un birinci tabakasında ismini saydığı²⁷⁷ Sinân b. Seleme, sikâ bir râvi olup babasından, Hz. Ömer ve İbn Abbas’tan hadis nakletmiş, ondan da Selm b. Cünâde, Katâde ve başkaları rivâyette bulunmuştur.²⁷⁸

1.1.1.37. Yahyâ b. Hallâd

Yahyâ b. Hallâd b. Râfî²⁷⁹ el-Aclân ez-Zürakî.²⁸⁰ Ensâr’dandır.²⁸¹ Hz. Peygamber zamanında dünyaya gelmiş, ismini Allah Resûlü vermiştir.

Yahya b. Hallâd’dan şöyle rivâyet edilmiştir: Doğduğu gün Resûlullah’a getirildi. Resûlullah bir hurma ile tahnik yaptı ve şöyle buyurdu: “Ona öyle bir isim

²⁷⁰ İbn Hacer, Cilt 3, s. 201.

²⁷¹ İbn Sa’d, Cilt 9, s. 122; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 4, s. 147; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 217; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 519; İbn Hacer, Cilt 3, s. 204.

²⁷² Babası Seleme b. el-Muhabbik’in biyografisinde bu harbin Huneyn savaşı olduğu bilgisi mevcuttur. İbn Hacer, Cilt 3, s. 130.

²⁷³ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 4, s. 147; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 217; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 519; İbn Hacer, Cilt 3, s. 130, 204.

²⁷⁴ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 218; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 519; İbn Hacer, Cilt 3, s. 204.

²⁷⁵ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 4, s. 147; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 217-18; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 519; İbn Hacer, Cilt 3, s. 130, 204.

²⁷⁶ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 218; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 519; İbn Hacer, Cilt 3, s. 204.

²⁷⁷ İbn Sa’d, Cilt 9, s. 533; İbn Hacer, Cilt 3, s. 205.

²⁷⁸ İbn Hacer, Cilt 3, s. 205.

²⁷⁹ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 75; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 8, s. 151; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 129; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 414; İbn Hacer, Cilt 6, s. 575.

²⁸⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 575.

²⁸¹ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 8, s. 151; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 414.

vereceğim ki, Yahyâ b. Zekeriyyâ'dan sonra o adı hiç kimse (layıkıyla) almamıştır.”
Sonra ona “Yahya” ismini verdi.²⁸²

İbn Sa‘d’ın, Medineli Tâbiûn’un birinci tabakasında ismini saydığı Yahyâ b. Hallâd, Hz. Ömer’den hadis almış,²⁸³ ondan da oğlu Alî b. Yahyâ rivâyette bulunmuştur.²⁸⁴

1.1.1.38. Yûsuf b. Abdullah

Yûsuf b. Abdullah b. Selâm²⁸⁵ el-İsrâîlî.²⁸⁶ Doğunca Hz. Peygamber’e getirilmiş, Allah Resûlü onu kucağına oturtup başını meshetmiş ve ona “Yûsuf” ismini vermiştir.²⁸⁷ Künyesi Ebû Ya‘kûb olan Yûsuf b. Abdullah,²⁸⁸ uzun yaşamış ve Ömer b. Abdülazîz (99-101/717-720) döneminde vefât etmiştir.²⁸⁹

Medîneli sayılan²⁹⁰ Yûsuf b. Abdullah, küçük yaşta Hz. Peygamber’den hadis ezberlemiş ve ondan hadis nakletmiştir.²⁹¹ Babası Abdullah b. Selâm, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Ömer gibi sahâbîlerden de rivâyette bulunan Yûsuf b. Abdullah’tan,²⁹² Muhammed b. el-Münkedir hadis almıştır.²⁹³

Yûsuf b. Abdullah’ın *Kütüb-i Sitte*’deki tek rivâyeti Ebu Dâvud’un *es-Sünen*’inde²⁹⁴ yer almaktadır.

1.1.2. Hz. Peygamber’in İsim Verdiği Hanım Sahâbîler

1.1.2.1. Meryem el-Gassâniyye

Meryem b. Ebû Meryem b. Ebû Bekir el-Gassâniyye.

²⁸² İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 75; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 8, s. 151; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 129; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 414; İbn Hacer, Cilt 6, s. 575-76.

²⁸³ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 75, 621-22.

²⁸⁴ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 75; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 8, s. 151; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 129; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 414; İbn Hacer, Cilt 6, s. 575.

²⁸⁵ İbn Sa‘d, Cilt 6, s. 565; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 8, s. 249; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 152; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 468; İbn Hacer, Cilt 6, s. 574.

²⁸⁶ İbn Sa‘d, Cilt 6, s. 565; İbn Hacer, Cilt 6, s. 574.

²⁸⁷ İbn Sa‘d, Cilt 6, s. 565; İbn Hanbel, Cilt 4, s. 35; Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâîl, *el-Edebü'l-müfred*, Kâhire, Dâru'l-hadîs, 1426/2005, s. 205, h.n. 838; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 152; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 468; İbn Hacer, Cilt 6, s. 574.

²⁸⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 152; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 468; İbn Hacer, Cilt 6, s. 574.

²⁸⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 574.

²⁹⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 468.

²⁹¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 152; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 468; İbn Hacer, Cilt 6, s. 574.

²⁹² İbn Hacer, Cilt 6, s. 574.

²⁹³ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 152; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 468.

²⁹⁴ Ebû Dâvud, *Et'ime* 42, Cilt 4, s. 173.

Ebû Meryem el-Ezdî'den şöyle rivâyet edildi: Allah Resûlü'ne gelip dedim ki, “*Ya Resûlullah benim bir kızım oldu.*” Hz. Peygamber, “*Bu gece Meryem Sûresi indi*” dedi ve ona “Meryem” ismini verdi. O da, “Ebû Meryem” künyesini aldı.²⁹⁵

1.1.2.2. Sehle bt. Âsım

Sehle bt. Âsım b. Adıyy el-Ensârîyye²⁹⁶ el-Aclâniyye.²⁹⁷ Kendisinden rivâyet edildiğine göre, Hayber günü doğmuş ve ona “Sehle” ismini Hz. Peygamber vermiştir.²⁹⁸

1.2. HZ. PEYGAMBER'İN DEĞİŞTİRDİĞİ İSİMLER

1.2.1. Hz. Peygamber'in İsmi Değiştirdiği Erkek Sahâbîler

Bu başlıkta, Hz. Peygamber'in verdiği yeni isimden hareketle sıralama yaptık.

1.2.1.1. Abduhayr

Abduhayr el-Himyerî.²⁹⁹ Önce adı Abduşer'di. Havşeb b. Zuleym, Resûlullah'a Peygamberlik gelince kırk atlı ile beraber Abduşer'i Hz. Peygamber'e göndermiş, o da Allah Resûlü'nü görünce Müslüman olmuş³⁰⁰ ve Hz. Peygamber onun “Abduşer” olan ismini “Abduhayr” olarak değiştirmiştir.³⁰¹

Abduhayr, Hz. Peygamber'in yazdığı mektubu Havşeb'e götürmüş, o da Müslüman olmuştur.³⁰²

1.2.1.2. Abdurabbih b. el-Murakka'

Abdurabbih b. el Murakka' b. Amr et-Temîmî es-Sa'dî. Sahâbî olduğu rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber, “Abduluzâ” olan ismini Müslüman olunca “Abdurabbih” olarak değiştirmiştir.³⁰³

1.2.1.3. Abdullah

²⁹⁵ İbn Hacer, Cilt 7, s. 333.

²⁹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 421; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 148; İbn Hacer, Cilt 8, s. 213.

²⁹⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 421.

²⁹⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 148; İbn Hacer, Cilt 8, s. 213.

²⁹⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 388; İbn Hacer, Cilt 2, s. 163; Cilt 4, s. 227.

³⁰⁰ İbn Hacer, Cilt 2, s. 163.

³⁰¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 388; İbn Hacer, Cilt 2, s. 163; Cilt 4, s. 227.

³⁰² İbn Hacer, Cilt 2, s. 163.

³⁰³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 227-28.

İsmi “Abdülhâris” idi. Hz. Peygamber, onun ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.³⁰⁴ Onun hakkında başka bir bilgiye ulaşamadık.

1.2.1.4. Abdullah

İbnu'l-Esîr, onun oğlunun biyografisinde, nisbesini el-Ezdî olarak kaydetmiştir.³⁰⁵ İsmi “Harafe” idi. Hz. Peygamber, onun oğlunun ismini değiştirirken, Harafe'nin ismini de değiştirmiştir. Oğlu Şihâb,³⁰⁶ Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ona ismini sormuş, “Şihâb b. Harafe” olduğunu söyleyince,³⁰⁷ “*Sen Müslim b. Abdullah'sın*”³⁰⁸ buyurarak, hem onun hem de babasının ismini değiştirmiştir.

1.2.1.5. Abdullah³⁰⁹ el-Adevî³¹⁰

Benû Adiy'dendir. Hz. Peygamber, onun “Sâib” olan ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir. Allah Resûlü'nden rivâyette bulunan Abdullah,³¹¹ Mısırlı sayılmıştır.³¹²

1.2.1.6. Abdullah el-Cinnî

Cinlerdendir. İsminde ihtilaf edilmiştir. İbn Hacer, onun ismini “Semhac” (Óãî) ³¹³ diye kaydederken İbnu'l-Esîr, “Semhec” (Óãâî) ³¹⁴ olarak kaydetmiştir. Hz. Peygamber, onun ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.³¹⁵

İbn Abbâs; İslâm'ın başlangıcında, Allah Resûlü henüz Mekke'de iken bu olayın gerçekleştiğini rivâyet etmiştir.³¹⁶

Muhakkak ki Hz. Peygamber, insanların olduğu gibi cinlerin de peygamberidir.

1.2.1.7. Abdullah el-Gıfârî

³⁰⁴ İbn Hacer, Cilt 4, s. 224.

³⁰⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 154.

³⁰⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 592; İbn Hacer, Cilt, s. 302.

³⁰⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 592.

³⁰⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 592; İbn Hacer, Cilt 3, s. 302.

³⁰⁹ İbn Abdülber, Cilt 3, s. 126; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 307.

³¹⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 307.

³¹¹ İbn Abdülber, Cilt 3, s. 126; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 307.

³¹² İbn Abdülber, Cilt 3, s. 126.

³¹³ İbn Hacer, Cilt 3, s. 150.

³¹⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 512.

³¹⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 512; İbn Hacer, Cilt 3, s. 150.

³¹⁶ İbn Hacer, Cilt 3, s. 150.

Benû Gıfâr'dandır, annesi tarafından Hz. Peygamber'e getirilmiş, Allah Resûlü, onun üzerindeki muskayı koparıp adını sormuş, "Sâib" olduğunu öğrenince ona, "Abdullah" ismini vermiştir. Abdullah el-Gıfârî'den bu rivâyeti nakleden Ebû Kâ'bî³¹⁷ ona, kendisine hangi isimle hitap edildiğinde cevap verdiğini sormuş, Abdullah: "*Her ikisine de*" diye cevap verince, Ebû Kâ'bî şöyle demiştir: "*Vallâhi eğer ben olsaydım ancak Resûlullah'ın bana verdiği isme cevap verirdim.*" Abdullah el-Gıfârî'nin, bunun dışında başka rivâyeti bilinmemektedir.³¹⁸

Rivâyetten anlaşıldığına göre, Abdullah el-Gıfârî iki ismi de kullanmıştır.

1.2.1.8. Abdullah et-Temîmî

İslâm'dan önce "Abdullât" olan ismini Hz. Peygamber "Abdullah" olarak değiştirmiştir. Rızkullah b. Abdulvehhâb et-Temîmî'nin dedesidir.³¹⁹

1.2.1.9. Abdullah b. Abdullah

Abdullah b. Abdullah b. Übeyy³²⁰ el-Ensârî³²¹ el-Hazrecî.³²² Meşhur münâfik Abdullah b. Übey'in oğludur.³²³ Câhiliyye'de babasının da künyelendiği³²⁴ ismi "Hubâb" iken, Müslüman olunca Hz. Peygamber ona, "Abdullah" ismini vermiştir.³²⁵ Allah Resûlü: "*Hubâb, şeytandır*" buyurmuş ve bu yüzden onun ismini değiştirmiştir.³²⁶

³¹⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 142; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 371; İbn Hacer, Cilt 3, s. 23.

³¹⁸ İbn Hacer, Cilt 3, s. 23.

³¹⁹ İbn Hacer, Cilt 1, s. 100.

³²⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 500; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 321; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 321; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 321; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 502; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 321; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 275; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 321; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 502; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 275; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 321-22; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 501; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

Sahâbenin seçkinlerinden olan Abdullah, Hz. Peygamber ile Bedir Savaşı ve sonraki bütün savaflara katılmıştır.³²⁷ Hz. Ebû Bekir'in (11-13/632-634) hilâfetinde,³²⁸ h. 12'de/m. 633'te,³²⁹ katıldığı Yemâme Savaşı'nda şehit düşmüştür.³³⁰ Ondan, Hz. Âişe rivâyette bulunmuştur.³³¹

1.2.1.10. Abdullah b. Abdünühm

Abdullah b. Abdünühm³³² Affî³³³ el-Müzenî.³³⁴ Amcasının himayesinde bir yetim iken Müslüman olmuştur. Bunu öğrenen amcası herşeyini elinden alınca, annesinin iki parçaya ayırdığı kilim parçasını kendisine elbise yapıp Hz. Peygamber'in yanına Medine'ye gelmiştir.³³⁵ Allah Resûlü, ismini sormuş,³³⁶ "Abdulzâ" olduğunu öğrenince, onun ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir.³³⁷ Ayrıca, "Abdullah, sen Zülbicâdeyn'sin, kapımdan ayrılma!" buyurarak,³³⁸ ona "Zülbicâdeyn" lakâbını da vermiştir.³³⁹

Hz. Peygamber ile Tebük Savaşı'na katılmış, orada hastalanıp vefât etmiş ve gece defnedilmiştir. Hz. Peygamber onun için, "Allah'ım, bütün gün ben ondan râzı

³²⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 501-502; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 275; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 321-22; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 502; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 72; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 275-76; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³²⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 502; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 72; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 275-76; İbn Hacer, Cilt 4, s. 126; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³³⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 502; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 72; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 275-76; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 322; İbn Hacer, Cilt 4, s. 126; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³³¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 72; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 322; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Talât Koçyiğit, "Abdullah b. Abdullah," *DİA*, Cilt 1, s. 80.

³³² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 138; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131. İbn Sa'd, babasının adını "Abdünehm" olarak kaydetmiştir. İbn Sa'd, Cilt 5, s. 138.

³³³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 138; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³³⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³³⁵ Vâkîdî, Muhammed b. Ömer b. Vâkîd el-Vâkîdî, *Kitâbu'l-megâzi*, Lübnan/Beyrut, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1424/2004, Cilt 2, s. 396-7; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 139; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212-13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³³⁶ Vâkîdî, Cilt 2, s. 397; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 139; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 213.

³³⁷ Vâkîdî, Cilt 2, s. 397; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 139; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 213; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³³⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 139; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 213; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³³⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212.

oldum, sen de ondan râzı ol” diye dua buyurmuştur.³⁴⁰ Allah Resûlü’nün kabrine girdiği beş kişiden biridir.³⁴¹

Ashâbın faziletliyelerinden olup, çok Kur’ân okuyuşuyla bilinen³⁴² Zülbicâdeyn’den,³⁴³ Amr b. Avf el-Müzenî rivâyetinde bulunmuştur.³⁴⁴

1.2.1.11. Abdullah b. Abdüleşed

Abdullah b. Abdüleşed b. Hilâl³⁴⁵ el-Kureşî³⁴⁶ el-Mahzûmî.³⁴⁷ Ebû Seleme olan künyesiyle bilinir.³⁴⁸ Allah Resûlü’nün sütkardeşi;³⁴⁹ halası Berre bt. Abdulmuttalib’in oğlu,³⁵⁰ Ümmü Seleme’nin Hz. Peygamber’den önceki eşidir.³⁵¹ Allah Resûlü, Câhiliyye’de “Abdumenâf” olan ismini, Müslüman olunca “Abdullah” olarak değiştirmiştir.³⁵²

³⁴⁰ Vâkıdî, Cilt 2, s. 397; İbn Hişâm, Abdümelik b. Hişâm b. Eyyûb, *es-Sîretü’n-nebeviyye*, Kâhire, Dâru’l-hadîs, 1427/2006, Cilt 3-4, s. 408; İbn Sa’d, Cilt 5, s. 140; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 213; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³⁴¹ İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³⁴² Vâkıdî, Cilt 2, s. 397; İbn Sa’d, Cilt 5, s. 139; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 212; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³⁴³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

³⁴⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125.

³⁴⁵ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 220; Cilt 10, s. 85; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Cilt 6, s. 142; İbn Hacer, Cilt 4, s. 123; Cilt 7, s. 169; Selâhattin Polat, “Ebû Seleme el-Mahzûmî,” *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁴⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Cilt 6, s. 142; Selâhattin Polat, “Ebû Seleme el-Mahzûmî,” *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁴⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Cilt 6, s. 142; İbn Hacer, Cilt 4, s. 334; Cilt 7, s. 169; Selâhattin Polat, “Ebû Seleme el-Mahzûmî,” *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁴⁸ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 220; Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 4, s. 326; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Cilt 6, s. 142; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 150; İbn Hacer, Cilt 4, s. 123; Cilt 7, s. 169; Selâhattin Polat, “Ebû Seleme el-Mahzûmî,” *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁴⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 150; İbn Hacer, Cilt 4, s. 123; Selâhattin Polat, “Ebû Seleme el-Mahzûmî,” *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵⁰ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 220; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Cilt 6, s. 142; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 150; İbn Hacer, Cilt 4, s. 123; Polat, “Ebû Seleme el-Mahzûmî,” *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵¹ İbn Sa’d, Cilt 10, s. 86-87; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 150; İbn Hacer, Cilt 4, s. 123; Selâhattin Polat, “Ebû Seleme el-Mahzûmî,” *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵² İbn Hacer, Cilt 4, s. 308.

İlk Müslümanlardan olup, Habeşistan ve Medine olmak üzere iki hicrete de katılmıştır. Hz. Peygamber ile Bedir³⁵³ ve Uhud Savaşları'na iştirak eden Abdullah'ı³⁵⁴ Hz. Peygamber, Uşeyre gazvesine çıktığında yerine vekil olarak Medine'de bırakmıştır.³⁵⁵ Uhud Savaşı'ndan sonra Allah Resûlü onu, Benû Esed üzerine bir müfrezenin başında kumandan olarak görevlendirmiş, döndüğünde³⁵⁶ Uhud Savaşı'nda aldığı yaranın nüksetmesi sonucu vefât etmiştir.³⁵⁷ Ulemânın çoğunluğuna göre³⁵⁸ 4/62 tarihinde vefât etmiştir.³⁵⁹ Onun, 2/624³⁶⁰ veya 3/623 tarihinde³⁶¹ vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.

Ebû Seleme'den rivâyet edilen iki hadis, Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde yer almaktadır.³⁶²

1.2.1.12. Abdullah b. Abdülmeddân

Abdullah b. Abdülmeddân (Amr) b. Deyyân³⁶³ el-Hârisî.³⁶⁴ Benû Hâris b. Kâ'b heyetiyle birlikte Hz. Peygamber'e gelmiş, Resûlullah (s.a.s.) ona ismini sormuş,³⁶⁵ "Abdülhacer"³⁶⁶ olduğunu söyleyince, onun ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir.³⁶⁷ İslâmiyeti kabul etmiş ve güzel bir şekilde yaşamış olan

³⁵³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 220-22; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Cilt 6, s. 142; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 150-51; İbn Hacer, Cilt 4, s. 123-25; Selâhattin Polat, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 221; Cilt 10, s. 85; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 244; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 153; İbn Hacer, Cilt 4, s. 124-25; Selâhattin Polat, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 273; Polat, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 222; Cilt 10, s. 85; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 153; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Selâhattin Polat, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 221-22; Cilt 10, s. 85; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 142; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 153; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Selâhattin Polat, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁵⁸ İbn Hacer, Cilt 4, s. 125.

³⁵⁹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 85; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 153; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125; Selâhattin Polat, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁶⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 274.

³⁶¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 71; Cilt 4, s. 244; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 274; Cilt 6, s. 132; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 153; İbn Hacer, Cilt 4, s. 125.

³⁶² Selâhattin Polat, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, Cilt 10, s. 229.

³⁶³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 273; Cilt 8, s. 87; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 73; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 386; İbn Hacer, Cilt 4, s. 129.

³⁶⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 74; İbn Hacer, Cilt 4, s. 129.

³⁶⁵ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 273; Cilt 8, s. 87; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 74.

³⁶⁶ Değişen isminin "Abdülhacer" olduğu da rivâyet edilmiştir. İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 386.

³⁶⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 273; Cilt 8, s. 87; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 74; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 386; İbn Hacer, Cilt 4, s. 129.

Abdullah,³⁶⁸ Hz. Peygamber'in vefâtından sonra kavminin mürted olmasını önlemiştir.

Abdullah b. Ca'fer b. Ebû Tâlib'in yakın arkadaşı olan Abdullah b. Abdülmeddân, Hz. Ali'nin (35-40/656-661) hilâfetini idrak etmiş, Muâviye'nin Yemen'e savaşa gönderdiği³⁶⁹ Büsr b. Ertât tarafından öldürülmüştür.³⁷⁰

1.2.1.13. Abdullah b. Amr

el-Yeşkurî nisbesiyle bilinir. Resûlullah'a zekâtlarını veren ilk mahalle olan Benû Yeşkur'dendir. Hz. Peygamber'e geldiğinde Allah Resûlü ona ismini sormuş, "A' res b. Amr" olduğunu söyleyince,³⁷¹ "A' res" olan ismini "Abdullah" olarak değiştirmiş, getirdiği hediyeleri kabul edip ona dua etmiştir.³⁷²

Abdullah b. Amr, Basralı olup kendisinden, oğlu Yezîd rivâyette bulunmuştur.³⁷³

1.2.1.14. Abdullah b. Amr

Abdullah b. Amr b. el-Âs³⁷⁴ el-Kureşî³⁷⁵ es-Sehmî.³⁷⁶ Künyesi Ebû Muhammed olup,³⁷⁷ Ebû Abdurrahmân³⁷⁸ veya Ebû Nusayr³⁷⁹ olduğu da rivâyet

³⁶⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 273; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 74.

³⁶⁹ İbn Hacer, Cilt 4, s. 129.

³⁷⁰ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 273; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 74; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 386; İbn Hacer, Cilt 4, s. 129.

³⁷¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 324; İbn Hacer, Cilt 1, s. 87.

³⁷² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 324; İbn Hacer, Cilt 1, s. 87; Cilt 4, s. 161.

³⁷³ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 143.

³⁷⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 82; Cilt 9, s. 500; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 4, s. 325, Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 319; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 79; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 34; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs", *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁷⁵ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 4, s. 325; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 319; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs", *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁷⁶ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 4, s. 325; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 319; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155.

³⁷⁷ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 83; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 4, s. 325; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 319; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 34; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs", *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁷⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 319-20; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155.

³⁷⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155.

edilmiştir. Babasından önce Müslüman olan Abdullah,³⁸⁰ Mekke'nin Fethi'nden önce babasıyla beraber Medine'ye hicret etmiştir. Allah Resûlü, Câhiliyye'de "Âs" olan ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir.³⁸¹

Babası ile beraber Şam'ın Fethi, Yermük Savaşı³⁸² ve Sıffin Savaşı'na katılmış fakat Sıffin'da savaşmamıştır.³⁸³

72 yaşında vefât eden³⁸⁴ Abdullah b. Amr'ın, vefât tarihi ve yeri hakkında ihtilaf mevcuttur.³⁸⁵

Hz. Peygamber'in kendi huzurunda hadislerini yazmasına izin verdiği sahâbî olan Abdullah b. Amr,³⁸⁶ yazdığı hadisleri "es-Sahîfetü's-Sâdikâ" adıyla toplamıştır.³⁸⁷ Ebû Hureyre'nin ifadesi ile kendisinden daha çok hadis bilen tek kişi, yazmasından dolayı Abdullah b. Amr idi.³⁸⁸ Buna rağmen ondan bize ulaşan hadis sayısı 700 civarındadır.³⁸⁹ Hz. Peygamber'den başka Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer,³⁹⁰ Abdurrahman b. Avf, babası Amr b. el-Âs, Muâz b. Cebel, Ebu'd-Derdâ gibi sahâbîlerin büyüklerinden hadis nakletmiştir. Kendisinden de Ebû Ümâme b. Sehl,³⁹¹

³⁸⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 83; Cilt 9, s. 500; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 320; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155.

³⁸² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 320; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 87-88; Cilt 9, s. 501; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 87; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 320; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 92; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 90; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 325; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 87-88; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 321; İbn Hacer, Cilt 4, s. 157; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸⁵ Vefât tarihi ve yeriyle ilgili farklı rivâyetler için bkz: İbn Sa'd, Cilt 5, s. 90; Cilt 9, s. 501; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 87-88; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 321; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 94; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; İbn Hacer, Cilt 4, s. 156-57; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸⁶ İbn Sa'd, Cilt 2, s. 321-22; Cilt 5, s. 83; Cilt 9, s. 500; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 320; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; İbn Hacer, Cilt 4, s. 156; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸⁷ İbn Sa'd, Cilt 2, s. 322; Cilt 5, s. 83; Cilt 9, s. 500; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 89; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 86; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 320; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 89; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; İbn Hacer, Cilt 4, s. 156; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁸⁹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 80; M. Yaşar Kandemir, "Abdullah b. Amr b. Âs," *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁹⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 90; Cilt 9, s. 500-501; Belâzurî, Cilt 10, s. 281; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 81; İbn Hacer, Cilt 4, s. 156.

³⁹¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 81; İbn Hacer, Cilt 4, s. 155-56.

Enes b. Mâlik,³⁹² İbn Ömer,³⁹³ Saîd b. el-Müseyyeb, Urve b. Zübeyr, İkrime,³⁹⁴ Atâ b. Yesâr, Tâvûs, eş-Şa‘bî gibi sahâbe ve tâbiûndan birçok kimse rivâyette bulunmuştur.³⁹⁵

1.2.1.15. Abdullah b. Amr

Abdullah b. Amr b. Zeyd el-Elhânî. Hz. Peygamber, ismini sormuş, “Abduluzâ” olduğunu söyleyince, onun ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.³⁹⁶

1.2.1.16. Abdullah b. Asram

Abdullah b. Asram b. Amr³⁹⁷ el-Hilâlî.³⁹⁸ Avf b. Asram b. Amr’ın kölesi idi. Avf b. Asram onu, Hilâl kabilesinin temsilcisi olarak Hz. Peygamber’e göndermişti.³⁹⁹ Abdullah, Hz. Peygamber’e geldiğinde Müslüman olmuş, Allah Resûlü onun, “Abduavf” olan ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴⁰⁰

1.2.1.17. Abdullah b. Bedr

Abdullah b. Bedr⁴⁰¹ el-Cühenî⁴⁰² el-Medenî.⁴⁰³ Künyesi Ebû Ba‘ce’dir.⁴⁰⁴ Allah Resûlü, İslâm’dan önce “Abduluzâ” olan ismini “Abdullah” olarak⁴⁰⁵ değiştirmiştir.⁴⁰⁶

³⁹² Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 81.

³⁹³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 156.

³⁹⁴ Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 81; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 35; İbn Hacer, Cilt 4, s. 156; M. Yaşar Kandemir, “Abdullah b. Amr b. Âs,” *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁹⁵ Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 81; İbn Hacer, Cilt 4, s. 156; M. Yaşar Kandemir, “Abdullah b. Amr b. Âs,” *DİA*, Cilt 1, s. 85.

³⁹⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 319; İbn Hacer, Cilt 4, s. 154.

³⁹⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 162; İbn Hacer, Cilt 4, s. 8.

³⁹⁸ İbn Hacer, Cilt 4, s. 8.

³⁹⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 162; İbn Hacer, Cilt 4, s. 8.

⁴⁰⁰ İbn Hacer, Cilt 4, s. 8.

⁴⁰¹ İbn Sa‘d, Cilt 5, s. 264; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 340; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 9; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 170; İbn Hacer, Cilt 4, s. 16.

⁴⁰² Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 340; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 9; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 170; İbn Hacer, Cilt 4, s. 17.

⁴⁰³ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 340; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 9; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 170.

⁴⁰⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 9; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 170.

⁴⁰⁵ İbn Sa‘d, Cilt 5, s. 264; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 9; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 170; İbn Hacer, Cilt 4, s. 17.

⁴⁰⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 9; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 170; İbn Hacer, Cilt 4, s. 17.

Medîne’de ilk mescidi yapan kişi olan⁴⁰⁷ Abdullah, Hz. Peygamber ile beraber Mekke’nin Fethi’ne katılmış ve Cüheyne’nin sancağını taşımıştır.⁴⁰⁸

Cüheyne dağlarından Kubeliyye’ye yerleşen sahâbî Abdullah b. Bedr, Muâviye’nin (41-60/661-680) hilâfetinde vefât etmiştir.⁴⁰⁹ Abdullah b. Bedr, oğlu Ba’ce⁴¹⁰ ve Hz. Ebû Bekir rivâyette bulunmuştur.⁴¹¹

1.2.1.18. Abdullah b. Ebû Avf

Abdullah b. Ebû Avf b. Uveyf⁴¹² el-Becelî.⁴¹³ Hz. Peygamber, İslâm’dan önce “Abduşems” olan ismini, kendisine gelip Müslüman olduğunda “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴¹⁴

1.2.1.19. Abdullah b. Ebû Rebîa

Abdullah b. Ebû Rebîa b. el-Muğîre⁴¹⁵ el-Kureşî⁴¹⁶ el-Mahzûmî.⁴¹⁷ Zürrumhayn lakâbı ile tanınan babasının isminde ihtilaf edilmiş, Amr yahut Huzeyfe olduğu rivâyet edilmiştir.⁴¹⁸ Abdullah’ın künyesi Ebû Abdurrahman’dır.⁴¹⁹ Mekke’nin Fethi’nde Müslüman olmuştur.⁴²⁰ Câhiliyye’de Büceyr⁴²¹ yahut Bahîr⁴²² olan ismini Hz. Peygamber “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴²³

⁴⁰⁷ İbn Hacer, Cilt 4, s. 17.

⁴⁰⁸ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 264; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 170; İbn Hacer, Cilt 4, s. 17.

⁴⁰⁹ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 264; İbn Hacer, Cilt 4, s. 17.

⁴¹⁰ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 4, s. 340; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 9; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 170; İbn Hacer, Cilt 4, s. 17.

⁴¹¹ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 264.

⁴¹² İbn Sa’d, Cilt 6, s. 301; İbn Hacer, Cilt 4, s. 164.

⁴¹³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 164.

⁴¹⁴ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 301; İbn Hacer, Cilt 4, s. 164.

⁴¹⁵ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 89; Cilt 8, s. 5; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 31; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 216; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66; İ. Lütî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, 96.

⁴¹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 31; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 216.

⁴¹⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 216; İ. Lütî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 96.

⁴¹⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66-67.

⁴¹⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66; İ. Lütî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 96.

⁴²⁰ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 89; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66; İ. Lütî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 96.

⁴²¹ Belâzurî, Cilt 1, s. 233; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66; İ. Lütî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁴²² İbn Sa’d, Cilt 6, s. 89-90; Cilt 8, s. 6; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İ. Lütî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁴²³ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 90; Cilt 8, s. 6; Belâzurî, Cilt 1, s. 233; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66; İ. Lütî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

Meşhur şâir Ömer b. Abdullah b. Ebû Rebîa'nın babası,⁴²⁴ Ayyâş b. Ebû Rebiâ'nın kardeşidir.⁴²⁵ Habeşistan'a giden Müslümanları oradaki güven içindeki yaşantılarından menetmek için Kureyş'in Necâşi'ye gönderdiği kişiler arasında idi.⁴²⁶ Müslüman olduktan sonra Hz. Peygamber tarafından Yemen'in Cened kentine vâli olarak görevlendirilmiştir. Hz. Osman'ın evi muhâsara edildiğinde ona yardım için yola çıkmış, Mekke yakınlarında iken bindiği deveden düşerek vefât etmiştir⁴²⁷ (35/656).⁴²⁸

1.2.1.20. Abdullah b. Ebû Sebre

Abdullah b. Ebû Sebre Yezîd b. Mâlik el-Cu'fî.⁴²⁹ Babası Ebû Sebre, Hz. Peygamber'e geldiğinde, Allah Resûlü ona çocuklarının ismini sormuş, o da, “*Abduluzâ, Hâris ve Sebre*” deyince Hz. Peygamber, Abduluzâ'nın ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴³⁰ Bir diğer rivâyette ise; Hz. Peygamber, Abduluzâ'nın ismini “Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.⁴³¹

İbn Sa'd ve İbn Abdülberr ise; Ebû Sebre el-Cu'fî'nin, iki oğlu Sebre ve Azîz ile Hz. Peygamber'e geldiğini zikretmiştir.⁴³² İbn Hacer, Abdullah b. Ebû Sebre adlı bir biyografi kaydetmemiş, Abdullah hakkındaki bilgiyi Sebre b. Ebû Sebre'nin biyografisinde vermiştir.

1.2.1.21. Abdullah b. Hakîm

Abdullah b. Hakîm ed-Dabbî. Kendisinden rivâyet edildiğine göre, Resûlullah'a (s.a.s.) gelmiş, Allah Resûlü ona ismini sormuş, “Abdulahâris b. Hakîm”

⁴²⁴ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 89; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66; İ. Lütfî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 96.

⁴²⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İbn Hacer, Cilt 4, s. 66; İ. Lütfî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 96.

⁴²⁶ Belâzurî, Cilt 1, s. 233; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İbn Hacer, Cilt 4, s. 67; İ. Lütfî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 96.

⁴²⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 32; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 217; İ. Lütfî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 97.

⁴²⁸ İ. Lütfî Çakan, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, Cilt 1, s. 96.

⁴²⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 376; İbn Hacer, Cilt 3, s. 27.

⁴³⁰ İbn Hacer, Cilt 3, s. 28.

⁴³¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 376.

⁴³² İbn Sa'd, Cilt 1, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 230-31.

olduğunu söyleyince, “*Sen Abdullahsın*” buyurarak, ismini değiştirmiş, sonra da onu kavminin zekâtını toplamak üzere görevlendirmiştir.⁴³³

Başka bir rivâyette ismi, Hâris b. Hakîm olarak geçmekte ise de; İbn Hacer ve İbnu'l-Esîr, onun isminin “Abdulhâris” olduğu kanaatindedirler.⁴³⁴

1.2.1.22. Abdullah b. Hâris

Abdullah b. Hâris b. Abdulmuttalib⁴³⁵ el-Haşimî.⁴³⁶ Hz. Peygamber'in amcası Hâris'in oğludur.⁴³⁷ Mekke Fethi'nden önce Müslüman olarak hicret edip Medîne'ye gelmiş, Hz. Peygamber, “Abduşems” olan ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir. Resûlullah (s.a.s.) ile birlikte savaşa katılmış, es-Safrâ denilen yerde vefât etmiş, Hz. Peygamber kendi gömleğine sararak onu defnetmiştir.⁴³⁸

1.2.1.23. Abdullah b. Hâris

Abdullah b. Hâris b. Cez ez-Zübeydî⁴³⁹ el-Mısırî.⁴⁴⁰ Ebû Vedâ es-Sehmî'nin halîfi olup⁴⁴¹ kendisinden yapılan bir rivâyete göre, Hz. Peygamber ile bir arkadaşlarının cenazesinde bir arada bulunurlarken Resûlullah, onun ve cenazede bulunan İbn Amr b. Âs ve İbn Ömer'in isimlerini sormuş, üçünden de isimlerinin “Âs”⁴⁴² olduğu cevabını alınca, “*Siz hepiniz Abdullahsınız (Allah'ın kullarısınız)*” buyurmuş ve onların isimlerini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴⁴³

Abdullah b. Hâris, Mısır'ın Fethi'ne katılmış, orada yaşamış ve Mısır'da en son vefât eden sahâbî olduğu rivâyet edilmiştir.⁴⁴⁴ Onun vefât tarihi hakkında farklı rivâyetler mevcuttur.⁴⁴⁵

⁴³³ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 201; İbn Hacer, Cilt 4, s. 52-3.

⁴³⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 201; İbn Hacer, Cilt 4, s. 53.

⁴³⁵ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 45; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 20; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 191; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 259; İbn Hacer, Cilt 4, s. 39.

⁴³⁶ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 259; İbn Hacer, Cilt 4, s. 39.

⁴³⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 191; İbn Hacer, Cilt 4, s. 39.

⁴³⁸ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 45; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 20; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 191; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 259; İbn Hacer, Cilt 4, s. 40.

⁴³⁹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 503; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 19; İbnu'l-Esîr Cilt 3, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387; İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

⁴⁴⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387.

⁴⁴¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 19; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 189; İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

⁴⁴² Onun, Hz. Peygamber tarafından “Abdullah” olarak değiştirilen isminin, “Âsî” olduğu da rivâyet edilmiştir. İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

⁴⁴³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 155.

⁴⁴⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 19; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387; İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

Mısırlılar'ın kendisinden rivâyette bulunduğu Abdullah,⁴⁴⁶ Hz. Peygamber'den hadis ezberlemiş ve rivâyette bulunmuş,⁴⁴⁷ ondan da Yezîd b. Ebû Habîb,⁴⁴⁸ Ubeydullah b. el-Muğîre, Süleymân b. Ziyâd el-Hadramî, Amr b. Câbir el-Hadramî,⁴⁴⁹ Ukbe b. Müslim vb. kimseler hadis almışlardır.⁴⁵⁰

1.2.1.24. Abdullah b. Küleyb

Abdullah b. Küleyb b. Rabîa el-Havlânî.⁴⁵¹ İbn Vehb el-Havlânî de denilmiştir.⁴⁵² Hz. Peygamber döneminde Yemen'de Müslüman olan ilk kişidir.⁴⁵³ Allah Resûlü, Câhiliyye'de "Züeyb" olan ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁴⁵⁴

Rivâyete göre, Peygamberlik iddiasında bulunan Esved el-Ansî, Hz. Peygamber'e inandığı için onu ateşe atmış fakat ateş onu yakmamıştır. Allah Resûlü, bu olayı ashâbına anlatınca,⁴⁵⁵ Hz. Ömer: "*O Allah'a hamd olsun ki, ümmetimiz arasında İbrâhim Halîl gibi birini kalmıştır*"⁴⁵⁶ demiştir. Bu sözün, Hz. Peygamber'e ait olduğu da rivâyet edilmiştir.⁴⁵⁷

1.2.1.25. Abdullah b. Kurre

⁴⁴⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 19; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387-88; İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

⁴⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 503; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 19; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387; İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

⁴⁴⁷ İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

⁴⁴⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387; İbn Hacer, Cilt 4, s. 38.

⁴⁴⁹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387.

⁴⁵⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 387.

⁴⁵¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 47; Cilt 3, s. 107; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 212; Cilt 3, s. 344; İbn Hacer, Cilt 2, s. 370.

⁴⁵² İbn Hacer, Cilt 2, s. 370.

⁴⁵³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 47; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 212; İbn Hacer, Cilt 2, s. 370.

⁴⁵⁴ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 47; Cilt 3, s. 107; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 212; Cilt 3, s. 344; İbn Hacer, Cilt 2, s. 370.

⁴⁵⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 47; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 212; İbn Hacer, Cilt 2, s. 370.

⁴⁵⁶ İbn Hacer, Cilt 2, s. 370.

⁴⁵⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 47; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 212.

Abdullah b. Kurre el-Ezdî. Kendisinden rivâyet edildiğine göre, Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü (s.a.s.) ona ismini sormuş, “Şeytân b. Kurre” olduğunu söyleyince, onun ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴⁵⁸

1.2.1.26. Abdullah b. Kurt

Abdullah b. Kurt el-Ezdî⁴⁵⁹ es-Sümâlî.⁴⁶⁰ Müslüman olmuş, “Şeytân” olan ismini Allah Resûlü “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴⁶¹

Abdullah b. Kurt, Hz. Peygamber'den sonra Yermük Savaşı'na, Dımaşk'ın Fethi'ne katılmış,⁴⁶² Ebû Ubeyde b. Cerrâh tarafından ordu komutanı olarak görevlendirilmiştir.⁴⁶³ Abdullah, 56/676 yılında Rum topraklarında şehit düşmüştür.⁴⁶⁴

Hz. Peygamber'den hadis nakleden⁴⁶⁵ Abdullah b. Kurt'tan Ğusayf b. el-Hâris, Amr b. Mihsân, Süleym b. Âmir el-Habâirî vb. kimseler rivâyette bulunmuştur.⁴⁶⁶

1.2.1.27. Abdullah b. Minkâr

Abdullah b. Minkâr el-Kaysî. Hz. Peygamber, “Abdülhâris” olan ismini Müslüman olduktan sonra “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴⁶⁷

İbn Hacer; Abdullah'ın, Sa'b b. Minkâr ile karıştırıldığını, “Sa'b” isminin, Abdullah'ın lakâbı olduğunu belirtmiştir.⁴⁶⁸

1.2.1.28. Abdullah b. Müslim

Nesebi zikredilmemiştir. Kendisinden rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber, “Dînâr” olan ismini Müslüman olunca “Abdullah” olarak değiştirmiştir.

⁴⁵⁸ İbn Hacer, Cilt 5, s. 164.

⁴⁵⁹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 418; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 4, s. 347; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334; İbn Hacer, Cilt 4, s. 169.

⁴⁶⁰ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 418; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 4, s. 347; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334; İbn Hacer, Cilt 4, s. 169.

⁴⁶¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 102, 452; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334; Cilt 5, s. 154; İbn Hacer, Cilt 4, s. 169.

⁴⁶² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334.

⁴⁶³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334; İbn Hacer, Cilt 4, s. 169.

⁴⁶⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334; İbn Hacer, Cilt 4, s. 169.

⁴⁶⁵ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 4, s. 348; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334; İbn Hacer, Cilt 4, s. 169.

⁴⁶⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 334.

⁴⁶⁷ İbn Hacer, Cilt 3, s. 354; Cilt 4, s. 199-200.

⁴⁶⁸ İbn Hacer, Cilt 4, s. 200.

Hakkında başka bilgiye ulaşamadığımız Abdullah b. Müslim'den şu rivâyet gelmiştir: “Resûlullah’ın şöyle buyurduğunu işittim: “*Cebrâil bana gelip dedi ki, Ey Muhammed! Cenneti isteyen uyumaz, cehennemden kaçan uyumaz!*.”⁴⁶⁹

1.2.1.29. Abdullah b. Osmân (Hz. Ebû Bekir es-Sıddîk)

Ebû Bekir Abdullah b. Ebû Kuhâfe Osman b. Âmir⁴⁷⁰ el-Kureşî et-Teymî.⁴⁷¹ Hz. Peygamber, Câhiliyye’de “Abdulkâbe” olan ismini Müslüman olunca “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁴⁷²

Hayattayken cennetle müjdelenen Hz. Ebû Bekir (r.a.), ilk Müslümanlardan, Hz. Peygamber’in hicret arkadaşı, halîfesi;⁴⁷³ Ümmü’l-Mü’minin Hz. Âişe’nin babasıdır.⁴⁷⁴ Hayatı boyunca Allah Resûlü’nün yanından ayrılmamış, onunla beraber Bedir, Uhud, Hendek ve diğer savaşlara katılmış, Hac Emirliği yapmış (9/631), Hz. Peygamber’in vefâtından sonra Müslümanların seçimi ile hilâfete geçmiş, h. 13/m. 634 yılında, 63 yaşında iken vefât etmiştir. Cenaze namazını Hz. Ömer’in kıldıracağı Hz. Ebû Bekir,⁴⁷⁵ vasiyeti üzerine Hz. Peygamber’in yanına defnedilmiştir.⁴⁷⁶

Resûlullah’ın (s.a.s.) vâhiy kâtiplerinden olan Hz. Ebû Bekir, ondan 142 hadis rivâyet etmiş, bunların 6 tanesi *Sahîhâyn*’da, 11 tanesi sadece Buhârî’de, 1 tanesi de sadece Müslim’de yer almıştır.⁴⁷⁷ Ondan da Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Zeyd b. Sâbit, İbn Abbas,⁴⁷⁸ Abdurrahman b. Avf, Enes b. Mâlik, İbn Mes’ûd gibi sahâbiler ve birçok tâbi rivâyette bulunmuştur.⁴⁷⁹

1.2.1.30. Abdullah b. Ömer

⁴⁶⁹ İbn Hacer, Cilt 4, s. 191.

⁴⁷⁰ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 155; Belâzurî, Cilt 10, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 177; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 286; Zehebî, *Tezkiretü’l-huffâz*, Cilt 1, s. 9; İbn Hacer, Cilt 4, s. 136; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 101.

⁴⁷¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 177; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 286; Zehebî, *Tezkiretü’l-huffâz*, Cilt 1, s. 9; İbn Hacer, Cilt 4, s. 136; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 101.

⁴⁷² İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 286; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 101.

⁴⁷³ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 157-59, 168; Belâzurî, Cilt 10, s. 54, 60-62, 70-71; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 286-87, 290, 294; İbn Hacer, Cilt 4, s. 137-38; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 101-3.

⁴⁷⁴ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 435; İbnu’l-Esîr, Cilt 7, s. 178; İbn Hacer, Cilt 8, s. 257; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 105.

⁴⁷⁵ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 160, 162, 166-71, 185-89; Belâzurî, Cilt 10, s. 67-94; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 293, 299, 304-306; İbn Hacer, Cilt 3, s. 137-41; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 103-4.

⁴⁷⁶ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 192; Belâzurî, Cilt 10, s. 95-96; Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 104.

⁴⁷⁷ Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 105.

⁴⁷⁸ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 286; İbn Hacer, Cilt 3, s. 137; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 105.

⁴⁷⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 286; İbn Hacer, Cilt 3, s. 137.

Onun isminin değiştirilme rivâyetine Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın biyografisinde rastladık. Hz. Peygamber, Câhiliyye'de "Âs" olan ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir. Onun isminin değiştirilmesi ile ilgili iki rivâyet mevcuttur. Bunlardan ilki, Abdullah b. Hâris b. Cez'den nakledilen rivâyettir. Bu rivayete göre, Hz. Peygamber ile birlikte bir cenazede bulunmuşlar, Hz. Peygamber, onun ve cenazede bulunan İbn Amr b. el-Âs ve İbn Ömer'in isimlerini sormuş, üçünden de "Âs" olduğu cevabını alınca, "*Hepiniz Abdullah'sınız, Allah'ın kullarısınız!*" buyurarak, hepsinin ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir. Abdullah b. Vehb'ten gelen ikinci rivâyete göre ise; bir arkadaşlarının cenazesi sırasında Hz. Peygamber onun, İbn Ömer ve İbn Amr b. el-Âs'ın isimlerini sormuş, hepsinin isminin "Âs" olduğunu öğrenince, "*Haydi inin, onu defnedin, siz Abdullah'sınız (Allah'ın kullarısınız)*" buyurmuş ve onların isimlerini "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁴⁸⁰

Rivâyette nesebi belirtilmediği için İbn Ömer'in, Hz. Ömer'in oğlu mu, yoksa başka biri mi olduğu belli değildir. Abdullah b. Ömer'in biyografisinde isim değiştirme rivâyeti yer almadığı için, bu ismi değişenin başka birisi olması muhtemeldir.

1.2.1.31. Abdullah b. Râfi'

Abdullah b. Râfi'⁴⁸¹ b. Uhbân⁴⁸² es-Sülemî.⁴⁸³ Hz. Peygamber'e gelmiş, "Abduamr" olan ismini Allah Resûlü, "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁴⁸⁴

1.2.1.32. Abdullah b. Saîd

Abdullah b. Saîd et-Tâifi. Kendisinden rivâyet edildiğine göre; Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü onun ismini sormuş, "*Hakem*" deyince de "Abdullah" olarak değiştirmiştir. Abdullah, Hz. Peygamber'e biât etmiş ve Müslüman olmuştur.⁴⁸⁵

1.2.1.33. Abdullah b. Saîd

⁴⁸⁰ İbn Hacer, Cilt 4, s. 155.

⁴⁸¹ İbnu'l-Esîr, babasının ismini "Kuney'" olarak kaydetmiştir. İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 335.

⁴⁸² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 335; İbn Hacer, Cilt 4, s. 68.

⁴⁸³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 68.

⁴⁸⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 335; İbn Hacer, Cilt 4, s. 68.

⁴⁸⁵ İbn Hacer, Cilt 2, s. 87-8.

Abdullah b. Saîd b. el-Âs⁴⁸⁶ el-Umevî.⁴⁸⁷ Mekke'nin Fethi'nden önce Müslüman olmuş,⁴⁸⁸ hicret ederek Hz. Peygamber'e gelmiştir.⁴⁸⁹ Allah Resûlü, "Hakem" olan ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁴⁹⁰

Kâtip bir sahâbî olmasından dolayı, Hz. Peygamber'in Medine'de okuma-yazma bilmeyenlere okuma-yazma öğretmekle görevlendirdiği⁴⁹¹ Abdullah b. Saîd'in, vefât tarihi ihtilaflıdır. Onun Bedir Savaşı'nda,⁴⁹² Mu'te Savaşı'nda⁴⁹³ yahut Yemâme Savaşı'nda şehit olduğu⁴⁹⁴ rivâyet edilmiştir. İbn Hacer ise, Şam'a yerleşen sahâbîler arasında isminin geçmesinden dolayı, onun vefâtının geç bir tarihte olduğu kanaatindedir.⁴⁹⁵

1.2.1.34. Abdullah b. Safvân

Abdullah b. Safvân b. Kudâme et-Temîmî.⁴⁹⁶ Abdurrahmân adında kardeşiyle birlikte babaları tarafından Hz. Peygamber'e getirilmiş,⁴⁹⁷ Allah Resûlü, onların "Abduluzzâ" ve "Abdütemîm"⁴⁹⁸ olan isimlerini "Abdurrahman" ve "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁴⁹⁹

Kardeşi Abdurrahman'ın biyografisinde, Abdurrahman'ın önceki isminin "Abduluzzâ" olduğu bilgisi mevcut olduğuna göre,⁵⁰⁰ Abdullah'ın önceki ismi, Abdütemîm yahut "Abdünühm'dür.

Abdullah b. Safvân, babası ve kardeşi ile birlikte Huneyn Savaşı'na katılmıştır.⁵⁰¹

⁴⁸⁶ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 12; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 44; İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁸⁷ İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁸⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 12; Belâzurî, Cilt 5, s. 433.

⁴⁸⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 44.

⁴⁹⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 12; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 2, s. 317; Belâzurî, Cilt 5, s. 433; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 44; İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁹¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 52; İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁹² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 44; İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁹³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 12; Belâzurî, Cilt 5, s. 433; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 44; İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁹⁴ Belâzurî, Cilt 5, s. 433; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 44; İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁹⁵ İbn Hacer, Cilt 2, s. 88.

⁴⁹⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 260; İbn Hacer, Cilt 3, s. 362.

⁴⁹⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 260; İbn Hacer, Cilt 3, s. 362; Cilt 4, s. 107.

⁴⁹⁸ İbnu'l-Esîr, "Abdütemîm" yerine "Abdünühm" olarak kaydetmiştir. İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 362.

⁴⁹⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 261; İbn Hacer, Cilt 3, s. 362.

⁵⁰⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 425.

⁵⁰¹ İbn Hacer, Cilt 3, s. 362.

1.2.1.35. Abdullah b. Selâm

Abdullah b. Selâm b. el-Hâris⁵⁰² el-İsrâîlî⁵⁰³ el-Ensârî.⁵⁰⁴ Hz. Yûsuf'un neslinden olup,⁵⁰⁵ Yahudi âlimi iken⁵⁰⁶ Müslüman olmuş, "Husayn" olan ismini,⁵⁰⁷ Hz. Peygamber "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁵⁰⁸ Künyesi Ebû Yûsuf olup,⁵⁰⁹ Ebû Hâris olduğu da rivâyet edilmiştir.⁵¹⁰ Allah Resûlü ile Uhud Savaşı ve Benû Nâdir Muhâsarası'na katılmış, Benû Kurayza'da esir alınan kadın ve çocukların muhâfazası ile görevlendirilmiştir.⁵¹¹ Abdullah b. Selâm, Muâviye b. Ebû Süfyân'ın (41-60/661-680) hilâfetinde,⁵¹² 43/663-64 yılında⁵¹³ Medine'de vefât etmiştir.⁵¹⁴

Hz. Peygamber'in hayattayken cennetle müjdelediği Abdullah b. Selâm,⁵¹⁵ Allah Resûlü'nden hadis nakletmiş, kendisinden de oğulları Muhammed ve

⁵⁰² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 377; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 4, s. 336; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 53; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 245; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 413; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 95; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 134.

⁵⁰³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 377; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 53; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 245; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 413; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 96.

⁵⁰⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 53; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 245; İbn Hacer, Cilt 4, s. 96.

⁵⁰⁵ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 377; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 53; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 245; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 414; İbn Hacer, Cilt 4, s. 95; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 134.

⁵⁰⁶ İbn Hişâm, Cilt 1-2, s. 380-81; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 378, 380; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 420; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 96; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 134.

⁵⁰⁷ İbn Hişâm, Cilt 1-2, s. 380; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 377-82; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 54; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 246-47; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 24; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 96; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 134.

⁵⁰⁸ İbn Hişâm, Cilt 1-2, s. 380; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 377, 380; İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni, *es-Sünen*, Kâhire, Dâru'l-hadîs, 1431/2010, *Edep* 32, Cilt 3, s. 318, h.n. 3734; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 54; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 245-46; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 96; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 134.

⁵⁰⁹ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 377; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 53; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 95; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 34.

⁵¹⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 413.

⁵¹¹ Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 135.

⁵¹² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 386; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 54; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 135.

⁵¹³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 386; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 54; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 247; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 424; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 25; İbn Hacer, Cilt 4, s. 97; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 135.

⁵¹⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 386; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 54; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 424; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 25; İbn Hacer, Cilt 4, s. 97; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 134.

⁵¹⁵ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 383; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 54; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 246; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 417-18; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 97; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 134-35.

Yûsuf⁵¹⁶ başta olmak üzere, Enes b. Mâlik, Zûrâre b. Evfâ,⁵¹⁷ Ebû Hureyre,⁵¹⁸ Abdullah b. Ma'kıl, Abdullah b. Hanzala, Haraşe b. el-Hurr, Kays b. Abbâd, Ebû Seleme b. Abdurrahman gibi sahâbî ve tâbiîler rivâyette bulunmuştur.⁵¹⁹ *Kütüb-i Sitte*'de yer alan rivâyet sayısı beş olup, bunlardan bir tanesine Buhâri, *es-Sahîh*'inde yer vermiştir.

1.2.1.36. Abdullah b. Şihâb

İbn Hacer'in, ayrı bir biyografide ele aldığı ve nesebi zikredilmeyen Abdullah'ın, "Abdulcân" olan ismini Hz. Peygamber "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁵²⁰

1.2.1.37. Abdullah b. Şihâb

Abdullah b. Şihâb b. Abdullah⁵²¹ el-Kureşî⁵²² ez-Zührî.⁵²³ İbn Şihâb ez-Zührî'nin dedesidir. Mekke'de erken dönemde Müslüman olmuş,⁵²⁴ Câhiliyye'de "Abdulcân" olan ismini Hz. Peygamber "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁵²⁵ Künyesi Ebû Mahrame olup,⁵²⁶ Habeşistan'a hicret edenler arasındadır.⁵²⁷

Abdullah b. Şihâb'ın, Abdullah b. Şihâb adında bir kardeşi mevcut olup, hangisinin isminin değiştiği hususu ihtilaflıdır. İbn Sa'd, küçük Abdullah'ın isminin

⁵¹⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 246; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 413; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 4, s. 96; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA* Cilt 1, s. 135.

⁵¹⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 246; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 413; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 24; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 135.

⁵¹⁸ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 413; İbn Hacer, Cilt 4, s. 96; Mustafa Fayda, "Abdullah b. Selâm," *DİA*, Cilt 1, s. 135.

⁵¹⁹ İbn Hacer, Cilt 4, s. 96.

⁵²⁰ İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵²¹ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 117; Belâzurî, Cilt 1, s. 204; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258; İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵²² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258.

⁵²³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258; İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵²⁴ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 117; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258; İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵²⁵ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 117; Belâzurî, Cilt 1, s. 204; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258; İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵²⁶ Belâzurî, Cilt 1, s. 204.

⁵²⁷ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 117; Belâzurî, Cilt 1, s. 204; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258; İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

değiştirdiğini iddia ederken;⁵²⁸ İbn Abdülberr⁵²⁹ ve İbnu'l-Esîr,⁵³⁰ büyük olanın isminin değiştirdiğini kaydetmişlerdir. Belâzurî⁵³¹ ve İbn Hacer⁵³² ise, büyük-küçük ayrımı yapmadan bu rivâyetlere yer vermişlerdir.

Hz. Peygamber'den rivâyeti olmadığı bildirilen⁵³³ Abdullah b. Şihâb'ın vefâtı hakkında farklı görüşler mevcuttur. Onun, Habeşistan hicretinden sonra Medine'ye hicretten önce Mekke'de;⁵³⁴ Mekke'nin Fethi'nden sonra Mekke'de⁵³⁵ yahut Hz. Osman'ın (23-35/644-656) hilâfetinde vefât ettiği⁵³⁶ rivâyet edilmiştir.

1.2.1.38. Abdullah b. Vehb

Onun isminin değiştirilme rivâyetine Abdullah b. Amr b. Âs'ın biyografisinde rastladık. Kendisinden yapılan bir rivâyete göre; Medine'nin yabancıları bir arkadaşlarının vefâtında Hz. Peygamber onun, orada bulunan Abdullah b. Amr b. el-Âs ve İbn Ömer'in ismini sormuş, isimlerinin "Âs" olduğunu öğrenince, "*Haydi inin, onu defnedin, sizler Abdullahsınız (Allah'ın kullarısınız)*" buyurarak, onların isimlerini "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁵³⁷ Onun hakkında kaynaklarda edindiğimiz bilgi bu kadardır.

1.2.1.39. Abdullah b. el-Velîd

Abdullah b. el-Velîd⁵³⁸ b. el-Velîd⁵³⁹ el-Kureşî el-Mahzûmî.⁵⁴⁰ Hâlid b. Velîd'in abisi Velîd'in oğludur.⁵⁴¹ Hz. Peygamber'e çocukken gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, "Velîd b. Velîd b. Velîd" olduğunu söyleyince, Hz. Peygamber, "*Benû Mahzûm neredeyse Velîd'i*", bir rivâyete göre; *Rab yaptınız*,⁵⁴² diğer rivâyete

⁵²⁸ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 117.

⁵²⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59.

⁵³⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258.

⁵³¹ Belâzurî, Cilt 1, s. 204.

⁵³² İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵³³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵³⁴ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 117; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 59; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 258; İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵³⁵ İbn Hacer, Cilt 4, s. 106.

⁵³⁶ Belâzurî, Cilt 1, s. 204.

⁵³⁷ İbn Hacer, Cilt 4, s. 155.

⁵³⁸ Dedesinin ismi "Muğîre" olarak da geçmektedir. İbn Sa'd, Cilt 4, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 212.

⁵³⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 123; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 380; İbn Hacer, Cilt 4, s. 212.

⁵⁴⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 380.

⁵⁴¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 123; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 380.

⁵⁴² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 123; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 380; İbn Hacer, Cilt 4, s. 212.

göre de, *Hannân yaptınız*⁵⁴³ buyurmuş ve onun ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁵⁴⁴

1.2.1.40. Abdullah b. Zeyd

Abdullah b. Zeyd b. Safvân⁵⁴⁵ ed-Dabbî.⁵⁴⁶ Hz. Peygamber’e gelip Müslüman olmuş, Allah Resûlü, önceden “Abdulhâris” olan ismini “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁵⁴⁷

İbn Hacer, İbn Abdülberr’in onun nesebi için “Abdullah b. Hâris b. Zeyd b. Safvân ed-Dabbî” dediğini fakat yanlış olduğunu belirtmiştir.⁵⁴⁸

1.2.1.41. Abdullah b. Zübeyr en-Nadrî

Abdullah b. ez-Zübeyr b. Bâtâ⁵⁴⁹ en-Nadrî el-İsrâîlî. Muhayrîk en-Nadrî olarak tanınır.⁵⁵⁰ Benû Kaynuka’dan olduğu da rivâyet edilmiştir.⁵⁵¹ Hz. Peygamber, “Husayn” olan ismini Müslüman olunca “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁵⁵²

Tevrat’ı iyi bilen, âlim, selim fitrata sahip zengin bir Yahudi idi. Hz. Peygamber Uhud’a çıkınca Yahudiler’e gidip, Hz. Peygamber’e yardım etmeleri gerektiğini söylemiş, onlardan “*Bugün sebt günüdür, bu günde biz ona yardım edemeyiz*” cevabını alınca, “*Artık sebt günü diye bir şey kalmadı*” demiş ve Hz. Peygamber’e gelerek Müslüman olmuştur. Müslümanlarla birlikte Uhud’a katılmış, orada yaralanmış, mallarının tamamını Hz. Peygamber’e verilmek üzere vasiyet edip şehit olmuştur (3/625).⁵⁵³ Allah Resûlü’nün bıraktığı vakıf mallarının, onun bıraktığı yedi bahçe olduğu söylenmiştir.⁵⁵⁴ Muhayrîk’in, İslâm’a girmediği de rivâyet edilmiştir.⁵⁵⁵

⁵⁴³ İbn Sa’d, Cilt 4, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 212.

⁵⁴⁴ İbn Sa’d, Cilt 4, s. 125; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 123; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 380; İbn Hacer, Cilt 4, s. 212.

⁵⁴⁵ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 173; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 232; İbn Hacer, Cilt 4, s. 79.

⁵⁴⁶ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 232; İbn Hacer, Cilt 4, s. 80.

⁵⁴⁷ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 173; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 232; İbn Hacer, Cilt 4, s. 80.

⁵⁴⁸ İbn Hacer, Cilt 4, s. 80.

⁵⁴⁹ İbrahim Hatipoğlu, “Muhayrîk en-Nadrî el-İsrâîlî,” *DİA*, Cilt 31, s. 22.

⁵⁵⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 47; İbrahim Hatipoğlu, “Muhayrîk en-Nadrî el-İsrâîlî,” *DİA*, Cilt 31, s. 22.

⁵⁵¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 47.

⁵⁵² İbrahim Hatipoğlu, “Muhayrîk en-Nadrî el-İsrâîlî,” *DİA*, Cilt 31 s. 22.

⁵⁵³ İbn Hacer, Cilt 6, s. 47-8; İbrahim Hatipoğlu, “Muhayrîk en-Nadrî el-İsrâîlî,” *DİA*, Cilt 31, s. 22.

⁵⁵⁴ İbn Hacer, Cilt 6, s. 47.

⁵⁵⁵ İbrahim Hatipoğlu, “Muhayrîk en-Nadrî el-İsrâîlî,” *DİA*, Cilt 31, s. 22.

1.2.1.42. Abdurrahmân el-Ensârî⁵⁵⁶

Ensâr'dandır. Doğunca babası ona “el-Kâsım” ismini vermiş, Hz. Peygamber de, onun ismini “Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.⁵⁵⁷ Kâsım, olumsuz bir isim olmamakla birlikte, bazı rivayetlerde adamın, oğlu sebebiyle “Ebu'l-Kâsım” diye künyelenebileceği ve bu sebeple isminin değiştirildiği ifade edilmiştir. Zira Hz. Peygamber, “Ebu'l-Kâsım” olan künyesinin başkaları tarafından kullanılmasını yasaklamıştır.⁵⁵⁸

1.2.1.43. Abdurrahmân el-Eşcaî

Ensâr'dan Benû Seleme'nin halfîdir. Maşî b. Humeyyir'in babası olup, Hz. Peygamber, oğlu Maşî'nin ismini “Abdullah” ya da “Abdurrahmân” olarak değiştirirken, onun ismini de “Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.⁵⁵⁹

1.2.1.44. Abdurrahmân b. Abd

Abdurrahmân b. Abd⁵⁶⁰ el-Ezdî. Onun, İbn Ebû Abdullah el-Ezdî yahut⁵⁶¹ Abdurrahmân Ebû Râşid el-Ezdî⁵⁶² olduğu da rivâyet edilmiştir

Kendisinden rivâyet edildiğine göre, Hz. Peygamber'e kavmiyle beraber gelmiş ve hep birlikte Müslüman olmuşlardır. Hz. Peygamber, isminin “Abduluzzâ”, künyesinin “Ebû Muğviye” olduğunu duyunca, onun ismini “Abdurrahmân”, künyesini de “Ebû Râşid” olarak değiştirmiştir.⁵⁶³ Hz. Peygamber, kendi hırkasını giydirip âsasını vermek suretiyle ona ikramda bulunmuştur.⁵⁶⁴

Kaynaklarda vefât tarihi hakkında bir bilgiye ulaşamadığımız Abdurrahmân b. Abd, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde Filistin ordusunda kumandanlık

⁵⁵⁶ İbn Hacer, Cilt 5, s. 38.

⁵⁵⁷ Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, Edeb 105, Cilt 7, s. 116; Müslim, *Âdâb* 7, Cilt 2, s. 1684; İbn Hacer, Cilt 5, s. 38; Cilt 7, s. 234.

⁵⁵⁸ Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, Edeb 105-106, Cilt 7, s. 116; Müslim, *Âdâb* 1, 3-6, 8, Cilt 2, s. 1682-85; İbn Hacer, Cilt 5, s. 38.

⁵⁵⁹ İbnü'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁵⁶⁰ İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 432; İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

⁵⁶¹ İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

⁵⁶² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; Cilt 4, s. 219; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 409.

⁵⁶³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; Cilt 4, s. 219; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 409; Cilt 6, s. 194; İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

⁵⁶⁴ İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

yapmış, Hz. Peygamber'den rivâyette bulunmuş, ondan da oğlu Osman hadis nakletmiştir.⁵⁶⁵

1.2.1.45. Abdurrahmân b. Abdullâh

Abdurrahmân b. Abdullâh b. Osmân⁵⁶⁶ el-Kureşî et-Teymî.⁵⁶⁷ Hz. Ebû Bekir es-Siddîk'in oğlu,⁵⁶⁸ Ümmü'l-Mü'minin Hz. Âişe'nin anne-baba bir kardeşidir.⁵⁶⁹ Müşrik olarak Bedir⁵⁷⁰ ve Uhud Savaşı'na katılmış,⁵⁷¹ Hudeybiye Barışı günlerinde⁵⁷² veya Mekke'nin Fethi öncesi⁵⁷³ Hz. Peygamber'e gelerek Müslüman olmuştur.⁵⁷⁴ Allah Resûlü, Câhiliyye'de "Abdulka'be" olan ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir.⁵⁷⁵ Onun önceki isminin "Abduluzâ" olduğu da rivâyet edilmiştir.⁵⁷⁶

Hz. Peygamber'le Hayber ve sonraki savaflara,⁵⁷⁷ Vedâ Haccı'na iştirak etmiştir.⁵⁷⁸ Onun vefâtından sonra Yemâme Savaşı'na,⁵⁷⁹ Hz. Âişe'nin safında

⁵⁶⁵ İbn Hacer, Cilt 4, s. 266-67.

⁵⁶⁶ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 21; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263.

⁵⁶⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263.

⁵⁶⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 21; Belâzurî, Cilt 10, s. 99; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 471; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁶⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 155; Belâzurî, Cilt 10, s. 99; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 471; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 21; Belâzurî, Cilt 10, s. 103; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 471; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 21; Belâzurî, Cilt 10, s. 101; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 21; Belâzurî, Cilt 10, s. 101; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 471; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263.

⁵⁷⁷ Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷⁸ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 472; Mustafa Fayda, "Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁷⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 369; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 471.

Cemel Vak‘ası’na katılmış,⁵⁸⁰ çoğunluğun görüşüne göre, 53/673 tarihinde vefât etmiştir.⁵⁸¹

Hz. Peygamber’den hadisler nakleden Abdurrahmân b. Ebû Bekir’in⁵⁸² rivâyet ettiği sekiz hadisin, üç tanesinde Buhârî ve Müslim ittifak etmiş, *es-Sahîh*’lerine almışlardır.⁵⁸³ Ondan da iki oğlu Abdullah, Hafsa; kardeşinin oğlu⁵⁸⁴ Kâsım b. Muhammed, Ebû Osman en-Nehdî, Abdurrahmân b. Ebû Leylâ, Amr b. Evs es-Sakafî ve daha niceleri rivâyette bulunmuştur.⁵⁸⁵

1.2.1.46. Abdurrahmân b. Abdullâh

Abdurrahmân b. Abdullâh b. Sa’lebe⁵⁸⁶ el-Belevî⁵⁸⁷ el-Ensârî⁵⁸⁸ el-Evsî.⁵⁸⁹ Ebû Akîl olan künyesi ile⁵⁹⁰ meşhur olup,⁵⁹¹ Ensârdan Benû Cahcebâ’nın halifidir.⁵⁹² Hz. Peygamber, İslâmiyet’ten önce “Abduluzzâ” olan ismini Müslüman olunca “Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.⁵⁹³ Allah Resûlü ile beraber Bedir,⁵⁹⁴ Uhud ve

⁵⁸⁰ Belâzurî, Cilt 10, s. 102; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 369; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 429; İbn Hacer, Cilt 4, s. 264; Mustafa Fayda, “Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁸¹ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 21-22; Belâzurî, Cilt 10, s. 102; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 370; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 430; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 472; İbn Hacer, Cilt 4, s. 264; Mustafa Fayda, “Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 1, s. 159. Onun vefâtı ile ilgili farklı tarihler için bkz. İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 370; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 430; İbn Hacer, Cilt 4, s. 264.

⁵⁸² Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 472; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 429; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263; Mustafa Fayda, “Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁸³ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 472; Mustafa Fayda, “Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, Cilt 1, s. 159.

⁵⁸⁴ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 472; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263.

⁵⁸⁵ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 472; İbn Hacer, Cilt 4, s. 263.

⁵⁸⁶ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, “Ebû Akıl el-Ensârî,” *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁸⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, “Ebû Akıl el-Ensârî,” *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁸⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 280; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 204; Mücteba Uğur, “Ebû Akıl el-Ensârî,” *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁸⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 204.

⁵⁹⁰ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Cilt 7, s. 276; Mücteba Uğur, “Ebû Akıl el-Ensârî,” *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁹¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 280; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262.

⁵⁹² İbn Sa’d, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262.

⁵⁹³ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, “Ebû Akıl el-Ensârî,” *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁹⁴ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 428; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, “Ebû Akıl el-Ensârî,” *DİA*, Cilt 10, s. 88.

diğer savaşlara katılmış, ⁵⁹⁵ Hz. Ebû Bekir'in (11-13/632-634) hilâfesinde, ⁵⁹⁶ h. 12/m. 633 tarihinde ⁵⁹⁷ Yemâme Savaşı'nda Şehit olmuştur. ⁵⁹⁸

1.2.1.47. Abdurrahman b. Avf

Abdurrahman b. Avf b Abdu Avf ⁵⁹⁹ el-Kureşî ez-Zührî. ⁶⁰⁰ Künyesi Ebû Muhammed'dir. ⁶⁰¹ Hz. Peygamber Dâru'l-Erkâm'a girmeden Müslüman olmuştur. ⁶⁰² Müslüman olan olan ilk sekiz kişiden biridir. ⁶⁰³ Hz. Peygamber, Câhiliyye'de "Abdulka'be" yahut "Abduamr" olan ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir. Habeşistan ve Medine olmak üzere iki hicrette bulunmuş, ⁶⁰⁴ Allah Resûlü ile Bedir, Uhud ve ⁶⁰⁵ diğer bütün savaşlara katılmıştır. ⁶⁰⁶ Uhud Savaşı'nda aldığı yaralardan dolayı ayağı total kalmıştır. ⁶⁰⁷ Hz. Peygamber tarafından gönderildiği Dûmetu'l-Cendel'i fethetmiştir. ⁶⁰⁸

⁵⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 280; Mücteba Uğur, "Ebû Akıl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁹⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439.

⁵⁹⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; Mücteba Uğur, "Ebû Akıl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, "Ebû Akıl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

⁵⁹⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 115; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 133; Belâzurî, Cilt 1, s. 203; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 386; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 68; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰⁰ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 133; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 387; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 68; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰¹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 115, 118; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 133; Belâzurî, Cilt 1, s. 203; Cilt 10, s. 30; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 387; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 68; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 115; Belâzurî, Cilt 10, s. 30; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 387; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278.

⁶⁰³ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 68; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 115-16; Belâzurî, Cilt 1, s. 203; Cilt 10, s. 30-31; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 387; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 69, 74-75; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 119; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 387-88; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 75, 78; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 119; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 387; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 388; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 75; İbn Hacer, Cilt 4, s. 280; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶⁰⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 120; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 387; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

H. Ömer'in seçtiği şûra heyeti içinde yer alan Abdurrahmân b. Avf,⁶⁰⁹ h. 32/ m. 652 yılında,⁶¹⁰ Medine'de vefât etmiş,⁶¹¹ Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.⁶¹² Onun, h. 31/m. 651⁶¹³ tarihinde vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.

Aşere-i Mübeşşere'den olan⁶¹⁴ Abdurrahmân b. Avf, Hz. Peygamber'den 65 hadis rivâyet etmiştir.⁶¹⁵ Bunların 2 tanesi *Sahîhâyn*'da yer alırken; 5 tanesini Buhârî, münferid olarak *es-Sahîh*'ine almıştır.⁶¹⁶ Ondan da İbn Abbas, İbn Ömer, Enes b. Mâlik b. Evs b. Hadesân, Câbir b. Abdullah,⁶¹⁷ Cübeyr b. Mut'im; oğulları İbrahim, Humeyd, Ömer, Mus'ab, Ebû Seleme gibi sahâbî ve tâbiîler rivâyette bulunmuştur.⁶¹⁸

1.2.1.48. Abdurrahmân b. Avvâm

Abdurrahmân b. Avvâm b. Huveylid⁶¹⁹ el-Kureşî⁶²⁰ el-Esedî.⁶²¹ Zübeyr b. Avvâm'ın kardeşidir.⁶²² Bedir Savaşı'na müşriklerin safında katılmış,⁶²³ Mekke'nin Fethi'nde Müslüman olmuştur. Hz. Peygamber, İslâmiyetten önce "Abdulka'be" olan ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir.⁶²⁴

⁶⁰⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 124; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 388; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶¹⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 126; Belâzurî, Cilt 1, s. 203; Cilt 10, s. 37; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 390; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 92; İbn Hacer, Cilt 4, s. 280; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶¹¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 390; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 444; İbn Hacer, Cilt 4, s. 281; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶¹² Belâzurî, Cilt 10, s. 37; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 390; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 92; İbn Hacer, Cilt 4, s. 281; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶¹³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 390; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 444; İbn Hacer, Cilt 4, s. 280.

⁶¹⁴ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 388; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 441-42; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 68; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶¹⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 69; Ahmet Önkâl, "Abdurrahmân b. Avf," *DİA*, Cilt 1, s. 157.

⁶¹⁶ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 68.

⁶¹⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 444; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 68-69; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278-79.

⁶¹⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 444; İbn Hacer, Cilt 4, s. 278-79.

⁶¹⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 386; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 440; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 316; İbn Hacer, Cilt 4, s. 277.

⁶²⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 440; İbn Hacer, Cilt 4, s. 277.

⁶²¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 440; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 316; İbn Hacer, Cilt 4, s. 277.

⁶²² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 386; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 440; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 316; İbn Hacer, Cilt 4, s. 277.

⁶²³ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 316; İbn Hacer, Cilt 4, s. 277.

⁶²⁴ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 386; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 440; İbn Hacer, Cilt 4, s. 277.

Abdurrahman b. Avvâm, Yermûk Savaşı'nda şehit olmuştur.⁶²⁵ Onun, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.⁶²⁶

1.2.1.49. Abdurrahmân b. Cebr

Abdurrahman b. Cebr b. Amr⁶²⁷ el-Ensârî⁶²⁸ el-Evsi⁶²⁹ el-Hârisî.⁶³⁰ Babasının isminin Câbir olduğu da rivâyet edilmiştir.⁶³¹ Künyesi Ebû Abs'tır.⁶³² Hz. Peygamber, Câhiliyye'de "Abduluzâ" olan ismini, Müslüman olunca "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir.⁶³³ Onun değişen isminin "Ma'bed" olduğu da rivâyet edilmiştir.⁶³⁴

Sahâbenin büyüklerinden,⁶³⁵ Bedir ashâbındandır.⁶³⁶ Hz. Peygamber ile beraber bütün savaşlarda bulunmuş,⁶³⁷ Ka'b b. Eşref'in⁶³⁸ öldürülmesine memur edilen heyetin içinde yer almıştır.⁶³⁹

Hz. Ömer ve Hz. Osman dönemlerinde vergi tahsildarlığı yapan Ebû Abs,⁶⁴⁰ Medine'de,⁶⁴¹ Hz. Osman'ın (23-35/644-656) hilâfetinde, h. 34/m. 654 yılında 70

⁶²⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 386; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 440; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 316; İbn Hacer, Cilt 4, s. 277.

⁶²⁶ İbn Hacer, Cilt 4, s. 278.

⁶²⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 415; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; Cilt 6, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 188-89; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶²⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; Cilt 6, s. 189; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶²⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; Cilt 6, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 188; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238.

⁶³⁰ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; Cilt 6, s. 189.

⁶³¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 189.

⁶³² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 415; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; Cilt 6, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 188; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶³³ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶³⁴ İbn Hacer, Cilt 7, s. 238.

⁶³⁵ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270-71; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 189.

⁶³⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 415; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; Cilt 6, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 188; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶³⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 415; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 270; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 189; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 189; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶³⁸ Şiirleriyle Hz. Peygamber'e ve Müslümanlara eziyet eden Yahudi şâir. İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶³⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 415; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 271; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 396; Cilt 6, s. 189; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶⁴⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 415; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶⁴¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 189.

yaşında iken vefât etmiştir. Namazını Hz. Osman kıldırması, Bâkî Kabristanı'na defnedilmiştir.⁶⁴²

Adurrahman b. Cebr'in, Hz. Peygamber'den sadece bir rivâyeti⁶⁴³ mevcut olup,⁶⁴⁴ kendisinden Abâye b. Rifâa ve oğlu Zeyd rivâyette bulunmuştur.⁶⁴⁵

1.2.1.50. Abdurrahmân b. Ebû Sebre

Abdurrahmân b. Ebû Sebre Yezîd b. Mâlik el-Cu'fi.⁶⁴⁶ Babası ile birlikte Hz. Peygamber'e gelmişler, Allah Resûlü ismini sormuş, "Azîz" olduğunu söyleyince, onun ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir.⁶⁴⁷ "Allah katında en sevimli isimler; Abdullah, Abdurrahmân, Hâris'tir."⁶⁴⁸ "Azîz olan ancak, Allah'tır" buyurmuş, onlar da Müslüman olmuşlardır.⁶⁴⁹

Ebû Sebre'nin, Hz. Peygamber'in "Abdurrahmân" ismini verdiği oğlunun isminin "Abduluzzâ"⁶⁵⁰ yahut "Cabbâr" olduğu rivayetleri de mevcuttur.⁶⁵¹

Abdurrahmân b. Ebû Sebre, Kûfeli olup,⁶⁵² kendisinden oğlu Hayseme b. Abdurrahmân ve Şa'bî rivâyette bulunmuşlardır.⁶⁵³

1.2.1.51. Abdurrahmân b. Îsâ

Onun bilgisine babasında ulaştık. O, Abdurrahmân b. Îsâ b. Akîl es-Sakafî'dir.⁶⁵⁴ Sinir hastası iken,⁶⁵⁵ babası onu Hz. Peygamber'e getirmiş, Allah Resûlü onun ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir.⁶⁵⁶ Onun önceki isminde

⁶⁴² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 416; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 271; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 397; Cilt 6, s. 190; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 189; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238; Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶⁴³ Bkz. Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, *Cihâd* 16, Cilt 3, s. 207; Tirmizî, *Fedâilu'l-cihâd* 7, Cilt 4, s. 170; Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb, *es-Sünen*, İstanbul, Çağrı Yayınları, ty., *Cihâd* 9, Cilt 6, s. 14-15.

⁶⁴⁴ Ali Yardım, "Ebû Abs," *DİA*, Cilt 10, s. 87.

⁶⁴⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 189; İbn Hacer, Cilt 7, s. 238.

⁶⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 281; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 377; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 249.

⁶⁴⁷ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 281; Cilt 8, s. 172; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 377; Cilt 4, s. 141, 231; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 249.

⁶⁴⁸ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 377; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 249.

⁶⁴⁹ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 281.

⁶⁵⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 376; Cilt 3, s. 417; İbn Hacer, Cilt 4, s. 249.

⁶⁵¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 417.

⁶⁵² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 377; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 249.

⁶⁵³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 377.

⁶⁵⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 316; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 446; İbn Hacer, Cilt 4, s. 627.

⁶⁵⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 316; İbn Hacer, Cilt 4, s. 627.

⁶⁵⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 316; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 446; İbn Hacer, Cilt 4, s. 627.

ihtilaf mevcut olup, Hz. Peygamber'in değiştirdiği ismin Hârise,⁶⁵⁷ Ârim⁶⁵⁸ veya Hâzim⁶⁵⁹ olduğu rivâyet edilmiştir.

1.2.1.52. Abdurrahman b. Kârib

Abdurrahmân b. Kârib el-Absî. Oğlu Abdullah kendisinden, Allah Resûlü'nün onun Rabî' olan ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirdiğini, ona cübbe giydirip bir deveye bindirmek sûretiyle ikramda bulunduğunu rivâyet etmiştir.⁶⁶⁰

1.2.1.53. Abdurrahman b. Mâlik

Abdurrahmân b. Mâlik b. Sevâd⁶⁶¹ ed-Dârî.⁶⁶² Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü, "Sevâd" olan ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir.⁶⁶³

1.2.1.54. Abdurrâhman b. Mâlik

Abdurrahmân b. Mâlik b. Sevâd b. Cez'ime. Mâlik b. Sevâd, oğulları Azîz ve Mürre ile Hz. Peygamber'e gelmiş, Müslüman olmuşlar, Allah Resûlü, Azîz'in ismini "Abdurrahmân" olarak değiştirmiştir.⁶⁶⁴

1.2.1.55. Abdurrahman b. Mâlik

Abdurrahmân b. Mâlik⁶⁶⁵ b. ředdâd⁶⁶⁶ ed-Dârî.⁶⁶⁷ Resûlullah'a Tebuk Seferi dönüşünde gelen Dârî kabilesi heyetindeydi.⁶⁶⁸ Müslüman olmuş, Hz. Peygamber, ismini "Abdurrahman" olarak değiştirmiştir.⁶⁶⁹ Onun değişen ismi hakkında ise, farklı rivâyetler mevcuttur. İlk rivâyete göre Hz. Peygamber, "Urve" olan ismini "Abdurrahmân" olarak,⁶⁷⁰ diğer rivâyete göre, "Mervân" olan ismini, "Abdurrahmân"

⁶⁵⁷ İbn Hacer, Cilt 4, s. 627.

⁶⁵⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 446.

⁶⁵⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 316.

⁶⁶⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 238; İbn Hacer, Cilt 2, s. 393-94.

⁶⁶¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 547; İbn Hacer, Cilt 3, s. 185.

⁶⁶² İbn Hacer, Cilt 3, s. 185.

⁶⁶³ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 547; Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 185.

⁶⁶⁴ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 296.

⁶⁶⁵ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 266; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 451; İbn Hacer, Cilt 4, s. 287, 398.

⁶⁶⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 451; İbn Hacer, Cilt 4, s. 287, 398.

⁶⁶⁷ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 266; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 451; İbn Hacer, Cilt 4, s. 287, 398.

⁶⁶⁸ İbn Hacer, Cilt 6, s. 379-80.

⁶⁶⁹ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 266; İbn Sa'd, Cilt 6, s. 260; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 451; Cilt 4, s. 27; İbn Hacer, Cilt 4, s. 287, 398; Cilt 6, s. 380.

⁶⁷⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 451; Cilt 4, s. 27; İbn Hacer, Cilt 4, s. 287, 398; Cilt 6, s. 380.

olarak değiştirmiştir.⁶⁷¹ Bir diğer rivâyete göre ise; şam’dan, Temîm b. Evs ve kardeşi Nuaym b. Evs; Yezîd b. Kays ile beraber Hz. Peygamber’e gelmiş, Müslüman olmuş, Hz. Peygamber, önceden “Arfe” olan ismini “Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.⁶⁷² Onlar için Hayber ganimetlerinden pay verilmesini vasiyet etmiştir.⁶⁷³

Mervân ile Urve’nin kardeş olduğu, Hz. Peygamber’in Mervân’ın ismini değiştirdiği de rivâyet edilmiştir.⁶⁷⁴ İbn Sa’d⁶⁷⁵ ve İbn Hacer,⁶⁷⁶ Hz. Peygamber’in Mervân’ın ismini “Abdurrahman” olarak değiştirdiği kanaatindedir. Vallâhu a’lem.

1.2.1.56. Abdurrahmân b. Meşnû

Abdurrahmân b. Meşnû b. Abd⁶⁷⁷ el-Âmirî.⁶⁷⁸ Bedir Savaşı’na müşriklerle beraber katılmış, esir olduktan sonra Müslüman olmuştur. Hz. Peygamber, “Abduluzâ” olan ismini “Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.⁶⁷⁹

1.2.1.57. Abdurrahman b. Mukarrin

Abdurrahman b. Mukarrin b. Âiz el-Müzenî. Hz. Peygamber, Câhiliyye’de “Abduamr” olan ismini “Abdurrahman” olarak değiştirmiştir.⁶⁸⁰

1.2.1.58. Abdurrahmân b. Safvân

Abdurrahmân b. Safvân b. Kudâme et-Temîmî, el-Kureşî,⁶⁸¹ el-Cumahî’dir.⁶⁸² Babaları Safvân b. Kudâme, iki oğlu ile Hz. Peygamber’e gelmiş, Allah Resûlü, “Abduluzâ” ve “Abdütemîm”⁶⁸³ olan isimlerini “Abdurrahmân” ve “Abdullah” olarak değiştirmiştir.⁶⁸⁴ Hz. Peygamber, Abduluzâ’nın ismini “Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.⁶⁸⁵

⁶⁷¹ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 260; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 451; Cilt 5, s. 132; İbn Hacer, Cilt 4, s. 287, 398.

⁶⁷² İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 266.

⁶⁷³ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 451.

⁶⁷⁴ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 260; İbn Hacer, Cilt 4, s. 398.

⁶⁷⁵ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 260.

⁶⁷⁶ İbn Hacer, Cilt 4, s. 398.

⁶⁷⁷ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 134; İbn Hacer, Cilt 4, s. 289.

⁶⁷⁸ İbn Hacer, Cilt 4, s. 289.

⁶⁷⁹ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 134.

⁶⁸⁰ İbn Hacer, Cilt 4, s. 291.

⁶⁸¹ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 425; İbn Hacer, Cilt 4, s. 256.

⁶⁸² İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 425.

⁶⁸³ İbnu’l-Esîr, “Abdütemîm” yerine, “Abdüühm” olarak kaydetmiştir. İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 261.

⁶⁸⁴ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 261; İbn Hacer, Cilt 3, s. 362.

⁶⁸⁵ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 425.

Abdurrahmân b. Safvân, babası ve kardeşi Abdullah ile Huneyn Savaşı'na katılmıştır. Hz. Ömer, onu Irâk'ta düşmana karşı savaşan Müsennâ b. Hârîse'ye yardıma göndermiştir.

Abdurrahman b. Safvân, babasından şöyle dediğini rivâyet etmiştir: “Babam Safvân, Resûlullah'a hicret edip ona İslâm üzere biât etti ve ona şöyle dedi: “*Ben seni seviyorum!*” Hz. Peygamber şöyle buyurdu: “*Kişi sevdiği ile beraberdir...*”⁶⁸⁶

1.2.1.59. Abdurrahman b. Saîd

Abdurrahmân b. Saîd b. Yerbû⁶⁸⁷ el-Kureşî⁶⁸⁸ el-Mahzûmî.⁶⁸⁹ Künyesi Ebû Muhammed'dir.⁶⁹⁰ Hz. Peygamber, “Sarm” olan ismini “Abdurrahman” olarak değiştirmiştir.⁶⁹¹ Onun babasının isminin de “Sarm” olduğu; Hz. Peygamber'in, onun ismini “Saîd” olarak değiştirdiği⁶⁹² de rivâyet edilmiştir.

İbn Sa'd'ın, onun h. 109/m. 728 yılında, 80 yaşında vefât ettiği⁶⁹³ rivâyetine dayanan İbn Hacer; Abdurrahmân b. Saîd'in, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde ancak doğmuş olabileceğini ve onun tâbiûndan olduğunu belirterek, asıl ismi değişenin Abdurrahman b. Saîd değil, onun babası Saîd olduğunu belirtmiştir.⁶⁹⁴ Vallâhu a'lem.

Abdurrahmân, hadis rivâyetinde sikâ bir tâbiî olup,⁶⁹⁵ Osman b. Affân b. Mâlik ed-Dârimî'den rivâyette bulunmuş, ondan da Ebû Hâzim b. Dînâr ve Abdullah b. Mûsâ el-Medenî rivâyette bulunmuştur.⁶⁹⁶

1.2.1.60. Abdurrahmân b. Semüre

⁶⁸⁶ İbn Hacer, Cilt 3, s. 362.

⁶⁸⁷ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 149; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 5, s. 171; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 417; İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

⁶⁸⁸ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 5, s. 171; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 417; İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

⁶⁸⁹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 5, s. 171; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 417; İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

⁶⁹⁰ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 149.

⁶⁹¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 417; İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

⁶⁹² Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 374; Cilt 5, s. 171; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187-88, 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 417; İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

⁶⁹³ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 149.

⁶⁹⁴ İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

⁶⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 149; İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

⁶⁹⁶ İbn Hacer, Cilt 5, s. 186.

Abdurrahmân b. Semüre b. Habîb⁶⁹⁷ el-Kureşî⁶⁹⁸ el-Abşemî.⁶⁹⁹ Künyesi Ebû Saîd'dir.⁷⁰⁰ Mekke Fethi'nde Müslüman olmuş,⁷⁰¹ Hz. Peygamber, "Abdurrahmân" olarak ismini değiştirmiştir.⁷⁰²

Hz. Peygamber'in değiştirdiği ismi hakkında ise, farklı rivâyetler mevcuttur. Müslüman olmadan önceki adının "Abdulka'be",⁷⁰³ "Abdukülâl",⁷⁰⁴ veya "Abdukelül"⁷⁰⁵ olduğu rivâyet edilmiştir.

Hz. Peygamber döneminde Mu'te Savaşı'na⁷⁰⁶ ve Tebük Seferi'ne katılmıştır.⁷⁰⁷ Hz. Osman'ın (23-35/644-656) hilâfetinde ordu komutanlığı yapmış,⁷⁰⁸ Sicistan⁷⁰⁹ ve Horasan'ı fethetmiş,⁷¹⁰ Sicistan vâlisi olarak görevlendirildiği Muâviye

⁶⁹⁷ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 136; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁶⁹⁸ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 136; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1 s. 171.

⁶⁹⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251.

⁷⁰⁰ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰¹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre", *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰² İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 572; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰³ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, 171.

⁷⁰⁵ İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰⁶ Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre", *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰⁷ İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰⁸ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷⁰⁹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1 s. 171.

⁷¹⁰ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; Ahmet Önkâl, "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, Cilt 1, s. 171.

tarafından görevinden azledilince,⁷¹¹ Basra'ya dönmüş,⁷¹² Basra'da,⁷¹³ h. 50/m. 671 yılında vefât etmiştir.⁷¹⁴ Onun, 51/672'de vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.⁷¹⁵

Abdurrahman b. Semüre, Hz. Peygamber⁷¹⁶ ve Muâz b. Cebel'den rivâyette bulunmuş,⁷¹⁷ rivâyet ettiği on dört hadisin,⁷¹⁸ üçü Buhârî ile Müslim'de, ikisi sadece Müslim'de yer almıştır.⁷¹⁹ Abdullah b. Abbas⁷²⁰ Muhammed b. Sîrîn, Saîd b. el-Müseyyeb, Hasan-ı Basrî,⁷²¹ Abdurrahman b. Ebû Leyla gibi sahâbî ve tâbiîler ondan hadis almışlardır.⁷²²

1.2.1.61. Abdülazîz b. Bedr

Abdülazîz b. Bedr b. Zeyd.⁷²³ Nisbesinin el-Cühenî⁷²⁴ olduğu rivâyet edildiği gibi el-Kudâî⁷²⁵ olduğu da rivâyet edilmiştir.

Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş,⁷²⁶ “Abduluzzâ” olan ismini Müslüman olunca “Abdülazîz” olarak değiştirmiştir.⁷²⁷

1.2.1.62. Abdülazîz b. Sahbera

⁷¹¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷¹² İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷¹³ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷¹⁴ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 572; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷¹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 572; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251.

⁷¹⁶ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 370; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 572; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷¹⁷ İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷¹⁸ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷¹⁹ Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷²⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 171.

⁷²¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 418; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 571; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 172.

⁷²² Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 572; İbn Hacer, Cilt 4, s. 251; Ahmet Önkal, “Abdurrahman b. Semüre,” *DİA*, Cilt 1, s. 172.

⁷²³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 127; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 463; İbn Hacer, Cilt 4, s. 301.

⁷²⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 463; İbn Hacer, Cilt 4, s. 301.

⁷²⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 127.

⁷²⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 127; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 463.

⁷²⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 127; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 463; İbn Hacer, Cilt 4, s. 301.

Abdülazîz b. Sahbera⁷²⁸ b. Cübeyr el-Gâfikî.⁷²⁹ Hz. Peygamber'e gelmiş,⁷³⁰ Allah Resûlü, "Abduluzzâ" olan ismini "Abdülazîz" olarak değiştirmiştir.⁷³¹

1.2.1.63. Abdülazîz b. Seyf

Abdülazîz b. Seyf b. Zî Yezen el-Himyerî. Hz. Peygamber'e hediyelerle gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, "Azîz" olduğunu söyleyince, onun ismini "Abdülazîz" olarak değiştirmiştir.⁷³²

1.2.1.64. Abdülcabbâr b. Abdülhâris

Ebû Ubeyd el-Hadesî, sonra el-Menârî olup, Lahm boyundan Hades'e mensuptur. Sirmât topraklarından Hz. Peygamber'e gelmiş, Araplar'ın selamıyla onu selamlamıştır. Allah Resûlü ismini sormuş, "Cabbâr b. Hâris" olduğunu söyleyince, adını "Abdülcabbâr" olarak değiştirmiştir.

Temîm ed-Dârî'nin amcasının oğlu olan Abdülcabbâr, kavminin kahramanlarıdır. Hz. Peygamber'den, ahirette kendisine yardımcı olmasını istemiş ve Allah Resûlü ile savaflara katılmıştır.⁷³³

İbn Hacer, Abdülcabbâr b. Abdülhâris'in biyografisinde bu rivâyeti kaydetmiştir. Rivâyette "Cabbâr b. Haris" olduğunu söyleyen Abdülcabbâr'ın ismini Hz. Peygamber, "Abdülcabbâr" olarak değiştirirken, babasının "Hâris" olan ismini de değiştirmiş olma ihtimali mevcuttur.

1.2.1.65. Abdülcabbâr b. Hâris

Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, "Cabbâr b. Hâris" olduğunu söyleyince, onun adını "Abdülcabbâr" olarak değiştirmiştir.⁷³⁴

Bu biyografideki kişi ile bir önceki Abdülcabbâr b. Abdülhâris'in ayrı kişi olma ihtimalleri üzerine ayrı bir biyografide ele aldık.

1.2.1.66. Abdülkayyûm (Ebû Râşid'in Mevlâsı)

⁷²⁸ İbnu'l-Esîr, babasının adını "Sahber" olarak kaydetmiştir. İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 464.

⁷²⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 464; İbn Hacer, Cilt 4, s. 301.

⁷³⁰ İbn Hacer, Cilt 4, s. 301.

⁷³¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 464; İbn Hacer, Cilt 4, s. 301.

⁷³² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 464; İbn Hacer, Cilt 4, s. 302.

⁷³³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 225.

⁷³⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 372.

Ebû Râşid el-Ezdi'nin mevlâsıdır.⁷³⁵ Abdurrahman b. Abd, kavmi ile Hz. Peygamber'e geldiğinde Allah Resûlü ona, yanındaki kişinin ismini sormuş, "Kayyûm" olduğunu öğrenince, "Abdülkayyûm" olarak değiştirmiş⁷³⁶ ve ona "Ebû Ubeyde" künyesini vermiştir.⁷³⁷ Ebû Râşid'in mevlâsının isminin "Serhân" olduğu da rivâyet edilmiştir.⁷³⁸

1.2.1. 67. Afif

Afif en-Nasrî. İsmi "Âzib" idi. Hz. Peygamber onun ismini "Afif" olarak değiştirmiştir. Afif, Abdullah b. Ebû Kays'ın mevlâsı olan Gutayf'ın babasıdır.⁷³⁹

1.2.1.68. Âkil b. Bükeyr

Âkil b. Bükeyr b. Abd⁷⁴⁰ el-Kinânî⁷⁴¹ el-Leysî.⁷⁴² Ona, Âkil b. Ebû el-Bükeyr de denmiştir.⁷⁴³ Erkâm'ın evinde Hz. Peygamber'e ilk biât eden kişidir. Allah Resûlü, "Gâfil" olan ismini Müslüman olunca "Âkil" olarak değiştirmiştir.⁷⁴⁴

Âkil hicrette bulunmuş,⁷⁴⁵ kardeşleri ile Bedir Savaşı'na katılmış, orada⁷⁴⁶ Mâlik b. Züheyr el-Cu'şemî tarafından otuz dört yaşında iken⁷⁴⁷ şehit edilmiştir.⁷⁴⁸

1.2.1.69. Amr

İbnu'l-Esîr ve İbn Hacer, onu soy kütüğü olmadan "Cuayl" başlığı altında ele alırken,⁷⁴⁹ İbn Sa'd, onun Ciâl b. Sürakâ ed-Damrî olduğu kanaatindedir.⁷⁵⁰ İbn Hacer, Cuâl b. Sürâkâ ve Cuayl b. Sürâkâ'nın kardeş olabileceklerini, aynı kişiler olmadığını ifade etmiş, Ebû Mûsâ'nın, Cuayl b. Sürâka ed-Damrî'nin Hendek

⁷³⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 409; Cilt 6, s. 194; İbn Hacer, Cilt 4, s. 267, 305.

⁷³⁶ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 409; Cilt 6, s. 194; İbn Hacer, Cilt 4, s. 267.

⁷³⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 409; Cilt 6, s. 194.

⁷³⁸ İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

⁷³⁹ İbn Hacer, Cilt 3, s. 466; Cilt 4, s. 420-21.

⁷⁴⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 360; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 103; İbn Hacer, Cilt 3, s. 472-73.

⁷⁴¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 103; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 185.

⁷⁴² İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 103; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 185; İbn Hacer, Cilt 3, s. 472-73.

⁷⁴³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 360; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 185.

⁷⁴⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 360-61; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 103-104; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 185; İbn Hacer, Cilt 3, s. 473.

⁷⁴⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 361; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 185.

⁷⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 361; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 103; İbn Hacer, Cilt 3, s. 473.

⁷⁴⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 361; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 103; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 186.

⁷⁴⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 361; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 103; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 186; İbn Hacer, Cilt 3, s. 473.

⁷⁴⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 411; İbn Hacer, Cilt 1, s. 431-32.

⁷⁵⁰ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 231.

Savaşı'nda ismi değiştirilen "Cuayl" ile farklı kişiler olduğu görüşünden yola çıkarak, "Cuayl" başlığı altında soy kütüğü olmadan ele almıştır.⁷⁵¹ İhtilaflara binâen biz de "Cuayl'ı" soy kütüğünü vermeden ele aldık.

Hz. Peygamber, Hendek Savaşı için hendek kazıldığında, ashâbına görev taksiminde bulunduğu zaman Cuayl'ın, yardıma ihtiyacı olanlara yardım edişinden ve gayretinden dolayı, onun ismini "Amr" olarak değiştirmiştir.⁷⁵²

Kaynaklarda "Cuayl" ismi ile rastladığımız bu sahâbînin "Amr" isminin bir lakap olma ihtimali de mevcuttur. Vallâhu a'lem.

1.2.1.70. Âsım (Zür'â'nın Mevlâsı)

Asram eş-Şakarî'nin satın aldığı Habeşli köledir. Hz. Peygamber'e geldiğinde onu da yanında getirmiş, Allah Resûlü'nden ona isim verip dua etmesini istemiştir. Allah Resûlü, önce onun ismini sormuş, "Asram" olduğunu söyleyince, ismini "Zür'â" olarak değiştirmiştir. Ona, kölesini hangi işte kullanacağını sormuş, çoban olarak kullanacağı cevabını alınca, onun parmaklarından tutarak ona da, "Âsım" ismini vermiş ve dua buyurmuştur.⁷⁵³

1.2.1.71. Bekr b. Cebele

Bekir b. Cebele b. Vâil el-Kelbî. Putperest iken taptıkları puttan, ismine hitap ile "Sen Muhammed'i biliyor musun?" diye ses duyunca, Hz. Peygamber'e gelip Müslüman olmuştur. Hz. Peygamber, Câhiliyye'de "Abduamr" olan ismini değiştirmiş ve ona "Bekir" adını vermiştir.⁷⁵⁴

Kendisinden yeğeni Ebû Leyla b. Atiyye el Kelbî şu rivâyette bulunmuştur:

Ben, İsam'la – ki Benû Revvâs, Benû Âmir'den bir adamdı, yola çıkıp Resûlullah'a geldik, bize İslâm'ı anlattı, biz de Müslüman olduk. Şöyle buyurdu: "*Ben dürüst, tertemiz ummî bir Resûlüm. Beni yalanlayanların vay haline, benden yüz çevirenlerin ve bana karşı savaşanların vay haline! Beni barındıran, bana*

⁷⁵¹ İbn Hacer, Cilt 1, s. 423, 431.

⁷⁵² Vâkıdî, Cilt 1, s. 384; İbn Sa'd, Cilt 4, s. 231; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 411; İbn Hacer, Cilt 1, s. 431-32.

⁷⁵³ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 77-8; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 139; İbn Hacer, Cilt 1, s. 46.

⁷⁵⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 285; İbn Hacer, Cilt 1, s. 286.

yardım eden, bana imân eden, sözümü tasdik edip benimle birlikte cihâd edenlere ne mutlu!” dediler ki; “biz sana iman ediyoruz, sözünü de tasdik ediyoruz” ve derhal Müslüman oldular. Abdüamr hemen şöyle demeye başladı: “Bizlere hidayetle geldiği için Resûlune icâbet ettim, Allah’ı inkârdan sonra imana gelip daha şevkatli oldum. Kadehlerin lezzetlerine veda ettim. Hayatımda onlar bana güzel görünürdü, şimdi hepsini bırakıp Hakk’a rücû ettim. Şâni yüce olan Allah’a iman ettim. İslâm’ı kabul edip diğer bütün dinleri inkâr ettim. Yaşadıkça da o bâtil dinleri inkâra devam edeceğim.”

İbn Hacer; onu Amr b. Cebele olarak kaydedenler olduğunu, bu bilgi sahîh ise, ona “Amr” ismini de “Abdüamr” ismini kabul etmeyeceği için Hz. Peygamber’in verdiği ifade etmiştir.⁷⁵⁵

1.2.1.72. Bekr b. Habîb

Bekr b. Habîb el-Hanefî.⁷⁵⁶ Hz. Peygamber, onun “Berber” olan ismini “Bekr” olarak değiştirmiştir.⁷⁵⁷

1.2.1.73. Beşîr

Beşîr el-Hârisî.⁷⁵⁸ Nisbesinin el-Ka‘bî olduğu da rivâyet edilmiştir.⁷⁵⁹ İsmâ adında oğluna nispeten⁷⁶⁰ künyesi Ebû İsmâ’dır.⁷⁶¹ İsmâ b. Beşîr’in babasından rivâyetine göre, kavmi Benû Hâris b. Ka‘b, onu Resûlullah’a temsilci olarak göndermiş, Hz. Peygamber ismini sormuş, “Ekber” olan adını⁷⁶² “Beşîr” olarak değiştirmiştir.⁷⁶³

1.2.1.74. Beşîr b. Ma‘bed

Beşîr b. Ma‘bed es-Sedûsî. İbn el-Hasâsiyye diye de tanınır.⁷⁶⁴ Hasâse kabilesine mensuptur.⁷⁶⁵ Hicrette bulunmuştur.⁷⁶⁶ Hz. Peygamber’e gelmiş, Allah

⁷⁵⁵ İbn Hacer, Cilt 4, s. 302-3.

⁷⁵⁶ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 286; İbn Hacer, Cilt 1, s. 287.

⁷⁵⁷ İbn Hacer, Cilt 1, s. 287.

⁷⁵⁸ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 155, 271; İbn Hacer, Cilt 1, s. 282.

⁷⁵⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 271.

⁷⁶⁰ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 271; İbn Hacer, Cilt 1, s. 282.

⁷⁶¹ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 271.

⁷⁶² İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 271; İbn Hacer, Cilt 1, s. 282.

⁷⁶³ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 155, 271; İbn Hacer, Cilt 1, s. 282.

⁷⁶⁴ İbn Sa‘d, Cilt 8, s. 173; Cilt 9, s. 53; Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 2, s. 84; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 253; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 271; İbn Hacer, Cilt 1, s. 279.

⁷⁶⁵ İbn Hacer, Cilt 1, s. 279.

Resûlü ismini sormuş, “Zahm” olduğunu söyleyince: “*Hayır, Bilâkis sen Beşîr’sin*” buyurarak, onun ismini değiştirmiştir.⁷⁶⁷ Hz. Peygamber, onun eşi Cehdîme es-Sedûsiyye’nin de ismini değiştirmiştir.⁷⁶⁸

Beşîr b. el-Hasâsiyye Basra’ya yerleşmiş,⁷⁶⁹ Hz. Peygamber’den hadisler rivâyet etmiş,⁷⁷⁰ kendisinden de eşi Leyla, Beşîr b. Nehîk gibi kimseler rivâyette bulunmuştur.⁷⁷¹

1.2.1.75. Bişr/Beşîr b. Akrabâ el-Cühenî⁷⁷²

Onun ismini, “Beşîr” olarak kaydedenler olmuştur.⁷⁷³ İbn es-Seken, Buhârî’den naklen Bişr’in daha doğru olduğunu söylemiş, İbn Hibbân da onun “Bişr” olduğunu söylemiştir.⁷⁷⁴ Künyesi Ebu’l-Yemân’dır.⁷⁷⁵ Kendisinden rivâyet edildiğine göre; babasıyla beraber Hz. Peygamber’e gelmiş, Allah Resûlü, “Bahîr” olan ismini “Beşîr” olarak değiştirmiştir. Ayrıca dilindeki pelteklik için ağzına okuyup üflemiş, o an peltekliği gitmiş, kafasında mubarek elini sürdüğü her yer ömür boyu siyah kalmıştır.⁷⁷⁶

Babası Uhud Savaşı’nda şehit olunca,⁷⁷⁷ Hz. Peygamber, onu ağlarken görmüş, ona: “*Âişe’nin sana anne, benim de sana baba olmamdan râzı olmaz mısın?*” diyerek onu teselli etmiştir.

85/705 yılından sonra,⁷⁷⁸ Filistin civarında bir köyde vefât eden Bişr b. Akraba,⁷⁷⁹ Filistinli sayılmış, Hz. Peygamber’den hadis nakletmiş,⁷⁸⁰ kendisinden de Abdullah b. Avf rivâyette bulunmuştur.⁷⁸¹

⁷⁶⁶ İbn Sa’d, Cilt 9, s. 54; Buhârî, *et-Târihu’l-kebîr*, Cilt 2, s. 84; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 254; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 272.

⁷⁶⁷ İbn Sa’d, Cilt 8, s. 173; Cilt 9, s. 53-54; Buhârî, *et-Târihu’l-kebîr*, Cilt 2, s. 84; a. mlf., *el-Edebü’l-müfred*, s. 203, h.n. 829-830; Ebû Dâvud, *Zekât* 5, Cilt 2, s. 244, h.n. 1586; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 253; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 272; Cilt 7, s. 243; İbn Hacer, Cilt 1, s. 279; Cilt 8, s. 79.

⁷⁶⁸ İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

⁷⁶⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 272.

⁷⁷⁰ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 253; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 272; İbn Hacer, Cilt 1, s. 279.

⁷⁷¹ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 253; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 272.

⁷⁷² İbn Sa’d, Cilt 9, s. 432; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 253; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 264; İbn Hacer, Cilt 1, s. 268.

⁷⁷³ İbn Sa’d, Cilt 9, s. 432; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 255.

⁷⁷⁴ İbn Hacer, Cilt 1, s. 268.

⁷⁷⁵ İbn Sa’d, Cilt 9, s. 432; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 255; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 264; İbn Hacer, Cilt 1, s. 268.

⁷⁷⁶ İbn Hacer, Cilt 1, s. 269.

⁷⁷⁷ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 255; İbnu’l-Esîr, Cilt 4, s. 56; İbn Hacer, Cilt 4, s. 432.

⁷⁷⁸ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 255; İbn Hacer, Cilt 1, s. 269.

1.2.1.76. Ebû Hureyre

Ebû Hureyre⁷⁸² ed-Devsî⁷⁸³ el-Yemânî.⁷⁸⁴ Kendisinin ve babasının ismi hakkında çok ihtilaf mevcut olup, kaynaklarda onun ismi için Sükeyn,⁷⁸⁵ Abduşems,⁷⁸⁶ Abduamr,⁷⁸⁷ Abduğanem,⁷⁸⁸ Berîr,⁷⁸⁹ Âmir,⁷⁹⁰ Abdünühm,⁷⁹¹ Umeyr b. Âmir,⁷⁹² Amr,⁷⁹³ Yezîd, Abduyaleyl,⁷⁹⁴ Saîd⁷⁹⁵ gibi isimler kullanılmıştır. Babasının ismi için de, İşrikâ, Dûme⁷⁹⁶ Abduşems, Abduğanm⁷⁹⁷ Âmir,⁷⁹⁸ Sahr,⁷⁹⁹ Âiz, Amr, Umeyr, Hâris,⁸⁰⁰ Ğanm, Hânî Mil, Abdünühm, Abduamr⁸⁰¹ gibi isimler

⁷⁷⁹ İbn Hacer, Cilt 1, s. 269.

⁷⁸⁰ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 255; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 264; İbn Hacer, Cilt 1, s. 268.

⁷⁸¹ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 255; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 264.

⁷⁸² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 230; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 28; İbn Hacer, Cilt 7, s. 378; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁸³ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 28; İbn Hacer, Cilt 7, s. 378; Kandemir, M. Yaşar, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁸⁴ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 28.

⁷⁸⁵ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 230; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; İbn Hacer, Cilt 7, s. 379; M. Yaşar, Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁸⁶ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 230; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332-33; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578-79; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 28; İbn Hacer, Cilt 7, s. 379; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁸⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332-33; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; İbn Hacer, Cilt 7, s. 379; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁸⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 230; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; İbn Hacer, Cilt 7, s. 379.

⁷⁸⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; İbn Hacer, Cilt 7, s. 380.

⁷⁹⁰ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; İbn Hacer, Cilt 7, s. 379.

⁷⁹¹ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 230; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332-33; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; İbn Hacer, Cilt 7, s. 378-380.

⁷⁹² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 230; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; İbn Hacer, Cilt 7, s. 380.

⁷⁹³ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; İbn Hacer, Cilt 7, s. 380; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁹⁴ İbn Hacer, Cilt 7, s. 380.

⁷⁹⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578.

⁷⁹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; İbn Hacer, Cilt 7, s. 381.

⁷⁹⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; İbn Hacer, Cilt 7, s. 381; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 230; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 300; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; İbn Hacer, Cilt 7, s. 381; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁷⁹⁹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 578; İbn Hacer, Cilt 7, s. 381; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰⁰ İbn Hacer, Cilt 7, s. 381; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰¹ İbn Hacer, Cilt 7, s. 381.

kullanılmıştır. İslâmiyetle birlikte onun isminin “Abdullah”⁸⁰² yahut “Abdurrahmân” olduğu rivâyet edilmiştir.⁸⁰³

Hız. Peygamber’in ona verdiği isimle ilgili iki ayrı rivâyet mevcut olup, ilk rivâyete göre Allah Resûlü, İslâm’dan önce “Abduşems” olan ismini “Abdullah”,⁸⁰⁴ diğler rivâyete göre ise, “Abdurrahmân” olarak değıştirmiştir.⁸⁰⁵ Ebû Hureyre’nin isminin, Abdurrahman b. Sahr olduğı görüşü kuvvet kazanmıştır.⁸⁰⁶ Ebû Hureyre künyesi ile tanındığından neredeyse ismi unutulmuştur.

Hayber Fethi’nden önce Müslüman olmuş,⁸⁰⁷ Hz. Peygamber Hayber’de iken Medine’ye hicret etmiş,⁸⁰⁸ Hz. Peygamber’e yetişip kısmen Hayber Fethi’ne iştirak etmiştir.⁸⁰⁹ Sonraki gazvelere de Allah Resûlü ile katılmıştır.⁸¹⁰ Hz. Peygamber’den sonra Yermük Savaşı’nda, Cürcân’ın Fethi’nde bulunmuştur.⁸¹¹

Muâviye’nin (41-60/661-680) hilâfetinin son dönemlerinde⁸¹² vefât eden Ebû Hureyre’nin cenaze namazı Medine vâlisi Velîd b. Utbe tarafından kıldırılmış, Bakî Kabristanı’na defnedilmiştir.⁸¹³ Onun, vefât tarihinde ihtilaf mevcut olup, 57/677,⁸¹⁴ 58/678⁸¹⁵ veya 59/679⁸¹⁶ tarihinde vefât ettiği rivâyet edilmiştir.

⁸⁰² İbn Sa’d, Cilt 5, s. 230; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 301; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 579; İbn Hacer, Cilt 7, s. 378; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰³ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 332; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 301; İbn Hacer, Cilt 7, s. 379; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰⁴ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 579; İbn Hacer, Cilt 7, s. 378; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰⁵ İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 301; İbn Hacer, Cilt 7, s. 378; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰⁶ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 423; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 578; a. mlf., *Tezkiretü’l-huffâz*, Cilt 1, s. 28; İbn Hacer, Cilt 7, s. 379; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰⁷ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 230; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 334; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 301; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 582; İbn Hacer, Cilt 7, s. 383; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰⁸ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 230, 233; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 589; İbn Hacer, Cilt 7, s. 385; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸⁰⁹ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 232-33; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 334; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 301; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 588; İbn Hacer, Cilt 7, s. 389; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸¹⁰ İbn Hacer, Cilt 7, s. 389; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸¹¹ M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸¹² İbn Sa’d, Cilt 5, s. 257; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 626.

⁸¹³ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 257; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 335; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 302; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 627; İbn Hacer, Cilt 7, s. 391; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Hureyre,” *DİA*, Cilt 10, s. 161.

Suffe ehlerinden olan Ebû Hureyre,⁸¹⁷ Hz. Peygamber ile beraber geçirdiği üç yıl boyunca⁸¹⁸ kendisini ilme vermiş, Hz. Peygamber'in yanından ayrılmayarak ondan en fazla hadis ezberleyen sahâbî olmuştur.⁸¹⁹ Rivâyet ettiği hadis sayısı tekrarlarıyla beraber 5374'tür.⁸²⁰ Bu rakamı 3848 veya 3879 olarak tespit edenler de vardır. *Kütüb-i Sitte* ile *el-Müsned*'deki tekrar olmayan rivâyet sayısının 1336, Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde 1579 olduğu rivâyet edilmiştir.⁸²¹ Buhârî ve Müslim, 326 hadisinde ittifak ederken Buhârî 93; Müslim ise, 98 hadisini münferid olarak eserlerine almışlardır.⁸²² Sayıları sekiz yüze ulaşan sahâbe ve tâbiûndan büyük bir topluluk da ondan rivâyette bulunmuştur.⁸²³

1.2.1.77. Ebyad

Hz. Peygamber, "Esved" olan ismini "Ebyad" olarak değiştirmiştir. Mısır'a yerleşen sahâbîler arasındadır.⁸²⁴

1.2.1.78. Habîb b. Habîb

Habîb b. Habîb b. Mervân et-Temîmî el-Mâzinî. Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, "Bağîd" olduğunu söyleyince, onun ismini "Habîb" olarak değiştirmiştir.⁸²⁵

⁸¹⁴ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 335; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 302; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 31; İbn Hacer, Cilt 7, s. 391; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 161.

⁸¹⁵ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 335; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 302; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 627; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 31; İbn Hacer, Cilt 7, s. 391; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 161.

⁸¹⁶ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 257-58; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 391; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 335; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 302; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 626-27; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 31; İbn Hacer, Cilt 7, s. 391; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 161.

⁸¹⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 301; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 591; İbn Hacer, Cilt 7, s. 383; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 162.

⁸¹⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 232; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 589; İbn Hacer, Cilt 7, s. 384; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸¹⁹ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 237-38; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 5, s. 392; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 334; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 301; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 597-99; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 29; İbn Hacer, Cilt 7, s. 383, 387; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 160.

⁸²⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 632; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 162.

⁸²¹ M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 162.

⁸²² Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 632.

⁸²³ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 334; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 302; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 579-86; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 29; İbn Hacer, Cilt 7, s. 382; M. Yaşar Kandemir, "Ebû Hureyre," *DİA*, Cilt 10, s. 162.

⁸²⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 59; İbn Hacer, Cilt 1, s. 25.

1.2.1.79. Habîb b. Mervan

Habîb b. Mervân b. Âmir et-Temîmî el-Mâzinî. Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, "Bağîd" olduğunu söyleyince, onun ismini "Habîb" olarak değiştirmiştir.⁸²⁶ Önceki biyografideki Habîb b. Habîb'in babası olup, Hz. Peygamber onların her ikisinin de ismini değiştirmiştir.

1.2.1.80. Halâl

Soy kütüğüne ulaşamadığımız Halâl'in nisbesinin Cühenî veya Müzenî olduğu rivâyet edilmiştir.

Hz. Peygamber, bir adamın "*Ey Harâm, ey Harâm!*" diye birine seslendiğini duyunca ki -onların şiarları buydu- "*Ey Halâl, Ey Halâl*" diye buyurmuş⁸²⁷ ve onun ismini değiştirmiştir.

1.2.1.81. Hasan b. Alî

Hasan b. Alî b. Ebû Tâlib⁸²⁸ el-Kureşî⁸²⁹ el-Hâşimî⁸³⁰ el-Medenî.⁸³¹ Hz. Ali ile Hz. Fatma'nın büyük oğlu, Hz. Peygamber'in torunu,⁸³² reyhânesi,⁸³³ cennet ehli

⁸²⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 283; İbn Hacer, Cilt 1, s. 284.

⁸²⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 536; İbn Hacer, Cilt 2, s. 21.

⁸²⁷ İbn Hanbel, Cilt 3, s. 471; İbn Hacer, Cilt 2, s. 100.

⁸²⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 267; Belâzurî, Cilt 3, s. 5; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 245; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸²⁹ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; Ethem Ruhi, Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸³⁰ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 268; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi, Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸³¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246.

⁸³² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; Belâzurî, Cilt 3, s. 5; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 245-46; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi, Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸³³ Belâzurî, Cilt 3, s. 19; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 245-46; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59.

gençlerin efendisidir.⁸³⁴ Hicretin 3. yılında Şaban ayında⁸³⁵ (Ocak-Şubat 625) veya h. 3 Ramazan'ın 15'inde (10 Ocak 625) doğmuş,⁸³⁶ Hz. Peygamber, doğumunun yedinci günü akıka kurbanı kesmiş, saçının ağırlığına gümüş sadaka verdimiş⁸³⁷ ve ona "Hasan" ismini vermiştir.⁸³⁸ "Ebû Muhammed" olan künyesini de,⁸³⁹ ismini verdiği zaman Hz. Peygamber vermiştir.⁸⁴⁰

Hz. Peygamber'in, onun ismini değiştirmesi ile ilgili farklı rivâyetler mevcuttur. Bunlardan birincisi, Hz. Ali'den nakledilen Hz. Ali'nin oğulları Hasan, Hüseyin, Muhassin/Muhsin doğduğunda Hz. Peygamber'in gelip, "*Oğlumun ismini ne koydunuz*" buyurup "Harb" konduğunu duyunca, onlara sırasıyla Hasan, Hüseyin, Muhassin/Muhsin ismini verip, "*Oğullarımı, Harun'un oğullarının isimleri olan Şebber, Şebbîr ve Müşebbir isimleriyle isimlendirdim*" buyurduğu rivâyetdir.⁸⁴¹

Hz. Ali'den nakledilen bir diğer rivâyet de; Hz. Ali'nin "Harb" ismini çok sevdiği için, Hasan ve Hüseyin doğduğunda onların adını "Harb" koymaya karar verdiği, fakat Hz. Peygamber'in onlara, "Hasan" ve "Hüseyin" adını verdiği ve yine, "*Ben onlara Harun'un oğulları Şebber ve Şebbîr'in adlarını verdim*" buyurduğu rivâyetdir.⁸⁴²

Bu rivâyetlerin dışında bunlara zıt düşen ve yine Hz. Ali'den nakledilen diğer bir rivâyet ise; Hz. Ali'nin büyük oğlu Hasan'a, amcası Hamza'nın ismini, Hüseyin'e, kardeşi Ca'ferin ismini verdiğini duyan Hz. Peygamber'in onu çağırıp,

⁸³⁴ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; Belâzurî, Cilt 3, s. 7; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 441; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; İbn Hacer, Cilt 2, s. 62; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 283.

⁸³⁵ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246, 248; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸³⁶ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246, 248; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸³⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 353-55; Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 247-48; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸³⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356-57; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 823; Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13-14; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246-48; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸³⁹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 268; Belâzurî, Cilt 3, s. 5; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸⁴⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸⁴¹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356; İbn Hanbel, Cilt 1, s. 98, 118; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 823; Belâzurî, Cilt 3, s. 144; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203.

⁸⁴² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 247.

onların ismini “Hasan” ve “Hüseyin” olarak değiştirmesini istediği, Hz. Ali’nin de, Allah Resûlü’nün isteğini yerine getirdiği rivâyettir.⁸⁴³

Bir diğer rivâyete göre ise; Hasan ve Hüseyin doğduğunda Hz. Fatma, onları Hz. Peygamber’e getirmiş, Hz. Peygamber onlara “Hasan” ve “Hüseyin” isimlerini vermiştir.⁸⁴⁴

İlk üç rivâyete dayanarak şunu söyleyebiliriz: Hz. Peygamber, Hz. Ali’nin Hz. Hasan’a doğduğunda verdiği ismi –ister Harb, ister Hamza olsun– yahut vermeye karar verdiği ismi, “Hasan” olarak değiştirmiştir.

Hz. Ali ile beraber Cemel Vak‘ası ve Sıffîn Savaşı’na katılan⁸⁴⁵ Hz. Hasan’a, babasının vefâtından sonra biât edilmiş fakat o, Müslümanların kanı dökülmesin, fitne artmasın diye hilâfette fazla kalmamış, Muâviye lehine çekilmiştir. 49/669 tarihinde, Medine’de vefât etmiş, Bakî Kabristanı’na⁸⁴⁶ annesinin yanına defnedilmiştir.⁸⁴⁷ Onun vefât tarihi ile ilgili farklı tarihler için bkz.⁸⁴⁸

Cenaze namazı Medine Vâlisi Saîd b. Âs tarafından kıldırılan⁸⁴⁹ Hz. Hasan’ın, rivâyet ettiği hadis sayısı on üçtür.⁸⁵⁰ Hz. Peygamber’den, babasından,⁸⁵¹ annesinden,⁸⁵² kardeşi Hz. Hüseyin ve Hind b. Ebû Hâle’den de rivâyette bulunmuştur.⁸⁵³ Ondan da Hz. Âişe, İbn Sîrîn,⁸⁵⁴ kendi oğlu Hasan, Hz. Hüseyin’in

⁸⁴³ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 357; İbn Hanbel, Cilt 1, s. 159; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 247.

⁸⁴⁴ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 357; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 247.

⁸⁴⁵ Ethem Ruhi Fığlalı, “Hasan,” *DİA*, Cilt 16, s. 282.

⁸⁴⁶ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 382-99; Belâzurî, Cilt 3, s. 40-64; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 438-40; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 18-20; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 262-78; İbn Hacer, Cilt 2, s. 62-3; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hasan,” *DİA*, Cilt 16, s. 282-83.

⁸⁴⁷ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 388, 391; Belâzurî, Cilt 3, s. 64; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 442; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 277; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hasan,” *DİA*, Cilt 16, s. 283.

⁸⁴⁸ Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 2, s. 268; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 440; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 19; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 277; İbn Hacer, Cilt 2, s. 63.

⁸⁴⁹ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 399; Belâzurî, Cilt 3, s. 64; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 440; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 20; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hasan,” *DİA*, Cilt 16, s. 283.

⁸⁵⁰ Ethem Ruhi Fığlalı, “Hasan,” *DİA*, Cilt 16, s. 283.

⁸⁵¹ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 246; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Fığlalı, “Hasan,” *DİA*, Cilt 16, s. 283.

⁸⁵² Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 246; Fığlalı, “Hasan,” *DİA*, Cilt 16, s. 283.

⁸⁵³ İbn Hacer, Cilt 2, s. 59.

⁸⁵⁴ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 14; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59.

oğlu Ali b. Hüseyin, oğulları Abdullah, el-Bâkır; İkrime, Cübeyr b. Nüfeyr,⁸⁵⁵ Süveyd b. Gafele, Ebû el-Havrâ es-Sa'dî, Şa'bi gibi kimseler hadis almışlardır.⁸⁵⁶

1.2.1. 82. Hazn b. Ebû Vehb

Hazn b. Ebû Vehb b. Amr⁸⁵⁷ el-Kureşî el-Mahzûmî.⁸⁵⁸ Buhârî onun nesebini Hazn b. Amr b. Âiz el-Mahzûmî el-Kureşî olarak kaydetmiştir.⁸⁵⁹ Câhiliyye'de Kureyş'in eşrâfından olup,⁸⁶⁰ Mekke'nin Fethi'nde Müslüman olmuş,⁸⁶¹ Hz. Peygamber'in yanına gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuştur. "Hazn" cevabını alınca, Allah Resûlü onun adını "Sehl" olarak değiştirmek istemiş, fakat o bunu kabul etmemiştir.⁸⁶²

Onun, Hz. Peygamber'in verdiği ismi kabul etmemesi ile ilgili iki değişik rivâyet mevcuttur. Birincisi; Hz. Peygamber'e, kendisine "Hazn" ismini babasının verdiği söyleyip, isminin değişmesine razı olmadığı⁸⁶³ rivâyetidir. Diğer rivâyet ise; Hz. Peygamber'e, "*Sehl olan ancak ayaklar altında kalıp düşürülür*" diyerek isminin değişmesine razı olmadığı rivâyetidir. Hatta Saîd b. el-Müseyyeb, "*İşte bundan sonra üzüntülerin bu nedenle geleceğini tahmin ettim*" demiştir.⁸⁶⁴

Hz. Peygamber'den sonra Yemâme Savaşı'nda bulunmuş ve⁸⁶⁵ şehit düşmüştür.⁸⁶⁶ Onun, Hz. Ebû Bekir'in (11-13/632-634) hilâfetinin ilk zamanlarında vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.⁸⁶⁷

⁸⁵⁵ İbn Hacer, Cilt 2, s. 53.

⁸⁵⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 283.

⁸⁵⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 99; İbn Abdülber, Cilt 1, s. 449; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5; İbn Hacer, Cilt 2, s. 53.

⁸⁵⁸ İbn Abdülber, Cilt 1, s. 449; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5; İbn Hacer, Cilt 6, s. 102.

⁸⁵⁹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 102.

⁸⁶⁰ İbn Abdülber, Cilt 1, s. 449; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5.

⁸⁶¹ İbn Hacer, Cilt 2, s. 53; Cilt 6, s. 102.

⁸⁶² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 99; Cilt 7, s. 119; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, *Edeb* 107-108, Cilt 7, s. 117; a.mlf., *el-Edebü'l-müfred*, s. 205, h.n. 841; a.mlf., *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 102; Ebû Dâvûd, *Edeb* 70, Cilt 5, s. 241, h.n. 4956; İbn Abdülber, Cilt 1, s. 449; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5; İbn Hacer, Cilt 2, s. 53.

⁸⁶³ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 205 h.n. 841; a. mlf., *el-Câmiu's-sahîh*, *Edeb* 107-108, Cilt 7, s. 117; a. mlf., *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 102; İbn Abdülber, Cilt 1, s. 449; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5; İbn Hacer, Cilt 2, s. 53.

⁸⁶⁴ Ebû Dâvûd, *Edeb* 70, Cilt 5, s. 241, h.n. 4956.

⁸⁶⁵ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5; İbn Hacer, Cilt 2, s. 53.

⁸⁶⁶ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5.

⁸⁶⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5.

Saîd b. el-Müseyyeb'in dedesi olan⁸⁶⁸ Hazn'dan, oğlu Müseyyeb'in bu isim değiştirme rivâyeti dışında rivâyeti bilinmemektedir.⁸⁶⁹

1.2.1.83. Hişâm

Soy kütüğü belirtilmeyen Hişâm'ın adını “Şihâb” iken, Hz. Peygamber “Hişâm” olarak değiştirmiştir. Hz. Âişe'den şöyle nakledildi:

Şihâb adındaki bir adam Hz. Peygamber'in yanında anılınca, Hz. Peygamber: “Hayır senin adın Hişâm'dır” buyurdu.⁸⁷⁰

Kaynaklarda onun hakkında edindiğimiz tek bilgi, Sa'd adında oğlu olduğudur.⁸⁷¹

1.2.1.84. Hişâm b. Âmir

Hişâm b. Âmir b. Ümeyye⁸⁷² el-Ensârî.⁸⁷³ Adiy b. Neccâr'dandır.⁸⁷⁴

Babası Uhud şehitlerindedir. Erken dönemde Müslüman olduğu anlaşılan Hişâm, Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü (s.a.s.), “Şihâb” olan ismini “Hişâm” olarak değiştirmiştir. Hişâm, Basra'ya yerleşmiş,⁸⁷⁵ Ziyâd zamanına kadar yaşayıp,⁸⁷⁶ Basra'da⁸⁷⁷ vefât etmiştir.⁸⁷⁸

Hz. Peygamber'den rivâyette bulunmuş,⁸⁷⁹ Saîd b. Cübeyr, Humeyd b. Hilâl gibi kimseler de kendisinden hadis almışlardır.⁸⁸⁰

1.2.1.85. Hüseyin b. Ali

⁸⁶⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 99; Cilt 7, s. 119; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 3, s. 102; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 449; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 5; İbn Hacer, Cilt 2, s. 53.

⁸⁶⁹ İbn Hacer, Cilt 2, s. 53.

⁸⁷⁰ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 202, h.n. 825; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 592; Cilt 5, s. 359; İbn Hacer, Cilt 6, s. 451.

⁸⁷¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 592; Cilt 5, s. 359.

⁸⁷² İbn Sa'd, Cilt 9, s. 25; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 356; İbn Hacer, Cilt 6, s. 449.

⁸⁷³ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 356; İbn Hacer, Cilt 6, s. 449.

⁸⁷⁴ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 25; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 356; İbn Hacer, Cilt 3, s. 473.

⁸⁷⁵ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 25; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 356; İbn Hacer, Cilt 6, s. 449.

⁸⁷⁶ İbn Hacer, Cilt 6, s. 449.

⁸⁷⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 356.

⁸⁷⁸ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 25; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 102; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 356; İbn Hacer, Cilt 6, s. 449.

⁸⁷⁹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 25-26; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 356; İbn Hacer, Cilt 6, s. 449.

⁸⁸⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 449.

Hüseyin b. Alî b. Ebû Tâlib⁸⁸¹ el-Kureşî⁸⁸² el-Hâşimî.⁸⁸³ Künyesi Ebû Abdullah olup,⁸⁸⁴ cennet ehli gençlerinin efendisi,⁸⁸⁵ Hz. Peygamber'in dünyada reyhânesi,⁸⁸⁶ torunu, Hz. Fatma ve Hz. Ali'nin oğludur. Hicretin 4. yılı Şaban ayında (Ocak 626) doğmuştur.⁸⁸⁷ Doğumunun yedinci gününde Hz. Peygamber akıka kurbanı kesmiş, Hz. Fatma'ya, saçı ağırlığınca gümüş sadaka vermesini emretmiş,⁸⁸⁸ kulağına ezan okuyarak Araplar'ın daha önce bilmediği⁸⁸⁹ "Hüseyin" ismini ona vermiştir.⁸⁹⁰

Hz. Peygamber'in ona "Hüseyin" ismini vermesi ile ilgili farklı rivâyetler mevcuttur. Bunlardan ilki, Hz. Ali'nin oğulları Hasan, Hüseyin ve Muhassin/Muhsin doğduğunda onlara "Harb" ismini verdiği, Hz. Peygamber'in de, her üçü doğduğunda gelip, "*Oğlum bana gösterin, ona hangi ismi verdiniz*" buyurup, "Harb" konduğunu duyunca onlara sırasıyla Hasan, Hüseyin, Muhassin/Muhsin isimlerini verip, "*Oğullarımı Harun'un oğulları Şebber, Şebbîr ve Müşebbir'in isimleriyle isimlendirdim*"⁸⁹¹ buyurduğu rivâyettir (isnâdı sahihtir).

Hz. Ali'den nakledilen bir diğer rivâyet; Hz. Ali'nin "Harb" ismini çok sevdiği için, Hasan ve Hüseyin doğduğunda, onların adını "Harb" koymaya karar verdiği, fakat Hz. Peygamber'in onlara "Hasan" ve "Hüseyin" adlarını verip yine,

⁸⁸¹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 399; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 370; Belâzurî, Cilt 3, s. 142; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 442; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 280; İbn Hacer, Cilt 2, s. 66; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁸² İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 280; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁸³ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 370; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 280; İbn Hacer, Cilt 2, s. 66; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁸⁴ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 399; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 370; Belâzurî, Cilt 3, s. 142; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 442; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 280; İbn Hacer, Cilt 2, s. 66; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁸⁵ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 405; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 282.

⁸⁸⁶ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 402; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 25; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 280-82; İbn Hacer, Cilt 2, s. 66-7.

⁸⁸⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 399; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 442; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23-4; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 280; İbn Hacer, Cilt 2, s. 66; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁸⁸ Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁸⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 24; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁹⁰ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356; İbn Hanbel, Cilt 1, s. 98, 118; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 823, Belâzurî, Cilt 2, s. 189; Cilt 3, s. 144; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14, 24; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 247; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin," *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁸⁹¹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 823; Belâzurî, Cilt 3, s. 144; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14, 23-4; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 247; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203.

“Ben onlara Harun’un oğulları Şebber ve Şebbîr’in adlarını verdim” buyurduğu rivâyettir.⁸⁹²

Hiz. Ali’den nakledilen bir diğler rivâyet ise; Hiz. Ali’nin, büyük oğlu Hasan’a amcası Hiz. Hamza’nın; Hüseyin doğduğunda da kardeşi Ca’fer’in ismini verdiğini duyan Hiz. Peygamber’in, onu çağırıp onların ismini “Hasan” ve “Hüseyin” olarak değiştirmesini istediği, Hiz. Ali’nin de bu isteği yerine getirdiđi⁸⁹³ rivâyettir.

Üç rivâyette de, Hiz. Hüseyin’in ismine, Hiz. Peygamber’in müdahalesi söz konusudur. Bundan dolayı isim verme değil, isim değiştirme bölümüne almayı uygun bulduk.

Hiz. Hüseyin, babası ile beraber Cemel Vak’ası, Sıffîn Savaşı’na katılmış, Hâricîlerle mücadele etmiştir.⁸⁹⁴ Muâviye’nin ölümünden sonra Yezîd b. Muâviye’ye biat etmek istemeyen, onun yerine kendisinin halife olmasını isteyen Kûfe ehlinde aldığı mektuplar üzerine Irak’a doğru yola çıkmış, bunu haber alan Yezîd’in, Kûfe’ye vâli olarak atadığı Ubeydullah b. Ziyâd’ın görevlendirdiği Ömer b. Sa’d komutasındaki⁸⁹⁵ ordu ile karşılaşmış, 61/680’de Âşûrâ günü,⁸⁹⁶ Kerbelâ’da,⁸⁹⁷ Sinân b. Enes en-Nehâf tarafından şehit edilmiştir.⁸⁹⁸

Hiz. Hüseyin; Hiz. Peygamber’den, babasından, annesinden ve Hiz. Ömer’den⁸⁹⁹ toplam 8 hadis rivâyet etmiş,⁹⁰⁰ kardeşi Hasan, çocukları Ali Zeynel

⁸⁹² İbn Sa’d, Cilt 6, s. 356; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 247.

⁸⁹³ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 357; İbn Hanbel, Cilt 1, s. 159; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 247.

⁸⁹⁴ İbn Hacer, Cilt 2, s. 67.

⁸⁹⁵ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 429-36; Belâzurî, Cilt 3, s. 155-73; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 26-7; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 300-11; İbn Hacer, Cilt 2, s. 67-9; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hüseyin,” *DİA*, Cilt 18, s. 519-20.

⁸⁹⁶ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 441; Belâzurî, Cilt 3, s. 173-93, 219; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 443, 445; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 26; *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 311-18; İbn Hacer, Cilt 2, s. 69-70; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hüseyin,” *DİA*, Cilt 18, s. 520.

⁸⁹⁷ Belâzurî, Cilt 3, s. 218; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 445; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 26; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 311; İbn Hacer, Cilt 2, s. 70; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hüseyin,” *DİA*, Cilt 18, s. 519-20.

⁸⁹⁸ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 441; Belâzurî, Cilt 3, s. 218; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 443; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 27; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 302; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hüseyin,” *DİA*, Cilt 18, s. 520.

⁸⁹⁹ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 280; İbn Hacer, Cilt 2, s. 66; Ethem Ruhi Fığlalı, “Hüseyin,” *DİA*, Cilt 18, s. 518.

⁹⁰⁰ Ethem Ruhi Fığlalı, “Hüseyin,” *DİA*, Cilt 18, s. 518.

Âbidîn, Fâtımâ; torunu Muhammed b. Alî el-Bâkır, eş-Şa'bî, İkrime gibi nice kimseler ondan rivâyette bulunmuştur.⁹⁰¹

1.2.1.86. Hüseyin b. Urfutâ

Huseyin b. Urfutâ b. Nadle⁹⁰² el-Esdî el-Fak'asî.⁹⁰³ Hz. Peygamber, "Huseyl" olan ismini "Hüseyin" olarak değiştirmiştir. Ondan, oğlu Temmâm rivâyette bulunmuştur.⁹⁰⁴

1.2.1.87. İbn Ümmü Mektûm

İbn Ümmü Mektûm⁹⁰⁵ el-Kureşî⁹⁰⁶ el-Âmirî.⁹⁰⁷ İsminde ihtilaf edilmiştir. Medine ehli onun isminin "Abdullah"; Irâk ehli ise, "Amr" olduğunu söylemişlerdir.⁹⁰⁸ Nesebinde ihtilaf mevcut olup, genel görüş onun, İbn Kays b. Zâide b. el-Esam olduğudur. Annesi Ümmü Mektûm Âtike bt. Abdullah'ın künyesi Ümmü Mektûm'a nispeten, İbn Ümmü Mektûm olarak tanınmıştır.⁹⁰⁹ İbn Ümmü Mektûm, Hz. Hatice'nin (r. anha) dayısının oğlu olup,⁹¹⁰ Câhiliyye'de "Husayn" olan ismini Hz. Peygamber "Abdullah" olarak değiştirmiştir.⁹¹¹

İlk Müslümanlardan,⁹¹² Mus'ab b. Umeyr'den sonra Medine'ye ilk hicret eden; Hz. Peygamber'in müezzini; gazveye çıktığında Medine'de vekili,⁹¹³ âmâ sahâbîsidir.⁹¹⁴

⁹⁰¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 280; İbn Hacer, Cilt 2, s. 66.

⁹⁰² İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23; İbn Hacer, Cilt 2, s. 65.

⁹⁰³ İbn Hacer, Cilt 2, s. 65.

⁹⁰⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 23; İbn Hacer, Cilt 2, s. 65.

⁹⁰⁵ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 191; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 4, s. 327; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 360; İbn Hacer, Cilt 4, s. 490; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹⁰⁶ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 4, s. 327; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 360; İbn Hacer, Cilt 4, s. 490; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹⁰⁷ İbn Abdülber, Cilt 3, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 360; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹⁰⁸ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 191; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 119; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 360; İbn Hacer, Cilt 4, s. 490; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹⁰⁹ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 191; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 360; İbn Hacer, Cilt 4, s. 490-91; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹¹⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; İbn Hacer, Cilt 4, s. 490; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹¹¹ İbn Hacer, Cilt 4, s. 490; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹¹² İbn Sa'd, Cilt 4, s. 191; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 119; İbn Hacer, Cilt 4, s. 491; Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektûm," *DİA*, Cilt 20, s. 434.

Hız. Peygamber'den sonra, Kâdisiye Savaşı'na katılmış,⁹¹⁵ bu savaşta şehit olmuş⁹¹⁶ veya Medine'ye dönüp Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde vefât etmiştir.⁹¹⁷

İbn Ümmü Mektûm, Hz. Peygamber'den 2 tane hadis rivâyet etmiştir. Bunlar Ebû Dâvud⁹¹⁸ Nesâî⁹¹⁹ ve İbn Mâce'nin⁹²⁰ *es-Sünenler*'inde yer almıştır. Ondan, Enes b. Mâlik, Zir b. Hubeyş,⁹²¹ Abdurrahman b. Ebû Leyla, Ebû Rezîn el-Esedî gibi kimseler rivâyette bulunmuştur.⁹²²

1.2.1.88. el-İslâm es-Sülemî

Onun bilgisine, oğlunun biyografisinde rastladık. İbn Abbas'tan gelen bir rivâyete göre, oğlu Muttarih⁹²³ Hz. Peygamber'e gelmiş, “*Ya Resûlallah! Senin ümmetinin Nûh'un ümmetine karşı üstünlüğü nedir?*” diye sormuş, Hz. Peygamber: “*Allah'ın bütün yaratıklarına üstünlüğü gibidir*” buyurmuştur.⁹²⁴ İsmi “Muttarih b. Cendele”⁹²⁵ iken ona, “Muttarih b. el-İslâm” ismini vererek, babasının “Cendele” olan ismini “İslâm” olarak değiştirmiştir.⁹²⁶

Hız. Peygamber (s.a.s.), Hz. Nûh'un (a.s.) ümmeti ile ilgili soru sormasından dolayı, onun babasının ismine müdahale etmiş ve “İslâm'ın oğlu” diye anılmasını sağlamıştır.

⁹¹³ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 191-95; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 360-62; İbn Hacer, Cilt 4, s. 491; Abdullah Aydınli, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹¹⁴ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 191-92; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 307; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 361-62; Abdullah Aydınli, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹¹⁵ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 198; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 491; Abdullah Aydınli, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹¹⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 491; Abdullah Aydınli, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, Cilt 20, s. 434.

⁹¹⁷ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 198; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 228; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 491; Abdullah Aydınli, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, Cilt 20, s. 435.

⁹¹⁸ Ebû Dâvud, *Salât* 47, Cilt 1, s. 365.

⁹¹⁹ Nesâî, *İmâmet* 50, Cilt 2, s. 108-10.

⁹²⁰ İbn Mâce, *Mesâcid* 17, Cilt 1, s. 318.

⁹²¹ Abdullah Aydınli, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, Cilt 20, s. 435.

⁹²² Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 491; Abdullah Aydınli, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, Cilt 20, s. 435.

⁹²³ İbnu'l-Esîr, “Mutarrâh” olarak kaydetmiştir. İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 169.

⁹²⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 169; İbn Hacer, Cilt 6, s. 106.

⁹²⁵ Dahhâk'ın İbn Abbas'tan rivâyetinde “Cedâle”olarak geçmiş, fakat İbn Hacer, “Cendele” olarak kaydetmiştir. İbn Hacer, Cilt 6, s. 107.

⁹²⁶ İbn Hacer, Cilt 6, s. 107.

1.2.1.89. İsmet b. Kays

İsmet b. Kays el-Hevzenî.⁹²⁷ Nisbesinin es-Sülemî olduğu da rivâyet edilmiştir.⁹²⁸ Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, "Üsayye" olduğunu söyleyince, "İsmet" olarak değiştirmiştir.⁹²⁹

İsmet b. Kays, Hz. Peygamber'den rivâyette bulunmuş,⁹³⁰ el-Ezher b. Abdullah b. el-Hevzenî de ondan rivâyette bulunmuştur.⁹³¹

1.2.1.90. Kesîr b. Salt

Kesîr b. Salt⁹³² b. Ma'dikerb⁹³³ el-Kindî.⁹³⁴ Kureyş'in halîfi olup,⁹³⁵ Benû Cumah'tan sayılır.⁹³⁶ Künyesi Ebû Abdullah'tır. Hz. Peygamber zamanında doğmuş,⁹³⁷ "Kalîl" olan ismi Allah Resûlü tarafından "Kesîr" olarak değiştirilmiştir.⁹³⁸ Hz. Ömer'in, onun ismini "Kesîr" olarak değiştirdiği de rivâyet edilmiştir.⁹³⁹

İbn Ömer'den rivâyet edildi:

*"Kesîr b. Salt'ın ismi "Kalîl" idi. Hz. Peygamber ona, "Kesîr" ismini verdi, Mutî b. el-Esved'in ismi, "Âsî" idi. Hz. Peygamber ona "Mutî" ismini verdi. Hz. Ömer'in kız kardeşi, Âsım'ın annesinin ismi "Âsiye" idi. Hz. Peygamber ona, "Cemîle" ismini verdi."*⁹⁴⁰

⁹²⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 34; İbn Hacer, Cilt 4, s. 408.

⁹²⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 34.

⁹²⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 179; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 34; İbn Hacer, Cilt 4, s. 408.

⁹³⁰ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 179; İbn Hacer, Cilt 4, s. 408.

⁹³¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 179; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 34.

⁹³² İbn Sa'd, Cilt 7, s. 14; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 7, s. 93; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 400; İbn Hacer, Cilt 5, s. 482.

⁹³³ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 14; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 400; İbn Hacer, Cilt 5, s. 482.

⁹³⁴ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 7, s. 93; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 400; İbn Hacer, Cilt 5, s. 482.

⁹³⁵ İbn Hacer, Cilt 5, s. 482.

⁹³⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 400; İbn Hacer, Cilt 5, s. 483.

⁹³⁷ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 14; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 400-401; İbn Hacer, Cilt 5, s. 482.

⁹³⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 401; İbn Hacer, Cilt 5, s. 483.

⁹³⁹ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 14; İbn Hacer, Cilt 5, s. 483.

⁹⁴⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 401.

Kesîr b. Salt, Hz. Osman'ın (23-35/644-656) hilâfetini idrâk etmiş,⁹⁴¹ onun döneminde kadılık yapmıştır.⁹⁴² Hz. Ebû Bekir,⁹⁴³ Hz. Ömer, Hz. Osman ve Zeyd b. Sâbit'ten rivâyette bulunmuştur.⁹⁴⁴

1.2.1.91. Ma'rûf

Nesebine ulaşamadığımız Ma'rûf'un, isminin değişmesini İbn Abbas rivâyet etmiştir: Resûlullah'a bir adam getirildi. Allah Resûlü ona: "*İsmin nedir?*" diye sordu. "*Nekre*" deyince Hz. Peygamber: "*Hayır, bilâkis sen Ma'rûf'sun*" buyurdu.⁹⁴⁵

1.2.1.92. Mahşî b. Humeyyir

Mahşî b. Humeyyir el-Eşcaî.⁹⁴⁶ Onun isminin "Muhaşşin",⁹⁴⁷ babasının isminin "Himyer"⁹⁴⁸ olduğu da rivâyet edilmiştir. Ensâr'dan Benû Seleme'nin halîfidir.⁹⁴⁹ Münâfiklardan,⁹⁵⁰ Mescid-i Dırâr ehli lendi.⁹⁵¹ Hz. Peygamber "Mahşî" olan ismini bir rivâyete göre "Abdullah",⁹⁵² diğer rivâyete göre, "Abdurrahman"⁹⁵³ olarak değiştirmiştir.

Onun isminin değişmesi ile ilgili farklı rivâyetler mevcuttur. Birincisi; Tebük Savaşı dönüşünde kendisinin ve babasının isminin değiştirilmesini Hz. Peygamber'den kendisi istemiş, Hz. Peygamber ona, "Abdullah b. Abdurrahman" ismini vermiştir.⁹⁵⁴ Diğer rivâyet ise; Tebük savaşı dönüşü, savaştan geri kaldıkları için tevbe edip Hz. Peygamber'e, "*Beni, ismim ve babamın ismi geri koydu*" dedikten sonra Allah Resûlü'nün, onun ismini "Abdurrahman"⁹⁵⁵ veya "Abdullah"

⁹⁴¹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 93; İbn Hacer, Cilt 5, s. 483.

⁹⁴² İbn Hacer, Cilt 5, s. 483.

⁹⁴³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 401; İbn Hacer, Cilt 5, s. 483.

⁹⁴⁴ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 14; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 368; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 401; İbn Hacer, Cilt 5, s. 483.

⁹⁴⁵ İbn Hacer, Cilt 6, s. 152.

⁹⁴⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 437; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁴⁷ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 405.

⁹⁴⁸ Vâkidî, Cilt 2, s. 390.

⁹⁴⁹ Vâkidî, Cilt 2, s. 389; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 437; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁵⁰ Vâkidî, Cilt 2, s. 389; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 405; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 437; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁵¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 437; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112.

⁹⁵² Vâkidî, Cilt 2, s. 390; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁵³ Vâkidî, Cilt 2, s. 390, 436; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 406; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 437.

⁹⁵⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁵⁵ Vâkidî, Cilt 2, s. 390; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 405-406.

olarak deđiřtirdiđi⁹⁵⁶ rivâyetidir. İsmi hakkındaki ihtilaftan ve kaynaklarda isminin Mahşî b. Humeyyir olarak geemesinden dolayı eski ismi ile başlık attık.

Tebük'te Müslümanları yalnız bırakan,⁹⁵⁷ haklarında “*Onlara soracak olursan and olsun ki biz eğlenip oynuyorduk diyecekler*” (Tevbe 9/65) ayeti inen kimselerdendi.⁹⁵⁸ Sonra tevbe etmiş, tevbesi kabul edilmiştir. Şehit olarak ölmesi ve cesedinin bulunmaması için dua etmiş, Yemâme Savaşı'nda şehit olmuş ve cesedi kimse tarafından bulunamamıştır.⁹⁵⁹

1.2.1.93. Muhâcir b. Ebû Ümeyye

Muhâcir b. Ebû Ümeyye b. el-Muğîre⁹⁶⁰ el-Kureşî el-Mahzûmî.⁹⁶¹ Mü'minlerin annesi Ümmü Seleme'nin kardeşidir.⁹⁶² Babasının ismi Süheyl'dir.⁹⁶³ Hicret ederek Medîne'ye gelmiş, Allah Resûlü, “Velîd” olan ismini “Muhâcir” olarak değiştirmiştir.⁹⁶⁴

Hz. Peygamber, Ümmü Seleme'nin yanına girdiğinde, Muhâcir'i görüp kim olduğunu sordu. Ümmü Seleme: “*Kardeşim Velîd'dir. Muhâcir olarak geldi*” diye cevap verdi. Hz. Peygamber: “*O, Muhâcir'dir*” buyurdu.⁹⁶⁵ Ümmü Seleme: “*Ya Resûlallah o, Velîd'dir*” diye tekrar etti. Hz. Peygamber de tekrar etti. Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: “*Siz Velîd'i mahbûb edinmek istiyorsunuz! Ümmetimin içinde, Velîd adında bir Fir'avun olacaktır.*”⁹⁶⁶

Bedir Savaşı'na müşriklerle beraber katılan Muhâcir b. Ebû Ümeyye,⁹⁶⁷ sonraki bir tarihte Müslüman olmuş, Tebük Savaşı'na katılmayanlar arasında yer

⁹⁵⁶ Vâkidî, Cilt 2, s. 390.

⁹⁵⁷ Vâkidî, Cilt 2, s. 389-90, 436; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 405; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 437; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁵⁸ Vâkidî, Cilt 2, s. 390, 436; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 405-406; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁵⁹ Vâkidî, Cilt 2, s. 390, 436; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 406; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 437; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 112; İbn Hacer, Cilt 6, s. 44.

⁹⁶⁰ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 92; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 15; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 250; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191; Cilt 6, s. 507; Zekeriya Güler, “Muhâcir b. Ebû Ümeyye,” *DİA*, Cilt 30, s. 389.

⁹⁶¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 15; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 250; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191; Zekeriya Güler, “Muhâcir b. Ebû Ümeyye,” *DİA*, Cilt 30, s. 389.

⁹⁶² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 92; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 15; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 250; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191, 507; Zekeriya Güler, “Muhâcir b. Ebû Ümeyye,” *DİA*, Cilt 30, s. 389.

⁹⁶³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 92.

⁹⁶⁴ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 15; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 250; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191, 507; Zekeriya Güler, “Muhâcir b. Ebû Ümeyye,” *DİA*, Cilt 30, s. 389-90.

⁹⁶⁵ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 15; İbn Hacer, Cilt 6, s. 507.

⁹⁶⁶ İbn Hacer, Cilt 6, s. 507.

⁹⁶⁷ İbn Hacer, Cilt 6, s. 191; Zekeriya Güler, “Muhâcir b. Ebû Ümeyye,” *DİA*, Cilt 30, s. 390.

aldığı için, Hz. Peygamber onu kınamış, Ümmü Seleme'nin (r.anhâ) ricası üzerine affetmiştir.⁹⁶⁸ Sonra da San'a şehrinin zekâtlarını toplamaya gidenlerin başında görevlendirmiştir.⁹⁶⁹ Orada vâililik yapmış,⁹⁷⁰ Hz. Ebu Bekir'in (11-13/632-634) hilâfetinde dinden dönenlerle savaşmış, en-Nüceyr kalesini⁹⁷¹ fethetmiştir.⁹⁷²

1.2.1.94. Muhammed (Resûlullah'ın Mevlâsı)

Hz. Peygamber'in Mevlâsı'dır. Allah Resûlü ismini değiştirmiştir.

Mukâtil b. Muhammed'den şöyle rivâyet edildi: "Babası Muhammed'in adı Mânâhiyye idi. Ticaretle uğraşan bir Mecûsî idi, Resûlullah'ın adını ve zuhûrunu duydu. Merv'den ticaret maksadı ile çıkıp Medîne'ye geldi, Müslüman oldu. Resûlullah (s.a.s.), ona "Muhammed" adını verdi. Merv'deki evine Müslüman olarak döndü. Bu yüzden ona "Resûlullah'ın Mevlâsı" denilirdi."⁹⁷³

1.2.1.95. Muhammed b. Halîfe

Muhammed b. Halîfe b. Âmir. Hz. Peygamber, "Abdumenât" olan ismini "Muhammed" olarak değiştirmiştir. Muhammed b. Halîfe, Allah Resûlü ile Mekke'nin Fethi'nde bulunmuştur.⁹⁷⁴

1.2.1.96. Muhammed b. Yefdüveyh

Muhammed b. Yefdüveyh el-Herevî. Hz. Peygamber'e gelmiş, Hz. Peygamber onun adını "Muhammed" olarak değiştirmiştir.

Muhammed b. Yefdüveyh'ten rivâyet edildi: "Ben müşrik iken Resûlullah'ın elinde Müslüman oldum, bana "Muhammed" adını verdi ve şöyle buyurdu: *"Dua azaldığı zaman belâ iner, hükümdar zülmettiği zaman yağmur yağmaz."*⁹⁷⁵

⁹⁶⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 250; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191; Zekeriya Güler, "Muhâcir b. Ebû Ümeyye," *DİA*, Cilt 30, s. 389-90.

⁹⁶⁹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 92-93; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191.

⁹⁷⁰ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 92; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 15; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191; Zekeriya Güler, "Muhâcir b. Ebû Ümeyye," *DİA*, Cilt 30, s. 390.

⁹⁷¹ Kinde kabilesinin mürted olup gizlendiği kaledir. İbn Hacer, Cilt 4, s. 191.

⁹⁷² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 15; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 250; İbn Hacer, Cilt 6, s. 191; Zekeriya Güler, "Muhâcir b. Ebû Ümeyye," *DİA*, Cilt 30, s. 390.

⁹⁷³ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 80; İbn Hacer, Cilt 6, s. 33.

⁹⁷⁴ İbn Hacer, Cilt 6, s. 12.

⁹⁷⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 102; İbn Hacer, Cilt 6, s. 31.

Onun, değişen ismi hakkında iki ayrı rivâyet mevcuttur. İbn Hacer, onun önceki ismini “Befûdân”,⁹⁷⁶ İbnu'l-Esîr ise, “Yefûdân”⁹⁷⁷ olarak kaydetmiştir. Vallâhu a'lem.

1.2.1.97. Muhassin b. Ali

Muhassin b. Alî b. Ebû Tâlib⁹⁷⁸ el-Kureşî⁹⁷⁹ el-Hâşimî.⁹⁸⁰ Hz. Ali ve Hz. Fatma'nın, Hüseyin'den sonraki oğludur.⁹⁸¹ Hz. Peygamber, Hz. Ali'nin ona verdiği ismi değiştirmiştir.

Hz. Ali'den rivâyet edildiğine göre, Hz. Ali, “Harb” ismini ve bu isimle künyelenmeyi çok sevdiği için çocuklarına “Harb” ismini vermek istemiş,⁹⁸² çocukları Hasan, Hüseyin, Muhassin/Muhsin⁹⁸³ doğduğunda onların her birine, “Harb” ismini vermişti. Hz. Peygamber de her seferinde gelip, “Çocuklarımla ismini ne koydunuz?” diye sorup, “Harb” ismini kabul etmemiş, onlara Hasan, Hüseyin ve Muhassin isimlerini vermiştir.⁹⁸⁴ Hz. Peygamber'in, “Harb” ismine karşı çıkmasının nedeni, isimlerin en çirkinleri arasında “Harb” ismini de saymasından dolayıdır.⁹⁸⁵

Muhassin b. Ebû Tâlib küçük yaşta ölmüştür.⁹⁸⁶ Hz. Peygamber'in, onun ismini daha doğmadan “Muhassin” olarak verdiği ve Resûlullah'ın vefâtından sonra halife seçimi sırasında yaşanan olaylarda Hz. Ömer'in darbesi sonucu Hz. Fatma'nın, düşük yapması sonucu onu kaybettiğine dair Şîf kaynaklarda geçen rivâyetler sahîh görülmemiştir.⁹⁸⁷

1.2.1.98. Mukarreb

⁹⁷⁶ İbn Hacer, Cilt 6, s. 31.

⁹⁷⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 102.

⁹⁷⁸ Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 65; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203; M. Yaşar Kandemir, “Fatma,” *DİA*, Cilt 12, s. 219; İlyas Üzüm, “Muhassin b. Ebû Tâlib,” *DİA*, Cilt 31, s. 21.

⁹⁷⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 65.

⁹⁸⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 65; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203.

⁹⁸¹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356-57; Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 65; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203; M. Yaşar Kandemir, “Fatma,” *DİA*, Cilt 12, s. 219; İlyas Üzüm, “Muhassin b. Ebû Tâlib,” *DİA*, Cilt 31, s. 21.

⁹⁸² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 357; İlyas Üzüm, “Muhassin b. Ebû Tâlib,” *DİA*, Cilt 31, s. 21.

⁹⁸³ Belâzurî ve İbn Abdülberr, onun ismini “Muhsin” olarak kaydetmiştir. Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436.

⁹⁸⁴ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356; İbn Hanbel, Cilt 1, s. 98, 118; Belâzurî, Cilt 3, s. 144; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14, 24; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203; İlyas Üzüm, “Muhassin b. Ebû Tâlib,” *DİA*, Cilt 31, s. 21.

⁹⁸⁵ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 199, h.n. 814.

⁹⁸⁶ Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 65; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203; İlyas Üzüm, “Muhassin b. Ebû Tâlib,” *DİA*, Cilt 31, s. 21.

⁹⁸⁷ İlyas Üzüm, “Muhassin b. Ebû Tâlib,” *DİA*, Cilt 31, s. 21.

Esved b. Abs b. Esmâ b. Temîm.⁹⁸⁸ Hz. Peygamber zamanında doğmuştur.⁹⁸⁹ Resûlullah'a gelmiş, "*Senin sohbetinle Allah'a yaklaşmak için sana geldim*" dediğinde Hz. Peygamber ona, "el-Mukarreb" ismini vermiştir.⁹⁹⁰ Bir diğer rivâyete göre, Hz. Peygamber ona "el-Mukterib" ismini vermiştir.⁹⁹¹ Onun, Allah Resûlü ile aralarında geçen bu diyalogdan dolayı "el-Mütekarrib" olarak isimlendiği de rivâyet edilmiştir.⁹⁹² Hz. Peygamber'in, "Esved" ismine anlam itibari ile müdahale edeceğinden dolayı, lakap verme değil, isim değiştirme bölümüne kaydettiğimiz "el-Mukarreb/Mukterib" isminin anlam itibariyle lakap olma ihtimali yüksektir.

Muhâcir bir sahâbîdir. Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde Basra askerleri arasında görev almış, Hz. Ali ile Sıffin Savaşı'nda bulunmuştur.⁹⁹³

1.2.1.99. Mutâ'

Mes'ûd b. ed-Dahhâk b. Adiy el-Lahmî. İsmi "Mes'ûd" idi. Allah Resûlü, kavminin efendisi olduğu için ona "Mutâ'" ismini vermiştir. Hz. Peygamber, eline bir sancak vermek sûretiyle onu alaca bir ata bindirmiş, "*Sen kavminin içinde itaat edilen kimsesin, arkadaşlarına geçip git, kim benim sancağımın altına girerse azaptan emin olur*" buyurmuştur.⁹⁹⁴

1.2.1.100. Mutî' b. Âmir

Mutî' b. Âmir b. Avf⁹⁹⁵ el-Kelâbî.⁹⁹⁶ Zü'l-Lihye el-Kelâbî'nin kardeşidir.⁹⁹⁷ Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü, "Âsî" olan ismini "Mutî'" olarak değiştirmiştir.⁹⁹⁸ Mutî', Hz. Peygamber'den rivâyette bulunmuştur.⁹⁹⁹

1.2.1.101. Mutî' b. el-Esved

⁹⁸⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 171; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 120; İbn Hacer, Cilt 1, s. 71.

⁹⁸⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 120.

⁹⁹⁰ İbn Hacer, Cilt 1, s. 71.

⁹⁹¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 227.

⁹⁹² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 194.

⁹⁹³ İbn Hacer, Cilt 1, s. 71.

⁹⁹⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 147-48, 168; İbn Hacer, Cilt 6, s. 84.

⁹⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 194; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 174; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

⁹⁹⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 174.

⁹⁹⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 174; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

⁹⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 194; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 174; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

⁹⁹⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

Mutî‘ b. el-Esved b. Hârise¹⁰⁰⁰ el-Kureşî el-Adevî.¹⁰⁰¹ Müellefe-i kulûbdan idi.¹⁰⁰² Mekke’nin Fethi’nde Müslüman olmuştur. Hz. Peygamber, “Âs”¹⁰⁰³ olan adını değiştirmiş, ona “Mutî‘” ismini vermiştir.¹⁰⁰⁴

Mutî‘, Medîne’de,¹⁰⁰⁵ Hz. Osman’ın (23-35/644-656) hilâfetinde vefât etmiştir.¹⁰⁰⁶ Onun, Mekke’de iken¹⁰⁰⁷ yahut Cemel Savaşı’nda öldürüldüğü¹⁰⁰⁸ de rivâyet edilmiştir.

Hz. Peygamber’den rivâyette bulunan Mutî‘’den, oğlu Abdullah b. Mutî‘¹⁰⁰⁹ ve İsâ b. Talha et-Teymî rivâyette bulunmuşlardır.¹⁰¹⁰

1.2.1.102. Mutî‘im/Hâzim b. Harâm¹⁰¹¹

Onun isminin, Hizâm¹⁰¹² veya babasının isminin Hizâm¹⁰¹³ olduğu rivâyet edilmiştir. Nisbesi el-Cuzâmî yahut el-Huzâî’dir.¹⁰¹⁴ İbn Hacer, doğru olanın el-Cuzâmî olduğunu belirtmiştir. Şam’daki ehli badiyedendir. Oğlu Şebîb b. Hâzim’in babasından rivâyetine göre; Hâzim, Hz. Peygamber’e Ürdün’den avladığı avı getirip hediye ettiğinde, Allah Resûlü hediyesini kabul buyurmuş, ona Aden’de yapılmış bir sarık giydirip,¹⁰¹⁵ “Hâzim” olan ismini “Mutî‘im” olarak değiştirmiştir.¹⁰¹⁶

İbnu’l-Esîr ve İbn Hacer, onun bilgisini “Hâzim b. Harâm” biyografisinde vermiş, “Mutî‘im b. Harâm” adlı bir biyografi kaydetmemiştir. Kaynaklarda onun

¹⁰⁰⁰ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 101; Cilt 8, s. 12; Belâzurî, Cilt 10, s. 480; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 38; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 173; İbn Hacer, Cilt 6, s. 112.

¹⁰⁰¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 39; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 173; İbn Hacer, Cilt 6, s. 112.

¹⁰⁰² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 39; İbn Hacer, Cilt 6, s. 112.

¹⁰⁰³ Onun, önceki isminin “Âsî” olduğu da kaydedilmektedir. Müslim, *Cihâd* 89, Cilt 2, s. 1409; İbnu’l-Esîr, Cilt 4, s. 401; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

¹⁰⁰⁴ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 101; Cilt 8, s. 12; Buhârî, *el-Edebü’l-müfred*, s. 202, h.n. 826; Müslim, *Cihâd* 89, Cilt 2, s. 1409; Belâzurî, Cilt 10, s. 480; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 39; İbnu’l-Esîr, Cilt 4, s. 401; Cilt 5, s. 173; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

¹⁰⁰⁵ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 102; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 173; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

¹⁰⁰⁶ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 101; Cilt 8, s. 12; Belâzurî, Cilt 10, s. 480; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 39; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 173; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

¹⁰⁰⁷ Belâzurî, Cilt 10, s. 480; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 173.

¹⁰⁰⁸ İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

¹⁰⁰⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 38; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 173; İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

¹⁰¹⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 113.

¹⁰¹¹ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 515; İbn Hacer, Cilt 2, s. 3.

¹⁰¹² İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 515.

¹⁰¹³ İbn Hacer, Cilt 2, s. 3.

¹⁰¹⁴ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 515; İbn Hacer, Cilt 2, s. 3.

¹⁰¹⁵ İbn Hacer, Cilt 2, s. 3.

¹⁰¹⁶ İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 515; İbn Hacer, Cilt 2, s. 3.

Hâzim b. Harâm şeklinde geçmesi, onun “Mut‘im” isminden ziyade Hâzim” ismini kullandığını göstermektedir.

1.2.1.103. Mükrem

Eslem Kabilesi’ne mensuptur. Hz. Peygamber, aynı isimde olan arkadaşı ile onun ismini değiştirmiştir.

Resûlullah, Eslem kabilesinden iki adama rastladı. Şöyle buyurdu: “*Siz kimsiniz?*” Onlar: “*Biz Mühânleriz*” diye cevap verdiler. Hz. Peygamber: “*Hayır, siz Mükremlersiniz*” buyurdu.¹⁰¹⁷

1.2.1.104. Mükrem

Bir önceki biyografideki ismi değişen iki kişiden diğeridir. Eslem kabilesine mensuptur. Hz. Peygamber, o ve arkadaşına rastladığında isimlerini sormuş, “Mühân” olduğunu duyunca, onlara “Mükrem” adını vermiştir.¹⁰¹⁸

1.2.1.105. Mükrem el-Gıfârî

Gıfâr kabilesine mensuptur. Hz. Peygamber, “Mühân” olan ismini “Mükrem” olarak değiştirmiştir.

Nadle b. Amr el-Gıfârî’den rivâyet edildi: Gıfâr’dan bir adam Resûlullah’a geldi. Resûlullah ona buyurdu: “*Adın nedir?*” O: “*Mühân’dır*” diye cevap verince, “*Hayır! Sen Mükrem’sin*” buyurdu. Hz. Peygamber’in, onun değiştirdiği isminin “Mihrân” olduğu da rivâyet edilmiş olup¹⁰¹⁹ İbn Hacer, doğrusunun “Mühân” olduğunu belirtmiştir.¹⁰²⁰

1.2.1.106. Münbaîs

Hz. Peygamber, “Müzdaci” olan ismini “Münbaîs” olarak değiştirmiştir. Hz. Âişe’den rivâyet edildi: *Resûlullah, “Müzdaci” adında bir adama uğradı ve ona “Münbaîs” ismini verdi.*¹⁰²¹

1.2.1.107. Münbaîs¹⁰²²

¹⁰¹⁷ İbn Hacer, Cilt 6, s. 174.

¹⁰¹⁸ İbn Hacer, Cilt 6, s. 174.

¹⁰¹⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 232; İbn Hacer, Cilt 6, s. 174.

¹⁰²⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 174.

¹⁰²¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 177.

¹⁰²² Vâkıdî, Cilt 2, s. 335; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 236; İbn Hacer, Cilt 6, s. 176.

Nisbesinin es-Sakafî olduğu rivâyet edilmiştir. Önceki biyografideki Münbaîs'ten farklı biridir.¹⁰²³ Hz. Peygamber, Tâîf'i kuşattığında kaleden inmiş, Hz. Peygamber'e gelerek Müslüman olmuştur. Allah Resûlü, "Muzdaci" olan ismini "Münbaîs" olarak değiştirmiştir.¹⁰²⁴

Osman b. Âmir b. Muattib'in mevlâsı olup,¹⁰²⁵ Vakıdî, *el-Megâzî* de Osman b. Ammâs b. Muattib'in mevlâsı olduğunu kaydetmiştir.¹⁰²⁶

1.2.1.108. Münzir b. Ebû Useyd

Münzir b. Ebû Useyd¹⁰²⁷ Mâlik b. Rabîa¹⁰²⁸ el-Ensârî¹⁰²⁹ es-Sâidî.¹⁰³⁰ Mekke fethedildiği yıl (8/630) doğmuş,¹⁰³¹ Hz. Peygamber onun ismini "Münzir" olarak değiştirmiştir.¹⁰³²

Sehl b. Sa'd'dan rivâyet edildi: Münzir b. Ebû Üseyd doğduğu zaman Resûlullah'a getirildi. Hz. Peygamber, onu kucağına koydu. Ebû Useyd, oğlunun geri götürülmesini emretti, onlar da geri göturdüler. Bunun üzerine Resûlullah, "Çocuk nerede?" diye sordu. Ebû Useyd: "Geri gönderdik Yâ Resûlullah" deyince; "Onun adı nedir?" diye sordu. "Adı Fülân'dır" deyince, "Olmaz! Onun ismini Münzir koy" diye emretti. "İşte, "Münzir" olarak ismi o gün konmuştur" dedi.¹⁰³³

Münzir b. Ebû Üseyd'in, babası Mâlik b. Rabîa'dan rivâyeti mevcut olup, ondan da Zübeyr b. Münzir, Abdurrahman b. Süleyman b. Abdullah b. Hanzala rivâyette bulunmuştur.¹⁰³⁴

1.2.1.109. Müslim

¹⁰²³ İbn Hacer, Cilt 6, s. 176.

¹⁰²⁴ Vakıdî, Cilt 2, s. 335; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 236-37; İbn Hacer, Cilt 6, s. 176.

¹⁰²⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 237; İbn Hacer, Cilt 6, s. 176.

¹⁰²⁶ Vakıdî, Cilt 2, s. 335.

¹⁰²⁷ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 267; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 7, s. 235; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 10; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 240; İbn Hacer, Cilt 6, s. 220.

¹⁰²⁸ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 267; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 10; İbn Hacer, Cilt 6, s. 220.

¹⁰²⁹ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 7, s. 235.

¹⁰³⁰ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 267; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 7, s. 235; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 10; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 240; İbn Hacer, Cilt 6, s. 220.

¹⁰³¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 220.

¹⁰³² Buhârî, *el-Câmi'u's-sahih*, Edeb 108, Cilt 7, s. 117; a. mlf., *el-Edebü'l-müfred*, s. 199, h.n. 816; a. mlf., Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 7, s. 235; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 10; İbnu'l-Esîr 5, Cilt, s. 240; İbn Hacer, Cilt 6, s. 220.

¹⁰³³ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 199, h.n. 816; a. mlf., *el-Câmi'u's-sahih*, Edeb 108, Cilt 7, s. 117; Müslim, *Âdâb* 29, Cilt 2, s. 1691; İbn Hacer, Cilt 6, s. 220. Ayrıca Buhârî, muhtasaran *et-Târihu'l-kebir*'inde Sehl b. Sa'd'dan nakletmiştir. Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 7, s. 235.

¹⁰³⁴ İbn Hacer, Cilt 6, s. 220.

Müslim¹⁰³⁵ el-Kureşî.¹⁰³⁶ Râitâ bt. Müslim'in babasıdır.¹⁰³⁷ Hz. Peygamber, onu gördüğünde ismini sormuş, “Gurâb” deyince, “Müslim” olarak değiştirmiştir.¹⁰³⁸ Hz. Peygamber ile Huneyn Savaşı'na katılmıştır.¹⁰³⁹

Mekkeli sayılan¹⁰⁴⁰ Müslim'den, kızı Râitâ rivâyette bulunmuştur.¹⁰⁴¹

1.2.1.110. Müslim b. Abdullah

Müslim b. Abdullah¹⁰⁴² el-Ezdî'dir.¹⁰⁴³ Kendisinden oğlu Yezîd'in rivâyet ettiğine göre, Müslim b. Abdullah Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, “Şihâb b. Harafe” olduğunu söyleyince,¹⁰⁴⁴ “*Sen Müslim b. Abdullah'sın*” buyurarak,¹⁰⁴⁵ onun ve babasının ismini değiştirmiştir.

1.2.1.111. Müslim b. Alâ

Müslim b. Alâ b. el-Hadramî. Hz. Peygamber'in, Bahreyn'e vâli olarak gönderdiği Alâ b. el-Hadramî'nin oğludur. Hz. Peygamber, “Âs” olan ismini “Müslim” olarak değiştirmiştir.¹⁰⁴⁶ Onun değişen isminin “Âsî” olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁰⁴⁷

1.2.1.112. Müslim b. Hayşene

Müslim b. Hayşene¹⁰⁴⁸ el-Kinânî.¹⁰⁴⁹ Ebû Kırşâfe'nin kardeşi olup, sahâbedendir. Hz. Peygamber, ismini “Müslim” olarak değiştirmiştir.

¹⁰³⁵ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 23; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 133; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 453; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 152; İbn Hacer, Cilt 6, s. 95.

¹⁰³⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 453.

¹⁰³⁷ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 23; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s.133; a. mlf., *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 824; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 453; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 152; İbn Hacer, Cilt 6, s. 95- 96.

¹⁰³⁸ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 23; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 824; a. mlf., *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 133; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 453; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 153; İbn Hacer, Cilt 6, s. 95.

¹⁰³⁹ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 23; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 824; a. mlf., *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 133; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 152; İbn Hacer, Cilt 6, s. 95.

¹⁰⁴⁰ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 453; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 153; İbn Hacer, Cilt 6, s. 96.

¹⁰⁴¹ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 23; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 824; a. mlf., *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 133; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 453; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 152; İbn Hacer, Cilt 6, s. 96.

¹⁰⁴² İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 154; İbn Hacer, Cilt 6, s. 91.

¹⁰⁴³ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 154.

¹⁰⁴⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 592.

¹⁰⁴⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 592; İbn Hacer, Cilt 3, s. 302.

¹⁰⁴⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 155; İbn Hacer, Cilt 6, s. 93-94.

¹⁰⁴⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 155.

¹⁰⁴⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 152; İbn Hacer, Cilt 6, s. 90.

¹⁰⁴⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 90.

Ebû Kırısâfe'den rivâyet edildi: Resûlullah bana şöyle dedi: “Çoluk çocuğun var mıdır?” Ben: “Kardeşim vardır” dedim. Hemen getirildi. Kardeşime refâkat ettim, küçük bir çocuk idi. Benimle geldi. Resûlullah’a yaklaşıncaya kaçtı. Yakaladım, ellerini ayaklarını bağlayıp getirdim, Müslüman oldu ve Resûlullah’a biât etti. Adı “Miksem”¹⁰⁵⁰ idi. Hz. Peygamber, ona “Müslim” adını verdi.¹⁰⁵¹ “Müslim, seninle olsun Ya Resûlallah!” dedim.¹⁰⁵²

1.2.1.113. Nâciye b. Cündeb

Nâciye b. Cündeb¹⁰⁵³ b. Umeyr¹⁰⁵⁴ el-Eslemî.¹⁰⁵⁵ Onun, Nâciye b. Cündeb b. Ka‘b yahut Nâciye b. Kâ‘b b. Cündeb olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁰⁵⁶

Hz. Peygamber’in develerinin bakıcısı olup, ismi ”Zekvân” idi. Kureyş’in elinden kurtulup geldiği için Hz. Peygamber ona, “Nâciye” ismini vermiştir.¹⁰⁵⁷ Allah Resûlü ile Hudeybiye Antlaşması,¹⁰⁵⁸ Bey‘atu’r-Rıdvân¹⁰⁵⁹ ve Mekke’nin Fethi’ne katılmıştır.¹⁰⁶⁰ 60/680 tarihinde¹⁰⁶¹ Muâviye b. Ebû Süfyân’ın (41-60/661-680) hilâfetinde Medine’de vefât etmiştir.¹⁰⁶²

Nâciye b. Cündeb’in Hz. Peygamber’den bilinen şu rivâyeti mevcuttur:

Resûlullah’a kurban kesmesi engellendiğinde geldim, şöyle dedim: “Ya Resûlullah! Kurbanını benimle gönder, Harem-i Şerif’te keseyim,” şöyle sordu: *Bunu nasıl yapacaksın? Onu, beni göremeyecekleri ve yakalayamayacakları vâdilerden*

¹⁰⁵⁰ İbnu’l-Esîr, “Mîsem” olarak kaydetmiştir. İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 152.

¹⁰⁵¹ İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 152; İbn Hacer, Cilt 6, s. 90.

¹⁰⁵² İbn Hacer, Cilt 6, s. 90.

¹⁰⁵³ İbn Sa‘d, Cilt 5, s. 219; Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 8, s. 3; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 83; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 262; İbn Hacer, Cilt 6, s. 333; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 274.

¹⁰⁵⁴ İbn Abdülber, Cilt 4, s. 84; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 262; İbn Hacer, Cilt 6, s. 333; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 274.

¹⁰⁵⁵ İbn Sa‘d, Cilt 5, s. 219; Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 8, s. 3; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 83; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 262; İbn Hacer, Cilt 6, s. 333; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 274.

¹⁰⁵⁶ İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 262.

¹⁰⁵⁷ İbn Abdülber, Cilt 4, s. 83-4; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 263; İbn Hacer, Cilt 6, s. 334; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 274.

¹⁰⁵⁸ İbn Sa‘d, Cilt 5, s. 219; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 84; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 263; İbn Hacer, Cilt 6, s. 334; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 275.

¹⁰⁵⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 263; İbn Hacer, Cilt 6, s. 334; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 275.

¹⁰⁶⁰ İbn Sa‘d, Cilt 5, s. 219; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 275.

¹⁰⁶¹ Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 274.

¹⁰⁶² İbn Sa‘d, Cilt 5, s. 219; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 84; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 263; İbn Hacer, Cilt 6, s. 334; Mehmet Efendioğlu, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA*, Cilt 32, s. 275.

götürürüm” dedim. Bunun üzerine kurbanlığı bana verdi, onu alıp götürdüm ve Harem’de boğazladım.¹⁰⁶³

1.2.1.114. Nuaym b. Abdullah

Nuaym b. Abdullah b. Esîd¹⁰⁶⁴ el-Kureşî el-Adevî.¹⁰⁶⁵ Onun ismi Nuaym b. Abdullah en-Nahhâm olarak da geçmektedir.¹⁰⁶⁶ Oğlu İbrahim b. Nuaym’ın biyografisinde Hz. Peygamber’in onun “Nuaym” olan ismini “Sâlih” olarak değiştirdiği rivâyet edilmiştir.¹⁰⁶⁷ Kaynaklarda isminin “Nuaym” olarak geçmesinden dolayı, onun “Salih” ismini kullanmadığına kanaat getirdik.

Künyesi Ebû Abdullah’tır.¹⁰⁶⁸ Hz. Peygamber, “*Cennete girdim Nuaym’ın göğsünün hırıldısını orada işittim*” diyerek onu cennetle müjdelemiş, bu sebeple “Nahhâm (göğsü çok hırıldayıp öksüren)” lakâbı (ismi) ile anılmıştır.¹⁰⁶⁹

Hz. Ömer’den önce Müslüman olmuş, Müslümanlar hicret ettiğinde hicret etmek istemiş, kavminin dul ve yetimlerine bakıp gözettiği için, kavmi dinini yaşamasına izin vermiş, bu yüzden hicreti gecikmiştir.¹⁰⁷⁰ 6/628 yılında ehlinden birçok kişi ile Medine’ye gelmiştir.¹⁰⁷¹ Resûlullah, “*Ey Nuaym senin kavmin senin için benim kavmimden daha hayırlıdır. O da: “Hayır Ya Resûlullah! Aksine, kavmim beni yurdundan çıkardı, senin kavmin ise seni yurdundan çıkarmadı, öylece kabul etti*” deyince, Nuaym: “*Ya Resûlullah! Kavmin seni hicrete çıkardı. Benimki ise, beni hicretten alıkoydu*” demiştir.¹⁰⁷²

¹⁰⁶³ İbn Hacer, Cilt 6, s. 334.

¹⁰⁶⁴ İbn Sa’d, Cilt 4, s. 129; Belâzurî, Cilt, 10 s. 477; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 69; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 308; İbn Hacer, Cilt 6, s. 381; Mehmet Efendioğlu, “Nuaym b. Abdullah,” *DİA*, Cilt 33, s. 218.

¹⁰⁶⁵ Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 7, s. 398; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 69; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 308; İbn Hacer, Cilt 6, s. 381; Mehmet Efendioğlu, “Nuaym b. Abdullah,” *DİA*, Cilt 33, s. 218.

¹⁰⁶⁶ Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 7, s. 398; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 69; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 308.

¹⁰⁶⁷ İbn Hacer, Cilt 1, s. 162.

¹⁰⁶⁸ Belâzurî, Cilt 10, s. 479.

¹⁰⁶⁹ İbn Sa’d, Cilt 4, s. 129; Belâzurî, Cilt 10, s. 477; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 70; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 308; İbn Hacer, Cilt 6, s. 381; Mehmet Efendioğlu, “Nuaym b. Abdullah,” *DİA*, Cilt 33, s. 218.

¹⁰⁷⁰ İbn Sa’d, Cilt 4, s. 129; Belâzurî, Cilt 10, s. 478-79; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 70; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 308; İbn Hacer, Cilt 6, s. 381-82; Mehmet Efendioğlu, “Nuaym b. Abdullah,” *DİA*, Cilt 33, s. 219.

¹⁰⁷¹ İbn Sa’d, Cilt 4, s. 129; Belâzurî, Cilt 10, s. 478; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 308; Mehmet Efendioğlu, “Nuaym b. Abdullah,” *DİA*, Cilt 33, s. 219.

¹⁰⁷² İbn Sa’d, Cilt 4, s. 129; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 70; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 308; İbn Hacer, Cilt 6, s. 382; Mehmet Efendioğlu, “Nuaym b. Abdullah,” *DİA*, Cilt 33, s. 219.

H. Peygamber ile Hudeybiye'den sonraki savaşlara katılan¹⁰⁷³ Nuaym'ın vefâtı hakkında farklı görüşler mevcuttur. H. Peygamber'in hayatında Mu'te Savaşı'nda (8/630),¹⁰⁷⁴ Resûlullah'ın vefâtından sonra Ecnâdeyn Savaşı'nda (13/635)¹⁰⁷⁵ yahut Yermûk Savaşı'nda (15/637) Şehit olduđu¹⁰⁷⁶ rivâyet edilmiştir.

Nuaym b. Abdullah'ın, H. Peygamber'den rivâyet ettiği hadis sayısı iki olup,¹⁰⁷⁷ ondan da Nâfi, Muhammed b. İbrâhîm et-Teymî rivâyette bulunmuştur.¹⁰⁷⁸

1.2.1.115. Nübeyşetülhayr

Nübeyşetülhayr el-Hüzelî.¹⁰⁷⁹ Amr b. Avf'ın oğludur.¹⁰⁸⁰ Onun nesebinin, Nubeyşe b. Abdullah b. Şeybân; Selemetülhayr b. Abdullah¹⁰⁸¹ Nübeyşetülhayr b. Abdullah b. İtâb¹⁰⁸² olduğu da rivâyet edilmiştir. Künyesi Ebû Tarîf'tir.¹⁰⁸³ Seleme b. el-Muhabbik el-Hüzelî'nin amcasının oğludur.¹⁰⁸⁴

Önceki ismine rastlamadığımız Nübeyşe'ye, H. Peygamber'in "Nübeyşe"¹⁰⁸⁵ yahut "Nübeyşetülhayr" ismini verdiği rivâyet edilmiştir. Çünkü H. Peygamber'in yanında esirler olduğu bir zaman onun yanına gelip, onları fidye karşılığı serbest bırakmasını ya da salıvermesini teklif etmiş, H. Peygamber ona, "*Sen hayrı teklif ettin bundan sonra sen Nübeyşetülhayr'sın*" buyurmuştur.¹⁰⁸⁶

¹⁰⁷³ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 129; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 70; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 308; Mehmet Efendioğlu, "Nuaym b. Abdullah," *DİA*, Cilt 33, s. 219.

¹⁰⁷⁴ Belâzurî, Cilt 10, s. 479; İbn Hacer, Cilt 6, s. 383.

¹⁰⁷⁵ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 398; Belâzurî, Cilt 10, s. 479; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 70; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 308; İbn Hacer, Cilt 6, s. 382; Mehmet Efendioğlu, "Nuaym b. Abdullah," *DİA*, Cilt 33, s. 219.

¹⁰⁷⁶ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 129; Belâzurî, Cilt 10, s. 479; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 70; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 308.

¹⁰⁷⁷ Mehmet Efendioğlu, "Nuaym b. Abdullah," *DİA*, Cilt 33, s. 219.

¹⁰⁷⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 308.

¹⁰⁷⁹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 49; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 8, s. 24; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 85; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277; İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

¹⁰⁸⁰ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 85; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277; İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

¹⁰⁸¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277.

¹⁰⁸² Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 8, s. 24; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 85.

¹⁰⁸³ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277; İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

¹⁰⁸⁴ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 8, s. 24; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 85; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277; İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

¹⁰⁸⁵ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 85.

¹⁰⁸⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277; İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

Basra'ya yerleşen Nübeyşe'nin,¹⁰⁸⁷ muteber hadis kaynaklarında rivâyetleri mevcuttur.¹⁰⁸⁸ Ondan, Ebû el-Müleyh el-Huzelî¹⁰⁸⁹ ve Muallâ b. Esed'in ninesi Ümmü Âsım rivâyette bulunmuşlardır.¹⁰⁹⁰

1.2.1.116. Râşid b. Abdurabbih

Onun ve babasının ismi hakkında farklı rivâyetler mevcuttur. İbn Sa'd ve İbn Hacer, "Râşid b. Abdurabbih es-Sülemî" olarak onu kaydederken,¹⁰⁹¹ İbnu'l-Esîr, "Râşid b. Hafs" başlıklı biyografide onun bilgilerini kaydedip, ona Râşid b. Abdurabbih es-Sülemî de dendiğini ifade etmiştir.¹⁰⁹² İbn Abdülberr ise; "Râşid es-Sülemî" başlıklı biyografide onu ele almış, onun için Râşid b. Abdullah da dendiğini ifade etmiştir.¹⁰⁹³

Câhiliyye'de kavminin putlarına bakıcılık yapardı, bir gün iki tilkinin gelip putun üzerine idrarını yaptığına şahit olup, "*İki tilkinin başına idrarını yaptığı şey Rab olabilir mi? Tilkilerin üzerine bevlettiği şey, yok olmaya mahkumdur*" deyip putu kırıp parçalamış, Resûlullah'a gelerek Müslüman olmuştur. Hz. Peygamber, "Gâvî" olan ismini "Râşid" olarak değiştirmiştir.¹⁰⁹⁴ Hz. Peygamber'in, onun Câhiliyye'de "Zâlim" olan ismini "Râşid" olarak değiştirdiği de rivâyet edilmiştir.¹⁰⁹⁵

Allah Resûlü'nün onun ismini sorup, "Ĝâvî b. Abduluzzâ" olduğu cevabını alınca, "*Sen Râşid b. Abdurabbih'sin*" buyurduğu¹⁰⁹⁶ rivâyeti ile putların bakıcısının isminin Gâvî b. Zâlim olduğu; Hz. Peygamber'e gelince, Allah Resûlü'nün onun ismini sorup, "Ĝâvî b. Zâlim" olduğunu öğrenince: "*Sen Râşid b. Abdullah'sın*" buyurduğu rivâyeti¹⁰⁹⁷ de mevcuttur ki, Hz. Peygamber ilk rivâyete göre babasının "Abduluzzâ" olan ismini "Abdurabbih" olarak; ikinci rivâyete göre ise; babasının "Zâlim" olan ismini "Abdullah" olarak değiştirmiştir. Böylece Hz. Peygamber, onun

¹⁰⁸⁷ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 8, s. 24; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277; İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

¹⁰⁸⁸ İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

¹⁰⁸⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 85; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 277.

¹⁰⁹⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 351.

¹⁰⁹¹ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 266; İbn Hacer, Cilt 2, s. 374.

¹⁰⁹² İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 213.

¹⁰⁹³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 83.

¹⁰⁹⁴ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 266; İbn Hacer, Cilt 2, s. 374.

¹⁰⁹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 83.

¹⁰⁹⁶ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 266.

¹⁰⁹⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 83; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 213; İbn Hacer, Cilt 2, s. 374.

ismini değiştirirken, babasının da ismine müdahale etmiştir. Hz. Peygamber, Gâvî'nin babasının ismini değiştirdiğinde, onun hayatta olup olmadığına dair bilgi mevcut değildir.

Mekke'nin fethedildiği yıl (8/630) Hz. Peygamber'e Benû Süleym'den gelen bin kişinin içinde o da yer almış, hep birlikte Müslüman olmuşlardır. Râşid, Allah Resûlü ile Mekke Fethi'ne, Tâif kuşatmasına ve Huneyn Gazvesi'ne katılmış, güzel bir Müslümanlık yaşamıştır.¹⁰⁹⁸

1.2.1.117. Râşid b. Hafs¹⁰⁹⁹

Onun nisbesinin Huzelî¹¹⁰⁰ yahut es-Sülemî el-Hicâzî¹¹⁰¹ olduğu rivâyet edilmiştir. Râşid b. Hafs'ın, Râşid b. Abdurabbih es-Sülemî¹¹⁰² yahut Râşid b. Abdullah es-Sülemî¹¹⁰³ olduğu rivâyet edilmiştir. İbn Hacer ise, İbn Abdülberr'in onun biyografisini Râşid b. Abdurabbih es-Sülemî ile karıştırdığını, ikisinin birinin Huzelî, diğerinin Sülemî olmasından dolayı, ayrı kişiler olabileceği kanaatindedir.¹¹⁰⁴ Bundan dolayı ikisini ayrı biyografilerde zikrettik.

Künyesi Ebû Useyle'dir. Hz. Peygamber, Câhiliyye'de "Zâlim" olan ismini "Râşid" olarak değiştirmiştir.¹¹⁰⁵

Allah Resûlü ile Mekke'nin Fethi'ne katılmış, putlar yıkılırken şiirler okumuştur. Evlatları da ondan rivâyette bulunmuştur.¹¹⁰⁶

1.2.1.118. Râşid b. şihâb

Râşid b. şihâb b. Amr. Benû Gaylân b. Amr b. Da'mî b. İyâd'dandır. Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü, ismini "Râşid" olarak değiştirmiştir.¹¹⁰⁷ Onun değişen isminde ihtilaf mevcut olup, önceki isminin "Kursâf"¹¹⁰⁸ veya "Kırdâb"¹¹⁰⁹ olduğu rivâyet edilmiştir.

¹⁰⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 1, s. 266.

¹⁰⁹⁹ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 3, s. 253; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 213; İbn Hacer, Cilt 2, s. 373.

¹¹⁰⁰ İbn Hacer, Cilt 2, s. 373.

¹¹⁰¹ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 3, s. 253.

¹¹⁰² İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 213.

¹¹⁰³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 83.

¹¹⁰⁴ İbn Hacer, Cilt 2, s. 273.

¹¹⁰⁵ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 3, s. 253; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 213; İbn Hacer, Cilt 2, s. 373.

¹¹⁰⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 213.

¹¹⁰⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 214; İbn Hacer, Cilt 2, s. 374.

¹¹⁰⁸ İbn Hacer, Cilt 2, s. 374.

1.2.1.119. Reşdân el-Cühenî

Hız. Peygamber, Câhiliyye’de “Gayyân” olan ismini “Reşdân” olarak değiştirmiştir.¹¹¹⁰ Reşdân el-Cühenî’den şöyle rivâyet edildi.

Resûlullah ona sormuş: “*Adın nedir?*” (Râşid): “*Ėayyân.*” (Hz. Peygamber): “*Ailen nerede oturuyor?*” O: “*Vâdi’l-Ėavâ’da*” (Hz. Peygamber): “*Hayır, sen Reşdân’sın, çoluk çocuğun da Reşâd’dadır.*” (Râşid): “*Bugüne kadar o ülkeye hâlâ Reşâd deniliyor*” demiştir.¹¹¹¹

Reşdân el-Cühenî’nin sahâbe olup olmadığında ihtilaf edilmiş, İbnu’l-Esîr, onu sahâbe arasında zikretmenin aslı olmadığını belirtirken,¹¹¹² İbn Hacer ise, İbnu’l-Esîr ve onun gibi düşünenerin iddialarını ispatlayacak delilleri olmamasından dolayı onu sahâbe arasında zikretmiştir.¹¹¹³

1.2.1.120. Saîd b. Yerbû’

Saîd b. Yerbû’¹¹¹⁴ b. Ankese¹¹¹⁵ el-Kureřî¹¹¹⁶ el-Mahzûmî.¹¹¹⁷ Künyesi hakkında ihtilaf mevcut olup künyesinin Ebû Hûd,¹¹¹⁸ Ebu’l-Hakem,¹¹¹⁹ Ebû Abdurrahman¹¹²⁰ ve Ebû Yerbû’¹¹²¹ olduğu rivâyet edilmiştir.

¹¹⁰⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 214.

¹¹¹⁰ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 255; İbn Hacer, Cilt 2, s. 415.

¹¹¹¹ İbn Hacer, Cilt 2, s. 415.

¹¹¹² İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 255; İbn Hacer, Cilt 2, s. 415.

¹¹¹³ İbn Hacer, Cilt 2, s. 415.

¹¹¹⁴ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 97; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 3, s. 374; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 456; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 542; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹¹⁵ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 97; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 456; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹¹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 456; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 542; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹¹⁷ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 3, s. 374; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 456; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹¹⁸ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 456; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹¹⁹ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 98; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹²⁰ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 456.

¹¹²¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187.

Mekke Fethi'nden önce¹¹²² veya Mekke Fethi'nde Müslüman olmuş,¹¹²³ Hz. Peygamber, “Sarm” olan ismini “Saîd” olarak değiştirmiştir.¹¹²⁴ Ona: “*Hangimiz daha büyüğüz sen mi yoksa ben mi?*” diye sormuş. O da: “*Sen benden büyüksün ve benden hayırlısın, ben senden daha yaşlıyım*” diye cevap vermiştir.¹¹²⁵

H. Peygamber ile Huneyn Savaşı'na katılmış,¹¹²⁶ Allah Resûlü ona Huneyn ganimetlerinden pay vermiştir. 54/674 tarihinde,¹¹²⁷ Muâviye b. Ebû Süfyân'ın (41-60/661-680) hilâfetinde vefât etmiştir.¹¹²⁸

Saîd, Hz. Peygamber'den iki hadis rivâyet etmiş,¹¹²⁹ oğlu Abdurrahman b. Saîd, ondan rivâyette bulunmuştur.¹¹³⁰

1.2.1.121. Sâlih b. en-Nahhâm

Nesebi zikredilmemiştir. İbnu'l-Esîr'in rivâyetine göre, ismi “Nuaym” iken Hz. Peygamber ona, “Sâlih” ismini vermiştir.¹¹³¹

Nuaym b. Abdullah en-Nahhâm'ın biyografisinde; “Nuaym” olan ismini Hz. Peygamber'in “Sâlih” olarak değiştirdiğini belirtmiştik.¹¹³²

Burada nesebi belirtilmediği için ayrı biyografilerde alma gereği hissettik. Fakat ikisinin aynı şahıs olma ihtimali mevcuttur. Vallâhu a'lem.

1.2.1.122. Sehl b. Sa'd

Sehl b. Sa'd b. Mâlik¹¹³³ el-Ensârî es-Sâidî.¹¹³⁴ Künyesi Ebu'l-Abbâs¹¹³⁵ veya Ebû Yahya'dır.¹¹³⁶ Hz. Peygamber ile küçük yaşta tanışmış, Müslüman olmuştur. Hz.

¹¹²² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 456; İbn Hacer, Cilt 3, s. 100.

¹¹²³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 97; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 456; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 542; İbn Hacer, Cilt 3, s. 100.

¹¹²⁴ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 822; a. mlf., *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 374; Cilt 5, s. 171; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187-88; Cilt 2, s. 378; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 457; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹²⁵ Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 375; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187-88; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 457; İbn Hacer, Cilt 3, s. 99.

¹¹²⁶ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 98; İbn Hacer, Cilt 3, s. 100.

¹¹²⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 98; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 188; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 457; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 542; İbn Hacer, Cilt 3, s. 100.

¹¹²⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 98; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187.

¹¹²⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 187.

¹¹³⁰ Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 5, s. 171; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 542.

¹¹³¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 4-5.

¹¹³² Bkz. 114 no'lu biyografi.

¹¹³³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 375; Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 4, s. 99; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 224; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 532; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 422; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

Peygamber vefât ettiğinde on beş yaşında olan Sehl'in,¹¹³⁷ "Hazn" olan ismini Müslüman olunca Allah Resûlü "Sehl" olarak değiştirmiştir.¹¹³⁸ Hz. Peygamber ile Tebük Savaşı'na iştirak etmiş, yaşı küçük olduğu için ordunun hizmetinde bulunmuştur.¹¹³⁹

Uzun bir hayat yaşayan ve Hz. Peygamber'in Medine'de vefât eden son sahâbîsi olan Sehl b. Sa'd'ın¹¹⁴⁰ vefât tarihi ihtilaflıdır. Onun, 88/707¹¹⁴¹ veya 91/710¹¹⁴² tarihinde vefât ettiği rivâyet edilmiştir.

Sehl b. Sa'd; Hz. Peygamber,¹¹⁴³ Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer,¹¹⁴⁴ Ubey, Âsım b. Adiy, Amr b. Abese ve Mervân'dan rivâyette bulunmuş,¹¹⁴⁵ Ebû Hureyre, Saîd b. el-Müseyyeb,¹¹⁴⁶ Sehl'in oğlu Abbas b. Sehl; Ebû Hâzm el-A'rec, Zührî ve nice kimseler de ondan rivâyette bulunmuştur.¹¹⁴⁷

1.2.1.123. Selm

Soy kütüğü zikredilmemiştir. "Harb" olan ismini Hz. Peygamber, "Sen, Selm'sin!" buyurmuş ve "Selm" olarak değiştirmiştir.¹¹⁴⁸

1.2.1.124. Selîm

Önceki ismine ulaşamadığımız Selim'in ismini Hz. Peygamber değiştirmiş ve ona "Selîm" adını vermiştir.

¹¹³⁴ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 99; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 224; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 532; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 422; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹³⁵ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 375; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 99; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 224; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 532; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 422.

¹¹³⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 532; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 423.

¹¹³⁷ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 100; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 224-25; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 532; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 422; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹³⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 532; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 423; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹³⁹ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 375.

¹¹⁴⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 375; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 225; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 533; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 423; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹⁴¹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 99; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 225; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 533; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 423.

¹¹⁴² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 376; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 225; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 533; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 423; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹⁴³ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 532; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 423; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹⁴⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 376.

¹¹⁴⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 533; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹⁴⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 533.

¹¹⁴⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 533; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 423; İbn Hacer, Cilt 3, s. 169.

¹¹⁴⁸ İbn Hacer, Cilt 3, s. 117.

Saîd b. Buceyr el-Cuşemî dedi ki: “Benû Cüşem’den bir adamın şöyle dediğini duydum. Babamın şöyle dediğini duydum: “Babamla birlikte Resûlullah’a geldim “Adın nedir?” diye sordu. Ben: “Falandır” diye cevap verdim. Şöyle buyurdu: “Bilakis sen Selim’sin!”¹¹⁴⁹

1.2.1.125. Sirâc et-Temîmî

Nisbesinin el-Yemenî olduğu da rivâyet edilmiştir. Yemen Ehli’ndendir.¹¹⁵⁰ Künyesi Ebû Mücâhid’dır.¹¹⁵¹ Temîm ed-Dârî’nin azadlı kölesi olup, Hz. Peygamber’e gelen beş kölesinden biridir. Allah Resûlü (s.a.s.), onun ismini değiştirmiştir. Temîm ed-Dârî’den rivâyet edildi:

Hz. Peygamber’in mescidini, hurma budaklarını yakmak suretiyle aydınlatıyordu. Kandiller, zeytinyağı ve ipler getirdik. Mescid aydınlandı. Bunun üzerine Resûlullah, “Mescidimizi kim aydınlattı?” diye sorunca, Temîm ed-Dârî: “Bu kölem!” diye cevap verdi. Hz. Peygamber, isminin ne olduğunu sorunca: “Feth’tir” diye cevap verdi. Resûlullah: “Bilâkis onun ismi Sirâc’tır”¹¹⁵² buyurdu. Hz. Peygamber, Temîm ed-Dârî’den kölelerini azâd etmek için kendisine satmasını istediğinde Temîm ed-Dârî, diğer dört kölesiyle beraber onu da azâd etmiştir.¹¹⁵³

Sirâc et-Temîmî’den, torunu Ali b. Mücâhid rivâyette bulunmuştur.¹¹⁵⁴

1.2.1.126. Süleyman b. Surad

Süleymân b. Surâd b. Cevn¹¹⁵⁵ el-Huzâî.¹¹⁵⁶ Künyesi Ebu’l-Mutarrif’tir.¹¹⁵⁷ Hz. Peygamber, “Yesâr” olan ismini Müslüman olunca “Süleyman” olarak değiştirmiştir.¹¹⁵⁸ Allah Resûlü ile Hendek Savaşı’na katılmıştır.¹¹⁵⁹ Hz.

¹¹⁴⁹ İbn Hacer, Cilt 3, s. 85.

¹¹⁵⁰ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 382.

¹¹⁵¹ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 382; İbn Hacer, Cilt 3, s. 33.

¹¹⁵² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 382; İbn Hacer, Cilt 3, s. 33-4.

¹¹⁵³ İbn Hacer, Cilt 3, s. 34.

¹¹⁵⁴ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 382; İbn Hacer, Cilt 3, s. 34.

¹¹⁵⁵ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 196; Cilt 8, s. 148; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 210; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 508; İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, “Süleyman b. Surad,” *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁵⁶ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 4, s. 20; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 210; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 508; İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, “Süleyman b. Surad,” *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁵⁷ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 196; Cilt 8, s. 148; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 4, s. 20; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 210; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 508; İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, Asri, “Süleyman b. Surad,” *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁵⁸ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 196; Cilt 8, s. 148; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 210; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 508; İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, “Süleyman b. Surad,” *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁵⁹ Buhârî, *el-Câmi’u’s-sahîh*, *Megâzi* 29, Cilt 5, s. 48.

Peygamber'den sonra Kûfe'ye yerleşip,¹¹⁶⁰ Hz. Alî ile Cemel ve¹¹⁶¹ Sıffin Savaşı'na katılmış, 65/685 yılında Rabîülâhir ayında, Ubeydullah b. Ziyâd komutasındaki ordu ile Aynu'l-Verde Savaşı'nda 93 yaşında iken öldürülmüştür.¹¹⁶²

Süleymân b. Surad, Resûl-i Ekrem'den¹¹⁶³ başka Hz. Ali, Hz. Hasan ve Cübeyr b. Mut'im'den rivâyette bulunmuş,¹¹⁶⁴ ondan da Ebû İshâk es-Sebîî, Adî b. Sâbit, Abdullah b. Yesâr gibi tabîler hadis almışlardır.¹¹⁶⁵ Hz. Peygamber'den rivâyet ettiği sekiz hadis çeşitli hadis eserlerinde yer almaktadır.¹¹⁶⁶

1.2.1.127. Sürrak

Sürrak¹¹⁶⁷ b. Esed¹¹⁶⁸ el-Cühenî. Nisbesinin el-Ensâri, ed-Düelî olduğu da rivâyet edilmiştir.¹¹⁶⁹ Onun ismini "Sürrak" olarak kaydedenler de mevcuttur.¹¹⁷⁰ Hz. Peygamber'in ashâbındandır.¹¹⁷¹ Kendisinden rivâyet edildiğine göre, "Hubâb" olan ismini¹¹⁷² Hz. Peygamber, "Sürrak olarak değiştirmiştir.¹¹⁷³ O da, Resûlullah'ın kendisine verdiği isme sahip çıkmış, başka bir isimle çağrılmak istememiştir.¹¹⁷⁴

Hz. Peygamber'den rivâyette bulunan Sürrâk, Mısır'a yerleşen sahâbîler arasında olup,¹¹⁷⁵ Mısır'ın Fethi'ne katılmış, Hz. Osman'ın (23-35/644-656) hilâfetinde vefât etmiştir.¹¹⁷⁶

1.2.1.128. Şerîd b. Süveyd

¹¹⁶⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 196; Cilt 8, s. 148; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 20; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 210; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 508; İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, "Süleyman b. Surad," *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁶¹ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 196.

¹¹⁶² İbn Sa'd, Cilt 5, s. 196-97; Cilt 8, s. 148; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 211; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 508; İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, "Süleyman b. Surad," *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁶³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 210; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 508; İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, "Süleyman b. Surad," *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁶⁴ İbn Hacer, Cilt 3, s. 146; Asri Çubukçu, "Süleyman b. Surad," *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁶⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 508; Asri Çubukçu, "Süleyman b. Surad," *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁶⁶ Asri Çubukçu, "Süleyman b. Surad," *DİA*, Cilt 38, s. 103.

¹¹⁶⁷ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 509; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

¹¹⁶⁸ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 387.

¹¹⁶⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 387; İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

¹¹⁷⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 387; İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

¹¹⁷¹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 509; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 387; İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

¹¹⁷² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

¹¹⁷³ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 509-10; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 387; İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

¹¹⁷⁴ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 509; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242.

¹¹⁷⁵ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 509; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 387; İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

¹¹⁷⁶ İbn Hacer, Cilt 3, s. 39.

eş-Şerîd b. Süveyd es-Sekafi¹¹⁷⁷ el-Hicâzî.¹¹⁷⁸ Hz. Peygamber'e gelip Müslüman olmuştur. İsmi "Mâlik" iken,¹¹⁷⁹ Allah Resûlü ona "eş-Şerîd" ismini vermiştir.¹¹⁸⁰ Diğer bir rivâyete göre ise, Câhiliyye'de, arkadaşları Sekafilere'i öldürünce Muğîre b. Şu'be'nin tuzağından kaçıp, arkadaşları arasından bir tek kendisi kurtulduğu için bu ismi almıştır.¹¹⁸¹ Bir diğer rivâyete göre ise; Müslüman olmadan önce aralarında Muğîre b. Şu'be'nin de bulunduğu arkadaşlarıyla Mukavkıs'ın yanına gitmişler, Mukavkıs'ın, kendisine yüz vermemesine alınan Muğîre, yanındaki arkadaşlarına tuzak kurmuş,¹¹⁸² içlerinden bir tek Şerîd sağ kurtulduğu için "kaçak" anlamındaki "Şerîd" lakâbını almıştır.¹¹⁸³

Allah Resûlü, Allah'a izâfe edilen bir sıfatı isim olarak taşıyan birisi kendisine geldiğinde, onun ismine muhakkak müdahale eder ve ona "Abd" kelimesi ile başlayan yahut anlam itibariyle tevhidi içeren bir isim verirdi. Onun "Malik" ismi ile değil, lakâba benzeyen ve anlamı "kaçak" olan "Şerîd" ismi ile tanınmasını da dikkate alacak olursak, muhtemelen Hz. Peygamber, Muğîre'den kaçtığı için kendisine verilen lakâbı, "Mâlik" ismini kabul etmediğinden dolayı ona isim olarak vermiştir.

Hz. Peygamber'le beraber Bey'atü'r-Rıdvân'a,¹¹⁸⁴ muhtemelen Mekke'nin Fethi'ne, Vedâ Haccı'na katılmış, uzun bir hayat yaşamış,¹¹⁸⁵ Yezîd b. Muâviye'nin (60-64/680-683) hilâfetinde vefât etmiştir.¹¹⁸⁶

Rivâyetleri daha çok Hicâz ehli arasında yayılan¹¹⁸⁷ Şerîd b. Süveyd, Hz. Peygamber'den rivâyette bulunmuştur.¹¹⁸⁸ Bir kısmı Hz. Peygamber'e dayanan rivâyetlerinin toplam sayısı yirmi dördür.¹¹⁸⁹ Oğlu Amr b. eş-Şerîd başta olmak

¹¹⁷⁷ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 74; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 214; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 581; İbn Hacer, Cilt 3, s. 283; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁷⁸ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 214.

¹¹⁷⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 581; İbn Hacer, Cilt 3, s. 283-4; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁸⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 581; İbn Hacer, Cilt 3, s. 284.

¹¹⁸¹ İbn Hacer, Cilt 3, s. 283.

¹¹⁸² İbn Hacer, Cilt 3, s. 283; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁸³ Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁸⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 581; İbn Hacer, Cilt 3, s. 284.

¹¹⁸⁵ Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁸⁶ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 74; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁸⁷ İbn Hacer, Cilt 3, s. 283; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁸⁸ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 74; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 582; İbn Hacer, Cilt 3, s. 284; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁸⁹ Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

üzere,¹¹⁹⁰ Ebû Seleme b. Abdurrahmân, Amr b. Nâfi es-Sekâfi gibi tabîiler de ondan hadis almışlardır.¹¹⁹¹

Müslim, *es-Sahîh*'inde,¹¹⁹² İbn Mâce¹¹⁹³ ve Nesâî¹¹⁹⁴ *Sünenler*'inde onun rivâyetlerine yer vermişlerdir.

1.2.1.129. Tayyib b. Abdullah

Tayyib b. Abdullah¹¹⁹⁵ b. Ruzeyn (Razîn)¹¹⁹⁶ ed-Dârî.¹¹⁹⁷ Ona İbn el Berr,¹¹⁹⁸ İbn el-Berâ da denilmiştir.¹¹⁹⁹ Ebû Hind'in kardeşi olup, Tebuk dönüşü Resûlullah'a gelen Dârî heyetinin içinde yer almıştır. Allah Resûlü, onun "Tayyib" olan ismini değiştirmiştir.¹²⁰⁰ Hz. Peygamber'in ona verdiği isimde ise, ihtilaf mevcuttur. Allah Resûlü bir rivâyete göre onun ismini "Abdurrahmân,"¹²⁰¹ diğer rivâyete göre "Abdullah" olarak değiştirmiştir.¹²⁰² Bundan dolayı eski ismi ile başlık attık.

Gelen heyetle birlikte Müslüman olmuş, Hz. Peygamber'den kendilerine Şam topraklarından bir yer vermesini istemişler, Allah Resûlü de, onlara istediklerini verdiğiine dâir bir sened yazdırmıştır.¹²⁰³

1.2.1.130. Utbe b. Abd

Utbe b. Abd es-Sülemî.¹²⁰⁴ Ona "Nuşbe" de denilmiştir.¹²⁰⁵ Künyesi Ebu'l-Velîd'dir.¹²⁰⁶ Hz. Peygamber, "Atele" olan ismini değiştirerek ona "Utbe"¹²⁰⁷ adını vermiştir.¹²⁰⁸ Utbe b. Abd'den rivâyet edildi:

¹¹⁹⁰ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 214; İbn Hacer, Cilt 3, s. 284; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁹¹ İbn Hacer, Cilt 3, s. 284; Erdinç Ahatlı, "Şerîd b. Süveyd," *DİA*, Cilt 38, s. 582.

¹¹⁹² Müslim, *Selâm* 126, Cilt 2, s. 1752.

¹¹⁹³ İbn Mâce, *Tıb* 44, Cilt 3, s. 252.

¹¹⁹⁴ Nesâî, *Dahâya* 42, Cilt 7, s. 239.

¹¹⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 259; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 450.

¹¹⁹⁶ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 259.

¹¹⁹⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 450.

¹¹⁹⁸ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 266; İbn Sa'd, Cilt 6, s. 259; İbn Hacer, Cilt 3, s. 450.

¹¹⁹⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 450.

¹²⁰⁰ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 266; İbn Sa'd, Cilt 1, s. 296; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 451; Cilt 6, s. 380.

¹²⁰¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 451.

¹²⁰² İbn Hişâm, 3-4, s. 266; İbn Sa'd, Cilt 1, s. 296; Cilt 6, s. 259; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 451; Cilt 6, s. 380.

¹²⁰³ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 91; İbn Hacer, Cilt 3, s. 451.

¹²⁰⁴ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 416; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 6, s. 297; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 518; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²⁰⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

Resûlullah beni henüz çocuk iken çağırdı adımı sordu. Ben: “Atele” diye cevap verdim. “Hayır! Sen Utbe’sin” buyurdu.¹²⁰⁹

Hz. Peygamber ile Benû Kurayza Savaşı’nda bulunmuş, Allah Resûlü: “*Kim kaleye bir ok atarsa cennet ona vâcip olur*” buyurduğunda kaleye üç ok atıp isabet ettirmiştir.¹²¹⁰

Utbe b. Abd; Şam’a yerleşmiş,¹²¹¹ Şam’da en son vefât eden sahâbî olduğu rivayet edilmiştir.¹²¹² 87/706 yılında, 94 yaşında iken vefât etmiştir.¹²¹³

Hz. Peygamber’den rivâyeti olan Utbe b. Abd’dan oğlu Yahyâ,¹²¹⁴ Hâlid b. Ma’dân, Râşid b. Sa’d,¹²¹⁵ Abdurrahman b. Amr es-Sülemî, Kesîr b. Mürre, Râşid b. Sa’d, Ebû Âmir el-Elhânî, Ali b. Rebâh el-Mısırî gibi Şamlı tâbîfler hadis almışlardır.¹²¹⁶

Diğer müelliflerin aksine İbn Abdülberr, Utbe b. Nudder ile Utbe b. Abd’in aynı kişiler olduğunu iddia etmiş ve Utbe b. Nudder biyografisi altında bu rivâyetlere yer vermiştir.¹²¹⁷

1.2.1.131. Ya’fûr b. Şihâb

Nesebine ulaşamadığımız Ya’fur’un künyesi Ebû Manzûr’dur. Hayber Fethi’nde Hz. Peygamber ile karşılaşmış, Allah Resûlü ismini sormuş, “Yezîd b. Şihâb” olduğunu söyleyince ona, “Ya’fûr” ismini vermiştir.¹²¹⁸

1.2.1.132. Zeyd b. Hârise

¹²⁰⁶ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 6, s. 297; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 518; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²⁰⁷ Hz. Peygamber’in onun, “Nuşbe” olan ismini “Utbe” olarak değiştirdiği de rivâyet edilmiştir. İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²⁰⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 519; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²⁰⁹ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 519; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²¹⁰ İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 519; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²¹¹ İbn Sa’d, Cilt 9, s. 416; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 6, s. 297; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²¹² İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²¹³ İbn Sa’d, Cilt 9, s. 416; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 416-17; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354. Utbe b. Abd’in, vefât tarihi hakkında farklı rivâyetler için bkz. İbn Sa’d, Cilt 9, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²¹⁴ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 518; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹²¹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 416.

¹²¹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150.

¹²¹⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 150-51.

¹²¹⁸ İbn Hacer, Cilt 7, s. 347.

Zeyd b. Hârise b. Şerâhîl (Şurahbîl)¹²¹⁹ el-Kelbî¹²²⁰ el-Mahmudî.¹²²¹

İbn Hacer, onun nisbesini el-Ka‘bî olarak kaydetmiştir.¹²²² Dedesinin isminin Şurahîl olduğu da rivâyet edilmiştir.¹²²³ Künyesi Ebû Usâme’dır.¹²²⁴ Hz. Peygamber’in mevlâsı;¹²²⁵ hıbbu Resûlullah’tır.¹²²⁶ Hz. Peygamber’e, Hz. Hatice tarafından evlendiklerinde hediye edilmiş, Allah Resûlü de, onu azad ederek evlat edinmiştir.¹²²⁷ Bir rivâyete göre de, Kureys’in sevdiği bir isim olduğu için ona “Zeyd” ismini vermiştir.¹²²⁸

Hz. Peygamber’in yanından hiç ayrılmamış, ailesi onu almak için geldiklerinde dahi, Hz. Peygamber’i tercih etmiştir.¹²²⁹ İlk Müslümanlardan olup Allah Resûlü ile Bedir,¹²³⁰ Uhud, Hendek Savaşları’na, Hayber’in Fethi’ne iştirâk etmiştir.¹²³¹ Birçok seriyyeye katılmış,¹²³² ordu komutanı olarak katıldığı Mu‘te Savaşı’nda (8/630) şehit olmuştur.¹²³³

Hz. Peygamber’in koşarak cennete girdiğini haber verdiği Zeyd’dan,¹²³⁴ Enes b. Mâlik, Berâ b. Âzib, İbn Abbas ve oğlu Üsâme b. Zeyd rivâyette bulunmuştur.¹²³⁵

¹²¹⁹ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 38; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 3, s. 319; Belâzurî, Cilt 1, s. 467; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 114; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 326; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 114; İbn Hacer, Cilt 2, s. 504.

¹²²⁰ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 41; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 114; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220; İbn Hacer, Cilt 2, s. 504.

¹²²¹ Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220.

¹²²² İbn Hacer, Cilt 2, s. 504.

¹²²³ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 326; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220.

¹²²⁴ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 42; Belâzurî, Cilt 1, s. 470; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 114; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 326; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220.

¹²²⁵ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 41; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 3, s. 319; Belâzurî, Cilt 1, s. 467, 470; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 114; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 326; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220; İbn Hacer, Cilt 2, s. 507.

¹²²⁶ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 38; Belâzurî, Cilt 1, s. 469; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 117; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 326; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220.

¹²²⁷ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 39, 41; Belâzurî, Cilt 1, s. 467; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 115; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 326; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 223-25; İbn Hacer, Cilt 2, s. 504-5.

¹²²⁸ İbn Hacer, Cilt 2, s. 506.

¹²²⁹ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 40; Belâzurî, Cilt 1, s. 468; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 116-17; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 327-28; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, 224-25; İbn Hacer, Cilt 2, s. 505.

¹²³⁰ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 43; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 117; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 328; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, 224-25; İbn Hacer, Cilt 2, s. 506.

¹²³¹ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 43; İbn Hacer, Cilt 2, s. 506.

¹²³² İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 44; Belâzurî, Cilt 1, s. 377; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 329; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 226; İbn Hacer, Cilt 2, s. 506.

¹²³³ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 44; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 117; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 329; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 220; İbn Hacer, Cilt 2, s. 507.

¹²³⁴ İbn Sa‘d, Cilt 3, s. 44; Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ*, Cilt 1, s. 229.

1.2.1.133. Züeyb b. Şu‘sem

Züeyb b. Şu‘sem b. Kurt et-Temîmî¹²³⁶ el-Anberî’dir. Ona, Züeyb b. Şa‘sen el-Anberî diyenler de olmuştur.¹²³⁷ Hz. Peygamber’e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, “el-Külâh”¹²³⁸ olduğunu söyleyince, onun ismini “Züeyb” olarak değiştirmiş,¹²³⁹ “Allah sana bereket ihsân etsin, anne-babanı seninle faydalandırsın” diye dua buyurmuştur.¹²⁴⁰

Hz. Peygamber ile birlikte üç savaşa katılan Züeyb,¹²⁴¹ Basra’ya yerleşen sahâbîler arasındadır.¹²⁴² Allah Resûlü’nden hadis nakletmiş, ondan da oğlu Rudeyh b. Züeyb rivâyette bulunmuştur.¹²⁴³

1.2.1.134. Zür‘â

Benû Şakira’dandır.¹²⁴⁴ Kavmi ile Hz. Peygamber’e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, “Asram” olduğunu söyleyince, onun ismini “Zür‘â” olarak değiştirmiştir.¹²⁴⁵

Zür‘â, Hz. Peygamber’e geldiğinde yeni satın aldığı kölesini de yanında getirmiş, Allah Resûlü’nün ona da isim vermesini istemiştir. Allah Resûlü onu hangi işte kullanacağını sormuş, çoban olarak çalıştıracağını cevabını alınca, ona da “Âsım” ismini vermiştir.¹²⁴⁶

1.2.2. Hz. Peygamber’in İsmi Değiştirdiği Hanım Sahâbîler

Bu başlıkta Hz. Peygamber’in verdiği yeni isimden hareketle sıralama yaptık.

1.2.2.1. Ankûde

¹²³⁵ İbn Hacer, Cilt 2, s. 507.

¹²³⁶ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 211; İbn Hacer, Cilt 2, s. 364.

¹²³⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 48; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 211.

¹²³⁸ İbn Hacer, Züeyb b. Şu‘sem’in biyografisinde değişen ismin “Kilâbî” olduğunu belirtmiştir. İbn Hacer, Cilt 2, s. 364. Külâh’ın biyografisinde ise, onun “Züeyb b. Şu‘sem” olduğunu, Hz. Peygamber’in onun ismini değiştirdiğini kaydetmiştir. İbn Hacer, Cilt 5, s. 472.

¹²³⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 48; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 211; İbn Hacer, Cilt 2, s. 364; Cilt 5, s. 472.

¹²⁴⁰ İbn Hacer, Cilt 2, s. 364.

¹²⁴¹ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 211; İbn Hacer, Cilt 2, s. 365.

¹²⁴² İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 211.

¹²⁴³ İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 211; İbn Hacer, Cilt 2, s. 365.

¹²⁴⁴ İbn Sa‘d, Cilt 9, s. 77; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 139. İbn Hacer, “Benû Şukrâ” olarak kaydetmiştir. Bkz. İbn Hacer, Cilt 1, s. 46.

¹²⁴⁵ İbn Sa‘d, Cilt 9, s. 77; Ebû Dâvûd, *Edeb* 70, Cilt 5, s. 239-40, h.n. 4954; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 227; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 139; İbn Hacer, Cilt 1, s. 46; Cilt 2, s. 477.

¹²⁴⁶ İbn Sa‘d, Cilt 9, s. 78; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 139; İbn Hacer, Cilt 1, s. 46.

Nesebine ulaşamadığımız Ankûde'nin ismi "Anbe" idi. Hz. Peygamber, onun ismini "Ankûde" olarak değiştirmiştir.¹²⁴⁷

1.2.2.2. Cemîle bt. Ömer

Cemîle bt. Ömer b. Hattâb.¹²⁴⁸ İbn Ömer'den rivâyet edildiğine göre; Hz. Peygamber, Hz. Ömer'in kızı Âsiye'nin ismini "Cemîle" olarak değiştirmiştir.¹²⁴⁹

1.2.2.3. Cemîle bt. Sâbit

Cemîle bt. Sâbit b. Ebû Aklâh el-Ensârîyye.¹²⁵⁰ Âsım b. Sâbit'in kız kardeşi; Hz. Ömer'in eşi; Âsım b. Ömer'in annesidir. Künyesi, oğlu Âsım'a nispeten Ümmü Âsım'dır.¹²⁵¹ Hz. Peygamber Medîne'ye hicret edince, ona gidip biat eden ilk on hanım sahâbî içindedir.¹²⁵² Hz. Peygamber, "Âsiye" olan ismini Müslüman olduktan sonra "Cemîle" olarak değiştirmiştir.¹²⁵³

Onun isminin değişmesi ile ilgili başka bir rivâyete göre ise; Hz. Ömer ile evlenince (7/629) "Âsiye" olan ismini Hz. Ömer'in değiştirmesini kendisi istemiş, Hz. Ömer ise, cariyesinin de ismi olan "Cemile" ismini ona verince, Hz. Ömer'e: "*Cariyenin ismi ile beni isimlendirdin*" deyip, Hz. Peygamber'e gelmiş, Hz. Ömer ile aralarındaki olayı anlatmış, Allah Resûlü de "Âsiye" olan ismini, "Cemîle" olarak değiştirdince "Âsiye" ismine razı olmuştur.¹²⁵⁴ Hatta Hz. Peygamber ona: "*Bilmez misin ki Allah, hakkı Ömer'in dili ve kalbi üzere kıldı*" buyurmuştur.¹²⁵⁵

¹²⁴⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 197; İbn Hacer, Cilt 8, s. 280.

¹²⁴⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 201; Cilt 7, s. 52; İbn Hacer, Cilt 8, s. 82.

¹²⁴⁹ Müslim, *Âdâb* 15, Cilt 2, s. 1687; İbn Mâ'ce, *Edeb* 32, Cilt 3, s. 318; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 52; İbn Hacer, Cilt 7, s. 82.

¹²⁵⁰ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 326; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 365; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 49; İbn Hacer, Cilt 8, s. 74; İ. Lütüfî Çakan, "Cemîle bint Sâbit," *DİA*, Cilt 7, s. 328.

¹²⁵¹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 326; Belâzurî, Cilt 10, s. 298; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 365; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 49; İbn Hacer, Cilt 8, s. 74; İ. Lütüfî Çakan, "Cemîle bint Sâbit," *DİA*, Cilt 7, s. 328.

¹²⁵² İ. Lütüfî Çakan, "Cemîle bint Sâbit," *DİA*, Cilt 7, s. 328.

¹²⁵³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 246; İbn Hanbel, Cilt 2, s. 18; Dârimi, *İsti'zân* 62, Cilt 1, s. 1768; Belâzurî, Cilt 10, s. 298; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 365; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 401; Cilt 7, s. 49; İbn Hacer, Cilt 8, s. 74-75; İ. Lütüfî Çakan, "Cemîle bint Sâbit," *DİA*, Cilt 7, s. 328.

¹²⁵⁴ Belâzurî, Cilt 10, s. 298; İbn Hacer, Cilt 8, s. 74; İ. Lütüfî Çakan, "Cemîle bint Sâbit," *DİA*, Cilt 7, s. 328.

¹²⁵⁵ Belâzurî, Cilt 10, s. 298; İbn Hacer, Cilt 8, s. 74.

Hız. Ömer onu boşadıktan sonra, Yezîd b. Cârîye ile evlilik yapan, ondan da Abdurrahman adında oğlu olan¹²⁵⁶ Cemîle bt. Sâbit'in, ne zaman vefât ettiği bilinmemektedir.¹²⁵⁷

1.2.2.4. Cüveyriye bt. Hâris

Cüveyriye bt. Hâris b. Ebû Dırâr¹²⁵⁸ el-Müstalikıyye.¹²⁵⁹ Huzâa kabilesinin Benû Mustalik kolunun reisi Hâris b. Ebû Dırâr'ın kızı; Mü'minlerin annesidir. Mustalikoğulları Gazvesi'nde (5/626-27) ele geçirilen esirler arasında idi. Sâbit b. Kays b. Şemmûs veya amcazâdesinin hissesine düşmüş, esaretten kurtulmak için fidyesinin ödenmesi hususunda Hz. Peygamber'den yardım talep etmişti. Hz. Peygamber, fidyesini ödeyip ona evlenme teklif edince Allah Resûlü ile evlenmiştir. Bu evlilik ile kavminden esir olanların serbest kalmalarına ve Müslüman olmalarına vesile olmuştur.¹²⁶⁰ Babasının gelerek onun fidyesini ödeyip, sonra Hz. Peygamber ile evlendirdiği de rivâyet edilmiştir.¹²⁶¹

Hız. Peygamber, “Berre” olan ismini Müslüman olunca “Cüveyriye” olarak değiştirmiştir.¹²⁶² Allah Resûlü, “Berre” (sâliha, hayırlı kadın) ismi ile anılmayı, kişinin kendi kendini temize çıkarması olarak gördüğü için “Berre” ismini değiştirmiştir.¹²⁶³

¹²⁵⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 326; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 365; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 49; İbn Hacer, Cilt 8, s. 74; İ. Lütfi Çakan, “Cemîle bint Sâbit,” *DİA*, Cilt 7, s. 328.

¹²⁵⁷ İ. Lütfi Çakan, “Cemîle bint Sâbit,” *DİA*, Cilt 7, s. 328.

¹²⁵⁸ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 113; Belâzurî, Cilt 1, s. 441; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 53; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 261; İbn Hacer, Cilt 8, s. 52, 80; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁵⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 53; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 261; İbn Hacer, Cilt 8, s. 52, 80.

¹²⁶⁰ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 113; Belâzurî, Cilt 1, s. 441-42; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366-67; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 53-4; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 261-62; İbn Hacer, Cilt 8, s. 80-81; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁶¹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 114; Belâzurî, Cilt 1, s. 442; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁶² İbn Sa'd, Cilt 10, s. 115; Müslim, *Âdâb* 16, Cilt 2, s. 1687; Belâzurî, Cilt 1, s. 441-42; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 367; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 54; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 261; İbn Hacer, Cilt 8, s. 52, 80-81; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁶³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 115; Müslim, *Âdâb* 16, Cilt 2, s. 1687; Belâzurî, Cilt 1, s. 441-42; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 367; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 54; İbn Hacer, Cilt 8, s. 81; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

İbadete düşkünlüğü ile tanınan Cüveyriye annemiz, 56/677 yılında vefât etmiş,¹²⁶⁴ cenaze namazını Mervân b. Hakem kıldırıştır.¹²⁶⁵ Onun, 50/671 tarihinde vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.¹²⁶⁶

Cüveyriye Annemiz, Hz. Peygamber'den yedi tane hadis rivâyet etmiş,¹²⁶⁷ İbn Abbas, Câbir b. Abdullah, Abdullah b. Ömer gibi sahâbîler ondan rivâyette bulunmuşlardır.¹²⁶⁸

1.2.2.5. Hassâne el-Müzeniyye

Hz. Peygamber, onun “Cessâme” olan ismini “Hassâne” olarak değiştirmiştir. Hz. Âişe şöyle dedi:

Bir gün yaşlı bir kadın Hz. Peygamber'i ziyarete geldi. Huzur-u saâdete girmek için izin istedi. Efendimiz, “*Sen kimsin?*” dedi. “*Ben Cessâme el-Müzenî'yim*” dedi. “*Hayır, sen Hassâne el-Müzenî'sin, nasılsınız? Şimdiye kadar nasıldınız?*” diye sordu. Hassâne: “*İyiyim, anam-babam sana fedâ olsun Yâ Resûlullah*” dedi. Hassâne gittikten sonra, Ya Resûlallah bu yaşlı kadına ne bu iltifat dedim. Hz. Peygamber de: “*O, Hatice zamanında bize gelirdi (onun arkadaşı idi) vefâkarlık imandandır*” buyurdu.¹²⁶⁹

Hz. Peygamber, Hz. Hatice'ye (r. anha) çok değer verir, kendisine bir hediye geldiği zaman, “*Onun bir kısmını filan kadına götürün. Çünkü o, Hatice'nin arkadaşıydı, Hatice'yi severdi*” buyururdu.¹²⁷⁰

1.2.2.6. Leylâ es-Sedûsiyye¹²⁷¹

Benû Şeybân'dandır.¹²⁷² Beşîr b. el-Hasâsiyye'nin eşidir.¹²⁷³ Hz. Peygamber, onun “Cehdime” olan ismini¹²⁷⁴ “Leylâ” olarak değiştirmiştir. Sahâbe arasında

¹²⁶⁴ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 116; Belâzurî, Cilt 1, s. 442; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 367; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 263; İbn Hacer, Cilt 8, s. 81; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁶⁵ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 116; Belâzurî, Cilt 1, s. 442; İbn Hacer, Cilt 8, s. 81.

¹²⁶⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 116; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 263; İbn Hacer, Cilt 8, s. 81; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁶⁷ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 263; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁶⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 54; İbn Hacer, Cilt 8, s. 81; Rıza Savaş, “Cüveyriye bint Hâris,” *DİA*, Cilt 8, s. 146.

¹²⁶⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 371-72; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 61-62; İbn Hacer, Cilt 8, s. 93-94.

¹²⁷⁰ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 372; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 62.

¹²⁷¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 463; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 243; İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

¹²⁷² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 52; İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

sayılmış, İbn Hibbân da onu, sikâ tâbîler arasında zikretmiştir. Leylâ es-Sedûsiyye,¹²⁷⁵ Hz. Peygamber'den iki ya da üç hadis rivâyet etmiştir.¹²⁷⁶ Eşi Beşîr b. el-Hasâsiyye'den de rivâyette bulunan¹²⁷⁷ Leylâ es-Sedûsiyye'den, İyâd b. Lakîr rivâyette bulunmuştur.¹²⁷⁸

1.2.2.7. Meserra

Hz. Peygamber, “Gayra” olan ismini “Meserra” olarak değiştirmiştir.¹²⁷⁹

Onun hakkında kaynaklardan edindiğimiz bilgi bu kadardır.

1.2.2.8. Meymûne bt. el-Hâris

Meymûne bt. el-Hâris b. Hazn¹²⁸⁰ el-Hilâliyye.¹²⁸¹ Hz. Peygamber'in eşi; Mü'minlerin annesi; Hz. Abbas'ın eşi Ümmü Fadl Lübâbe'nin kız kardeşidir. Eşi Ebû Ruhm b. Abdulzâ öldükten sonra, Umretü'l-Kazâ (7/629) sırasında Hz. Abbas'ın aracılığı ile Serif'te¹²⁸² Hz. Peygamber ile evlenmiş,¹²⁸³ onun bu evliliği dolayısıyla mensup olduğu Âmir b. Sa'sâ kabilesine mensup heyetler Medine'ye

¹²⁷³ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 173; Cilt 9, s. 54; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366, 463; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 52, 243; İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

¹²⁷⁴ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 52; İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

¹²⁷⁵ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366; İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

¹²⁷⁶ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 366; İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

¹²⁷⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 272; Cilt 7, s. 243.

¹²⁷⁸ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 54; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 463; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 243; İbn Hacer, Cilt 8, s. 79.

¹²⁷⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 250; İbn Hacer, Cilt 8, s. 350.

¹²⁸⁰ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 128; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 467; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 257; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 238; İbn Hacer, Cilt 8, s. 357; M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 506.

¹²⁸¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 467; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 257; İbn Hacer, Cilt 8, s. 357; M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 506.

¹²⁸² Mekke'ye on mil uzaklıkta bir mevkidir. İbn Sa'd, Cilt 10, s. 128; Belâzurî, Cilt 1, s. 446.

¹²⁸³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 128-132; Belâzurî, Cilt 1, s. 444-46; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 467-68; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 257-8; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 238-43; İbn Hacer, Cilt 8, s. 357-58; M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 506.

gelip Müslüman olmuşlardır.¹²⁸⁴ Allah Resûlü, İslâm'dan önce “Berre” olan ismini onunla evlendikten sonra “Meymûne” olarak değiştirmiştir.¹²⁸⁵

Hiz. Meymûne, 51/672 yılında¹²⁸⁶ Serif'te veya Mekke'de bulunduğu sırada vefât etmiş, Serif'te defnedilmiş, cenaze namazını da Abdullah b. Abbas kıldırmasıdır.¹²⁸⁷ Onun vefât tarihi için farklı rivâyetler de mevcuttur.¹²⁸⁸

Hiz. Meymûne, Hiz. Peygamber'den yedi tanesi *Sahihâyn*'da; bir tanesi yalnız Buhârî, beş tanesi yalnız Müslim'in *es-Sahih*'lerinde; altmış tanesi de İbn Hanbel'in *Müsned*'inde yer alan toplam altmış hadis rivâyet etmiştir.¹²⁸⁹ Ondan da kız kardeşinin çocukları; İbn Abbas, Abdullah b. Şeddâd Yezîd b. Esâm, Abdurrahmân b. Sâib ile azatlısı Süleymân b. Yesâr, İbn Abbas'ın azatlısı Kureyb ve başkaları rivâyette bulunmuşlardır.¹²⁹⁰

1.2.2.9. Mutî'a bt. Nu'mân

Mutî'a bt. en-Nu'mân b. Mâlik¹²⁹¹ el-Ensâriyye. Benû Amr b. Avf'tandır.¹²⁹² el-Cez b. Mâlik b. Âmir b. Huzeyfe ile evlilik yapmış,¹²⁹³ Müslüman olup, Hiz. Peygamber'e biat etmiştir.¹²⁹⁴ Allah Resûlü, “Âsiye” olan ismini “Mutî'a” olarak değiştirmiştir.¹²⁹⁵

1.2.2.10. Zeynep bt. Cahş

¹²⁸⁴ M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 506.

¹²⁸⁵ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 132; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 367, 468; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 54, 257; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 243; İbn Hacer, Cilt 8, s. 52, 357.

¹²⁸⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 135; Belâzurî, Cilt 1, s. 446-7; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 469-70; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 258; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 238-43; İbn Hacer, Cilt 8, s. 359; M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 506.

¹²⁸⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 470; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 258; İbn Hacer, Cilt 8, s. 359; M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 506-7.

¹²⁸⁸ Bkz. İbn Sa'd, Cilt 10, s. 135; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 470; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 258; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 245; İbn Hacer, Cilt 8, s. 359; M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 507.

¹²⁸⁹ M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 507.

¹²⁹⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 239; M. Yaşar Kandemir, “Meymûne,” *DİA*, Cilt 29, s. 507.

¹²⁹¹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 331; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 350.

¹²⁹² İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 350.

¹²⁹³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 331.

¹²⁹⁴ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 331; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 251.

¹²⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 331; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 350.

Zeynep bt. Caşş¹²⁹⁶ b. Riâb¹²⁹⁷ el-Esediyye.¹²⁹⁸ Hz. Peygamber'in halası Ümeyme bt. Abdulmuttalib'in kızı; mü'minlerin annesidir. İlk inananlardan ve muhâcirdendir. Hz. Peygamber'in evlatlığı Zeyd b. Hârise ile evliyken aralarındaki anlaşmazlık dolayısı ile Zeyd b. Hârise onu boşamış, sonra Allah (c.c.), Kur'ân nassı (Ahzâb 33/37) ile onu Hz. Peygamber ile evlendirmiştir.¹²⁹⁹ Allah Resûlü, onunla evlendikten sonra "Berre" olan ismini "Zeynep" olarak değiştirmiştir.¹³⁰⁰

Hz. Peygamber'in, "Evvâhe" (huşu ve tevâzu sahibi) olduğunu belirttiği¹³⁰¹ Zeynep bt. Caşş; çok ibadet eder, çok sadaka verirdi. Öyle ki, Hz. Peygamber'in eşleri içinde kendisine ulaşacak ilk kişinin, eli en uzun olan olduğunu söylediğinde, eşleri ellerini ölçmüşler, Allah Resûlü'nün bu sözünden, içlerinde en çok sadaka vereni kastettiğini, Zeynep bt. Caşş vefât ettiğinde anlamışlardır.¹³⁰² 20/642 yılında Hz. Peygamber'den sonra vefât eden ilk eşi olarak, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde vefât eden Zeynep bt. Caşş'ın cenaze namazını Hz. Ömer kıldırması,¹³⁰³ Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.¹³⁰⁴

Zeynep bt. Caşş, Hz. Peygamber'den on bir hadis rivâyet etmiş, ondan da kardeşinin oğlu Muhammed b. Caşş, Ümmü Habîbe bt. Ebû Süfyân, Zeynep bt. Ebû Seleme rivâyette bulunmuşlardır.¹³⁰⁵

1.2.2.11. Zeynep bt. Ebû Seleme

Zeynep bt. Ebû Seleme b. Abdüsed¹³⁰⁶ el-Kureşiyye¹³⁰⁷ el-Mahzûmîyye. Mü'minlerin annesi Ümmü Seleme'nin, önceki evliliğinden olan kızı olup,

¹²⁹⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 98; Belâzurî, Cilt 1, s. 433; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 406; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 118; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 211; İbn Hacer, Cilt 8, s. 168.

¹²⁹⁷ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 98; Belâzurî, Cilt 1, s. 433; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 406; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 211.

¹²⁹⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 118; İbn Hacer, Cilt 8, s. 168.

¹²⁹⁹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 98-105; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 406; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 118; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 211-12; İbn Hacer, Cilt 8, s. 169.

¹³⁰⁰ Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh, Edeb* 108, Cilt 7, s. 117; Müslim, *Âdâb* 17-18, Cilt 2, s. 1687; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 406; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, 119; İbn Hacer, Cilt 8, s. 170.

¹³⁰¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 408; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 120; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 217; İbn Hacer, Cilt 8, s. 170.

¹³⁰² İbn Sa'd, Cilt 10, s. 104-111; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 407; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 119-20; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 213-16; İbn Hacer, Cilt 8, s. 170.

¹³⁰³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 98-111; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 407; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 120; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 212; İbn Hacer, Cilt 8, s. 170-71.

¹³⁰⁴ Belâzurî, Cilt 1, s. 433; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 120.

¹³⁰⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 212.

¹³⁰⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 410; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 124; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 200; İbn Hacer, Cilt 8, s. 175.

Habeşistan'da doğmuştur.¹³⁰⁸ Babası Uhud Savaşı'nda şehit olduktan sonra Hz. Peygamber, annesi ile evlenmiş, bu vesile ile Allah Resûlü'nün terbiyesinde yetişmiştir.¹³⁰⁹ Kendisinden rivâyet edildiğine göre; Ümmü Seleme'nin onu "Berre" diye çağırdığını duyan Hz. Peygamber: "*Siz kendinizi temize çıkarmayın! Çünkü sizden iyi ve kötü kadını en iyi Allah bilir*" buyurarak,¹³¹⁰ onun "Berre" olan ismini "Zeynep" olarak değiştirmiştir.¹³¹¹

Hız. Peygamber, yüzüne su serpip yıkadığı için yaşlandığında dahi yüzünün güzelliği kaybolmayan Zeynep bt. Ebû Seleme,¹³¹² Abdullah b. Zem'â ile evlilik yapmış,¹³¹³ 74/694 yılında,¹³¹⁴ Medine vâlisi Târik döneminde vefât etmiş, Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.¹³¹⁵

Devrinin bilinen fakîhlerinden olan¹³¹⁶ Zeynep bt. Ebû Seleme, Hz. Peygamber'den hadisler ezberleyip rivâyet etmiştir.¹³¹⁷ Annesinden ve Allah Resûlü'nün diğer eşlerinden de rivâyette bulunan Zeynep bt. Ebû Seleme'den, Urve b. Zübeyr,¹³¹⁸ kendi oğlu Ebû Ubeyde b. Abdullah, Zeynel Âbidin Ali b. Hüseyin vb. kimseler rivâyette bulunmuştur.¹³¹⁹

¹³⁰⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 124.

¹³⁰⁸ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 410-11; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 124; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 200; İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³⁰⁹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 411; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 124; İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³¹⁰ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 200, h.n. 821; Müslim, *Âdâb* 19, Cilt 2, s. 1688; Ebû Dâvûd, *Edeb* 70, Cilt 5, s. 239, h.n. 4953.

¹³¹¹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, *Edeb* 108, Cilt 7-8, s. 117; a. mlf., *el-Edebü'l müfred*, s. 200, h.n. 821; Müslim, *Âdâb* 18-19, Cilt 2, s. 1687-88; Ebû Dâvûd, *Edeb* 70, Cilt 5, s. 239; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 411; İbnu'l-Esîr, 7, s. 124; İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³¹² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 411; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 125; İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³¹³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 411; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 125; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 200; İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³¹⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 200.

¹³¹⁵ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428.

¹³¹⁶ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 411; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³¹⁷ İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³¹⁸ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 428; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 200; İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

¹³¹⁹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 200; İbn Hacer, Cilt 8, s. 176.

İKİNCİ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER'İN (S.A.S.) VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ LAKAPLAR

2.1. HZ. PEYGAMBER'İN VERDİĞİ LAKAPLAR

2.1.1. Hz. Peygamber'in Lakap Verdiği Erkek Sahâbîler

Bu başlıkta Hz. Peygamber'in verdiği lakaplardan hareketle başlıkları oluşturduk.

2.1.1.1. Aduvvü'l-Evsân

Ebû Akîl olan künyesi¹³²⁰ ile meşhur,¹³²¹ Abdurrahmân b. Abdullah b. Sa'lebe¹³²² el-Belevî¹³²³ el-Ensârî¹³²⁴ el-Evsî'nin¹³²⁵ lakâbıdır.¹³²⁶ Hz. Peygamber, Abduluzza olan ismini Müslüman olunca, "Abdurrahman" olarak değiştirmiş¹³²⁷ ve ona, Aduvvü'l-Evsân (Putların Düşmanı) lakâbını vermiştir.¹³²⁸

2.1.1.2. el-A'rec

Abdullah b. İshâk'ın lakâbıdır. Kendisinden rivâyet edildiğine göre, ona bu lakap, Hz. Peygamber ile birlikteyken ayağı sakatlandığı için Allah Resûlü tarafından verilmiştir.¹³²⁹ Abdullah b. İshâk, Hâcib b. Ebân'ın dedesidir.¹³³⁰

¹³²⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Cilt 7, s. 276; Mücteba Uğur, "Ebû Akîl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

¹³²¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 280; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262.

¹³²² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, "Ebû Akîl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

¹³²³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, "Ebû Akîl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

¹³²⁴ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 280; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 204; Mücteba Uğur, "Ebû Akîl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

¹³²⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 204.

¹³²⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Mücteba Uğur, "Ebû Akîl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

¹³²⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381; Cilt 4, s. 280; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 428; Cilt 6, s. 204; İbn Hacer, Cilt 4, s. 262; Mücteba Uğur, "Ebû Akîl el-Ensârî," *DİA*, Cilt 10, s. 88.

¹³²⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 439; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 381.

¹³²⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 161; İbn Hacer, Cilt 4, s. 5.

¹³³⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 161.

2.1.1.3. Atfık

Hiz. Ebû Bekir'e ait lakaplardan biridir.¹³³¹ Hiz. ÂiŖe'ye, Hiz. Ebû Bekir'in neden "Atfık" diye adlandırıldığı (lakaplandığı) sorulunca, "Hiz. Peygamber onun için, "Sen Yüce Allah'ın cehennem'den kurtardığı (atfık) kiŖisin" buyurdu. O günden sonra "Atfık" olarak isimlendi" dedi.¹³³² Hiz. ÂiŖe'nin rivâyetine göre, ona "Atfık" lakâbını veren Hiz. Peygamber'dir. Hiz. Ebû Bekir'in yüz güzelliğinden veya¹³³³ eskiden beri iyiliksever olduğu için "Atik" lakâbını aldığı rivâyet edildiği gibi,¹³³⁴ Atfık'in, Hiz. Ebû Bekir'in ismi olduğu,¹³³⁵ babası Ebû Kuhâfe'nin yahut annesinin ona bu ismi verdiđine¹³³⁶ dair rivâyetler de mevcuttur. Vallâhu a'lem.

2.1.1.4. el-Birbir

Bekr b. Hârise el-Cühenî.¹³³⁷ Kendisinden rivâyet edildiğine göre, bir savaŖta müşriklerle nasıl savaŖtıđını soran Hiz. Peygamber'e, "Onları tam manâsıyla süngüledim" cevabını verince, Allah Resûlü (s.a.s.) ona, "el-Birbîr" lakâbını vermiŖtir.¹³³⁸

2.1.1.5. Ca'de

Soy kütüğüne ve önceki ismine dair bir bilgiye ulaşamadığımız Ca'de'ye Hiz. Peygamber, saçları kıvrıcık olduğu için bu lakâbı vermiŖtir.¹³³⁹ "Ca'de" lakâbının, onun isminin önüne geçtiği görölmektedir.

¹³³¹ İbn HiŖâm, Cilt 1-2, s. 180; İbn Sa'd, Cilt 3, s. 156; Belâzurî, Cilt 10, s. 51; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 286-87; İbn Hacer, Cilt 4, s. 138; Mustafa Fayda, "Ebû Bekir," *DİA*, Cilt 10, s. 101.

¹³³² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 156; Belâzurî, Cilt 10, s. 52; Tirmizî, *Menâkıb* 17, Cilt 5, s. 616; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 286-87; İbn Hacer, Cilt 4, s. 137.

¹³³³ İbn HiŖâm, Cilt 1-2, s. 180; Belâzurî, Cilt 10, s. 51-52; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 286; İbn Hacer, Cilt 4, s. 138; Mustafa Fayda, "Ebû Bekir," *DİA*, Cilt 10, s. 101.

¹³³⁴ İbn Hacer, Cilt 4, s. 138; Mustafa Fayda, "Ebû Bekir," *DİA*, Cilt 10, s. 101.

¹³³⁵ İbn HiŖâm, Cilt 1-2, s. 180; İbn Sa'd, Cilt 3, s. 156; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 321; Belâzurî, Cilt 10, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 286; İbn Hacer, Cilt 4, s. 138.

¹³³⁶ İbn Hacer, Cilt 4, s. 138.

¹³³⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 285; İbn Hacer, Cilt 1, s. 286.

¹³³⁸ İbn Hacer, Cilt 1, s. 287.

¹³³⁹ İbn Hacer, Cilt 1, s. 425.

2.1.1.6. el-Cûd

Talha b. Ubeydullah b. Osman el-Kureşî¹³⁴⁰ et-Teymî'nin¹³⁴¹ lakâbıdır.¹³⁴²

Künyesi Ebû Muhammed'dir.¹³⁴³ İslâm'a ilk girenler arasında olup, muhâcirdendir. Şam'da olduğu için Bedir'e katılmamış fakat Hz. Peygamber, ganimetten onun hissesini ayırmıştır. Allah Resûlü'nü korurken çolak kaldığı Uhud dahil,¹³⁴⁴ Hendek¹³⁴⁵ ve diğer savaşlara Hz. Peygamber ile iştirak etmiştir.¹³⁴⁶

el-Cûd (Kerem Sahibi) lakâbı, Hz. Peygamber tarafından ona verilen lakaplardan biridir.¹³⁴⁷ Hz. Peygamber'in bu lakâp ile "el-Feyyaz" ve "el-Hayr" lakaplarını ne zaman verdiği dair ise; Talha b. Ubeydullah'tan oğlu Mûsâ b. Talha'nın naklettiği iki ayrı rivâyet mevcuttur. İlk rivâyete göre, Hz. Peygamber onu, Uhud Gazvesi'nde "Talhatülhayr;" Zü'l-Uşeyre Gazvesi'nde "Talhatülfeyyâz"; Hayber günü de, "Talhatülcûd" diye isimlendirmiştir (isnâdı leyyindir).¹³⁴⁸ Diğer rivâyete göre ise, Hz. Peygamber onu, Uhud Günü Talhatülhayr; Usre Günü "Talhatülfeyyâz"; Huneyn günü de, "Talhatülcûd" diye isimlendirmiştir.¹³⁴⁹

Zü'l-Uşeyre Gazvesi'nde¹³⁵⁰ kuyu satın alıp Müslümanların ihtiyacını, sıkıntısını giderdiği için Hz. Peygamber'in, "Sen ancak Talhatülfeyyâz'sın"¹³⁵¹ buyurduğu rivâyeti de göze alacak olursak; Hz. Peygamber'in, onun savaşlarda

¹³⁴⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 196; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 295; Belâzurî, Cilt 1, s. 437; Cilt 10, s. 115; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 76; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 23; İbn Hacer, Cilt 3, s. 436; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 504.

¹³⁴¹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 295; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 76; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 23; İbn Hacer, Cilt 3, s. 436; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 504.

¹³⁴² Belâzurî, Cilt 10, s. 119; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30; İbn Hacer, Cilt 3, s. 437.

¹³⁴³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 196; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 295; Belâzurî, Cilt 10, s. 115; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 76; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 23; İbn Hacer, Cilt 3, s. 436; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 504.

¹³⁴⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 197-99; Belâzurî, Cilt 10, s. 116, 119-21; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 317; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 76-77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 25-27; İbn Hacer, Cilt 3, s. 436-38; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 504.

¹³⁴⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 199; Belâzurî, Cilt 10, s. 120.

¹³⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 199; Belâzurî, Cilt 10, s. 120; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 317; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 77; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 504.

¹³⁴⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 76-77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30.

¹³⁴⁸ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30.

¹³⁴⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 77.

¹³⁵⁰ İbn Hacer, Cilt 3, s. 437.

¹³⁵¹ Belâzurî, Cilt 1, s. 437; Cilt 10, s. 119; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30; İbn Hacer, Cilt 3, s. 437.

gösterdiği kahramanlık yanında, cömertliğinden dolayı, ona bu lakapları verdiği aşikardır.

Hayattayken cennetle müjdelenen sahâbîlerden olan Talha b. Ubeydullah,¹³⁵² 36/657 yılında Cemel Savaşı'nda, Mervân b. Hakem tarafından öldürülmüştür.¹³⁵³

Hız. Peygamber'in "Yeryüzünde yürüyen şehid görmek isteyen Talha'ya baksın" buyurduğu¹³⁵⁴ Talha b. Ubeydullah'ın Hız. Peygamber'den, Bakî b. Mahled'in *Müsned*'inde tekrarlarıyla beraber otuz sekiz rivâyeti mevcuttur. Bunların iki tanesinde Buhâri ve Müslim ittifak ederken Buhâri iki; Müslim de üç rivâyetini münferid olarak eserlerine almışlardır.¹³⁵⁵ Oğulları Yahyâ, Mûsâ, Îsâ; el-Ahnef b. Kays, Ebû Seleme b. Abdurrahman¹³⁵⁶ Kays b. Ebû Hâzim, Mâlik b. Ebû Âmir el-Asbahî¹³⁵⁷ vb. kimseler de ondan rivâyette bulunmuşlardır.

2.1.1.7. Emînü'l-Ümme

Ebû Ubeyde künyesi ile tanınan Âmir b. Abdullah b. Cerrâh el-Kureşî¹³⁵⁸ el-Fihri'nin¹³⁵⁹ lakâbıdır.¹³⁶⁰ Ona bu lakap, Hız. Peygamber tarafından verilmiştir.¹³⁶¹

Allah Resûlü, Dâru'l-Erkâm'a girmeden önce Müslüman olmuş,¹³⁶² Habeşistan ve Medine hicretinde bulunmuştur. Hız. Peygamber ile Bedir, Uhud¹³⁶³ ve

¹³⁵² Belâzurî, Cilt 10, s. 116; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 317; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 3, s. 436; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 504.

¹³⁵³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 204-5; Belâzurî, Cilt 10, s. 126-28; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 319-20; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 79; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 40; İbn Hacer, Cilt 3, s. 439; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 505.

¹³⁵⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 200; İbn Mâce, *Mukaddime* 11, Cilt 1, s. 83; Belâzurî, Cilt 10, s. 122; Tirmizî, *Menâkib* 22, Cilt 5, s. 644; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 317-18; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 78; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 26.

¹³⁵⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 24.

¹³⁵⁶ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 3, s. 436-37; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 505.

¹³⁵⁷ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 24; İbn Hacer, Cilt 3, s. 436-37.

¹³⁵⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 379; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 235; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 341; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 115; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 5; İbn Hacer, Cilt 3, s. 482; Ahmet Önkal, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh," *DİA*, Cilt 10, s. 249.

¹³⁵⁹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 235; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 341; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 5; İbn Hacer, Cilt 3, s. 482; Ahmet Önkal, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh," *DİA*, Cilt 10, s. 249.

¹³⁶⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 6; Ahmet Önkal, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh," *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁶¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 6.

¹³⁶² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 379; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 8; İbn Hacer, Cilt 3, s. 482; Ahmet Önkal, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh," *DİA*, Cilt 10, s. 249.

diğer savaşların hepsine katılmıştır.¹³⁶⁴ Uhud Savaşı'nda Hz. Peygamber'in yüzüne batan miğfer parçalarını dişleri dökülmesi pahasına çıkararak odur.¹³⁶⁵

Hayattayken cennetle müjdelenen¹³⁶⁶ Ebû Ubeyde b. Cerrâh, ahlâkının güzelliği, hayâsı ve takvası ile bilinen bir sahâbîydi.¹³⁶⁷ Yemen ehli Medine'ye geldiklerinde Hz. Peygamber'den, kendilerine İslâmiyet'i anlatacak güvenilir birini istediklerinde¹³⁶⁸ ve yine Nocrân heyeti güvenilir birini istediklerinde (cizye tahsili için) Hz. Peygamber onu göndermiş¹³⁶⁹ ve “*Her ümmetin bir emini vardır bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde'dir*”¹³⁷⁰ buyurmuştur. Allah Resûlü'nün bu sözünden sonra bu lakapla anılır olmuştur.¹³⁷¹ Hz. Peygamber'in birden fazla yerde onun için “Ümmetin Emini” ifadesini kullanması onun bu lakâbı almasına neden olmuştur.

Ebû Ubeyde, halîfeler döneminde ordu komutanlığı yapmış, fetihlerde bulunmuş, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde, 18/639 yılında Amevâs (Amvas) vebasında vefât etmiştir.¹³⁷² Onun, 17/638 yılında vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.¹³⁷³

¹³⁶³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 379; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 342; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 116; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 8; İbn Hacer, Cilt 3, s. 482; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 249-50.

¹³⁶⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 380; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 116; İbn Hacer, Cilt 3, s. 483; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁶⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 380; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 342; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 116; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 8; İbn Hacer, Cilt 3, s. 483; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 249.

¹³⁶⁶ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 342; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 116; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 6; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 249.

¹³⁶⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 381; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 3, s. 483; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁶⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 381; Müslim, *Fedâilü's-sahâbe* 54, Cilt 2, s. 1881; İbn Hacer, Cilt 3, s. 482; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁶⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 381; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh, Fedâilu'l-ashâb* 21, Cilt 4, s. 216; *Megâzi* 72, Cilt 5, s. 120; Müslim, *Fedâilü's-sahâbe* 55, Cilt 2, s. 1882; İbn Mâce, *Mukaddime* 135, Cilt 1, s. 86; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 242; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 12; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁷⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 381; İbn Hanbel, Cilt 3, s. 133, 189, 245, 281; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh, Megâzi* 72, Cilt 5, s. 120; a. mlf., *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 6, s. 235; Müslim, *Fedâilü's-sahâbe* 53-54, Cilt 2, s. 1881-82; İbn Mâce, *Mukaddime* 136, Cilt 1, s. 86; Tirmizî, *Menâkıb* 33, Cilt 5, s. 664; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 342; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 117; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 9-12; İbn Hacer, Cilt 3, s. 482; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁷¹ Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁷² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 383; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 342-43; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 117; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 15-23; İbn Hacer, Cilt 3, s. 485; Ahmet Önkâl, “Ebû Ubeyde b. Cerrâh,” *DİA*, Cilt 10, s. 249-50.

¹³⁷³ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 23; İbn Hacer, Cilt 3, s. 485.

İbn Hanbel'in, on iki rivâyetine *Müsned*'inde (1/195-96) yer verdiği¹³⁷⁴ Ebû Ubeyde b. Cerrâh, Hz. Peygamber'den on beş hadis rivâyet etmiş,¹³⁷⁵ İrbâd b. Sâriye, Ebû Ümâme, Semûre b. Cündeb gibi sahâbîler de ondan rivâyette bulunmuşlardır.¹³⁷⁶

2.1.1.8. Esedullah

Hamza b. Abdulmuttalib b. Hâşim¹³⁷⁷ el-Kureşî el-Hâşimî.¹³⁷⁸ Künyesi, oğullarına nispeten Ebû Ya'lâ ve Ebû Umâre'dir.¹³⁷⁹ Hz. Peygamber'in amcası,¹³⁸⁰ süt kardeşi olup,¹³⁸¹ Esedullah,¹³⁸² Esedü Resûlullah,¹³⁸³ Seyyidü'ş-Şühedâdir.¹³⁸⁴ Ona "Esedullah" lakâbı, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹³⁸⁵ Allah Resûlü tarafından ona verilen bir diğer lakap, Seyyidü'ş-Şühedâ'dır.¹³⁸⁶

Müslüman olduğu tarih hakkında ihtilaf mevcut olup, bi'setin ikinci yılı (612)¹³⁸⁷ yahut bi'setin altıncı yılında (616) Müslüman olduğu¹³⁸⁸ rivâyet edilmiştir. Hicrette bulunmuş,¹³⁸⁹ Hz. Peygamber ile Bedir ve Uhud Savaşı'na katılmış, Uhud Savaşı'nda, (3/625) Vahşî b. Harb tarafından şehit edilmiştir. Cenaze namazı Allah

¹³⁷⁴ Ahmet Önkal, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh," *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁷⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 6; Ahmet Önkal, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh," *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁷⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 117; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 6; İbn Hacer, Cilt 3, s. 483; Ahmet Önkal, "Ebû Ubeyde b. Cerrâh," *DİA*, Cilt 10, s. 250.

¹³⁷⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 7; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 423; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 63; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, 171; İbn Hacer, Cilt 2, s. 105; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 500.

¹³⁷⁸ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 172; İbn Hacer, Cilt 2, s. 105; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 500.

¹³⁷⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 7; Belâzurî, Cilt 4, s. 282; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 423; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 63; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 172; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 500.

¹³⁸⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 7; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 424; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 63; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 172; İbn Hacer, Cilt 2, s. 105; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 500.

¹³⁸¹ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 423-24; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 63; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 172; İbn Hacer, Cilt 2, s. 105; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 500.

¹³⁸² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 7; Belâzurî, Cilt 4, s. 282; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 423; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, 173; İbn Hacer, Cilt 2, s. 106; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 500-501.

¹³⁸³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 7; Belâzurî, Cilt 4, s. 282; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 423; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 501.

¹³⁸⁴ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 425; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 63; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 173; İbn Hacer, Cilt 2, s. 106; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 500-501.

¹³⁸⁵ İbn Hacer, Cilt 2, s. 106.

¹³⁸⁶ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 425; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 1, s. 173; İbn Hacer, Cilt 2, s. 106.

¹³⁸⁷ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 423; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 63; İbn Hacer, Cilt 2, s. 105; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 501.

¹³⁸⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 8; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 423; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 501.

¹³⁸⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 8; Belâzurî, Cilt 4, s. 284; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 64; İbn Hacer, Cilt 2, s. 105; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 501.

Resûlü tarafından kıldırılan Hz. Hamza, Abdullah b. Cahş ile aynı kabre defnedilmiştir.¹³⁹⁰

Hz. Peygamber'in, "Cebrâil bana geldi ve haber verdi "Yedi gök ehli içinde Hamza b. Abdulmuttalib, Allah'ın ve Resûlü'nün aslanıdır" diye yazılıdır" buyurduğu¹³⁹¹ Hz. Hamza; Hz. Peygamber'den, "Allah'ım senden ismi âzâmın ve rıza-i ekberin hürmetine istekte bulunuyorum, şeklinde duaya devam ediniz" meâlinde bir de hadis rivâyet etmiştir.¹³⁹²

2.1.1.9. Fâruk

Ebû Hafs Ömer b. el-Hattâb b. Nüfeyl¹³⁹³ el-Kureşî el-Adevî.¹³⁹⁴ En meşhur lakâbı olup, ona bu lakap, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹³⁹⁵ Allah Resûlü onun için, "Muhakkak Allah, (c.c.) hakkı Ömer'in kalbi ve dili üzere kıldı. O, Fâruk'tur. Allah (c.c.) onunla hak ve batılı birbirinden ayırdı" buyurmuştur.¹³⁹⁶

Onun "Fâruk" lakâbını alışı ile ilgili rivâyet, İbn Abbas rivâyetidir. İbn Abbas, Hz. Ömer'e nasıl Müslüman olduğunu sorduğunda Hz. Ömer, uzun bir şekilde kıssasını anlatmış, kendisi ve Hz. Hamza'nın da içinde bulunduğu sahâbîlerle gidip geldikleri Erkâm'ın evinden kendisinin çıkışını gören müşriklerin, Hz. Ömer'in Müslüman olduğunu anladıklarında yüreklerine bir üzüntü çöktüğünü ve o gün, Hz. Peygamber'in ona "Fâruk" (Hak ile bâtılı birbirinden ayıran) lakâbını verdiğini belirtmiştir.¹³⁹⁷

¹³⁹⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 9-10; Belâzurî, Cilt 4, s. 284, 286-92; İbn Abdülber, Cilt 1, s. 425; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 64; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 172, 176-81; İbn Hacer, Cilt 2, s. 105-6; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 501.

¹³⁹¹ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 50.

¹³⁹² İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 67; İbn Hacer, Cilt 2, s. 106; Hüseyin Algül, "Hamza," *DİA*, Cilt 15, s. 502.

¹³⁹³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 245; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 3; Belâzurî, Cilt 10, s. 286; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 235; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 480; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44.

¹³⁹⁴ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 3; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 235; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 480; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44.

¹³⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 251; Belâzurî, Cilt 10, s. 297; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 130; İbn Hacer, Cilt 4, s. 482; Mustafa Fayda, "Fâruk," *DİA*, Cilt 12, s. 176; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44.

¹³⁹⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 251; Belâzurî, Cilt 10, s. 297; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 130.

¹³⁹⁷ İbn Hacer, Cilt 4, s. 482.

Ehli Kitâb'ın ona "Fâruk" lakâbını verdiği, Hz. Peygamber'in buna bir şey demediği yahut "Fâruk" isminin Allah (c.c.) ve Cebrâil (a.s.) tarafından ona verildiği rivâyetleri de mevcuttur.¹³⁹⁸

Hz. Peygamber'e peygamberlik geldiğinde, İslâm'ın ve Müslümanların düşmanlarından olan Hz. Ömer,¹³⁹⁹ Hz. Peygamber'in, "*Allah'ım sana Ebû Cehil veya Ömer b. Hattâb'tan daha sevgili olan ile İslâm'ı azîz kıl..*" diye dua buyurması ile,¹⁴⁰⁰ bi'setin altıncı yılında (616)¹⁴⁰¹ Müslüman olmuştur. Onun Müslüman olması ile İslâm güç kazanmış, Müslümanlar ilk defa âşikar olarak ibadete başlamışlardır.¹⁴⁰² Hz. Peygamber'den önce Medîne'ye hicret etmiş, Bedir, Uhud, Hendek ve diğer savaşlara Allah Resûlü ile birlikte katılmıştır. Hz. Ebû Bekir'in vefât etmesinden (13/634) sonra, onun seçimi ile hilâfete geçen Hz. Ömer, Mü'minlerin Emiri olarak İslâm'a hizmet etmiş, 23/644 tarihinde Muğîre b. Şu'be'nin kölesi Ebû Lü'lû tarafından şehit edilmiştir. Cenâze namazını Suheyb b. Sinân'ın kaldırmış,¹⁴⁰³ isteği üzerine Hz. Peygamber ve Hz. Ebû Bekir'in yanına defnedilmiştir.¹⁴⁰⁴

Hz. Peygamber'in hayattayken cennetle müjdelediği,¹⁴⁰⁵ vahiy kâtiplerinden olan Hz. Ömer, hadislerin rivâyeti hususunda çok titiz davranmıştır. *Kütub-i Sitte*'de, çoğu fikha dâir 539 rivâyeti mevcuttur. Buhârî ve Müslim'in eserlerinde toplam rivâyet sayısı ise, 81'dir. Bunların 26'sında Buhârî ve Müslim ittifak ederken, 34 tanesini Buhârî; 26 tanesini de Müslim, münferid olarak eserlerine almışlardır.¹⁴⁰⁶

¹³⁹⁸ Mustafa Fayda, "Fâruk," *DİA*, Cilt 12, s. 176.

¹³⁹⁹ Belâzurî, Cilt 10, s. 286; İbnü'l-Esîr, Cilt 4, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 480; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44.

¹⁴⁰⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 247; Belâzurî, Cilt 10, s. 288, 290; Tirmizî, *Menâkib* 18, Cilt 5, s. 617; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 127-28; İbn Hacer, Cilt 4, s. 481; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44.

¹⁴⁰¹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 250; Belâzurî, Cilt 10, s. 293; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 130; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44.

¹⁴⁰² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 248-50; Belâzurî, Cilt 10, s. 289-93; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 236; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 127-30; İbn Hacer, Cilt 4, s. 480; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44.

¹⁴⁰³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 252-54, 262, 321-25, 338-42; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 236-243; İbnü'l-Esîr, Cilt 4, s. 131-32, 143-44, 149-52; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 44-6.

¹⁴⁰⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 337; Belâzurî, Cilt 10, s. 442; İbnü'l-Esîr, Cilt 4, s. 151; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 46.

¹⁴⁰⁵ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 6, s. 4; Belâzurî, Cilt 10, s. 435; İbnü'l-Esîr, Cilt 4, s. 136; Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 46.

¹⁴⁰⁶ Mustafa Fayda, "Ömer," *DİA*, Cilt 34, s. 46-48.

2.1.1.10. el-Feyyâz

Talha b. Ubeydullah'ın lakâbıdır.¹⁴⁰⁷ Ona bu lakap, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁴⁰⁸ Hz. Peygamber'in ona: “*Sen ancak Feyyâz'sın*” buyurduktan sonra, “el-Feyyâz” olarak lakaplandığı da rivâyet edilmiştir.¹⁴⁰⁹ Talha b. Ubeydullah, Zûkared Gazvesi'nde,¹⁴¹⁰ Müslümanların zor anlarında kuyu alıp tasadduk etmiş, insanlara yemek vermiş, Hz. Peygamber de onun için, “*Sen ancak Feyyâz'sın*” buyurmuştur.¹⁴¹¹ “Beysân” adlı yeri satın alıp tasadduk ettiği için Hz. Peygamber'in, “*Sen ancak Feyyâz'sın*” buyurduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁴¹²

Kabîsa'nın; “*Talha b. Ubeydullah kadar, kendisinden istenmeden çok mal veren bir kişi daha görmedim*”¹⁴¹³ sözünü de dikkate alacak olursak anlaşılan Hz. Peygamber, öne çıkan iyi meziyetlerinden dolayı diğer lakapları gibi ona, “el-Feyyâz” lakâbını da vermiştir. Hz. Peygamber'in Zü'l-Uşeyre Gazvesi'nde yahut Usre Günü ona, Talhatü'l-Feyyâz dediğine ise daha önce değinmiştik.

2.1.1.11. Hâsir

Sâbit b. Kays b. el-Hafîm¹⁴¹⁴ el-Ensârî ez-Zaferî.¹⁴¹⁵ Uhud savaşında on iki yara alıp kahramanca mücadele edişinden dolayı ona bu lakap, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁴¹⁶ Hatta Hz. Peygamber, önünde çarpışırken Sâbit b. Kays'a: “*İleri ey Hâsir! Geri ey Hâsir*” diye seslenmiştir.¹⁴¹⁷ Bir sonraki biyografide gelecek olan kardeşi Yezîd b. Kays'a da, Hz. Peygamber'in aynı rivâyetlerle “Hâsir” lakâbını verdiği görülmektedir. Vallâhu a'lem.

¹⁴⁰⁷ Belâzurî, Cilt 1, s. 437; Cilt 10, s. 116, 119; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 76-77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30; İbn Hacer, Cilt 3, s. 437.

¹⁴⁰⁸ Belâzurî, Cilt 1, s. 437; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30; İbn Hacer, Cilt 3, s. 437.

¹⁴⁰⁹ Belâzurî, Cilt 10, s. 116; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; İbn Hacer, Cilt 3, s. 437.

¹⁴¹⁰ Belâzurî, Cilt 1, s. 437; Cilt 10, s. 119.

¹⁴¹¹ Belâzurî, Cilt 1, s. 437; Cilt 10, s. 119; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30.

¹⁴¹² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 316; İbn Hacer, Cilt 3, s. 437.

¹⁴¹³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 202; İbn Hacer, Cilt 3, s. 438; er-Rudânî, Muhammed b. Süleyman Ebû Abdullah, Şemsuddîn el-Mekkî, *Cem'ul-fevâid min câmi'il-usûl ve-Mecmâ'iz-zevâid*, trc. Hüseyin Yıldız, 4. bs. İstanbul, Ocak Yayıncılık, 2011, Cilt 7, s. 547.

¹⁴¹⁴ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 260; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 281; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322; İbn Hacer, Cilt 1, s. 345; Mustafa Karataş, “Sâbit b. Kays b. Hafîm,” *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴¹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 281; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322; İbn Hacer, Cilt 1, s. 345; Mustafa Karataş, “Sâbit b. Kays b. Hafîm,” *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴¹⁶ İbn Hacer, Cilt 1, s. 345; Mustafa Karataş, “Sâbit b. Kays b. Hafîm,” *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴¹⁷ İbn Hacer, Cilt 1, s. 345.

Evs kabilesinin, benû Zafer koluna mensuptur.¹⁴¹⁸ Künyesi Ebû Ömer, Ebû Mûsa'dır.¹⁴¹⁹ Annesi Havvâ bt. Yezîd, Hz. Peygamber'e biât eden hanım sahâbîlerden olup,¹⁴²⁰ babası Kays b. Hatîm, Arap şâirlerindedir.¹⁴²¹

Sâbit, erken dönemde Müslüman olmuş, Hz. Peygamber'le Uhud'dan sonraki savaflara katılmıştır. Hz. Ali, onu Medâin'e vâli yapmış,¹⁴²² Cemel, Sıffîn, Nehravân Savafları'na Hz. Ali'nin saflarında katılmıştır. Muâviye (41-60/661-680) hilâfetinde vefât ettiği¹⁴²³ rivâyet edilmekle birlikte ne zaman vefât ettiği bilinmemektedir.¹⁴²⁴

Sâbit b. Kays'ın, Hz. Peygamber'den rivâyeti olmayıp,¹⁴²⁵ Adî b. Sâbit diye kendisine nispet edilen¹⁴²⁶ ve kızından torunu olan tâbiîn muhaddislerinden Adî b. Ebân b. Sâbit¹⁴²⁷ sikâ râvilerindedir.¹⁴²⁸

2.1.1.12. Hâsir/Câsir (Cesur Savaşçı)

Yezîd b. Kays b. el-Hatîm¹⁴²⁹ el-Ensârî ez-Zaferî'nin lakâbıdır.¹⁴³⁰

Annesi Havvâ bt. Yezîd, Hz. Peygamber'e biât eden hanımlardandır.¹⁴³¹ Babası, Ebû Yezîd künyeli meşhûr şâir Kays b. el-Hatîm'dir. Yezîd b. Kays, Hz. Peygamber ile Uhud ve sonraki savaflara iştirak etmiş,¹⁴³² Uhud'da kahramanca savaşmış ve on iki yara almıştır. Hz. Peygamber, Uhud Günü ona, "Hâsir" veya "Câsir"¹⁴³³ lakâbını vermiştir.¹⁴³⁴

¹⁴¹⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴¹⁹ Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²⁰ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 260; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²¹ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 260-61; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 281; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322; İbn Hacer, Cilt 1, s. 345; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²² İbn Hacer, Cilt 3, s. 345-46; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²³ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 281; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322; İbn Hacer, Cilt 1, s. 346; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²⁴ Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²⁵ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 281; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322.

¹⁴²⁶ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 281; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²⁷ Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²⁸ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 281; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 322; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴²⁹ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 261; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 140; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 445; İbn Hacer, Cilt 6, s. 555.

¹⁴³⁰ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 140; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 445-46; İbn Hacer, Cilt 6, s. 555.

¹⁴³¹ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 261.

¹⁴³² İbn Sa'd, Cilt 4, s. 261; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 140; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 446; İbn Hacer, Cilt 6, s. 555.

¹⁴³³ İbn Abdülberr ve İbnu'l-Esîr, "Câsir" olarak kaydetmişlerdir. İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 140; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 446.

Yezîd b. Kays, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde,¹⁴³⁵ Cisri Ebû Ubeyd Savaşı'nda şehit düşmüştür.¹⁴³⁶

2.1.1.13. el-Hayr

Talha b. Ubeydullah'ın lakâbıdır. Ona bu lakâbı, Hz. Peygamber Uhud Günü vermiştir.¹⁴³⁷

Hz. Peygamber, Uhud'un en zor anlarında sağında Cebrâil, solunda Talha'dan başka kimse olmadığını buyurmuştur.¹⁴³⁸ Bilindiği gibi Talha b. Ubeydullah, Uhud'da Hz. Peygamber'e kendini siper etmiş, eline aldığı darbelerden dolayı eli çolak kalmıştır.¹⁴³⁹

2.1.1.14. el-Helib et-Tâî

Onun ve babasının isminde ihtilaf edilmiştir. Onun için Yezid b. Kunâfe dendiği gibi,¹⁴⁴⁰ Yezid b. Adiy b. Kunâfe,¹⁴⁴¹ Helib b. Yezid b. Kunâfe,¹⁴⁴² Helib b. Yezîd b. Adiy b. Kunâfe¹⁴⁴³ gibi isimler kullanılmıştır. Onun adının Selâme olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁴⁴⁴ Buhârî'nin görüşüne uyan İbn Hacer de, onun Yezid b. Kunâfe olduğu görüşündedir.¹⁴⁴⁵

Kabîsa'nın babasıdır.¹⁴⁴⁶ Kafasında hiç saç olmadığı halde Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü kafasını meshedince, kafasında birdenbire saç bitivermiştir.

¹⁴³⁴ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 140; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 446; İbn Hacer, Cilt 6, s. 555; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴³⁵ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 261.

¹⁴³⁶ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 261; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 140; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 446; İbn Hacer, Cilt 6, s. 555; Mustafa Karataş, "Sâbit b. Kays b. Hatîm," *DİA*, Cilt 35, s. 352.

¹⁴³⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 30.

¹⁴³⁸ Rudânî, Cilt 7, s. 547-48, h.n. 8725.

¹⁴³⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 199; Belâzurî, Cilt 10, s. 121; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 317; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 77; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 25; İbn Hacer, Cilt 3, s. 437; Bünyamin Erul, "Talha b. Ubeydullah," *DİA*, Cilt 39, s. 504.

¹⁴⁴⁰ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 8, s. 403; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 110; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 456.

¹⁴⁴¹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 110; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 365.

¹⁴⁴² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 110; İbn Hacer, Cilt 6, s. 457.

¹⁴⁴³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 226.

¹⁴⁴⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 457.

¹⁴⁴⁵ İbn Hacer, Cilt 6, s. 457.

¹⁴⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 226; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 8, s. 403; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 110; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 457.

Bundan dolayı “el-Helib” lakâbını almıştır.¹⁴⁴⁷ Ona bu lakap, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁴⁴⁸ Bu lakâbı, onun isminin yerine geçmiştir.

Fetih Müslümanları arasında olan¹⁴⁴⁹ Helib, Hz. Peygamber’den rivâyette bulunmuş,¹⁴⁵⁰ oğlu Kabîsa b. Helib kendisinden rivâyette bulunmuştur.¹⁴⁵¹

2.1.1.15. Mis‘ab

Nesebi hakkında bilgiye ulaşamadığımız Mis‘ab’ın, “Mis‘ab” adının onun ismi mi yoksa lakâbı mı olduğu konusu da ihtilâflıdır. Onun, Hamza b. Amr es-Sülemî olup, lakâbının “Mis‘ab” olduğu rivâyet edildiği gibi, Hz. Peygamber tarafından ona verilen ismi olduğu da kaydedilmiştir. Nisbesinin el-Muhâribî olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁴⁵² Kendisinden nakledilen bir rivâyette ise, “Mis‘ab” isminin, onun lakâbı olduğu görülmektedir. Mis‘ab şöyle demiştir:

“Bir harp oldu sahâbîlerden hiçbir kimse yoktu ki, devesine başka birini nöbetleşe bindirmesin. Resûlullah da ara sıra devesinden inerdi ve “*Haydi biraz da sen bin*” derdi. Ben de şöyle derdim: “*Benim yürümeye gücüm ve takâtım var.*” Bunu iki veya üç kere tekrarladıktan sonra, nihayet bana şöyle dedi: “*Sen başka değil, ancak Mis‘ab’sın.*” İşte o andan itibaren sevdiğim isimlerimin içinde bana en sevimli gelen ismim bu oldu.”¹⁴⁵³

2.1.1.16. Muhâcir

Muhâcir b. Kunfûz b. Umeyr¹⁴⁵⁴ el-Kureşî et-Teymî’nin¹⁴⁵⁵ lakâbıdır. İsmi, Amr b. Halef’tir. “Kunfûz” de babasının lakâbıdır.¹⁴⁵⁶ Hicret ettiğinde müşrikler onu yakalayıp çok işkence yapmışlar, onların elinden kurtulup¹⁴⁵⁷ Medine’ye, Hz.

¹⁴⁴⁷ İbn Sa‘d, Cilt 6, s. 226; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 110; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 456.

¹⁴⁴⁸ İbn Hacer, Cilt 6, s. 456.

¹⁴⁴⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 457.

¹⁴⁵⁰ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 110; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 457.

¹⁴⁵¹ İbn Sa‘d, Cilt 6, s. 226; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 110; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 365; İbn Hacer, Cilt 6, s. 457.

¹⁴⁵² İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 51; İbn Hacer, Cilt 5, s. 576.

¹⁴⁵³ İbn Hacer, Cilt 5, s. 576.

¹⁴⁵⁴ İbn Sa‘d, Cilt 6, s. 80; Cilt 8, s. 14; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 7, s. 256; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 17; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 252; İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁵⁵ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 7, s. 256-57; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 17; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 252; İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁵⁶ İbn Sa‘d, Cilt 6, s. 80; Cilt 8, s. 14; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 17; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 252; İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁵⁷ İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 252; İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü onun için, “İşte bu gerçek bir Muhâcir'dir” buyurmasından sonra bu lakâbı almıştır.¹⁴⁵⁸ Hz. Peygamber'in verdiği bu lakâbın, onun isminin yerine geçtiği görülmektedir.

Muhâcir, ilk Müslümanlardandır.¹⁴⁵⁹ Onun, Mekke Fethi'nde¹⁴⁶⁰ yahut Mekke'nin Fethi'nden sonra Müslüman olduğu da rivâyet edilmiştir. Hz. Osman'ın (23-35/644-656) hilâfetinde polis amirliği yapmış,¹⁴⁶¹ Basra'ya yerleşip orada vefât etmiştir.¹⁴⁶² Hz. Peygamber'den hadis nakletmiş, kendisinden de, Hudaýn Ebû Sâ'sân er-Rakâşî rivâyette bulunmuştur.¹⁴⁶³

2.1.1.17. el-Mü'min

Fâkih b. es-Seken b. Hansâ el-Ensârî es-Selemî'nin¹⁴⁶⁴ lakâbıdır. Kendisinden rivâyet edildiğine göre, “el-Mü'min” lakâbını ona, Allah Resûlü (s.a.s.) vermiştir.¹⁴⁶⁵ Hz. Peygamber'in savaşçısı olup, Bedir Savaşı'ndan sonraki savaşlarda bulunmuştur.¹⁴⁶⁶

2.1.1.18. Sefîne (Gemi)

Hz. Peygamber'in mevlâsıdır. İsminde çok ihtilaf mevcuttur. Kaynaklarda Sefîne için Mihrân,¹⁴⁶⁷ Rûman,¹⁴⁶⁸ Abs,¹⁴⁶⁹ Umeyr,¹⁴⁷⁰ Kays,¹⁴⁷¹ Tahmân, Necrân, Zekvân, Mervân, Keysân, Süleymân, Rebâh, Müflih, Eymen, Ahmed, Ahmer,¹⁴⁷²

¹⁴⁵⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 17; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 252; İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁵⁹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁶⁰ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 80; Cilt 8, s. 14; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 17; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 252.

¹⁴⁶¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁶² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 17; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 252; İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁶³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 80; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 17; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 252; İbn Hacer, Cilt 6, s. 192.

¹⁴⁶⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 305; İbn Hacer, Cilt 5, s. 281.

¹⁴⁶⁵ İbn Hacer, Cilt 5, s. 281.

¹⁴⁶⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 305; İbn Hacer, Cilt 5, s. 281.

¹⁴⁶⁷ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 100; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 467-68; *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 173; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁶⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 173; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁶⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 468; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112.

¹⁴⁷⁰ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁷¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 173; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁷² İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne”, *DİA*, Cilt 36, s. 302.

Sene, Şene, Murkine, İsâ, Muattib¹⁴⁷³ gibi isimler kullanılmıştır. Kendisinden de, isminin Kays olduğu rivâyet edilmiştir.¹⁴⁷⁴

“Sefîne” ise onun lakâbıdır.¹⁴⁷⁵ Bu lakap, bir sefer sırasında ashâbın taşıyamadığı çok miktardaki eşyaları taşımasından dolayı, Hz. Peygamber tarafından ona verilmiştir.¹⁴⁷⁶ “Sefîne” diye tanındığından ismi neredeyse unutulmuştur.

Künyesi Ebû Abdurrahman¹⁴⁷⁷ veya Ebû Bahterî’dir.¹⁴⁷⁸ Aslen İranlı olup,¹⁴⁷⁹ Ümmü Seleme tarafından satın alınmış, Hz. Peygamber’e ölene kadar hizmet etmesi şartıyla azad edilmiştir.¹⁴⁸⁰ Hz. Peygamber tarafından azad edildiği de rivâyet edilmiştir.¹⁴⁸¹ Sefîne, Hz. Peygamber’in hizmetkârlığını yapmış,¹⁴⁸² sonra Batn-ı Nahle’ye yerleşmiş¹⁴⁸³ 80/699 yılı civarında da vefât etmiştir.¹⁴⁸⁴ Zehebî, onun 70/689 yılından sonra vefât ettiğini söylemiştir.¹⁴⁸⁵

Suffe ehlerinden olan Sefîne,¹⁴⁸⁶ Hz. Peygamber’den Bakî b. Mahled’in *Müsned*’inde yer alan 14 hadis rivâyet etmiş, Buhârî dışında *Kütüb-i Sitte* müellifleri de, Sefîne vasıtasıyla gelen rivâyetlere eserlerinde yer vermişlerdir.¹⁴⁸⁷ İbn Hanbel’in *Müsned*’inde yer alan rivâyet sayısı ise, on beştir.¹⁴⁸⁸

¹⁴⁷³ İbn Hacer, Cilt 3, s. 112.

¹⁴⁷⁴ Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁷⁵ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 173; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁷⁶ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 100-101; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243-44; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 172-73; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁷⁷ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 100; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 172; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁷⁸ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁷⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 468; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸⁰ İbn Sa’d, Cilt 5, s. 100; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 172; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸² İbn Sa’d, Cilt 5, s. 100; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 172; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸³ Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 4, s. 179; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 172; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸⁴ Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸⁵ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 173; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸⁶ Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸⁷ Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 173; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁸⁸ Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

Hız. Peygamber dışında Hz. Ali ve Ümmü Seleme'den de rivâyetle bulunan¹⁴⁸⁹ Sefîne'den, iki oğlu Abdurrahman ve Ömer; Sâlim b. Abdullah b. Ömer, Ebû Reyhâne,¹⁴⁹⁰ Saîd b. Cümhân,¹⁴⁹¹ Muhammed b. Münkedir gibi nice kimseler rivâyetle bulunmuştur.¹⁴⁹²

2.1.1.19. Seyfullah (Allah'ın Kılıcı)

Hâlid b. Velîd b. Muğîre¹⁴⁹³ el-Kureřî¹⁴⁹⁴ el-Mahzûmî'nin¹⁴⁹⁵ lakâbidir. Künyesi Ebû Süleymân'dır.¹⁴⁹⁶ Mu'te savaşında (8/629) Hz. Peygamber'in görevlendirdiği üç komutan Zeyd b. Hârise, Ca'fer b. Ebû Tâlib ve Abdullah b. Revâha'dan sonra sancağı almış, Müslümanları hezimetten kurtarmıştır.¹⁴⁹⁷ Hz. Peygamber onun için: “*Hâlid, Allah'ın kılıçlarından bir kılıçtır*” buyurmuř¹⁴⁹⁸ ve ona “Seyfullah” (Allah'ın kılıcı) lakâbını vermiştir.¹⁴⁹⁹

Annesi Lübâbe es-Suğrâ bt. el-Hâris,¹⁵⁰⁰ Mü'minlerin annesi Meymûne'nin (r. anha) kız kardeşidir.¹⁵⁰¹ Müslüman olmadan önce Kureyş ordusunun

¹⁴⁸⁹ İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁹⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 173; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁹¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 173; İbn Hacer, Cilt 3, s. 112; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁹² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 243; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 468; Yusuf Ziya Keskin, “Sefîne,” *DİA*, Cilt 36, s. 302.

¹⁴⁹³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 26; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 3 s. 126; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 11; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366; İbn Hacer, Cilt 2, s. 222; Mustafa Fayda, “Halid b. Velîd,” *DİA*, Cilt 15 s. 289.

¹⁴⁹⁴ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 3, s. 126; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 11; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366; İbn Hacer, Cilt 2, s. 222; Mustafa Fayda, “Halid b. Velîd,” *DİA*, Cilt 15 s. 289.

¹⁴⁹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 11; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366; İbn Hacer, Cilt 2, s. 222; Mustafa Fayda, “Halid b. Velîd,” *DİA*, Cilt 15 s. 289.

¹⁴⁹⁶ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 26; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 3, s. 126; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 11; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366; İbn Hacer, Cilt 2, s. 222; Mustafa Fayda, “Halid b. Velîd,” *DİA*, Cilt 15, s. 289.

¹⁴⁹⁷ Vâkîdî, Cilt 2, s. 210-13; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 288, 293; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 30; Buhârî, *Cenâiz* 4 Cilt 2, s. 72; Buhârî, *Cihâd* 7, Cilt 3, s. 203; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 133; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366.

¹⁴⁹⁸ Vâkîdî, Cilt 2, s. 300; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 29-30; Tirmizî, *Menâkıb* 50, Cilt 5, s. 688; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 13; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 133; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, 366; İbn Hacer, Cilt 2, s. 223-24.

¹⁴⁹⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 133; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366; Mustafa Fayda, “Halid b. Velîd,” *DİA*, Cilt 15, s. 290.

¹⁵⁰⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 26; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 11; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; İbn Hacer, Cilt 2, s. 222; Mustafa Fayda, “Halid b. Velîd,” *DİA*, Cilt 15, s. 289.

¹⁵⁰¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 11; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366; İbn Hacer, Cilt 2, s. 223; Mustafa Fayda, “Halid b. Velîd,” *DİA*, Cilt 15, s. 289.

kumandanlığını yapan Hâlid b. Velîd,¹⁵⁰² Osman b. Talha ve Amr b. el-Âs ile hicret ederek Medine'ye gelmiş ve Müslüman olmuştur.¹⁵⁰³ Müslüman olarak Mu'te Savaşı, Mekke'nin Fethi; Tâif'teki Uzzâ'nın yıkılışına iştirak etmiştir. Hz. Ömer'in, onu görevinden azlediğine kadar İslâm ordusuna kumandanlık yapan Hâlid b. Velîd, 21/642 yılında Humus'ta vefât etmiştir.¹⁵⁰⁴ Onun, Medine'de vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.¹⁵⁰⁵ İbn Hacer; Hz. Ömer'in, onun çocuklarına yüksek sesle olmamak kaydıyla babaları için ağlamalarına izin vermesini delil göstererek onun Medine'de vefât ettiği görüşündedir.¹⁵⁰⁶

Hz. Peygamber'den rivâyette bulunan Hâlid b. Velîd,¹⁵⁰⁷ Allah Resûlü'nün kâtipleri arasında olup, Hz. Peygamber'den on sekiz hadis rivâyet etmiştir.¹⁵⁰⁸ Yetmiş bir rivâyeti Bakî b. Mahled'in *Müsned*'inde yer alırken, *Sahîhâyn*'daki rivâyet sayısı ise, ikidir.¹⁵⁰⁹ Teyzesinin oğlu İbn Abbas, Mikdâm b. Ma'dikerb, Kays b. Ebû Hâzım vb. kimseler ondan rivâyette bulunmuştur.¹⁵¹⁰

2.1.1.20. Seyyid

Hz. Ali ile Hz. Fatma'nın oğlu Hz. Hasan'a, Hz. Peygamber'in verdiği lakaptır.¹⁵¹¹

Arap toplumunda, asil bir soydan gelen şeref sahibi, kuvvetli bir asabiyetle çevresinde etkin olan kabile reisinin kimliğini ifade eden, toplumun efendisi

¹⁵⁰² İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 41; İbn Abdülber, Cilt 2, s. 11; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; İbn Hacer, Cilt 2, s. 223; Mustafa Fayda, "Halid b. Velîd," *DİA*, Cilt 15, s. 289.

¹⁵⁰³ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 204-5; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 27; İbn Abdülber, Cilt 2, s. 11-12; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 132; Mustafa Fayda, "Halid b. Velîd," *DİA*, Cilt 15, s. 289.

¹⁵⁰⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 28-41; İbn Abdülber, Cilt 2, s. 12-14; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 133-35; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 366-69, 378-83; İbn Hacer, Cilt 2, s. 223-27; Mustafa Fayda, "Halid b. Velîd," *DİA*, Cilt 15, s. 290-92.

¹⁵⁰⁵ İbn Abdülber, Cilt 2, s. 14; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 135; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 383; İbn Hacer, Cilt 2, s. 227.

¹⁵⁰⁶ İbn Hacer, Cilt 2, s. 227.

¹⁵⁰⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt, s. 134; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 368; İbn Hacer, Cilt 2, s. 223; Mustafa Fayda, "Halid b. Velîd," *DİA*, Cilt 15, s. 291.

¹⁵⁰⁸ Mustafa Fayda, "Halid b. Velîd," *DİA*, Cilt 15, s. 291.

¹⁵⁰⁹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 384.

¹⁵¹⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 134; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, 368; İbn Hacer, Cilt 2, s. 223; Mustafa Fayda, "Halid b. Velîd," *DİA*, Cilt 15, s. 291.

¹⁵¹¹ İbn Abdülber, Cilt 1, s. 436-37; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 18; Mustafa Sabri Küçükaşçı, "Seyyid," *DİA*, Cilt 37, s. 40.

anlamındaki “Seyyid”, Hz. Peygamber’in soyundan gelenleri ifade eden bir kavram olup, halen kullanılmaktadır.¹⁵¹²

Hz. Peygamber onun için: “*Bu oğlum Seyyid’dir, umulur ki Allah (c.c.) onunla Müslümanlardan iki topluluğun arasını sulh edecektir*” buyurmuştur.¹⁵¹³

2.1.1.21. Seyyidü’ş-Şühedâ

Hz. Hamza’nın lakâbıdır.¹⁵¹⁴ Ona bu lakap, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁵¹⁵

Akrabalık hukukunu götezen, mert ve titiz bir insan olan Hz. Hamza, Uhud Savaşı’nda dillere destan olacak şekilde bir kahramanlık göstermiştir. İslâmiyet uğruna kendi hayatını hiçe sayarken bütün savaş tekniklerini kullanmış, o gün için ve daha sonrası için bir övünç kaynağı, gazi ve şehitlerin piri sayılmıştır. Bundan dolayıdır ki; İslâm tarihinde “Seyyidü’ş-şühedâ” ve “Esedullah” olarak tanınagelmiştir.¹⁵¹⁶

2.1.1.22. Sıddîk

Hz. Ebû Bekir’in en meşhur lakâbıdır. Mîrac olayı başta olmak üzere, gayble ilgili haberleri tereddütsüz kabul ettiğinden dolayı bu lakap,¹⁵¹⁷ Hz. Peygamber tarafından ona verilmiştir.¹⁵¹⁸

2.1.1.23. Tayyar (Uçan)

Ca’fer b. Ebû Tâlib b. Abdulmuttalib¹⁵¹⁹ el-Kureşî¹⁵²⁰ el-Hâşimî’nin (r.a.)¹⁵²¹ lakâbıdır.

¹⁵¹² Mustafa Sabri Küçükaşcı, “Seyyid,” *DİA*, Cilt 37, s. 40.

¹⁵¹³ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 361; Buhârî, *el-Câmi’u’s-sahîh, Fedâilu’l-ashâb* 22, Cilt 4, s. 216; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 437; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 18; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 3, s. 251; İbn Hacer, Cilt 2, s. 62.

¹⁵¹⁴ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 425; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 1, s. 173; İbn Hacer, Cilt 2, s. 106; Hüseyin Algül, “Hamza,” *DİA*, Cilt 15, s. 500-501.

¹⁵¹⁵ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 425; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 1, s. 173; İbn Hacer, Cilt 2, s. 106.

¹⁵¹⁶ Hüseyin Algül, “Hamza,” *DİA*, Cilt 15, s. 501-2.

¹⁵¹⁷ İbn Hişâm, Cilt 1-2, s. 287-88; Belâzurî, Cilt 10, s. 53; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 18; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 101-102.

¹⁵¹⁸ İbn Hişâm, Cilt 1-2, s. 287-88; Belâzurî, Cilt 10, s. 53; Mustafa Fayda, “Ebû Bekir,” *DİA*, Cilt 10, s. 102.

¹⁵¹⁹ İbn Sa’d, Cilt 4, s. 31; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 313; İbnu’l-Esîr, Cilt 1, s. 406; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 1, s. 206; İbn Hacer, Cilt 1, s. 427; Ahmet Önkâl, “Ca’fer b. Ebû Tâlib,” *DİA*, Cilt 6, s. 548.

Mu'te Savaşı'ndaki kahramanca çarpışması sonucu iki kolunu kaybetmiş, Hz. Peygamber, savaşta kaybettiği iki kolu yerine Allah'ın, ona iki kanat ihsan ettiğini, onlarla cennette dilediği yere uçtuğunu haber vermiştir.¹⁵²² "Uçan" anlamındaki "Tayyâr" ve "iki kanatlı" anlamındaki "Zülcenâheyn" lakapları, Mu'te Savaşı'ndaki kahramanlığı sonucu Hz. Peygamber'in sözü ile günümüze kadar gelen lakâpları olmuştur.

Künyesi, oğlu Abdullah'a nispeten Ebû Abdullah'tır.¹⁵²³ Ayrıca Hz. Peygamber tarafından ona verilen Ebu'l-Mesâkîn'dir.¹⁵²⁴ Hz. Peygamber'in amcasının oğlu,¹⁵²⁵ Hz. Ali'nin abisi,¹⁵²⁶ yaratılış ve huy yönünden Hz. Peygamber'e en çok benzeyen kişidir.¹⁵²⁷ İlk Müslümanlardan olup, Mekke'li müşriklerin zulmü artınca Habeşistan'a hicret etmiştir. Orada İslâm'n yayılmasına hizmet etmiş, Hayber Fethi (7/629) sırasında da Medîne'ye hicret etmiştir. Gelişi Hz. Peygamber'i çok sevindirmiştir. Sonra Hz. Peygamber tarafından Mu'te Savaşı'na (8/630) gönderilmiş ve orada şehit düşmüştür.¹⁵²⁸

Allah Resûlü'nden çok az rivâyeti olan Ca'fer b. Ebû Tâlib'ten; İbn Mes'ûd, Amr b. el-Âs, Ümmü Seleme ve Hz. Ca'fer'in oğlu Abdullah b. Ca'fer rivâyette bulunmuştur.¹⁵²⁹

¹⁵²⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 406.

¹⁵²¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 406; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 548.

¹⁵²² Vâkıdî, Cilt 2, s. 211, 215; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 292; İbn Sa'd, Cilt 4, s. 34-36; Tirmizî, *Menâkıb* 30, Cilt 5, s. 654; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 313; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 406, 408; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; İbn Hacer, Cilt 1, s. 429; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 549.

¹⁵²³ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 31; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 312; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; İbn Hacer, Cilt 1, s. 427; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 548.

¹⁵²⁴ İbn Mâce, *Zühd* 7, Cilt 3, s. 475; Tirmizî, *Menâkıb* 36, Cilt 5, s. 855; İbn Hacer, Cilt 1, s. 427.

¹⁵²⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 406; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; İbn Hacer, Cilt 1, s. 427; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 548.

¹⁵²⁶ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 313; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 406; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; İbn Hacer, Cilt 1, s. 428 Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 548.

¹⁵²⁷ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 33; Buhârî, *Fedâilu'l-ashâb* 10, Cilt 4, s. 209; Tirmizî, *Menâkıb* 36, Cilt 4-5, s. 855; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 313-14; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 406-7; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 214; İbn Hacer, Cilt 1, s. 427; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 549.

¹⁵²⁸ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 270; İbn Sa'd, Cilt 4, s. 31-34; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 313-14; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 406-8; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; İbn Hacer, Cilt 1, s. 427-28; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 548-49.

¹⁵²⁹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 549.

2.1.1.24. Zâhid/Zâhir

Yezîd b. Mehâr Hisrû el-Yemânî'nin lakâbıdır. Aslen İranlı olup, Yemenli sayılmıştır. Hz. Peygamber'e beyaz bir elbise içinde gelmiş,¹⁵³⁰ bir rivâyete göre; Hz. Peygamber ona, "Zâhid";¹⁵³¹ diğer rivâyete göre de, "Zâhir" lakâbını vermiştir.¹⁵³²

Şurahbil, babası Yezid'den şöyle rivâyet etti:

"Çocuklar, ipek elbise giymiş, altın yüzük takmış bir halde Resûlullah'a geldiler. Yezid de, beyaz elbise giymiş bir halde Resûlullah'ın yanına girdi. Bunun üzerine Allah Resûlu şöyle buyurdu: "*Neden dünyada iken zühdü tercih etmiş olan âhiret sevdalısı bu adama benzemiyorsunuz?*"¹⁵³³

Hayatı boyunca zühd içinde yaşayan Hz. Peygamber'in, tavsiye ettiği bu yaşantıyı yaşamaya çalışan biri olan Yezid b. Mehâr'ın, bu hali hoşuna gittiği için Allah Resûlü onu bu isimle taltif etmiştir.

2.1.1.25. Zülbicâdeyn

Abdullah b. Abdünühm/Abdünehm¹⁵³⁴ b. Afîr¹⁵³⁵ el-Müzenî'nin¹⁵³⁶ lakâbıdır. Zülbicâdeyn diye tanınır.¹⁵³⁷ Amcasının himayesinde bir yetim iken Müslüman olmuş, bunu öğrenen amcası, elbisesine kadar her şeyini elinden alınca, annesinin verdiği kilimi iki parçaya ayırıp kendine elbise yaparak Medîne'ye, Hz. Peygamber'e gelmiştir.¹⁵³⁸ Allah Resûlü ismini sormuş, "Abduluzzâ" olduğunu öğrenince, onun adını "Abdullah" olarak değiştirmiştir.¹⁵³⁹ Ayrıca, "*Sen Abdullah, Zülbicâdeyn'sin, kapımdan ayrılma!*" buyurarak,¹⁵⁴⁰ ona "Zülbicâdeyn" lakâbını da vermiştir.¹⁵⁴¹

¹⁵³⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 450; İbn Hacer, Cilt 6, s. 559.

¹⁵³¹ İbn Hacer, Cilt 6, s. 559.

¹⁵³² İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 450.

¹⁵³³ İbn Hacer, Cilt 6, s. 559.

¹⁵³⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 138; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵³⁵ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 138; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵³⁶ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 408; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵³⁷ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 409; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 138; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 197; Cilt 3, s. 212; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵³⁸ Vâkıdî, Cilt 2, s. 396-97; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 139; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212-13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵³⁹ Vâkıdî, Cilt 2, s. 397; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 139; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 125; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212-13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵⁴⁰ Vâkıdî, Cilt 2, s. 397; İbn Sa'd, Cilt 5, s. 139; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 213; İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵⁴¹ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212.

Müslüman olmasına razı olmayan kavminden kaçarak, iki parçaya ayırdığı kilim parçası ile Hz. Peygamber'e geldiği için;¹⁵⁴² Kur'an'ı çok okumak suretiyle Allah'ı çokça andığından dua yaparken sesini yükselttiği için yahut babası ile aralarında geçen bir diyalog sonucu kıldan bir çuval edinip, avret yerini bununla örttüğü için bu lakâbı aldığına¹⁵⁴³ dair rivâyetler de mevcuttur.

2.1.1.26. Zülcenâheyn

Ca'fer b. Ebû Tâlib'in lakâbıdır. Hz. Peygamber, Mu'te Savaşı'na (8/630) göndermiş, orada kahramanca mücadele ederek iki kolunu kaybetmiş ve şehit olmuştur.¹⁵⁴⁴ Allah Resûlü, kaybettiği iki kolu yerine Allah'ın, ona iki kanat ihسان ettiğini ve onlarla cennette dilediği yere uçtuğunu haber vermiştir.¹⁵⁴⁵ "İki kanatlı" anlamındaki "Zülcenâheyn" lakâbı, Mu'te'deki kahramanlığından sonra, Hz. Peygamber'in onun için "İki Kanatlı" demesi sonucu, onun vefâtından sonra da hafızalara kazınan lakâbı olmuştur.

2.1.2. Hz. Peygamber'in Lakap Verdiği Hanım Sahâbîler

2.1.2.1. Evvâhe (Huşu ve Tevâzu Sahibi)

Ümmü'l-Mü'minin Zeyneb bt. Cahş, çok ibadet edişi ve çok sadaka verişi ile Hz. Peygamber tarafından "Evvâhe" (huşu ve tevâzu sahibi) diye nitelendirilmiştir. Allah Resûlü onun için, "O, *Evvâhe'dir*" buyurmuştur.¹⁵⁴⁶ Hz. Peygamber'in ona verdiği bir lakaptır.

Hz. Peygamber, eşleri içinde kendisine ilk ulaşacak kişinin, eli en uzun olan olduğunu söylediğinde, eşleri ellerini ölçmüşler, Allah Resûlü'nün bu sözünden;

¹⁵⁴² İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 408-9; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 125; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 212.

¹⁵⁴³ İbn Hacer, Cilt 4, s. 131.

¹⁵⁴⁴ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 292; İbn Sa'd, Cilt 4, s. 32-34; İbn Abdülber, Cilt 1, s. 313-14; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 407-8; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 206; İbn Hacer, Cilt 1, s. 428; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 548-49.

¹⁵⁴⁵ Vâkıdî, Cilt 2, s. 211, 215; İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 292; İbn Sa'd, Cilt 4, s. 34-36; Tirmizî, *Menâkıb* 30, Cilt 5, s. 654; İbn Abdülber, Cilt 1, s. 313; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 408; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 212; İbn Hacer, Cilt 1, s. 429; Ahmet Önkâl, "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, Cilt 6, s. 549.

¹⁵⁴⁶ İbn Abdülber, Cilt 4, s. 408; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 120; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 217; İbn Hacer, Cilt 8, s. 170.

içlerinde en çok sadaka vereni kastettiğini, Zeynep bt. Cahş vefât ettiğinde anlamışlardır. Zira o, Hz. Peygamber'den sonra vefât eden ilk eşidir.¹⁵⁴⁷

2.1.2.2. eş-Şehîde

Ümmü Varaka¹⁵⁴⁸ bt. Abdullah b. el-Hâris¹⁵⁴⁹ el-Ensâriyye.¹⁵⁵⁰ Büyük dedesine nispetle ona Ümmü Varaka bt. Nevfel de denir.¹⁵⁵¹ Medineli Hazrec Kabilesi'nin Benû Mustalik koluna mensuptur.¹⁵⁵²

“eş-Şehîde” lakâbını ona Hz. Peygamber vermiştir.¹⁵⁵³ Medine'de erken dönemde Müslüman olan Ümmü Varaka, bu künyesi ile meşhurdur. Bedir Savaşı hazırlıkları sırasında, Hz. Peygamber'den yaralılara bakmak için savaşa katılmasına izin vermesini, belki o vesileyle çok istediği şehitliğin kendisine nasip olabileceğini söylemiş, Hz. Peygamber de, evinde oturmasını, Allah'ın ona şehitliği nasip edeceğini söylemiştir.¹⁵⁵⁴

Allah Resûlü'nün, ev halkına namaz kıldırması için izin verip, ezan okuyacak bir de müezzin görevlendirdiği Ümmü Varaka, Hz. Peygamber'den sonra, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde, hürriyetlerini kendi ölümüne bağladığı iki kölesi tarafından öldürülmüştür.¹⁵⁵⁵ Onun ölüm haberi Hz. Ömer'e ulaştığında, “Resûlullah doğru söyledi. *“Haydi gidelim eş-Şehîde'yi ziyaret edelim”* derdi deyip,¹⁵⁵⁶ onu öldüren kölelerini yargılayıp idam ettirmiştir.¹⁵⁵⁷

¹⁵⁴⁷ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 104-107; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 407; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 119-20; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 213-16; İbn Hacer, Cilt 8, s. 170.

¹⁵⁴⁸ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 158; İbn Hacer, Cilt 8, s. 554; Ahmet Tahir Dayhan, “Ümmü Varaka,” *DİA*, Cilt 42, s. 332.

¹⁵⁴⁹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519; İbn Hacer, Cilt 8, s. 554; Ahmet Tahir Dayhan, “Ümmü Varaka,” *DİA*, Cilt 42, s. 332.

¹⁵⁵⁰ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 158; İbn Hacer, Cilt 8, s. 554; Ahmet Tahir Dayhan, “Ümmü Varaka,” *DİA*, Cilt 42, s. 332.

¹⁵⁵¹ İbn Hacer, Cilt 8, s. 554.

¹⁵⁵² Ahmet Tahir Dayhan, “Ümmü Varaka,” *DİA*, Cilt 42, s. 332.

¹⁵⁵³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 158; İbn Hacer, Cilt 8, s. 554.

¹⁵⁵⁴ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519; İbn Hacer, Cilt 8, s. 554-55; Ahmet Tahir Dayhan, “Ümmü Varaka,” *DİA*, Cilt 42, s. 332.

¹⁵⁵⁵ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519; İbn Hacer, Cilt 8, s. 554-55; Ahmet Tahir Dayhan, “Ümmü Varaka,” *DİA*, Cilt 42, s. 332-33.

¹⁵⁵⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519.

¹⁵⁵⁷ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; İbn Abdülber, Cilt 4, s. 519; İbn Hacer, Cilt 8, s. 554-55; Ahmet Tahir Dayhan, “Ümmü Varaka,” *DİA*, Cilt 42, s. 333.

Hiz. Peygamber'den rivâyette bulunan Ümmü Varaka'nın,¹⁵⁵⁸ Allah Resûlü'nden rivâyet ettiği hadis sayısı ikidir.¹⁵⁵⁹

2.1.2.3. Zâtünnitâkayn

Esmâ bt. Ebû Bekir es-Sıddîk¹⁵⁶⁰ Abdullah b. Osmân¹⁵⁶¹ et-Teymîyye¹⁵⁶² el-Kureşîyye.¹⁵⁶³ Abdullah b. Ebû Bekir'in anne-baba bir kardeşidir.¹⁵⁶⁴ Hicretten 27 yıl önce Mekke'de doğmuştur.¹⁵⁶⁵ İlk Müslümanlardandır. Mekke'de Müslüman olanların on sekizincisi olduğu rivâyet edilmiştir. Lakâbı "Zâtünnitâkayn" olup, hicret yolculuğu için Hiz. Peygamber ve babasına hazırladığı azığa bağlayacak bir şey bulamayınca kuşağını ikiye bölüp azığı bağlamış ve bundan dolayı "Zâtünnitâkayn" diye lakaplanmıştır.¹⁵⁶⁶ Ona bu lakâbı Hiz. Peygamber vermiş,¹⁵⁶⁷ Allah'ın (c.c.), ona cennette iki kuşak vereceği müjdesini de vermiştir.¹⁵⁶⁸

Esmâ bt. Ebû Bekir, Zübeyr b. Avvâm ile evlilik yapmış,¹⁵⁶⁹ ondan beşi erkek, sekiz çocuğu olmuştur. Zübeyr b. Avvâm ile anlaşmazlığı sonucu ondan boşanınca, hayatının geri kalan kısmını oğlu Abdullah b. Zübeyr'in yanında

¹⁵⁵⁸ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 424; Ahmet Tahir Dayhan, "Ümmü Varaka," *DİA*, Cilt 42, s. 333.

¹⁵⁵⁹ Ahmet Tahir Dayhan, "Ümmü Varaka," *DİA*, Cilt 42, s. 333.

¹⁵⁶⁰ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 237; Belâzurî, Cilt 1, s. 260; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 344; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 287; İbn Hacer, Cilt 8, s. 14; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 402.

¹⁵⁶¹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 237; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 287; İbn Hacer, Cilt 8, s. 14.

¹⁵⁶² İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 287; İbn Hacer, Cilt 8, s. 14; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 402.

¹⁵⁶³ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 287; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 402.

¹⁵⁶⁴ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 237; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 402.

¹⁵⁶⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7; İbn Hacer, Cilt 8, s. 15; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk" *DİA*, Cilt 11, s. 402.

¹⁵⁶⁶ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 237-8; İbn Hanbel, Cilt 6, s. 346; Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh, Menâkıbu'l-ensâr* 45, Cilt 4, s. 256; Belâzurî, Cilt 1, s. 260; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 345; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7-8; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 289; İbn Hacer, Cilt 8, s. 14; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 402.

¹⁵⁶⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 345; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7-8; İbn Hacer, Cilt 8, s. 14.

¹⁵⁶⁸ Belâzurî, Cilt 1, s. 260; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 345; İbn Hacer, Cilt 8, s.15; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 402.

¹⁵⁶⁹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 237; Belâzurî, Cilt 1, s. 422; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 345; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 7; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 290; İbn Hacer, Cilt 8, s. 14; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 403.

geçirmiştir.¹⁵⁷⁰ Uzun bir hayat yaşamış, Abdullah b. Zübeyr'in, 73/692'de, Cemâziyelûlâ ayında katledilmesinden birkaç gün sonra vefât etmiştir.¹⁵⁷¹

Esmâ bt. Ebû Bekir, Hz. Peygamber'den 13'ü Buhârî ve Müslim'in *Sahîhler*'inde, 5'i sadece Buhârî; 4'ü sadece Müslim'de yer alan toplam 58 hadis rivâyet etmiştir.¹⁵⁷² Bir kısmı mükerrer olmak kaydıyla Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde bu sayı 83; Taberânî'nin *el-Mu'cemü'l-kebîr*'inde 157'dir.¹⁵⁷³ Ondan da oğulları Abdullah b. Zübeyr, Urve b. Zübeyr, Fatma bt. Münzir b. Zübeyr, oğlunun torunu Abbâd b. Hamzâ b. Abdullah ile Abdullah b. Abbâs vb. kimseler rivâyette bulunmuşlardır.¹⁵⁷⁴

2.2. HZ. PEYGAMBER'İN DEĞİŞTİRDİĞİ LAKAPLAR

2.2.1. Hz. Peygamber'in Lakâbını Değiştirdiği Erkek Sahâbîler

Bu başlıkta Hz. Peygamber'in verdiği yeni lakaptan hareketle sıralama yaptık.

2.2.1.1. el-Hayr

Sa'd b. Kays el-Anzî'nin lakâbıdır.¹⁵⁷⁵ Onun nisbesinin Ansî¹⁵⁷⁶ yahut el-Kureşî¹⁵⁷⁷ olduğu da rivâyet edilmiştir. Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü ismini sormuş, "Sa'd el-Hayl" olduğunu söyleyince, "*Bilakis sen Sa'd el-Hayr'sın*" buyurmuş¹⁵⁷⁸ ve onu Sa'd el-Hayr olarak isimlendirmiştir.¹⁵⁷⁹ Bu suretle onun "Hayl" olan lakâbını "Hayr" olarak değiştirmiştir.

Hz. Peygamber'den rivâyette bulunan Sa'd el-Hayr'dan, oğlu Abdullah ve Hasan-ı Basrî rivâyette bulunmuşlardır. Allah Resûlü'nden rivâyet ettiği hadislerden

¹⁵⁷⁰ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 237-41; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 403.

¹⁵⁷¹ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 242; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 345; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 8; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 295; İbn Hacer, Cilt 8, s. 15; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," Cilt 11, s. 404.

¹⁵⁷² Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 288; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 404.

¹⁵⁷³ Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 404.

¹⁵⁷⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 8; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 288; İbn Hacer, Cilt 8, s. 15; Ali Yardım, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, Cilt 11, s. 403-4.

¹⁵⁷⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 419; İbn Hacer, Cilt 3, s. 62.

¹⁵⁷⁶ İbn Hacer, Cilt 3, s. 62.

¹⁵⁷⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 419.

¹⁵⁷⁸ İbn Hacer, Cilt 3, s. 62.

¹⁵⁷⁹ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 419; İbn Hacer, Cilt 3, s. 62.

biri şöyledir: Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur: Ey Âdemoğlu, gündüzün evvelinde dört rekat kıl, âhirinde de ben sana kâfi geleyim (Kutsî Hadistir).¹⁵⁸⁰

2.2.1.2. el-Hayr

Zeyd el-Hayl b. Mühelhil b. Zeyd/Yezîd et-Tâî.¹⁵⁸¹ Künyesi oğluna nispeten Ebû Muknif¹⁵⁸² veya Ebû Miknef'tir.¹⁵⁸³

Tâî kabilesinin heyetinin başı olarak Heyetler yılında (9/631) Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü, İslâm'ı onlara anlatmış, onlar da Müslüman olmuşlardır. Hz. Peygamber onun için, "*Bana Câhiliyye'de güzel sıfatlarla nitelendirilen herkesi eksik buldum. Zeyd el-Hayl müstesnadır*" buyurmuş ve ona "Zeyd el-Hayr" ismini vermek suretiyle,¹⁵⁸⁴ "Hayl" olan lakâbını "el-Hayr" olarak değiştirmiştir. İçinde Feyd'in de bulunduğu bir takım arazileri ona tahsis etmiş ve onlara verdiğiine dâir bir de yazı vermiştir.¹⁵⁸⁵

Zeyd el-Hayr, kavmine dönmek için yola çıktığında Hz. Peygamber onun için, "*Keşke Zeyd, Medine'nin sıtmasından kurtulsa*" buyurmuştur.¹⁵⁸⁶

Şâir, hatîb, şecaâtli ve cömert biri olan¹⁵⁸⁷ Zeyd el-Hayr'ın vefâtı hakkında değişik görüşler mevcuttur. Onun, Hz. Peygamber'in yanından ayrıldıktan sonra hummâdan vefât ettiği¹⁵⁸⁸ yahut Hz. Ömer'in (13-34/634-644) hilâfetinde vefât ettiği¹⁵⁸⁹ rivâyet edilmiştir. İbn Hacer, Şâir Kâ'b b. Züheyr ile aralarındaki şiir taşlamalarından dolayı Hz. Peygamber'den sonra vefât ettiği görüşündedir.¹⁵⁹⁰

¹⁵⁸⁰ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 419; İbn Hacer, Cilt 3, s. 62.

¹⁵⁸¹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 212; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 127; İbn Hacer, Cilt 2, s. 524; İbn Sa'd, nisbesini "Tayyi" olarak kaydetmiştir.

¹⁵⁸² İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 127; İbn Hacer, Cilt 2, s. 524.

¹⁵⁸³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 213.

¹⁵⁸⁴ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 447; İbn Sa'd, Cilt 6, s. 212; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 127; İbn Hacer, Cilt 2, s. 524-25.

¹⁵⁸⁵ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 447; İbn Sa'd, Cilt 6, s. 212; İbn Hacer, Cilt 2, s. 525.

¹⁵⁸⁶ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 447; İbn Sa'd, Cilt 6, s. 212; İbn Hacer, Cilt 2, s. 524-25.

¹⁵⁸⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 212-13; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 128; İbn Hacer, Cilt 2, s. 524.

¹⁵⁸⁸ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 447; İbn Sa'd, Cilt 6, s. 213; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 128; İbn Hacer, Cilt 2, s. 525.

¹⁵⁸⁹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 128; İbn Hacer, Cilt 2, s. 524.

¹⁵⁹⁰ İbn Hacer, Cilt 2, s. 525.

2.2.1.3. Zülyedeyn (Züşşimâleyn)

İsmi Umeyr b. Abdu Amr¹⁵⁹¹ b. Nadle el-Huzâî. Benû Zühre'nin halîfidir.¹⁵⁹² Lakâbı “Züşşimâleyn” iken,¹⁵⁹³ Hz. Peygamber “Zülyedeyn” olarak değiştirmiştir.¹⁵⁹⁴ Elinin emeği ile kazancını temin ettiğinden¹⁵⁹⁵ dolayı, “Zülyedeyn” (iki elli) olarak lakaplandığı da rivâyet edilmiştir.¹⁵⁹⁶

Künyesi Ebû Muhammed olan Zülyedeyn, Mekke'den Medine'ye hicret etmiş,¹⁵⁹⁷ Hz. Peygamber'e gelerek Müslüman olmuştur. Bedir Savaşı'na katılmış,¹⁵⁹⁸ Usâme el-Cu'şemî tarafından şehit edilmiştir.¹⁵⁹⁹

Hırbâk es-Sülemî'nin lakâbı da “Zülyedeyn” olup, ikisinin ayrı kişiler olduğu rivâyet edilmiştir.¹⁶⁰⁰

2.2.1.4. Fâsık (Hz. Peygamber'in Müşrike Lakap Vermesi)

Ebû Âmir el-Evsî'nin lakâbıdır. Câhiliyye'de lakâbı “er-Râhib” idi. Müslüman olan Evsliler'in kabile mensuplarının asabiyet duygularını tahrik ederek Uhud Savaşı öncesinde, Mekkeli Müşriklerle işbirliği yaparak mensup olduğu Evs kabilesinden müslümanları etkilemeye çalışmış, başarılı olamamıştır. Hz. Peygamber, bu faaliyetlerinden dolayı ona “el-Fâsık” lakâbını vermiştir.¹⁶⁰¹

¹⁵⁹¹ İbn Abdülberr, babasının adını “Amr” olarak kaydetmiştir. İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 52.

¹⁵⁹² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 154; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 201-2; İbn Hacer, Cilt 2, s. 356.

¹⁵⁹³ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 154; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 201; İbn Hacer, Cilt 2, s. 357.

¹⁵⁹⁴ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 58.

¹⁵⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 154; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 52.

¹⁵⁹⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 154.

¹⁵⁹⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 154.

¹⁵⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 154; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 202; İbn Hacer, Cilt 2, s. 357.

¹⁵⁹⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 154; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 52; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 202.

¹⁶⁰⁰ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 56; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 208; İbn Hacer, Cilt 2, s. 362.

¹⁶⁰¹ İbn Hişâm, Cilt 3-4, s. 23; Hüseyin Algül, “Evs,” *DİA*, Cilt 11, s. 541.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER'İN VERDİĞİ VEYA DEĞİŞTİRDİĞİ KÜNYELER

3.1. HZ. PEYGAMBER'İN KÜNYE VERDİĞİ SAHÂBİLER

3.1.1. Hz. Peygamber'in Künye Verdiği Erkek Sahâbiler

Bu başlıkta Hz. Peygamber'in verdiği künyelerden hareketle sıralama yaptık.

3.1.1.1. Ebû Abdullah

Habbâb el-Erett b. Cendele¹⁶⁰² et-Temîmî.¹⁶⁰³ el-Huzâî nisbesiyle de tanınmıştır.¹⁶⁰⁴ Künyesi Ebû Abdullah olup,¹⁶⁰⁵ ona bu künye, oğluna “Abdullah” ismini veren Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁶⁰⁶ Künyesinin Ebû Yahya¹⁶⁰⁷ ve Ebû Muhammed olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁶⁰⁸

Câhiliyye’de demirci olan Habbâb b. el-Erett, ilk Müslümanlar arasında olup, dininden dönmediği için çok işkenceler görmüştür. İlk hicret edenlerdendir. Hz. Peygamber ile Bedir, Uhud, Hendek ve diğer savaşlara katılmıştır. Allah Resûlü’nün vefâtından sonra Kûfe’ye yerleşmiş, ağır bir hastalıktan dolayı, Hz. Ali’nin (35-40/656-661) hilâfetinde 37/657-658 yılında vefât etmiş, Kûfe’ye defnedilmiştir.¹⁶⁰⁹

¹⁶⁰² İbn Sa’d, Cilt 3, s. 151; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 323; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340.

¹⁶⁰³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 323; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340.

¹⁶⁰⁴ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340.

¹⁶⁰⁵ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 151; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 3, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 323; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340.

¹⁶⁰⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 30; İbn Hacer, Cilt 4, s. 61.

¹⁶⁰⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 323; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340.

¹⁶⁰⁸ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340.

¹⁶⁰⁹ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 151-53; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 21-22; İbnu’l-Esîr, Cilt 2, s. 138-141; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 323-24; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228-29; M. Yaşar Kandemir, “Habbâb b. Eret,” *DİA*, Cilt 14, s. 340-41.

Onun, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde 19/640 yılında Medine'de¹⁶¹⁰ veya 39/660 yılında Hz. Ali ile Sıffîn ve Nehravân Savaşları'na katıldıktan sonra vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.¹⁶¹¹

Habbâb b. el-Erett'in, Hz. Peygamber'den tekrarlarıyla beraber rivâyet ettiği 32 hadisin, 3 tanesi *Sahîhâyn*'da yer alırken, 2 tanesi yalnız Buhârî; 1 tanesi de yalnız Müslim'de yer almaktadır.¹⁶¹² Oğlu Abdullah başta olmak üzere, Mesrûk, Kays b. Ebû Hâzim,¹⁶¹³ Alkame b. Kays, Ebû Vâil,¹⁶¹⁴ Ebû Ma'mer gibi tâbiiler ondan rivâyette bulunmuşlardır.¹⁶¹⁵

3.1.1.2. Ebû Abdullah

Osman b. Affân b. Ebu'l-Âs¹⁶¹⁶ el-Umevî.¹⁶¹⁷ Hz. Ebû Bekir'in vesilesiyle¹⁶¹⁸ erken dönemde Müslüman olmuştur. İlk Müslümanlardandır.¹⁶¹⁹ Künyesi Ebû Abdullah olup, Ebû Amr¹⁶²⁰ ve Ebû Leylâ künyelerini de kullanmıştır.¹⁶²¹

Onun, "Ebû Abdullah" künyesini alışı ile ilgili iki farklı rivâyet mevcuttur. Birincisi; Hz. Rukıyye'den olan oğlu Abdullah'ın, Habeşistan hicreti sırası dünyaya geldiği,¹⁶²² Hz. Osman'ın ona, "Abdullah" ismini verip, oğluna nispeten "Ebû

¹⁶¹⁰ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 22; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 141; İbn Hacer, Cilt 2, s. 229; M. Yaşar Kandemir, "Habbâb b. Eret," *DİA*, Cilt 14, s. 341.

¹⁶¹¹ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 22.

¹⁶¹² Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 325; M. Yaşar Kandemir, "Habbâb b. Eret," *DİA*, Cilt 14, s. 341.

¹⁶¹³ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 139; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 323; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228; M. Yaşar Kandemir, "Habbâb b. Eret," *DİA*, Cilt 14, s. 341.

¹⁶¹⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 323; M. Yaşar Kandemir, "Habbâb b. Eret," *DİA*, Cilt 14, s. 341.

¹⁶¹⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 323; İbn Hacer, Cilt 2, s. 228.

¹⁶¹⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 51; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 6, s. 55; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 538; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶¹⁷ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 6, s. 55-6; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 538; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶¹⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 538; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶¹⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 538; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶²⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 538; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶²¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155.

¹⁶²² İbn Sa'd, Cilt 10, s. 36; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; Cilt 4, s. 399; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 306; Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 152; Mücteba Uğur, "Abdullah b. Osman b. Affân" *DİA*, Cilt 1, s. 126; İsmail Yiğit, "Osman," *DİA*, Cilt 33, s. 438.

Abdullah” künyesini kullanmaya başladığı rivâyetidir.¹⁶²³ İkincisi ise; Hz. Peygamber’in, torununa “Abdullah” ismini verip,¹⁶²⁴ Hz. Osman’a da oğluna nispeten “Ebû Abdullah” künyesini verdiği¹⁶²⁵ rivâyetidir.

Abdullah’ın 6 yaşındayken,¹⁶²⁶ hicretin dördüncü yılı Cemâdiyelülâ ayında (625-626) vefât ettiği¹⁶²⁷ rivâyet edildiğine göre, onun Habeşistan hicretinden (615) iki yıl önce (613) doğmuş olması gerekir.¹⁶²⁸ Bu da, Hz. Peygamber’in ona “Abdullah” ismini, Hz. Osman’a da oğluna nispeten “Ebû Abdullah” künyesini verdiği rivâyetinin doğruluğuna kuvvet kazandırır.

Müslüman olunca, Hz. Peygamber’in kızı Rukıyye ile evlenmiş, onunla beraber Habeşistan’a ilk kafiyle hicret etmiş, oradan da Medine’ye hicret etmişlerdir. Hz. Rukıyye’nin hastalığından dolayı Bedir’e katılamamış, fakat Bedir ehlinden sayılmıştır.¹⁶²⁹ Hz. Rukıyye’den sonra Hz. Peygamber onu, diğer kızı Hz. Ümmü Gülsüm (r. anhâ.) ile evlendirmiş,¹⁶³⁰ bundan dolayı da “Zünnûreyn” lakâbını almıştır.¹⁶³¹

Hz. Peygamber Hz. Osman’ı, Zâtur-Rikâ ve Züemer Gazveleri’ne çıkıldığında, Medine’de yerine vekil olarak bırakmıştır.¹⁶³² Hudeybiye Antlaşması öncesi, Hz. Peygamber’in elçisi olarak Mekke’ye gitmiş, Tebuk seferi hazırlıklarına en fazla maddî desteği o vermiştir.¹⁶³³ Hz. Ömer vefât ettiğinde (24/645) hilâfete

¹⁶²³ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 51; Cilt 10, s. 36; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155; Cilt 4, s. 399; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 306; Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 251; İbn Hacer, Cilt 8, s. 152.

¹⁶²⁴ Belâzurî, Cilt 10, s. 481; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 307; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

¹⁶²⁵ Belâzurî, Cilt 10, s. 481; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 307.

¹⁶²⁶ İbn Sa’d, Cilt 10, s. 36; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 399; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 307; Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 251; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

¹⁶²⁷ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 51; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 399; İbnu’l-Esîr, Cilt 7, s. 106; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 251; Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

¹⁶²⁸ Mücteba Uğur, “Abdullah b. Osman b. Affân,” *DİA*, Cilt 1, s. 126.

¹⁶²⁹ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 53; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155-56; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 538; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369-70; İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶³⁰ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 53; Buhârî, *et-Târihu’l-kebir*, Cilt 6, s. 56; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 155-56; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 538; *Tezkiretü’l-huffâz*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, “Osman” *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶³¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 156; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 538; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 442.

¹⁶³² İbn Sa’d, Cilt 3, s. 53; İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶³³ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 157; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 541-42; İbn Hacer, Cilt 4, s. 370; İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 438.

geçmiş, İslâm'a hizmet etmiş,¹⁶³⁴ 35/656 yılında şehit edilmiştir.¹⁶³⁵ Onun, 34/655¹⁶³⁶ yahut 36/657 yılında şehit¹⁶³⁷ edildiği de rivâyet edilmiştir.

Allah Resûlü'nün cennetle müjdelediği Hz. Osman,¹⁶³⁸ Hz. Peygamber'in vahiy kâtiplerinden olup, ondan 146 hadis rivâyet etmiştir.¹⁶³⁹ İbn Ömer, İbn Mes'ûd, İbn Abbas, Ebû Hureyre, İbn Zübeyr, Zeyd b. Sâbit, İmrân b. Husayn, amcasının oğlu Mervân b. Hakem,¹⁶⁴⁰ Hz. Osman'ın oğulları Amr, Ebân, Saîd; Ebû Vâil, Ahnef b. Kays, Ebû Abdurrahman es-Sülemî, Saîd b. el-Müseyyeb gibi sahâbe ve tâbiûndan kimseler de ondan rivâyette bulunmuşlardır.¹⁶⁴¹

3.1.1.3. Ebû Abdullah

Ruşeyd el-Fârisî'nin künyesi olup, Ensâr'dan Benû Muâviye'nin mevlâsıdır. Uhud Savaşı'na Allah Resûlü ile katılmış, kahramanca çarpışırken “*Ben Fârisî'nin oğluyum*” dediğini duyan Hz. Peygamber, böyle demesini hoş karşılamamıştır. Başka birinin (müşriklerden) başına vurunca “*Ben Ensâr'ın oğluyum*” demiş, Hz. Peygamber, tebessüm ederek, “*Güzel söyledin, ey Ebû Abdullah*” diye buyurmuş ve kahramanlığından dolayı çocuğu olmadığı halde ona “Ebû Abdullah” künyesini vermiştir.¹⁶⁴² Onun, Ebû Ukbe Ruşeyd olduğunu ifade edenler de olmuştur.¹⁶⁴³

3.1.1.4. Ebû Abdurrahman

Abdullah b. Mes'ûd b. Gâfil¹⁶⁴⁴ el-Huzelî'nin¹⁶⁴⁵ künyesidir.¹⁶⁴⁶ İbn Abbas'tan rivâyet edildiğine göre; ona bu künye henüz çocuğu yokken, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁶⁴⁷

¹⁶³⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 58-60; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 159-60; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 541-42; İbn Hacer, Cilt 4, s. 370; İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 438.

¹⁶³⁵ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 159; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 544; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 371; İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 441.

¹⁶³⁶ Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 56.

¹⁶³⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 73.

¹⁶³⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 540; Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 6, s. 56; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 369; İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 442.

¹⁶³⁹ İsmail Yiğit, “Osman,” *DİA*, Cilt 33, s. 442.

¹⁶⁴⁰ İbn Hacer, Cilt 4, s. 371.

¹⁶⁴¹ Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 371.

¹⁶⁴² Vâkîdî, Cilt 1, s. 230; İbn Sa'd, Cilt 4, s. 304; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 76; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 256; İbn Hacer, Cilt 2, s. 415-16.

¹⁶⁴³ İbn Hacer, Cilt 2, s. 416.

¹⁶⁴⁴ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 139; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 110; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 354; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 461; İbn Hacer, Cilt 4, s. 188; İsmail Cerrahoğlu, “Abdullah b. Mes'ûd,” *DİA*, Cilt 1, s. 114.

İlk Müslümanlardan olup, Hz. Peygamber'in hâdimidir. Habeşistan ve Medine hicretlerinde bulunmuş,¹⁶⁴⁸ Allah Resûlü ile Bedir¹⁶⁴⁹ ve sonraki savaşlara katılmıştır.¹⁶⁵⁰

Kur'an'ı, âşikare okuyan ilk kişi olduğu rivâyet edilen Abdullah b. Mes'ûd,¹⁶⁵¹ Hz. Peygamber'in ilmî terbiyesinde yetişmiş, Hz. Ömer'in (13-23/634-644) hilâfetinde Kûfe'de muallimlik yaparak dini ilimlerin öğrenilmesine hizmet etmiştir. Hz. Osman'ın (23-23/644-656) hilâfetinde Medine'de, 32/652-53 tarihinde vefât etmiş, Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.¹⁶⁵²

Bütün İslâmî ilimlerde otorite kabul edilen Abdullah İbn Mes'ûd, Hz. Peygamber'den çoğu merfû olmak üzere 848 hadis rivâyet etmiş,¹⁶⁵³ bunlardan 64 tanesini Buhârî ve Müslim ittifâken; 21 tanesini Buhârî, 35 tanesini ise, Müslim münferid olarak *Sahîh*'lerine almışlardır.¹⁶⁵⁴ Ebû Mûsâ, Ebû Hureyre, İbn Abbas, İbn Ömer, Enes, Câbir b. Abdullah, İmrân b. Husayn,¹⁶⁵⁵ Ebû Hureyre, İbn Ömer gibi

¹⁶⁴⁵ İbn Sa'd, Cilt 8, s. 136; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 321; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 354; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 461; İbn Hacer, Cilt 4, s. 188; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 114.

¹⁶⁴⁶ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 139; Cilt 8, s. 136; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 4, s. 321; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 110; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 354; İbn Hacer, Cilt 4, s. 188; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 461; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffaz*, Cilt 1, s. 16; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 114.

¹⁶⁴⁷ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 462-63; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁴⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 140-142; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 111-12; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 354-55; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 464-67; İbn Hacer, Cilt 4, s. 188; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 114-15.

¹⁶⁴⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 141; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 112; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 354; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 461; İbn Hacer, Cilt 4, s. 188; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁵⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 141; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 112; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 354; İbn Hacer, Cilt 4, s. 188; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁵¹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 140; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 355; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 466; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁵² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 147; Cilt 8, s. 136; İbn Abdülber, Cilt 3, s. 115; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 358; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 462; İbn Hacer, Cilt 4, s. 190; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁵³ İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁵⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 462; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁵⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 355; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 461; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

birçok sahâbî ile Kays b. Ebû Hâzim, Ebû Vâil,¹⁶⁵⁶ Alkame b. Kays, Mesrûk, Esved b. Yezîd gibi büyük tâbiiler ondan rivâyette bulunmuşlardır.¹⁶⁵⁷

3.1.1.5. Ebû Basîr

Ebû Ğasîl el-A'mâ'nın künyesidir. Gözleri görmeyen biriydi. Hz. Peygamber, onu abdest alırken görmüş, daha güzel abdest alması için, "Ebu Basîr" (görenin babası) diyerek ona seslenmiş, sonra da onu, "Ebû Basîr" diye künyelemiştir.¹⁶⁵⁸ Onun hakkında kaynaklarda edindiğimiz bilgi bu kadardır.

3.1.1.6. Ebû Bekir

Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm¹⁶⁵⁹ el-Kureşî¹⁶⁶⁰ el-Esedî'nin¹⁶⁶¹ künyesidir.¹⁶⁶² Esmâ bt. Ebû Bekir ile Zübeyr b. Avvâm'ın oğludur. Hicretten sonra Medine'de muhâcirlerin doğan ilk çocuğu olup, doğumu Müslümanları çok sevindirmiş,¹⁶⁶³ Hz. Peygamber ona tahnik yapıp,¹⁶⁶⁴ "Abdullah" ismini¹⁶⁶⁵ ve Hz. Ebû Bekir'in künyesi olan "Ebû Bekir" künyesini vermiştir. Sonra büyük oğlu Hubeyb'e nispeten,¹⁶⁶⁶ Ebû Hubeyb künyesini kullanmıştır.¹⁶⁶⁷

¹⁶⁵⁶ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 355-56; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 461-62.

¹⁶⁵⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 356; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 1, s. 462; İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd," *DİA*, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁵⁸ İbn Hacer, Cilt 7, s. 282-83.

¹⁶⁵⁹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 473; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

¹⁶⁶⁰ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," Cilt 1, s. 145.

¹⁶⁶¹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73.

¹⁶⁶² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 473; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

¹⁶⁶³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 473-74; Müslim, *Âdâb* 25, Cilt 2, s. 1690-91; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39-40; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 365; İbn Hacer, Cilt 4, s. 74-5; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

¹⁶⁶⁴ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 474-75; Müslim, *Âdâb* 25, Cilt 2, s. 1691-92; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 40; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; İbn Hacer, Cilt 4, s. 74-5.

¹⁶⁶⁵ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 474-75; Müslim, *Âdâb* 25, Cilt 2, s. 1691; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; İbn Hacer, Cilt 4, s. 74-5; Hakkı Dursun Yıldız, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, Cilt 1, s. 145.

¹⁶⁶⁶ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73-74.

¹⁶⁶⁷ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 39; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 225; İbn Hacer, Cilt 4, s. 73; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 363.

3.1.1.7. Ebû Bekre

es-Sekafî nisbesiyle bilinir.¹⁶⁶⁸ Onun ve babasının ismi hakkında ihtilaf mevcut olup, kaynaklarda Ebû Bekre için Nufey' b. Hâris,¹⁶⁶⁹ Nufey' b. Mesrûh¹⁶⁷⁰ gibi isimler kullanılmıştır. Ayrıca isminin Mesrûh olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁶⁷¹ Mevlâsı olduğu Hâris b. Kelede'ye nispet edilmeyi kabul etmemiş,¹⁶⁷² kendisinin Nufey' b. Mesrûh olduğunu ifade etmiştir.¹⁶⁷³ Künyesi ile tanındığından ismi neredeyse unutulmuştur.

Hz. Peygamber'in mevlâsıdır.¹⁶⁷⁴ Müslümanlara katılacak hürlerin serbest, kölelerin hür olacağı ilan edildiği¹⁶⁷⁵ Tâif kuşatmasında (8/630),¹⁶⁷⁶ Tâif Kalesinden "bekre" denilen bir makarayla aşağı inmiş, Hz. Peygamber'e gelip Müslüman olmuş, Allah Resûlü (s.a.s.) onu azad etmiştir.¹⁶⁷⁷ Bu olayın arkasına "Ebû Bekre" diye künyelenmiş,¹⁶⁷⁸ ona bu künye, "bekre" denilen makarayla inişinden dolayı, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁶⁷⁹

¹⁶⁶⁸ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 5-6; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁶⁹ Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 8, s. 9; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 5; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389.

¹⁶⁷⁰ Vâkîdî, Cilt 1, s. 335; İbn Sa'd, Cilt 9, s. 15; Belâzurî, Cilt 1, s. 367; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁷¹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 15; İbn Hacer, Cilt, s. 389.

¹⁶⁷² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 6; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁷³ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 6; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁷⁴ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 15; Belâzurî, Cilt 1, s. 367; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 5; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁷⁵ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 15; Belâzurî, Cilt 1, s. 490; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁷⁶ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 15; Belâzurî, Cilt 1, s. 367; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 5; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389.

¹⁶⁷⁷ Vâkîdî, Cilt 1, s. 335; İbn Sa'd, Cilt 9, s. 15; Belâzurî, Cilt 1, s. 490; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 5; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁷⁸ Vâkîdî, Cilt 1, s. 335; İbn Sa'd, Cilt 9, s. 15; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 179; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 5-6; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389.

¹⁶⁷⁹ Belâzurî, Cilt 1, s. 490; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 179; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

Sahâbenin faziletliyelerinden olan Ebû Bekre, Basra'ya yerleşmiş,¹⁶⁸⁰ Muâviye b. Ebû Süfyân (41-60/661-680) döneminde,¹⁶⁸¹ 51/671 veya 52/672 tarihinde Basra'da vefât etmiş, namazını sahâbîden Ebû Berze el-Eslemî kaldırmıştır.¹⁶⁸²

Ebû Bekre, Hz. Peygamber'den 132 hadis rivâyet etmiş, bunların 8'i *Sahîhâyn*'da yer alırken; 5'i yalnız Buhârî, 1 tanesi yalnız Müslim'de yer almaktadır. Ondandır Müslim, Ubeydullah,¹⁶⁸³ Abdullah, Abdurrahman, Abdulaziz, Müslim adlı oğulları; Ebû Osman en-Nehdî, Hasan el-Basrî, Muhammed b. Sîrîn vb. kimseler rivâyette bulunmuştur.¹⁶⁸⁴

3.1.1.8. Ebû Hamza

Enes b. Mâlik b. Nadr¹⁶⁸⁵ el-Ensârî¹⁶⁸⁶ el-Hazrecî¹⁶⁸⁷ en-Neccârî¹⁶⁸⁸ el-Medenî'nin¹⁶⁸⁹ künyesidir.¹⁶⁹⁰ Henüz çocukken¹⁶⁹¹ ona bu künye, baklaya benzeyen bir ot topladığı için Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁶⁹²

Hz. Peygamber Medine'ye hicret ettiğinde, annesi Ümmü Süleym bt. Milhân tarafından Allah Resûlü'ne hizmet etmesi için getirilmiş,¹⁶⁹³ Allah Resûlü, onun malının, evlâdının, ömrünün bereketli olması için dua buyurmuştur.¹⁶⁹⁴

¹⁶⁸⁰ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 16; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 178-79; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 34-35; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 6-9; İbn Hacer, Cilt 6, s. 389; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁸¹ İbn Sa'd, Cilt 9, s. 16; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 9; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁸² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 179; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 35; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 9; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁸³ Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁸⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 5; Asri Çubukçu, "Ebû Bekre," *DİA*, Cilt 10, s. 114.

¹⁶⁸⁵ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 325; Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 23; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 198; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 177; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 395; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁸⁶ Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 23; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 199; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 177; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 396; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁸⁷ Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 23; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 199; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 177; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 396; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁸⁸ Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 23; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 199; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 396; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37.

¹⁶⁸⁹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 396; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37.

¹⁶⁹⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 340; Buhârî, *et-Târihu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 23; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 198; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 177; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 396; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁹¹ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 329.

¹⁶⁹² Tirmizî, *Menâkıb* 46, Cilt 5, s. 682; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 177; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 398; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

10 yıl boyunca Hz. Peygamber'in hizmetinde bulunan Enes, yaşı küçük olduğu için Bedir'e savaşçı olarak değil, Allah Resûlü'nün hizmetinde bulunmak için katılmıştır.¹⁶⁹⁵ Diğer savaşlara iştirak etmiş, ayrıca kendisinden, Hz. Peygamber ile katıldığı toplam gazve sayısının sekiz olduğu rivâyet edilmiştir.¹⁶⁹⁶

Hz. Peygamber'in Zü'l-uzuneyn (iki kulaklı) diye şakalaştığı Enes,¹⁶⁹⁷ Basrâ'ya yerleşmiş uzun bir hayat yaşamış ve orada en son vefât eden sahâbî olarak defnedilmiştir.¹⁶⁹⁸ Vefât tarihinde ihtilaf mevcut olup, 93/711-12 tarihinde vefât ettiği rivâyet edilmiştir.¹⁶⁹⁹

Hz. Peygamber'den birçok ilim öğrenen ve bu öğrendikleri ile İslâm'a hizmet eden Enes, Hz. Peygamber'den 2286 hadis rivâyet etmiştir.¹⁷⁰⁰ Bunların sekiz yüz tanesinde Buhârî ve Müslim ittifak ederken;¹⁷⁰¹ Buhârî seksen, Müslim ise, doksan tanesini münferid olarak kaydetmişlerdir. Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman,¹⁷⁰² Muâz, Ebû Hureyre, Ebû Zer, Ebû Talha, annesi Ümmü Süleym bt. Milhân, teyzesi

¹⁶⁹³ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 326; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 178; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 398-99; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115-16; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁹⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 326; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 200; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 178; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 398-99; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115-16; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁹⁵ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 326; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 199; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 177-78; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 397-98; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁹⁶ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 400; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115.

¹⁶⁹⁷ Tirmizî, *Menâkıb* 46, Cilt 5, s. 681; Ebû Dâvud, *Edeb* 92, Cilt 5, s. 272, h.n. 5002; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 402; İbn Hacer, Cilt 1, s. 115; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 348; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 200; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 179; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 396; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁶⁹⁹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 24; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 199; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 179; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 406; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbn Hacer, Cilt 1, s. 166; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234. Onun vefâtı için farklı tarihler için bkz. İbn Sa'd, Cilt 5, s. 348; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 2, s. 24; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 199; İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 179; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 406; İbn Hacer, Cilt 1, s. 116; *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234.

¹⁷⁰⁰ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 406; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 234-35.

¹⁷⁰¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 406.

¹⁷⁰² Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 406; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 235.

Ümmü Harâm ve başka sahâbîlerden de hadis öğrenen Enes'ten,¹⁷⁰³ Hasan el-Basrî, Zührî, Katâde, Sâbit el-Bunânî ve daha nice kimseler rivâyette bulunmuştur.¹⁷⁰⁴

3.1.1.9. Ebû İsâ

Abdurrahman b. Ömer b. el-Hattâb. Hz. Ömer'in, Abdurrahman adını taşıyan üç oğlunun en büyüğüdür. Abdullah b. Ömer ve Hafsâ Annemiz'in anne-baba bir kardeşidir.¹⁷⁰⁵ Anneleri, Osman b. Maz'ûn'un kardeşi Zeynep bt. Maz'ûn'dur.¹⁷⁰⁶

Hz. Peygamber döneminde mümeyyiz bir çocuk olup, sahâbe arasında sayılan Abdurrahman b. Ömer'in, künyesi Ebû İsâ'dır. Kendisinden rivâyet edildiğine göre; ona bu künyeyi Allah Resûlü vermiş, Hz. Ömer bunu değiştirmek istediğinde, künyesini Hz. Peygamber'in verdiği ifâde ederek ona karşı çıkmıştır.¹⁷⁰⁷

3.1.1.10. Ebû İsâ

Muğîre b. Şu'be b. Ebû Amr¹⁷⁰⁸ es-Sekaffî'nin¹⁷⁰⁹ künyesidir. Hz. Peygamber ona bu künyeyi vermiş, Hz. Ömer ise; Allah Resûlü'nün vefâtından sonra "Ebû Abdullah" olarak değiştirmiştir.¹⁷¹⁰

Hz. Ömer, Muğîre b. Şu'be'ye Ebû İsâ diye seslenildiğini duymuş, Hz. İsa'nın babası olmadığından itirazla, "*Ebû Abdullah künyesi sana yetmiyor muydu?*" diye çıkışınca Muğîre: "*Bunu bana Resûlullah verdi.*" Hz. Ömer de: "*Resûlullah'ın tüm günahları bağışlanmıştı, bize ise ne olacağı belli değil*" diyerek, onun künyesini "Ebû Abdullah" olarak değiştirmiştir. Muğîre de, ölene kadar sadece "Ebû Abdullah" künyesini kullanmıştır.¹⁷¹¹

¹⁷⁰³ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 396, 406; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 235.

¹⁷⁰⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 1, s. 178; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 396; a. mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 37; İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik," *DİA*, Cilt 11, s. 235.

¹⁷⁰⁵ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 385; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 438; İbn Hacer, Cilt 4, s. 273.

¹⁷⁰⁶ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 385; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 438.

¹⁷⁰⁷ İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 438-39; İbn Hacer, Cilt 4, s. 273-74.

¹⁷⁰⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 173; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 7; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 224; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 23; İbn Hacer, Cilt 6, s. 166; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷⁰⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 224; İbn Hacer, Cilt 6, s. 166; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷¹⁰ Ebû Dâvud, *Edeb 72*, Cilt 5, s. 247, h.n. 4963; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 224; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 3, s. 23; İbn Hacer, Cilt 6, s. 166-67; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷¹¹ Ebû Dâvud, *Edeb 72*, Cilt 5, s. 247, h.n. 4963; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 7- 8; İbn Hacer, Cilt 6, s. 167.

Muhâcirden olan Muğîre,¹⁷¹² Hendek Savaşı'nın yapıldığı yıl (5/627) Müslüman olmuştur.¹⁷¹³ Hudeybiye Antlaşması'nda,¹⁷¹⁴ Bey'atu'r-Rıdvân'da bulunmuş,¹⁷¹⁵ Hz. Peygamber ile sonraki savaflara katılmıştır.¹⁷¹⁶

Arap dâhilerinden olduğu söylenen Muğîre, Allah Resûlü'nden sonra Basra ve Kûfe vâililikleri yapmış;¹⁷¹⁷ Yermûk, Yemâme Savafları'na, Şam ve Hemedan gibi birçok yerin fethine katılmıştır.¹⁷¹⁸ Çoğunluk görüşüne göre de, 50/670 yılında¹⁷¹⁹ Kûfe'de vefât etmiştir.¹⁷²⁰

Muğîre, Hz. Peygamber'in kâtiplerinden olup, ondan 130'un üstünde hadis rivâyet etmiştir.¹⁷²¹ Bu hadislerin *Sahîhâyn*'daki toplam sayısı 12'dir. 9 tanesinde Buhârî ve Müslim ittifâk ederken, birini sadece Buhârî; ikisini de Müslim, münferid olarak eserlerine almışlardır.¹⁷²² Oğulları Urve, Hamza, Akkâr; Misver b. Mahreme, Kays b. Ebû Hâzim, Mesrûk,¹⁷²³ Ebû Vâil, Ebû Ümâme el-Bâhilî,¹⁷²⁴ Urve b. Zübeyr, Şa'bî, Ebû İdris el-Havlânî gibi sahâbî ve tâbiîler ondan rivâyette bulunmuştur.¹⁷²⁵

¹⁷¹² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 23; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," Cilt 30, s. 376.

¹⁷¹³ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 224.

¹⁷¹⁴ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 175-76; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 224; İbn Hacer, Cilt 6, s. 166; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 21; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷¹⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 21; İbn Hacer, Cilt 6, s. 166; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷¹⁶ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 175; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷¹⁷ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 173, 177, 179; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8-9; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 224-25; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 28; İbn Hacer, Cilt 6, s. 167; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 377.

¹⁷¹⁸ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 177; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 225; İbn Hacer, Cilt 6, s. 167; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 377.

¹⁷¹⁹ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 179; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8-9; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 32; İbn Hacer, Cilt 6, s. 167; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷²⁰ İbn Sa'd, Cilt 5, s. 179; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 8-9; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 32; İbn Hacer, Cilt 6, s. 167.

¹⁷²¹ İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 376.

¹⁷²² Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 32; İrfan Aycan, "Muğîre b. Şu'be," *DİA*, Cilt 30, s. 377.

¹⁷²³ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 22; İbn Hacer, Cilt 6, s. 167.

¹⁷²⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 22.

¹⁷²⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 22.

3.1.1.11. Ebû İshâk

Bir rivâyete göre, Muhammed b. Talha b. Ubeydullah'ın künyesidir. Doğduğu zaman Hz. Peygamber'e getirilmiş, Allah Resûlü ona, "Muhammed" ismini ve "Ebû İshâk" künyesini vermiştir.¹⁷²⁶

3.1.1.12. Ebu'l-Kâsım

Esmâ bt. Umeys el-Has'amiyye¹⁷²⁷ ile Hz. Ebû Bekir'in oğludur. Vedâ Haccı yolculuğunda (10/632) doğmuştur.¹⁷²⁸ Hz. Peygamber ona, "Muhammed" ismini verdikten sonra,¹⁷²⁹ Ebu'l-Kâsım künyesi ile onu künyelemiştir.¹⁷³⁰ Bu künyesinin, baba bir kardeşi Hz. Âişe tarafından verildiği de rivâyet edilmekle birlikte,¹⁷³¹ Hz. Peygamber'in ona verdiği künyenin "Ebû Abdülmelik" olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁷³²

Ayrıca Hz. Peygamber döneminde ismi Muhammed; künyesi Ebu'l-Kâsım olanlar arasında Muhammed b. Ebû Bekir'in olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁷³³

3.1.1.13. Ebu'l-Kâsım

Bir rivâyete göre, Muhammed b. Talha b. Ubeydullah'ın künyesidir.¹⁷³⁴ Muhammed b. Talha doğduğunda Hz. Peygamber'e getirilmiş, Allah Resûlü ona, "Muhammed" ismini vermiş ve onu künyelemiştir.¹⁷³⁵ Fakat Hz. Peygamber'in ona, hangi künyeyi verdiği dair farklı rivâyetler mevcuttur. İlk rivâyete göre Hz. Peygamber ona, "Muhammed" ismini verdikten sonra, "Ebu'l-Kâsım" künyesi ile

¹⁷²⁶ Belâzurî, Cilt 10, s. 131.

¹⁷²⁷ Hz. Cafer'in eşi olup, onun şehit olmasından sonra Hz. Ebû Bekir ile evlenmiştir. İbn Sa'd, Cilt 10, s. 268; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 348; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 91; Cilt 7, s. 12; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 283; İbn Hacer, Cilt 8, s. 16; Adem Apak, "Muhammed b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁷²⁸ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 265-6; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 90-91; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 283; Cilt 3, s. 481; İbn Hacer, Cilt 6, s. 205; Adem Apak, "Muhammed b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁷²⁹ Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Hacer, Cilt 6, s. 12; Adem Apak, "Muhammed b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁷³⁰ Belâzurî, Cilt 1, s. 538.

¹⁷³¹ Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 422; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 91; Adem Apak, "Muhammed b. Ebû Bekir es-Siddîk," *DİA*, Cilt 30, s. 518.

¹⁷³² Belâzurî, Cilt 1, s. 538.

¹⁷³³ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 57; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

¹⁷³⁴ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 57; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 1, s. 19; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

¹⁷³⁵ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 57; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

onu künyelemiştir,¹⁷³⁶ diğer rivâyete göre; Hz. Peygamber ona, “Muhammed” ismini verdikten sonra, ismi ile künyesinin bir arada başka birinde olmasına râzı olmadığını belirterek ona, “Ebû Süleymân” künyesini vermiştir.¹⁷³⁷ Bir başka rivâyette ise; Hz. Peygamber ona, “Muhammed” ismini ve “Ebû İshâk” künyesini vermiştir.¹⁷³⁸

Ebû Râşid b. Hafs ez-Zührî'nin bildirdiğine göre, Hz. Peygamber'in ashâbının oğullarının dördünün ismi Muhammed, künyeleri de Ebu'l-Kâsım'dı. Onlar: Muhammed b. Ali, Muhammed b. Ebû Bekir, Muhammed b. Talha, Muhammed b. Sa'd b. Ebû Vakkâs.¹⁷³⁹

3.1.1.14. Ebu'l-Mesâkîn

Hz. Ca'fer b. Ebû Tâlib'in künyesidir. Hz. Ca'fer; fakirleri sever, onlarla oturur, sohbet eder ve onları dinlerdi. Bundan dolayıdır ki; Hz. Peygamber ona, “Ebu'l-Mesâkîn” (yoksulların babası) künyesini vermiştir.¹⁷⁴⁰

Ebû Hureyre anlatıyor: Açlıktan karnımı yere yapıştırdığım günlerle, dönüp de halimi anlarlar da yiyecek ikram ederler umuduyla, bildiğim ayetleri bana okumalarını talep ettiğim zamanlar olurdu, fakirlere en çok hayrı dokunan kimse Ca'fer b. Ebû Tâlib idi. Gerçekten (söylediğim durumlarda) o bizimle ilgilenir, evinde ne varsa ondan bize ikram ederdi. Öyle ki; bazen içi tamamen boşalmış olan yağ kilesini bize çıkarıp açiverir, biz de onun içinde kalanı yalanırdık.¹⁷⁴¹

“Ebu'l-Mesâkîn” künyesinin, Hz. Ca'fer'in lakaplarından biri olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁷⁴²

3.1.1.15. Ebû Muhammed

Hasan b. Ebû Tâlib¹⁷⁴³ el-Kureşî¹⁷⁴⁴ el-Hâşimî¹⁷⁴⁵ el-Medenî'nin¹⁷⁴⁶ künyesidir.¹⁷⁴⁷ Hz. Peygamber'in reyhânesi; kızı Hz. Fatma ve Hz. Ali'den olan torunu; cennet ehli gençlerin efendisidir.¹⁷⁴⁸

¹⁷³⁶ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 57; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

¹⁷³⁷ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 57; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt, s. 16.

¹⁷³⁸ Belâzurî, Cilt 10, s. 131.

¹⁷³⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu'l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

¹⁷⁴⁰ İbn Mâce, *Zühd* 7, Cilt 3, s. 475; Tirmizî, *Menâkıb* 30, Cilt 5, s. 655; İbn Hacer, Cilt 1, s. 427.

¹⁷⁴¹ Buhârî, *Fedâilu'l-ashâb* 10, Cilt 4, s. 209; Tirmizî, *Menâkıb* 30, Cilt 5, s. 655.

¹⁷⁴² Ahmet Önkal, “Ca'fer b. Ebû Tâlib”, *DİA*, Cilt 6, s. 549.

Hicri 3. yılın Şaban ayında (Ocak-Şubat 625)¹⁷⁴⁹ veya Ramazan'ın 15'inde (1 Mart 625) doğmuştur.¹⁷⁵⁰ Hz. Peygamber, doğumunun 7. günü akıka kurbanı kesmiş, saçının ağırlığına gümüş sadaka verdirmiştir.¹⁷⁵¹ Daha önce bilinmeyen bir isim olan,¹⁷⁵² "Hasan" ismini ona vermiş,¹⁷⁵³ "Ebû Muhammed" künyesi ile de onu künyelemiştir.¹⁷⁵⁴

3.1.1.16. Ebû Sâlih

Hamza b. Amr el-Eslemî'nin künyesidir. Ona bu künye, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir. Oğlu Muhammed ondan rivâyette bulunmuştur.¹⁷⁵⁵

İbn Hacer; Hamza b. Amr'ın, aslında Hamza b. Ömer olduğunu, ona Hamza b. Amr diyenlerin yanıldığı görüşündedir.¹⁷⁵⁶ Vallâhu a'lem.

3.1.1.17. Ebû Sufre

Ebû Sufre ve babasının ismi hakkında ihtilaflar mevcut olup, kaynaklarda Ebû Sufre için, Zâlim b. Serrak,¹⁷⁵⁷ Kâtu' b. Sârik,¹⁷⁵⁸ Zâlim b. Sârik,¹⁷⁵⁹ Zâlim b.

¹⁷⁴³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; Belâzurî, Cilt 3, s. 5; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 245; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁴⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁴⁵ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 2, s. 268; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁴⁶ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246.

¹⁷⁴⁷ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 2, s. 268; Belâzurî, Cilt 3, s. 5; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 245; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁴⁸ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352, 362-63; Belâzurî, Cilt 3, s. 7, 19; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436-37, 41; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 245-46; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59, 62; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282-83.

¹⁷⁴⁹ İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 246; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁵⁰ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 352; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 14; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 245-48; İbn Hacer, Cilt 2, s. 59; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁵¹ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 353-55; Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13-4; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 247-48; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁵² İbn Sa'd, Cilt 6, s. 357; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, 16, s. 282.

¹⁷⁵³ İbn Sa'd, Cilt 6, s. 356-7; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 201, h.n. 823; Belâzurî, Cilt 2, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13-4; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 3, s. 247-48; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁵⁴ İbnu'l-Esîr, Cilt 2, s. 13; Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan," *DİA*, Cilt 16, s. 282.

¹⁷⁵⁵ Buhârî, *et-Târihu'l-kebir*, Cilt 3, s. 46-7.

¹⁷⁵⁶ İbn Hacer, Cilt 2, s. 190.

¹⁷⁵⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 255; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 162; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 4, s. 383; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

Serâf ve Gâlib b. Serrâk¹⁷⁶⁰ gibi isimler kullanılmıştır. Yaygın olarak kabul edilen nesebi ise; Zâlim b. Serrâk b. Subh el-Ezdî el-Atekî'dir.¹⁷⁶¹ Künyesiyle tanındığından ismi neredeyse unutulmuştur.

Kabileleri İslâmiyet'i kabul ettiğinde, Hz. Peygamber'e gönderilen heyetin içinde o da yer almış, uzun boyu, iri cüssesi, güzel yüzü, fasîh konuşması ve sarı elbisesi ile Hz. Peygamber'in dikkatini çekmiştir. Bir rivâyete göre, Allah Resûlü onun ismini beğenmeyip, ismini "Ebû Sufre" olarak değiştirmiş, diğer rivâyete göre ise; Hz. Peygamber, çocuklarının sayısını sormuş, on sekiz erkek ve adını "Sufre" koyduğu bir kızını olduğunu duyunca¹⁷⁶² ona, kızının ismine nispeten, "Ebû Sufre" künyesini vermiştir.¹⁷⁶³ Çocuklarına nispeten muhakkak bir künyesi olacağından yola çıkarak Hz. Peygamber'in, Ebû Sufre'nin önceki künyesini değiştirmiş olduğunu da söyleyebiliriz.

Onun, Hz. Peygamber'e gelen heyetin içinde olmadığı, fakat Hz. Peygamber zamanında Müslüman olduğu; çocukları ile beraber geldiği kişinin Hz. Ömer yahut Hz. Ebû Bekir olduğuna dair farklı rivâyetler de mevcuttur.¹⁷⁶⁴

Hâricîlerle mücadele eden meşhur Horasan vâlisi¹⁷⁶⁵ Mühelleb'in babası olan Ebû Sufre'nin,¹⁷⁶⁶ ne zaman vefât ettiği bilinmemekle birlikte, Basra'da vefât ettiği ve namazını Hz. Ali'nin kıldırıldığı rivâyet edilmiştir.¹⁷⁶⁷

3.1.1.18. Ebû Süleymân

Muhammed b. Talha b. Ubeydullah'ın künyesidir. Bir rivâyete göre; doğduğunda Hz. Peygamber'e getirilmiş, Allah Resûlü ona, "Muhammed" ismini

¹⁷⁵⁸ İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 329; İbn Hacer, Cilt 7, s. 198; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

¹⁷⁵⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 255; İbn Hacer, Cilt 7, s. 198.

¹⁷⁶⁰ İbn Hacer, Cilt 7, s. 198.

¹⁷⁶¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 4, s. 383; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

¹⁷⁶² İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 329; İbn Hacer, Cilt 7, s. 198; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

¹⁷⁶³ İbn Hacer, Cilt 7, s. 198; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

¹⁷⁶⁴ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 255-56; İbnu'l-Esîr, Cilt 6, s. 162; İbn Hacer, Cilt 7, s. 198-99; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

¹⁷⁶⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 4, s. 384; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

¹⁷⁶⁶ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 255; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 329; Cilt 6, s. 162; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 4, s. 383; İbn Hacer, Cilt 7, s. 198; Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

¹⁷⁶⁷ Raşit Küçük, "Ebû Sufre," *DİA*, Cilt 10, s. 230.

verip, “*İsmim ile künyemi bir arada toplamam*” buyurarak, onu “Ebû Süleymân” künyesi ile künyelendirmiştir.¹⁷⁶⁸

Oğlu İbrahim b. Muhammed b. Talha’dan rivâyet edildiğine göre; Hamne bt. Cahş, oğlu Muhammed doğunca Hz. Peygamber’e götürdü: *Ya Resûlallah onu isimlendir*, dedi. Hz. Peygamber de ona “Muhammed” ismini ve “Ebû Süleymân” künyesini verip, “*İsmim ile künyem bir arada ona olmaz*” buyurdu.¹⁷⁶⁹

“Ebu’l-Kâsım” ve “Ebû İshâk” künyelerinin de Talha b. Ubeydullah’a Hz. Peygamber tarafından verildiği rivâyetlerine daha değinmiştik. Vallâhu a’lem.

3.1.1.19. Ebû Tûrâb

Onun künyesinin Ebu’l-Hasân,¹⁷⁷⁰ muhtemelen Hz. Hüseyin’in doğumundan sonra aldığı Ebu’l-Hasaneyn olduğu rivâyet edilmiştir.¹⁷⁷¹ Ayrıca “Ebû Tûrâb” künyesi de onundur ve ona bu künyeyi Hz. Peygamber vermiştir. Hz. Ali’nin ifadesi ile en sevdiği isimlerindendir/künyelerindendir.¹⁷⁷²

Onun, Ebû Tûrâb künyesini almasıyla ilgili iki değişik rivâyet mevcuttur. Birincisi; Hz. Ali’nin, Hz. Fatma ile aralarında olan bir anlaşmazlıktan dolayı evden ayrılıp, üstüne toprak bulaşmış şekilde mescidde yattığını gören Hz. Peygamber’in, onun elbisesindeki toprağı silkelerken ona, “*Kalk Ya Ebû Tûrâb*” (Toprağın Babası) diye seslenmesi sonucu bu künyeyi aldığına dâir Sehl b. Sa’d rivâyetidir.¹⁷⁷³ Diğer rivâyet ise, Uşeyre Gazvesi’nde Hz. Ali ile Ammâr b. Yâsir’in, Benû Mudlic’ten insanların çalışmalarına baktıktan sonra toprakta yattıklarını gören Hz. Peygamber’in ayağıyla dürterek onları uyandırıp, Hz. Ali’ye de; üstündeki topraktan dolayı “Ebû

¹⁷⁶⁸ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 57; Belâzurî, Cilt 1, s. 538.

¹⁷⁶⁹ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 57; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 428; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 87; İbn Hacer, Cilt 6, s. 16.

¹⁷⁷⁰ İbn Sa’d, Cilt 3, s. 17; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 197; İbnu’l-Esîr, Cilt 4, s. 81; Zehebi, *Tezkiretü’l-huffâz*, Cilt 1, s. 13; İbn Hacer, Cilt 4, s. 519; M. Yaşar Kandemir, “Ali,” *DİA*, Cilt 2, s. 371.

¹⁷⁷¹ Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, Cilt 6, s. 93; Belâzurî, Cilt 2, s. 89.

¹⁷⁷² İbn Hişam, Cilt 1-2, s. 446-47; Buhârî, *el-Câmi’u’s-sahîh*, *Edeb* 113, Cilt 7, s. 119; Belâzurî, Cilt 2, s. 89; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 215.

¹⁷⁷³ İbn Hişam, Cilt 1-2, s. 446-47; Buhârî, *el-Câmi’u’s-sahîh*, *Fedâilü’l-ashâb* 9, Cilt 4, s. 207-8; *Edeb* 113, Cilt 7, s. 119; *İsti’zân* 40, Cilt 7, s. 140; Müslim, *Fedâilü’s-sahâbe* 38, Cilt 2, s. 1874-75; Belâzurî, Cilt 2, s. 90; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 215; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Tûrâb,” *DİA*, Cilt 10, s. 243.

Türâb” dediği rivâyetidir.¹⁷⁷⁴ “Ebû Türâb” künyesinin, Hz. Peygamber tarafından ona verilen bir lakap olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁷⁷⁵

3.1.1.20. Ebû Ubeyde

Ebû Râşid künyesi ile ünlü Abdurrahman b. Abd’ın mevlâsıdır. Abdurrahman, kavmi ile Müslüman olmaya geldiğinde o da gelmiş, Hz. Peygamber’in dikkatini çekmişti. Allah Resûlü, onun “Kayyûm” olan ismini Müslüman olunca “Abdulkayyûm” olarak değiştirmiş¹⁷⁷⁶ ve ona “Ebû Ubeyde” künyesini vermiştir.¹⁷⁷⁷

3.1.1.21. Ebû Ümâme

Habîbe bt. Es’ad b. Zürâre ile Sehl b. Huneyf’in oğlu, Es’ad b. Sehl’in künyesi olup, künyesi ile meşhurdur. Doğduğunda Hz. Peygamber’e getirilmiş, Allah Resûlü de ona, dedesi Es’ad b. Zürâre’nin ismini ve yine onun künyesi olan “Ebû Ümâme” künyesini vermiştir.¹⁷⁷⁸

3.1.1.22. Ebu’l-Verd

Ebu’l-Verd b. Kays b. Fihri el-Ensârî. Nisbesinin el-Mâzinî,¹⁷⁷⁹ isminin de, Harb¹⁷⁸⁰ olduğu rivâyet edilmiştir. Ebû Eyyûb el-Ensârî’nin amcasının oğludur. Hz. Peygamber’e gelip Müslüman olmuştur.¹⁷⁸¹

“Ebu’l-Verd” künyesi,¹⁷⁸² teninin kırmızı oluşundan dolayı, Allah Resûlü tarafından ona verilmiştir.¹⁷⁸³

Hz. Ali ile Sıffin Savaşı’na katılan Ebu’l-Verd Mısır’a yerleşmiş, oğlu Ukbe ve Mısırlılar ondan rivâyette bulunmuşlardır.¹⁷⁸⁴

¹⁷⁷⁴ İbn Hişam, Cilt 1-2, s. 446; İbn Hanbel, Cilt 4, s. 263; Belâzurî, Cilt 2, s. 90; M. Yaşar Kandemir, “Ebû Türâb,” *DİA*, Cilt 10, s. 243.

¹⁷⁷⁵ M. Yaşar Kandemir, “Ebû Türâb,” *DİA*, Cilt 10, s. 243.

¹⁷⁷⁶ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 409; Cilt 6, s. 194; İbn Hacer, Cilt 4, s. 267.

¹⁷⁷⁷ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 409; Cilt 6, s. 194.

¹⁷⁷⁸ İbn Sa’d, Cilt 7, s. 84-85; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 368; İbnu’l-Esîr, Cilt 7, s. 56; İbn Hacer, Cilt 8, s. 86-87.

¹⁷⁷⁹ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 338; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 309.

¹⁷⁸⁰ İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 309.

¹⁷⁸¹ İbn Hacer, Cilt 7, s. 403.

¹⁷⁸² İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 338; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 309; İbn Hacer, Cilt 7, s. 403.

¹⁷⁸³ İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 309; İbn Hacer, Cilt 7, s. 403.

¹⁷⁸⁴ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 338; İbnu’l-Esîr, Cilt 6, s. 309.

3.1.1.23. Ebû Yahyâ

Suheyb b. Sinân b. Mâlik¹⁷⁸⁵ er-Rûmî'nin¹⁷⁸⁶ künyesidir. Ona bu künye, Hz. Peygamber tarafından verilmiştir.¹⁷⁸⁷ Zeyd b. Eslem, babasından şöyle nakletmiştir:

Ömer'le birlikte çıktım el-Âliye'de Suheyb'in yanına girdim. Onu, Suheyb görünce şöyle dedi: Ey Nas! Ey Nas!..." Ömer dedi ki: *Neden insanları çağırıyor?* Dedim ki: *Kölesi Yahnes (Yuhannes) 'i çağırıyor.* Bunun üzerine ona şöyle dedi. *Ey Suheyb! Sende şu üç kusurdan başka bir şey göremiyorum, Arapsın fakat dilin yabancıdır. Peygamber adıyla künyeleniyorsun, bir de çok para harcıyorsun.* Suheyb cevap verdi: *Para harcamama gelince onu ancak hak uğrunda harcıyorum, künyeme gelince; Ebû Yahyâ künyesini bana Hz. Peygamber verdi. Araplara mensubiyetim ise doğrudur, çünkü Rumlar beni küçükken esir aldılar, dillerini bundan dolayı öğrendim. Arapçayı iyi konuşmamam bundandır.*¹⁷⁸⁸

Suheyb, küçük yaşta Rumlar tarafından esir alındığı için onların içinde büyümüş, Mekke'de satıldığında, Abdullah b. Cud'ân tarafından satın alınıp, âzad edilmiştir. Dâru'l-Erkâm'da Müslüman olanlar arasındadır. Hz. Ali ile beraber hicret etmiş, Hz. Peygamber ile Bedir,¹⁷⁸⁹ Uhud, Hendek ve diğer bütün savaşlara katılmıştır.¹⁷⁹⁰ 38/659 tarihinde Medine'de vefât etmiş,¹⁷⁹¹ Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.¹⁷⁹² Onun, 39/660 tarihinde vefât ettiği de rivâyet edilmiştir.¹⁷⁹³

¹⁷⁸⁵ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 206; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 47; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 282; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 17; İbn Hacer, Cilt 3, s. 371; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁸⁶ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 282; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 17; İbn Hacer, Cilt 3, s. 371; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁸⁷ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 208; İbn Hanbel, Cilt 4, s. 333; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 3, s. 47; İbn Mâce, *Edeb* 34, Cilt 3, s. 319; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 285; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 19; İbn Hacer, Cilt 3, s. 372-3; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁸⁸ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 208; İbn Hanbel, Cilt 4, s. 333; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 285; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 34; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 20-21; İbn Hacer, Cilt 3, s. 372-73.

¹⁷⁸⁹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 207-10; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 282-84; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 34-35; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 17-24; İbn Hacer, Cilt 3, s. 371-72; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁹⁰ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 210; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 35; İbn Hacer, Cilt 3, s. 372; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁹¹ İbn Sa'd, Cilt 3, s. 211; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 287; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 36; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 18, 26; İbn Hacer, Cilt 3 s. 373; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁹² İbn Sa'd, Cilt 3, s. 211; İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 287; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 36; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁹³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 287; İbnu'l-Esîr, Cilt 3, s. 36; İbn Hacer, Cilt 3, s. 373.

Suheyb b. Sinân, Hz. Peygamber'den otuz hadis rivâyet etmiştir. Bu hadislerin de üç tanesine Müslim, *es-Sahîh*'inde yer vermiştir.¹⁷⁹⁴ Ondan da oğulları Sa'd, Sâlih, Sayfî, Abbâd, Osman, Muhammed,¹⁷⁹⁵ Habîb ve Hamza başta olmak üzere Câbir b. Abdullah, Saîd b. el-Müseyyeb, İbn Ebû Leyla vb. kimseler rivâyette bulunmuştur.¹⁷⁹⁶

3.1.2. Hz. Peygamber'in Künye Verdiği Hanım Sahâbiler

3.1.2.1. Ümmü Abdullah

Hz. Peygamber'in zevcesi; Hz. Ebû Bekir-ı Sıddîk'ın kızı¹⁷⁹⁷ Hz. Âişe'in künyesidir. Çocuğu olmadığı için künye alamamış, Hz. Peygamber'den kendisine künye vermesini istemiş, Allah Resûlü de onu, kız kardeşi Esmâ'nın oğlu Abdullah b. Zübeyr'e nispeten, "Ümmü Abdullah" künyesi ile künyelemiştir.¹⁷⁹⁸

Hz. Âişe, küçük yaşta Müslüman olmuş, Hz. Peygamber ile nikâhı hicretten önce Mekke'de kıyılmış, hicretin ikinci yılı Şevvâl ayında (Nisan 624) Medine'de evlenmiştir. Hicretin birinci yılı Şevvâl ayında (Nisan 623) evlendiği de rivâyet edilmiştir.¹⁷⁹⁹

Hz. Peygamber ile Uhud ve Hendek Savaşı'na, Hudeybiye Antlaşması, Vedâ Haccı'na iştirâk etmiş,¹⁸⁰⁰ Benû Mustalik Gazvesi'nde uğradığı iftira ile hakkında ayetler (Nur 24/11-21) gelerek Allah (c.c.) tarafından aklanmıştır.¹⁸⁰¹

Hz. Âişe, Hz. Peygamber vefât ettiğinde çok genç olmasına rağmen, Kur'ân-ı Kerîm'i, Hz. Peygamber'in sünnetini en iyi anlayıp, muhâfaza eden sahâbilerin başında gelmiştir. Hayatı boyunca İslâm Dini'nin ve Resûlullah'ın sünnetinin

¹⁷⁹⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 2, s. 18, 26; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 477.

¹⁷⁹⁵ İbn Hacer, Cilt 3 s. 373; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân", *DİA*, Cilt 37, s. 476.

¹⁷⁹⁶ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 2, s. 18; İbn Hacer, Cilt 3, s. 373; Mehmet Efendioğlu, "Suheyb b. Sinân," *DİA*, Cilt 37, s. 477.

¹⁷⁹⁷ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 57-8; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 435; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 178; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 2, s. 135; İbn Hacer, Cilt 8, s. 257; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 201.

¹⁷⁹⁸ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 66; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, s. 207, h.n. 850-851; İbn Mâce, *Edeb* 34, Cilt 3, s. 320; Ebû Dâvûd, *Edeb* 78, Cilt 5, s. 253, h.n. 4970; Belâzurî, Cilt 1, s. 411; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 436-37; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 178; İbn Hacer, Cilt 8, s. 258; Mustafa Fayda, "Âişe", *DİA*, Cilt 2, s. 202.

¹⁷⁹⁹ Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 201.

¹⁸⁰⁰ Belâzurî, Cilt 1, s. 409; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 201.

¹⁸⁰¹ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, Cilt 2, s. 153-59; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 201-2.

öğrenilmesine büyük katkı sağlamış,¹⁸⁰² 58/678 tarihinde, Ramazan'ın 17'sinde vefât edip Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.¹⁸⁰³ Namazını Ebû Hureyre kıldırmıştır.¹⁸⁰⁴

Ebû Hureyre, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Abbas başta olmak üzere, çok sayıda sahâbî ve tâbiîn rivâyette bulunduğu Hz. Âişe,¹⁸⁰⁵ Hz. Peygamber'den 2210 hadis rivâyet etmiştir. Bu rivâyetlerin 297'sine, Buhârî ve Müslim eserlerinde yer vermişler, 174 tanesini ittifâken; 54'ünü Buhârî, 69'unu da Müslim, münferid olarak kaydetmişlerdir. Rivâyet ettiği hadislerin çoğu merfû olmak kaydıyla bazı hadisleri babası Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Fatma, Sa'd b. Ebû Vakkâs, Hamza b. Amr el-Esemî ve Cüdâme bt. Vehb el-Esedîyye'den almıştır. Ondan rivâyette bulunanların sayısı ise iki yüzden fazladır.¹⁸⁰⁶

3.2. HZ. PEYGAMBER'İN DEĞİŞTİRDİĞİ KÜNYELER

3.2.1. Hz. Peygamber'in Künyesini Değiştirdiği Erkek Sahâbîler

Bu başlıkta Hz. Peygamber'in verdiği yeni künyeden hareketle sıralama yaptık.

3.2.1.1. Ebû Abdulah

Ka'b b. Mâlik b. Ebû Ka'b¹⁸⁰⁷ Amr¹⁸⁰⁸ el-Ensârî¹⁸⁰⁹ el-Hazrecî¹⁸¹⁰ es-Selemî'nin¹⁸¹¹ künyesidir.¹⁸¹² Ona bu künyeyi, Câhiliyye'deki Ebû Beşîr/Bişr olan

¹⁸⁰² İbn Abdülberr, Cilt 4 , s. 437; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 179; İbn Hacer, Cilt 8, s. 258; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2 , s. 185-200; a. mlf., *Tezkîretü'l-huffâz*, Cilt 1, s. 25; İbn Hacer, Cilt 8, s. 258; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 203.

¹⁸⁰³ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 76; Belâzurî, Cilt 2, s. 420; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 438; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 181; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 192-3; İbn Hacer, Cilt 8, s. 260; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 202. Onun vefâtı ile ilgili farklı tarihler için bkz. İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 438; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 181; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 192-93; İbn Hacer, Cilt 8, s. 260; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 202.

¹⁸⁰⁴ İbn Sa'd, Cilt 10, s. 76; Belâzurî, Cilt 2, s. 420; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 438-39; İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 181; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 192-3; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 202.

¹⁸⁰⁵ İbnu'l-Esîr, Cilt 7, s. 180; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 136-39; İbn Hacer, Cilt 8, s. 260; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 204.

¹⁸⁰⁶ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 135-39; Mustafa Fayda, "Âişe," *DİA*, Cilt 2, s. 204.

¹⁸⁰⁷ İbn Sa'd, Cilt 4, s. 393; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 104; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 523; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, "Kâ'b b. Mâlik," *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸⁰⁸ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; M. Yaşar Kandemir, "Kâ'b b. Mâlik," *DİA*, Cilt 24, s. 4.

künyesini¹⁸¹³ değiştirmek suretiyle Hz. Peygamber vermiştir.¹⁸¹⁴ Künyesinin Ebû Abdurrahman,¹⁸¹⁵ Ebû Muhammed olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁸¹⁶

Ka‘b b. Mâlik, Akabe biâtında bulunmuş, hicretten önce Müslüman olmuştur.¹⁸¹⁷ Hz. Peygamber’in şâirlerinden olup,¹⁸¹⁸ okuduğu beyitler ile Devs kabilesinin Müslüman olmasına vesile olmuştur.¹⁸¹⁹ Hz. Peygamber ile Uhud ve sonraki savaşlara katılmış,¹⁸²⁰ Tebuk Savaşı’na katılmamış, fakat tevbesi kabul edilen üç kişiden biri olmuştur.¹⁸²¹

Hz. Peygamber’den sonra da yaşayan Kâ‘b b. Mâlik 50/676 senesinde vefât etmiştir.¹⁸²² Vefât yerinin Medine olduğu söylendiği gibi, Dımaşk olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁸²³

Kâ‘b, Hz. Peygamber ve Useyd b. Hudâyr’dan¹⁸²⁴ seksen hadis nakletmiştir.¹⁸²⁵ Buhârî ve Müslim, bu hadislerin üç tanesinde ittifak ederken,¹⁸²⁶

¹⁸⁰⁹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 104; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 523; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹⁰ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 523; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹¹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 104; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹² İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 394; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹³ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 523; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹⁴ İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹⁵ İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 393; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸¹⁶ M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹⁷ İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 394; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, Cilt 7, s. 105; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 23-24; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹⁸ İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 393; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 525; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 4.

¹⁸¹⁹ İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 382; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 525; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²⁰ İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 393; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425-26; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 524-26; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²¹ İbn Hişam, Cilt 3-4, s. 410-14; İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 394-95; Müslim, *Tevbe* 53, Cilt 3, s. 2120-28; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 381; İbnu'l-Esîr, Cilt 4, s. 425-26; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 527-30; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²² İbn Sa‘d, Cilt 4, s. 396; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 382; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 523; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5. Onun vefâtı ile ilgili farklı tarihler için bkz. İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 382; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 526; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²³ M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

Buhârî bir; Müslim iki hadisini münferid olarak eserlerine almışlardır. Suffe ehlinden olan Ka‘b b. Mâlik’ten¹⁸²⁷ oğulları Abdullah, Ubeydullah, Abdurrahman ve Muhammed başta olmak üzere, Câbir b. Abdullah, İbn Abbas, Ebû Umâme gibi sahâbîler rivâyette bulunmuşlardır.¹⁸²⁸

3.2.1.2. Ebû Abdurrahman el-Ensârî¹⁸²⁹

Nesebi zikredilmemiştir. Ensârdandır. Bir oğlu olmuş, ismini Kâsım koymuş, “Ebu’l-Kâsım” künyesi ile künyelenmesi gerekirken, Hz. Peygamber bunu duyunca; onun oğlu Kâsım’ın ismini “Abdurrahman” olarak değiştirmiş, “*Sen de oğlun Abdurrahmân’ın ismi ile isimlen (künyelen)*” buyurmuştur.¹⁸³⁰ Böylece Hz. Peygamber, onun oğlunun “Kâsım” olan ismini “Abdurrahmân” olarak değiştirmekle, onun künyesini de “Ebû Abdurrahmân” olarak değiştirmiştir.

Hz. Peygamber bir hadis-i şerifinde: “*İsmimi kendinize isim olarak alın fakat künyemle künyelenmeyin*”¹⁸³¹ buyurmuş, kendi künyesi ile başkasının künyelenmesine müsaade etmemiştir.

3.2.1.3. Ebû Abdülmelik

Muhammed b. Amr b. Hazm¹⁸³² el-Ensârî¹⁸³³ el-Hazrecî’nin¹⁸³⁴ künyesidir.¹⁸³⁵ Onun, “Ebû Süleymân”¹⁸³⁶ ve “Ebu’l-Kâsım”¹⁸³⁷ künyelerini kullandığı da rivâyet edilmiştir.

¹⁸²⁴ İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²⁵ M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²⁶ Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 523; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²⁷ Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 523.

¹⁸²⁸ Zehebî, *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*, Cilt 2, s. 523; İbn Hacer, Cilt 5, s. 468; M. Yaşar Kandemir, “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, Cilt 24, s. 5.

¹⁸²⁹ İbn Hacer, Cilt 7, s. 234.

¹⁸³⁰ Buhârî, *el-Câmi‘u’s-sahîh*, *Edeb* 105, Cilt 7, s. 116; Müslim, *Âdâb* 7, Cilt 2, s. 1684; İbn Hacer, Cilt 5, s. 38; Cilt 7, s. 234.

¹⁸³¹ İbn Hanbel, Cilt 2, s. 248; Buhârî, *el-Câmi‘u’s-sahîh*, *Edeb* 105-106, 109, Cilt 7, s. 116, 118; Müslim, *Âdâb* 1, 3-6, 8, Cilt 2, s. 1682-84; İbn Mâce, *Edeb* 33, Cilt 3, s. 319, h.n. 3735-3737; Tirmizî, *Âdâb* 68, Cilt 4-5, s. 136, h.n. 2841.

¹⁸³² İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 72; Buhârî, *et-Târihu‘l-kebîr*, Cilt 1, s. 189; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu‘l-Esîr, Cilt 5, s. 94; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁸³³ Buhârî, *et-Târihu‘l-kebîr*, Cilt 1, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu‘l-Esîr, Cilt 5, s. 94; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁸³⁴ Belâzurî, Cilt 1, s. 538.

¹⁸³⁵ İbn Sa‘d, Cilt 7, s. 72; Buhârî, *et-Târihu‘l-kebîr*, Cilt 1, s. 189; Belâzurî, Cilt 1, s. 538; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnu‘l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁸³⁶ İbnu‘l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

H. 10/M. 632 tarihinde, babası Necrân'da vâililik yaptığı sırada doğmuş, babası ona “Muhammed” ismini ve “Ebû Süleymân” künyesini vermiştir. Hz. Peygamber'e yazdığı mektupta bu durumu bildirdiğinde, Hz. Peygamber de ona cevaben, oğluna “Muhammed” ismini ve “Ebû Abdülmelik” künyesini vermesini buyurmuş, o da, Hz. Peygamber'in emrini yerine getirmiştir.¹⁸³⁸

Onun, “Ebu'l-Kâsım” künyesini kullanırken, Hz. Peygamber'in, “*İsmimle isimlenin, fakat künyemi kendinize künye edinmeyin*” rivâyetini duyduktan sonra, kullandığı “Ebu'l-Kâsım” künyesini bırakıp, “Ebû Abdülmelik” künyesini kullanmaya başladığı da rivâyet edilmiştir.¹⁸³⁹ Vâkıdî'ye uyan İbn Hacer, Hz. Peygamber'in ona “Ebu'l-Kâsım” künyesini verdiği kanaatindedir.¹⁸⁴⁰

3.2.1.4. Ebû Râşid

Nesebinde ihtilâf edilmiştir. Bazılarına göre İbn Ubeyd,¹⁸⁴¹ kimilerine göre de, İbn Ebû Abdullah el-Ezdî'dir.¹⁸⁴² Abdurrahmân Ebû Râşid el-Ezdî olduğu da rivâyet edilmiştir.¹⁸⁴³

Hz. Peygamber'e gelmiş, Allah Resûlü, isminin “Abduluzzâ” olduğunu duyunca ona “Abdurrahmân” ismini vermiş, “Ebû Muğviye” olan künyesini de, “Ebû Râşid” olarak değiştirmiştir.¹⁸⁴⁴

3.2.1.5. Ebû Hureyre

Bir rivâyete göre Ebû Hureyre'nin Câhiliyye'de ismi “Abduşems”, künyesi de “Ebu'l-Esved” iken, Hz. Peygamber onun ismini “Abdullah”, künyesini de, “Ebû Hureyre” olarak değiştirmiştir.¹⁸⁴⁵

¹⁸³⁷ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431.

¹⁸³⁸ İbn Sa'd, Cilt 7, s. 72; Belâzurî, Cilt 1, s. 538-39; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431; İbnü'l-Esîr, Cilt 5, s. 95; İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁸³⁹ Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Cilt 1, s. 189; İbn Abdülberr, Cilt 3, s. 431.

¹⁸⁴⁰ İbn Hacer, Cilt 6, s. 212.

¹⁸⁴¹ İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 432; İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

¹⁸⁴² İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

¹⁸⁴³ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; Cilt 4, s. 219; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 409.

¹⁸⁴⁴ İbn Abdülberr, Cilt 2, s. 375; Cilt 4, s. 219; İbnü'l-Esîr, Cilt 3, s. 409; Cilt 6, s. 98; Cilt 6, s. 194; İbn Hacer, Cilt 4, s. 266.

¹⁸⁴⁵ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, Cilt 2, s. 579; İbn Hacer, Cilt 7, s. 378.

3.2.1.6. Ebû Şureyh

Hânî b. Yezîd b. Nehîk el-Hârisî¹⁸⁴⁶ veya el-Muzhacî.¹⁸⁴⁷ Künyesi, “Ebû Hakem” idi. Kavmi içinde anlaşmazlık olduğunda danışılan, sorunları çözen bir kişi olduğu için, kavmi ona bu künyeyi vermişti. Hz. Peygamber’e geldiğinde, Allah Resûlü, onun “Ebu’l-Hakem” künyesi ile künyelendiğini duyunca; “*Hakem olan ancak Allah’tır*” buyurarak, onun bu künyeyi taşımasına karşı çıkmış ve büyük oğlu Şureyh’e nispeten onu “Ebû Şureyh” künyesi ile künyelendirmiştir.¹⁸⁴⁸

Hânî b. Yezîd, beldesine döneceği zaman Hz. Peygamber’e, kişiyi cennete götürecektir amelin hangisi olduğunu sormuş, Allah Resûlü ona, güzel sözü ve yemek yedirmeyi bırakmaması nasihatinde bulunmuştur. Hz. Peygamber’den rivâyeti olan Hânî’den, oğlu Şureyh rivâyette bulunmuştur.¹⁸⁴⁹

3.2.1.7. Ebû Cehil (Hz. Peygamber’in Müşrike Künye Vermesi)

Amr b. Hişâm b. Muğire el-Kureşî el-Mahzûmî. “Ebu’l-Hakem” olan künyesini İslâm’a düşmanlığından dolayı, Hz. Peygamber, “Ebû Cehil” (cehâletin babası) olarak değiştirmiştir. Mekke’nin ileri gelenlerinden olup, Allah Resûlü’ne ve Müslümanlara her fırsatta sözlü ve fiili saldırıda bulunmuş, Ebû Tâlib mahallesinde Müslümanlara uygulanan boykota öncülük etmiştir. Hz. Peygamber’in ka’bede sırtına deve işkembesini koyan, Dâru’n-Nedve’de Hz. Peygamberi öldürme kararını planlayan da odur.

Hz. Peygamber hicretin birinci senesi Rabîulevvel ayında (Eylül 622), Ebû Cehil başkanlığında bir ticaret kervanına karşı Hz. Hamza’yı sefere memur etti. Onlar, Silfu’l-Bahr seferinde karşı karşıya gelmişler fakat savaşılmadan dönmüştür.

Hz. Peygamber’in, “Ümmetin Firavunu” olarak vasıflandırdığı Ebû Cehil, müşrik ordusunun ihtiyaçlarının çoğunluğunu karşıladığı Bedir Savaşı’nda, (2/624) Ensâr’dan Afrâ’nın oğulları, Muâz ve Muavviz tarafından öldürülmüştür. Bu iki

¹⁸⁴⁶ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 274; Cilt 8, s. 171; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 8, s. 113; İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 96; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 338.

¹⁸⁴⁷ İbn Abdülberr, Cilt 4, s. 96; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 338; İbn Hacer, Cilt 6, s. 434.

¹⁸⁴⁸ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 274; Cilt 8, s. 171-72; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, Cilt 8, s. 113; a. mlf., *el-Edebü’l-müfred*, s. 198, h.n. 811; Ebû Davûd, *Edeb 70*, Cilt 5, s. 240, h.n. 4955; Nesâî, *Kadâ 7*, Cilt 8, s. 226-27; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 339.

¹⁸⁴⁹ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 434; Buhârî, *el-Edebü’l-müfred*, s. 198, h.n. 811; Ebû Davûd, *Edeb 70*, Cilt 5, s. 240, h.n. 4955; Nesâî, *Kadâ 7*, Cilt 8, s. 226-27; İbnu’l-Esîr, Cilt 5, s. 339.

kardeşin onu yaraladığı, Abdullah b. Mes'ûd'un onu öldürdüğü de rivâyet edilmiştir. Ölen diğer müşriklerle birlikte Bedir'deki kör bir kuyuya atılmıştır.¹⁸⁵⁰

¹⁸⁵⁰ Mehmet Ali Kapar, "Ebû Cehil," *DİA*, Cilt 10, s. 117-8.

GENEL DEĞERLENDİRME

Doğduğunda insana verilen ismi, hayatı boyunca onun ayrılmaz bir parçasıdır. Hz. Peygamber, “Sizler Kıyâmet Günü’nde kendi isimlerinize ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız, o halde isimlerinizi güzel yapın”¹⁸⁵¹ buyurmuş; ismin, hem dünya hem de âhiret hayatındaki önemine dikkat çekmiştir. Hz. Peygamber’in isim, lakap, künye verme ve değiştirme nedenlerini değerlendirecek olursak şunları söyleyebiliriz:

Hz. Peygamber tevhid inancını yerleştirmek için isimler vermiş ve tevhide aykırı isimleri değiştirmiştir:

“Yüce Allah’ın en hoşuna giden isimler Abdullah ve Abdurrahman’dır”¹⁸⁵² buyuran Allah Resûlü, gerek ad koymak gerekse isim değiştirmek sûretiyle en fazla “Abdullah” ve “Abdurrahman” isimlerini vermiştir. Bu ve benzeri isimlerle de ashâbını künyelemiştir. Bunun yanında tevhid inancına ters düştüğü için, Allah’ın en sevmediği isimlerden olan “Melikü’l-Emlâk” isminin verilmesini yasaklamıştır.¹⁸⁵³

Hz. Peygamber, “Abdullât”, “Abdumenâf”, “Abduşems”, “Abdulhacer”, “Abdulcân, “Abdulka‘be” gibi Câhiliyye inançlarının yansıması olan isimleri, İslâm’a girdikten sonra, Allah’ı ve O’na kulluğu hatırlatan “Abdullah”, “Abdurrahman” gibi isimlerle değiştirmiş ve yine bu isimlerle ashâbını künyelemiştir. Ayrıca Allâh’a (c.c.) izâfe edilen sıfatlarla verilmiş “Azîz”, “Cabbâr”, “Kayyûm”, “Hakem” gibi isimleri duyduğunda; “Azîz olan, Hakem olan ancak Allah’tır, sen Abdulcabbâr’sın, sen Abdulkayyûm’sun” buyurarak müdahale etmiştir. Hz. Peygamber’in bu bağlamda sadece isme değil, künyeye de müdahalesi söz konusudur. Nitekim Resûlullah, Hânî b. Yezîd’in, “Ebu’l-Hakem” künyesini taşımasına müsaade etmemiş, onu oğlu Şureyh’e nispeten künyelemiştir.

¹⁸⁵¹ İbn Hanbel, Cilt 5, s. 194; Dârimî, *İsti‘zân* 59, Cilt 1, s. 1766, h.n. 2736; Ebû Dâvud, *Edeb* 69, Cilt 5, s. 236, h.n. 4948.

¹⁸⁵² İbn Hanbel, Cilt 2, s. 24; Dârimî, *İsti‘zân* 60, Cilt 1, s. 1766, h.n. 2737; Müslim, *Âdâb* 2, Cilt 2, s. 1682; İbn Mâce, *Edeb* 30, Cilt 3, s. 317, h.n. 3728; Ebû Dâvud, *Edeb* 69, Cilt 5, s. 236, h.n. 4949; Tirmizî, *Edeb* 64, Cilt 5, s. 132-33.

¹⁸⁵³ Buhârî, *el-Câmi‘u’s-sahîh*, *Edeb* 114, Cilt 7, s. 119-20; Müslim, *Âdâb* 20, Cilt 2, s. 1688; Tirmizî, *Edeb* 65, Cilt 5, s. 133.

H.z. Peygamber, “Çocuklarınızı Peygamber isimleriyle isimlendiriniz”¹⁸⁵⁴ buyurmuş, kendi oğluna ve Ebû Mûsâ el-Eş‘arî’nin oğluna, H.z. İbrâhîm’in ismini, Yahyâ b. Hallâd’a, daha önce hiç kimsenin almadığı H.z. Yahyâ’nın ismini ve yine ashâbtan birçok kişinin oğluna “Muhammed” ismini vermiştir. Bu arada Suheyb b. Sinân’a, Yahyâ isminde oğlu olmamasına rağmen, “Ebû Yahyâ” künyesini vermiştir.

H.z. Peygamber, ismin kişi üstündeki etkisine inanmış, bu bağlamda anlamı çirkin isimlere müdâhale etmiştir:

H.z. Âişe’nin ifadesi ile kendisine çirkin isimli biri geldiğinde, onun ismini değiştirmiştir.¹⁸⁵⁵ “Âsî” (isyankâr) ismini “Mutî” ismine; “Esved” (kara) ismini “Ebyad” (beyaz) ismine; “Harâm” ismini “Helâl” ismine; “Gurâb” (karga) ismini, “Müslim” ismine değiştirmesi yahut “Ebû Muğviye” künyesini “Ebû Râşid” künyesine değiştirmesi gibi.

Ebû Dâvud dedi ki; H.z. Peygamber el-Âsî, Azîz, Atele, el-Hakem, Gurâb, Hubâb, Şihâb isimlerini Hişâm ismiyle; Harb ismini Selm ismiyle; Muzdaci ismini Münbaîs ismiyle değiştirdi. Afira (kuraklık) ismiyle anılan araziye Hadıra (yeşillik) ismini verdi. Şi‘bu’d-Dalâlet’i (Dalâlet Yolu), Şi‘bu’l-Hüdâ (Hidayet Yolu) diye; Benü’z-Zinye (Zina Çocukları) ismini Benü’r-Rişde (Nikâh Çocukları) ismiyle; yine Benû Muğviye (Azgın Kadının Çocukları) ismini, Benû Rişde (Nikâh Çocukları) ismiyle değiştirdi.¹⁸⁵⁶

H.z. Peygamber, anlamı güzel olan isimlere de müdâhale etmiştir:

Kişiyi kibre sevk eden, nefis tezkiyesinden uzaklaştıran isimlere manâları güzel de olsa H.z. Peygamberin müdâhale ettiği görülmüştür. Berre (sâlihâ kadın) ismine, “Sizden iyi olanı ancak Allah bilir,” Velîd b. Velîd b. Velîd’in ismine de, “Neredeyse Velîd’i mahub edineceksiniz” buyurarak, İslâmî prensiplere aykırı olduğu için müdâhale etmiştir.

H.z. Peygamber, anlamı güzel de olsa, duyan kişide yanlış anlamaya neden olacak, olumsuz bir dua yerine geçecek isimlerin konmasını da istememiştir. Bir

¹⁸⁵⁴ Ebû Dâvud, *Edeb* 69, Cilt 5, s. 237, h.n. 4950.

¹⁸⁵⁵ Tirmizî, *Edeb* 66, Cilt 5, s. 135; İbnu’l-Esîr, Cilt 3, s. 518; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 2, s. 416; İbn Hacer, Cilt 4, s. 354.

¹⁸⁵⁶ Ebû Dâvud, *Edeb* 70, Cilt 5, s. 231-32, h.n. 4956.

hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur: “*Yesâr (kolaylık), Rebâh (üretmek), Necih (gayesine muvaffak olan), Eflâh (gayesine eren), Nâfi (faydalı), Bereket (artma, mutluluk) isimlerini sakın kölene verme. Çünkü olur da bu isimlerden birini verdiği köleni kastederek o orada mı diye sorarsın, karşıdaki de hayır cevabını verir.*”¹⁸⁵⁷

Hz. Peygamber, üzerlerinde halen Câhiliye değerlerinin kalıntıları olan isimlere müdâhale etmiştir:

Bu bağlamda Allah’ın en sevmediği isimlerin “Harb” (savaş), “Mürre” (acılık) olduğunu belirtmiş,¹⁸⁵⁸ bu isimlerin verilmesini istememiştir.

Araplar için önemli olan savaş, başkasını ezme, insanlara üstün gelme gibi kavramlarla verilmiş isimleri değiştirmek istemiş, ancak bu da çok kolay olmamıştır. Nitekim Hz. Ali, “Harb” ismi ile künyelenmek hoşuna gittiği için doğan üç oğluna da bu ismi vermeyi istemiş, Hz. Peygamber üçüne de müsaade etmemiştir.¹⁸⁵⁹ Hazn b. Ebu Vehb’in, “Hazn” (sert, hüzün) olan ismini “Sehl” (kolay) ile değiştirmek istediğinde bir rivâyete göre Hz. Peygamber, “*Sehl olan ayaklar altında ezilir, hakir görülür*”¹⁸⁶⁰ deyip itiraz etmiş ve eski ismiyle yaşantısına devam etmiştir.

Hz. Peygamber, İslâm’a hizmet edenleri her zaman hayırla yâd etmiş, onların isimlerini başkalarında yaşatarak, onlara vefâsını göstermiştir:

Uhud şehidi Hz. Hamza’nın ismini Ensâr’dan birinin oğluna; Medineli ilk Müslüman olan Es’ad b. Zürâre’nin ismini ve künyesini, onun torununa vermek suretiyle onların adlarını vefâtlarından sonra da yaşatmak istemiştir.

Kişiyi başkasından ayırması açısından isimle aynı kategoride değerlendirebileceğimiz lakap, kişiye doğumunda verilen ismi dışında, kişinin öne çıkan bir özelliği ile toplumun sonradan ona verdiği isimdir. İslâm’dan önce verilen lakaplar kişiyi yücelten bir özelliğe sahip olabildiği gibi, alçaltan bir ifade de olabilmekteydi. İslâm’la birlikte, “Ca’de” (kıvırcık), “Zülyedeyn” (uzun kollu) gibi insanları birbirinden ayıracak, duyduklarında onları rencide etmeyecek lakaplar

¹⁸⁵⁷ Ebû Dâvud, *Edeb* 69, Cilt 5, s. 244, h.n. 4960.

¹⁸⁵⁸ Ebû Dâvud, *Edeb* 69, Cilt 5, s. 237, h.n. 4950.

¹⁸⁵⁹ İbn Sa’d, Cilt 6, s. 356; Buhârî, *el-Edebü’l-müfred*, s. 201, h.n. 823; Belâzurî, Cilt 3, s. 144; İbn Abdülberr, Cilt 1, s. 436; İbnü’l-Esir, Cilt 2, s. 14, 23-4; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, Cilt 3, s. 247; İbn Hacer, Cilt 6, s. 203.

¹⁸⁶⁰ Ebû Dâvûd, *Edeb*, 70, Cilt 5, s. 241, h.n. 4956.

dışında, insanları rencide edecek, onların hoşlarına gitmeyen lakapların verilmesi fâsıklık kapsamında değerlendirilerek yasaklanmış (Hucurât 49/11), böylece Câhiliyye'nin eski alışkanlıklarından biri daha ortadan kaldırılmıştır. Hz. Peygamber de ashâbına, Allah'ın emri doğrultusunda güzel lakaplar vermiş, anlamını beğenmediklerine de müdâhale etmiştir. Bu bağlamda şunları söyleyebiliriz:

Hz. Peygamber, isimlerde olduğu gibi tevhid vurgusunu öne çıkaran lakaplar vermiştir:

Hz. Hamza'ya "Esedullah", Hz. Hâlid'e "Seyfullah", Abdurrahman b. Sa'lebe'ye, "Adüvvü'l-Evsân" lakaplarını vermesi gibi.

Hz. Peygamber, ashâbının öne çıkan kişilik özellikleriyle onları lakaplandırmıştır:

Hayatının her anında Hz. Peygamber'in yanında olup onu tasdikleyen Hz. Ebû Bekir'e, "es-Sıddîk", güvenilirliği ile öne çıkan Ebû Ubeyde b. Cerrâh'a, "Emînu'l-Ümme", Câhiliyye içinde belirgin derecede güzel hasletleriyle öne çıkan Zeyd el-Hayl'a, "el-Hayr" lakâbını vermesi gibi. Hatta Hz. Peygamber, bu hususta bir sahâbîye birden fazla lakap da vermiştir. Talha b. Ubeydullah'a "el-Hayr", "el-Feyyâz", "el-Cûd" lakaplarını vermesi gibi.

Hz. Peygamber'in, ashâbına yaptığı dua da onlara lakap olabilmıştır:

Bazen Hz. Peygamber ashâbına dua etmiş, onun dua kelimeleri lakap yerine geçmiştir. Şehitlik için yanıp tutuşan Ümmü Varaka'ya "eş-Şehîde" diye sürekli hitap etmesi, aslında lakap verme maksadıyla söylenmiş değildir. Ona şehitliğin nasip olması için yapılan bir duadır. Yine ashâbın zor anında onların taşıyamadığı yükleri taşıyabilmesi için Sefîne'ye, "*Sen, ancak bugün bir gemisin (Sefîne)*" buyurması, bir insanın kaldıramayacağı yükleri kaldırabilmesi için yapılan bir duadır.

Hz. Peygamber, ashâbının öne çıkan fiziki özellikleriyle onları lakaplandırmıştır:

Kendisiyle birlikte bir savaşta ayağı topal kalan A'rec'e, "el-A'rec" lakâbını; saçları belirgin derecede kıvrıkcık olan Ca'de'ye, "Ca'de" lakâbını; kolları uzun olan

Zülyedeyn'e, "Zülyedeyn" lakâbını; ashâbın taşıyamadığı fazla yükleri tek başına taşıyabilen Sefîne'ye, de "Sefîne" lakâbını vermesi gibi.

Hz. Peygamber, güzel lakaplar vermiş, anlamını beğenmediği lakaplara müdâhale etmiştir:

Sahâbe'den Züşşimâleyn'in lakâbını, "Zülyedeyn" olarak değiştirmesi gibi. Burada şunu belirtmeliyiz ki; isimlerde olduğu gibi bir değiştirme söz konusu değildir. Bir kişinin birden fazla lakâbı olabildiği için Hz. Peygamber'in onlara verdiği lakaplar öne çıkmış, İslâm'a aykırı olanlar hariç, kişinin diğer lakapları işlevini yitirmemiştir.

Hz. Peygamber, hanım sahâbîlere de lakap vermiştir:

Hicret yolculuğunda hazırladığı azığı bağlayacak bir şey bulamadığı için, kuşağını ikiye bölüp bağlamasından dolayı Esmâ bt. Ebû Bekir'e, "Zâtünnitâkayn" (İki Kuşaklı); bir hanım sahâbî olmasına rağmen şehitlik isteyen Ümmü Varaka'ya, "eş-Şehîde" lakâbını vermiştir.

Hz. Peygamber, vefâtlarından sonra da ashâbına lakap vermek sûretiyle onları yâd etmiştir.

Hz. Hamza'ya Seyyidü'ş-Şühedâ, Hz. Ca'fer'e, Mu'te'deki kahramanca mücadelesinden dolayı "Zülcenâheyn" ve "Tayyâr" lakaplarını, şehit olduktan sonra verip, onlara vefâsını göstermiştir.

Hz. Peygamber, ashâbının hoşuna giden bir davranışı sebebiyle onları lakaplandırmıştır:

İki kilim parçasını kendisine elbise edininip o haliyle bile İslâm'a, Hz. Peygamber'e koşan Zülbicâdeyn'e, "Zülbicâdeyn" lakâbını; zühd içinde yaşayışı hoşuna gittiği için Yezîd b. Mehâr'a, "Zâhid" lakâbını vermiştir.

Hz. Peygamber, İslâm'a düşmanlık yapanlara, onların tanınması için lakap vermiştir:

Ebû Amir'e, kabilesinden Müslüman olanları eski dinlerine döndürmek için çabasından dolayı "el-Fâsık" lakâbını vermiştir.

Künye, kişiye ister kız ister erkek olsun, ilk çocuğuna izâfetle verilen; erkekler için “Ebû”, hanımlar için “Ümmü” kelimesiyle başlayan, Araplar’a has bir kavramdır. Hz. Peygamber, Allah’ın (c.c.) varlığını, insanın O’na kulluğunu hatırlatan isimleri ashâbına verirken, onları bu isimlerle de künyelemiştir. Hz. Peygamber’in künye vermesi ve değiştirmesi ile ilgili şunları söyleyebiliriz:

Künyesi Ebu’l-Kâsım olan Hz. Peygamber, kendi ismi ile künyesinin bir arada başka birinde olmasını istememiştir:

“İsmimle isimlenin, fakat künyemi kendinize künye edinmeyin”¹⁸⁶¹ buyurmuştur. Kendisinin Kâsım olduğunu, insanların arasında taksim edici olduğunu¹⁸⁶² da ifâde buyurmuştur.

Hz. Peygamber, Peygamber isimleriyle ashâbını künyelemiştir:

Suheyb b. Sinân’a “Yahyâ” isminde oğlu olmadığı halde “Ebû Yahyâ” künyesini; torunu Hz. Hasan’a daha doğduğunda ismini verirken “Ebû Muhammed” künyesini vermiştir.

Hz. Peygamber hanımlara verdiği değeri künye vermede de göstermiştir:

Hz. Âişe’nin çocuğu olmadığı için alamadığı künye için ricasına kayıtsız kalamamış onu, yeğeni Abdullah b. Zübeyr’e nispeten “Ümmü Abdullah”; on sekiz oğlu bir de “Sufre” adında kızı olan Ebû Sufre’ye, kızına nispeten “Ebû Sufre” künyesini vermiştir.

Hz. Peygamber henüz çocuğu olmayı da künyelemiştir:

Abdullah b. Mes’ûd’a “Ebû Abdurrahmân”; Ruşeyd el-Fârisî’ye, “Ebû Abdullah”; yine Hz. Âişe’ye, “Ümmü Abdullah” künyesini, çocukları olmadığı bir zamanda vermiştir.

¹⁸⁶¹ İbn Hanbel, Cilt 2, s. 248; Buhârî, *el-Câmi ‘u’s-sahîh*, Edeb 105-106, 109, Cilt 7, s. 116, 118; Müslim, *Âdâb* 1, 3-6, 8, Cilt 2, s. 1682-84; İbn Mâce, *Edeb* 33, Cilt 3, s. 319, h.n. 3735-3737; Tirmizî, *Edeb* 68, Cilt 5, s. 136.

¹⁸⁶² Buhârî, *el-Câmi ‘u’s-sahîh*, Edeb 109, Cilt 7, s. 118; Müslim, *Âdâb* 3-4, Cilt 2, s. 1682-84.

Hz. Peygamber, çocuklara da künye vermiştir:

Hz. Hasan'a, daha yeni doğduğunda "Ebû Muhammed"; Es'ad b. Sehl'e, dedesinin künyesi olan "Ebû Ümâme" künyesini vermiştir.

Hz. Peygamber, İslâm'a hizmet edenlerin adlarını yaşatmak için künye vermiştir:

Medineli ilk Müslüman olan Ebû Ümâme Es'ad b. Zürâre'nin vefâtından sonra doğan torununa, onun ismini ve künyesini vermiştir.

Hz. Peygamber, çocuk dışında hoşuna giden başka bir nedenden dolayı ashâbını künyelemiştir:

Hz. Ca'fer'e, fakirleri maddi manevi gözetmesinden dolayı "Ebu'l-Mesâkîn"; Hz. Enes'e, baklaya benzeyen bir ot toplayışından dolayı "Ebû Hamza"; Hz. Ali'ye, üzüldüğünde toprağı kendine arkadaş seçişinden dolayı, "Ebû Tûrâb" künyesini vermiştir.

Ebû Tûrâb, Ebu'l-Mesâkîn, Ebu'l-Verd gibi künyelerin lakap gibi yahut Sefîne, A'rec, Ca'de gibi lakaplar ile Ebû Hureyre, Ebû Sufre gibi künyelerin isim gibi, hatta ismin önüne geçtiğini göze alacak olursak, isimden ayrı başlıklar altında ele aldığımız lakap ve künye de aslında isim olup, soyadı olmayan bir toplum kendisine edindiğı soyadıdır. Lakap ve künye de insanı tanıtmayı açısından isimdirler.

SONUÇ

Hız. Peygamber, tevhid inancına aykırı olan isimleri, kişiyeye Allah'ın (c.c.) varlığını; kişinin O'nun kulu olduğunu hatırlatacak isimler ile; çirkin anlamlı isimleri, güzel anlamlı isimlerle; yahut kişide yanlış anlamaya neden olup kişiyi kibre sevkedecek güzel anlamlı isimleri, daha uygunu ile değiştirmiştir. Çok az bir istisna dışında onun müdâhalesine karşı çıkan olmamıştır. Hatta ashâbın, Hız. Peygamber'den sonra da onun sünneti doğrultusunda isim, lakap ve künyelere müdâhale ettikleri görölmüştür.

Hız. Peygamber, isimlerin kişiler üstündeki etkisine dikkat çekmiş, bu bağlamda sadece insan isimlerine değil; belde, şehir, arazi, kuyu ve hayvan isimlerine de müdâhale etmiştir.

Kişiyi hakir gören, duyduğunda kişinin hoşuna gitmeyecek lakapların, Kur'ân ayeti ile yasaklanması yanında, Hız. Peygamber de ashâbının öne çıkan meziyetleri dolayısıyla onlara sadece güzel lakaplar vermiştir.

Soyadı kavramı olmayan bir toplumda, lakap gibi soyadı yerine geçip, kişiyi başkalarından ayırmaya yarayan künye, Araplar'a has bir kavramdır. Hız. Peygamber, bazı istisnalar hariç, kendi künyesi ile isminin bir arada olmasına müsaade etmemiştir. Tevhid vurgusu ile verilmiş isimlerle ashâbını künyelerken, buna aykırı olanlara müdâhale etmiştir. Sadece erkeklere değil, hanımlara, çocuklara, henüz çocuğu olmayanlara da künye vermek suretiyle onların gönüllerini hoşnut etmiş, insanî ilişkilerde Câhiliyye'nin alışkın olmadığı yeni bir sayfa açmıştır.

Allah Resûlü, İslâm'a mallarını, canlarını fedâ eden ashâbının (r. anhüm) gerek kendilerine, gerek vefâtlarından sonra, onların yakınlarına isim-lakap ve künye vermek suretiyle onları hayırla yâd etmiş; adlarını hafızamıza kazımış, asırlar sonra dahi İslâm'a hizmet ruhunu bizde canlı tutmuştur.

Kişiyi başkalarından ayırıcı özelliği ile aynı işlevi görmesi açısından isim-lakap ve künyeyi, isim başlığı altında ele alarak özetle şunları söyleyebiliriz:

Kişilere verilecek isimler, kişinin ahirette de ayrılmaz bir parçası olacağı için tevhide aykırı; çirkin anlamlı yahut anlamı güzel olup yanlış anlamaya sebep verecek ve kişiye, kibir gibi nefsi duygulara itecek isimler arasından seçilmemelidir. Ayrıca Allah'a sıfat olarak izâfe edilen ve günümüzde de kullanılan Hakem, Samed, Kâdir, Melik gibi isimler, önlerinde "Abd" kelimesi olmadan isim olarak verilmemelidir. Şayet verilmiş ise, önüne "Abd" kelimesi eklenerek kullanılmalıdır.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen, her anı bizlere örnek olan Hz. Peygamber'in herhangi bir davranışının nedenini idrak etsek de edemesek de onun sünneti bizim için çok değerlidir. Gerçek anlamda ona ümmet olan herkesin üzerine düşen, Hz. Ebû Bekir es-Sıddık'ın dediği gibi, "*O diyorsa doğrudur*" bilinciyle Resûlullah'ın (s.a.s.) yolundan gitmektir.

KAYNAKÇA

- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2006.
- Ahatlı, Erdinç, “Şerîd b. Süveyd,” *DİA*, cilt: 38, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2010.
- Algül, Hüseyin, “Evs,” *DİA*, cilt: 11, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1995.
-, “Hamza,” *DİA*, cilt: 15, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1997.
- Apak, Adem, “Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk,” *DİA*, cilt: 30, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2005.
- Aycan, İrfan, “Mugîre b. Şu‘be,” *DİA*, cilt: 30, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2005.
- Aydınlı, Abdullah, “İbn Ümmü Mektûm,” *DİA*, cilt: 20, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1999.
- Belâzurî, Ebu'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-Belâzurî (279/892), *Ensâbu'l-eşrâf* (thk. Süheyl Zekkâr ve Riyâd ez-Ziriklî), 1. bs. 13 cilt, Beyrut: Dâru'l-fıkr, 1417/1996.
- Bozkurt, Nebi, “Künye,” *DİA*, cilt: 26, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2002.
-, “Lakap,” *DİA*, cilt: 27, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2003.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil (256/869), *el-Câmi'u's-sahîh*, 4 cilt, İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, ty.
-, *el-Edebü'l-müfred* (thk. Ferid Abdülazîz el-Cundî), Kâhire: Dâru'l-hadis, 1426/2005.

-, *et-Târîhu 'l-kebîr* (thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ), 2. bs. 9 cilt, Beyrut: el-Mektebetü'l-ilmîyye, 1429/2008.
- Canan, İbrahim, *Kütüb-i Sitte*, 18 cilt, İstanbul, Akçağ Yayınevi, t.y. (Zaman Gazetesi).
-, “Enes b. Mâlik,” *DİA*, cilt: 11, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1995.
- Cerrahoğlu, İsmail, “Abdullah b. Mes‘ûd,” *DİA*, cilt: 1, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
- Çakan, İ. Lütfi, “Abdullah b. Ebû Rebîa,” *DİA*, cilt: 1, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
-, “Cemile bint Sâbit,” *DİA*, cilt: 7, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1993.
-, *Hadis Edebiyatı*, 7. bs. İstanbul: M. Ü. İlâhiyat Vakfı Yayınları, 2009.
- Çelebi, İlyas, “İsim-Müsemma,” *DİA*, cilt: 22, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2000.
- Çubukçu, Asri, “Ebû Bekre,” *DİA*, cilt: 10, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
-, “İbrahim,” *DİA*, cilt: 21, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2000.
-, “Süleyman b. Surad,” *DİA*, cilt: 38, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2010.
- Dayhan, Ahmet Tahir, “Ümmü Varaka,” *DİA*, cilt: 42, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2012.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman (255/869), *es-Sünen* (thk. Hüseyin Selîm Esed), 4 cilt, Riyâd: Dâru'l-muğnî, 1421/2000.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş‘as es-Sicistânî (275/888), *es-Sünen*, 5 cilt, İstanbul: Çağrı Yayınları, ty.

- Efendioğlu, Mehmet, “Nâciye b. Cündeb,” *DİA, cilt: 32*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2006.
- “Nuaym b. Abdullah,” *DİA, cilt: 33*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2007.
-“Suheyb b. Sinân,” *DİA, cilt: 37*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2009.
- Eren, H., N. Gözaydın., İ. Parlatur., T. Tekin ve H. Zülfikar., (1988), *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erul, Bünyamin, “Talha b. Ubeydullah,” *DİA, cilt: 39*, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2010.
- Fayda, Mustafa, “Abdullah b. Selâm,” *DİA, cilt: 1*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
-“Abdullah b. Mutî,” *DİA, cilt: 1*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
- “Abdurrahman b. Ebû Bekir es-Sıddık,” *DİA, cilt: 1*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
- “Âişe,” *DİA, cilt: 2*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1989.
- “Ebû Bekir,” *DİA, cilt: 10*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- “Hâlid b. Velîd,” *DİA, cilt: 15*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1997.
- “Fâruk,” *DİA, cilt: 12*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1995.
- “Ömer,” *DİA, cilt: 34*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2007.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, “Ali,” *DİA, cilt: 2*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1989.

- “Hasan,” *DİA*, cilt: 16, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1997.
- “Hüseyin,” *DİA*, cilt: 18, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1998.
- Güler, Zekeriya, “Muhâcir b. Ebû Ümeyye,” *DİA*, cilt: 30, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2005.
- Hatipoğlu, İbrahim, “Muhayrîk en-Nadrî,” *DİA*, cilt: 31, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2006.
- İbn Abdülberr, Ebû Ömer b. Abdullah el-Kurtubî (463/1071), *el-İstîâb fî ma’rifeti’l-ashâb* (thk. Ali Muhammed Muavvad ve Âdil Ahmet Abdülmevcûd), 2. bs. 4 cilt, Beyrut: Dâru’l-kütübi’l-ilmiyye, 2010.
- İbn Hacer, Şihâbuddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî, (852/1448) *el-İsâbe fî temyîzi’s-sahâbe* (thk. Hayrî Saîd), 8 cilt, Kâhire: el-Mektebetü’t-tevfîkiyye, ty.
- İbn Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî (241/855), *el-Müsned*, 3 cilt, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1982.
- İbn Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb (218/833), *es-Sîretü’n-nebeviyye*, (thk. Seyyid İbrahîm, Cemâl Sâbit ve Muhammed Mahmûd), 2 cilt, Kâhire: Dâru’l-hadîs, 1427/2006.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî (273/886), *es-Sünen*, 4 cilt, Kâhire: Dâru’l-hadîs, 1431/2010.
- İbn Sa’d, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa’d ez-Zührî (230/845), *et-Tabakâtü’l-kübrâ* (thk. Dr. Ali Muhammed Ömer), 11 cilt, Kâhire: Mektebetü’l-hâncî, 1421/2001.
- İbnu’l-Esîr, İzzuddîn Ebu’l-Hasan Ali b. Muhammed el-Cezerî (630/1233), *Usdu’l-ğâbe fî ma’rifeti’s-sahâbe* (thk. Hayrî Saîd), 7 cilt, Kâhire: el-Mektebetü’t-tevfîkiyye, ty.
- Kandemir, M. Yaşar, “Abdullah b. Amr b. Âs,” *DİA*, cilt: 14, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1998.

-“Ali,” *DİA*, *cilt: 2*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1989.
- “Fatma,” *DİA*, *cilt: 12*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1995.
- “Ebû Hureyre,” *DİA*, *cilt: 10*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- “Ebû Türâb,” *DİA*, *cilt: 10*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- “Habbâb b. Eret,” *DİA*, *cilt: 14*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1996.
- “Kâ‘b b. Mâlik,” *DİA*, *cilt: 24*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2001.
- “Meymûne,” *DİA*, *cilt: 29*, Ankara: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2004.
- Kapar, Mehmet Ali, “Ebû Cehil,” *DİA*, *cilt: 10*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- Karataş, Mustafa, “Sâbit b. Kays b. Hatîm,” *DİA*, *cilt: 35*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2008.
- Keskin, Yusuf Ziya, “Sefîne,” *DİA*, *cilt: 36*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2004.
- Küçük, Raşit, “Ebû Sufre,” *DİA*, *cilt: 10*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri, “Seyyid,” *DİA*, *cilt: 37*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1989.
- Koçyiğit, Talât, “Abdullah b. Abdullah,” *DİA*, *cilt: 1*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
- Köksal, Asım, *İslâm Tarihi*, 18 cilt, İstanbul: Şâmil Yayınevi, 1987.
- Köten, Akif, “Abdullah b. Ebû Talha,” *DİA*, *cilt: 1*, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.

- Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî (261/874), *el-Câmi'u's-sahîh*, 3 cilt, İstanbul: Çağrı Yayınları, ty.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb (303/915), *es-Sünen*, 8 cilt, İstanbul: Çağrı Yayınları, ty.
- Önkâl, Ahmet, "Abdurrahman b. Avf," *DİA*, cilt: 1, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
- "Abdurrahman b. Semüre," *DİA*, cilt: 1, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
- "Ca'fer b. Ebû Tâlib," *DİA*, cilt: 6, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1992.
- "Ebû Ubeyde," *DİA*, cilt: 10, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- Polat, Selâhattin, "Ebû Seleme el-Mahzûmî," *DİA*, cilt: 10, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- Rudânî, Muhammed b. Süleymân Ebû Abdullah Şemsuddîn el-Mekkî, *Cem'u'l-fevâid min câmi'u'l-usûl ve Mecmâi'z-zevâid* (Trc. Hüseyin Yıldız), 4. bs. 9 cilt, İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2011.
- Savaş, Rıza, "Cüveyriye bint Hâris," *DİA*, cilt: 8, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1993.
- Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ (279/892), *es-Sünen*, 5 cilt, İstanbul: Çağrı Yayınları, ty.
- Uğur, Mücteba, "Ebû Akıl el-Ensârî," *DİA*, cilt: 10, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
- Üzüm, İlyas, "Muhassin b. Ebû Tâlib," *DİA*, cilt: 31, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2006.
- Vâkıdî, Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Vâkıdî (207/822), *Kitâbü'l-meğâzi* (thk. Muhammed Abdülkâdir Muhammed Atâ), 2 cilt, Lübnan/Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1424/2004.

- Yardımlı, Ali, "Ebû Abs," *DİA*, cilt: 10, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1994.
-, "Esmâ bint Ebû Bekir es-Sıddîk," *DİA*, cilt: 11, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1995.
- Yıldız, Hakkı Dursun, "Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm," *DİA*, cilt: 1, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 1988.
- Yiğit, İsmail, "Osman," *DİA*, cilt: 33, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, 2007.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed (748/1374), *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'* (thk. Şuayb Arnâût), 25 cilt, Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1401/1981.
-*Tezkiretü'l-huffâz*, 3. bs. 3 cilt, Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1433/2012.